CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ESʿAD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMÛASI (MECMÛʿA-İ KASÂʾİD) (299^{b}-337^{a} VARAK) (İNCELEME-TRANSKRİPSİYONLU METİN)

Yüksek Lisans Tezi

Hatice ASLAN

Sivas
Şubat 2016

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ESʿAD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMÛASI (MECMÛʿA-İ KASÂʾİD) (299^b-337^a VARAK) (İNCELEME-TRANSKRİPSİYONLU METİN)

Yüksek Lisans Tezi

Hatice ASLAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Sivas
Şubat 2016

KABUL VE ONAY

Üniversite:	**: Cumhuriyet Üniversitesi**
Enstitü	**: Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Ana Bilim Dalı	**: Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı**
Bilim Dalı	**: Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı**
Tezin Başlığı	**: Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmûası (Mecmû'a-i Kasâ'id) (299^{b}-337^{a} Varak) (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**

Savunma Tarihi	**: 09/02/2016**
Danışmanı	**: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN**

	Unvanı - Adı Soyadı	**İmza**
Jüri Başkanı	**: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN**	
Üye	**: Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA**	
Üye	**: Prof. Dr. Atabey KILIÇ**	

Oy Birliği ☒
Oy Çokluğu ☐

Hatice ASLAN tarafından hazırlanan Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmûası (Mecmû'a-i Kasâ'id) (299^{b}-337^{a} Varak) (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin) başlıklı tez, kabul edilmiştir. 09/02/2016

Prof. Dr. Metin BOZKUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza
Hatice ASLAN

ÖN SÖZ

Türk edebiyatı, binlerce yıllık uzun zaman dilimi içerisinde geniş bir coğrafyaya yayılmış olan zengin bir kültür ve medeniyetin ürünüdür. Klasik Türk edebiyatı, 11. yüzyıldan başlayıp 19. yüzyılın son dönemine kadar edebiyat sahasında kendini göstermiş köklü bir edebiyat olup Klasik Türk edebiyatımızın başlangıcının da bilinmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türk edebiyatımıza mensup tüm şairlerimiz, Türklerin târih boyunca yaşadığı devirlerin sosyal, siyâsî, kültürel, ekonomik ve hissî profilini çizen çok parlak sanat eserleri vücûda getirmişlerdir. Klasik Türk edebiyatı dönemi şairlerimiz de bireysel konuların yanı sıra özelikle Osmanlı devrinin yaşamını her yönüyle ele alarak edebî ve sanatsal yönü ağır basan bir dille eserlerini oluşturmuşlardır. Günümüz için hazine niteliği taşıyan ve araştırılması gereken eserler içerisinde olan mecmûalar, edebiyat tarihimizde önemli bir yer tutmaktadır.

Mecmûalar, farklı kişilere ve konulara ait seçilmiş mensur ve manzum birçok türün bir araya gelmesinden oluşan derleme eserlerdir. Şiir mecmûaları ise, edebiyat tarihi içerisinde özellikle Klasik Türk şiiri açısından divan ve şuara tezkirelerden sonra önemli kaynaklardır. Antoloji kelimesine de karşılık gelen şiir mecmûaları; kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerinin ortaya çıkarılmasını, bilinen şairlerin divanlarında görülmeyen şiirlerinin tespit edilmesini, şairlerin hayatlarıyla ilgili eksik ya da yanlış bilgilerin düzeltilmesini, kendi aralarında karıştırılan şairlerin bu belirsizliğinin giderilmesini, yazılan şiirlerin döneminin (tarihî, sosyal, siyâsî, kültürel…) özelliklerinin anlaşılmasını, divanı olmayan şairlerin divanları oluşacak kadar şiirlerini ortaya çıkarıp divan oluşturmasını sağlamaktadır.

Kültür ve edebiyatımız açısından önemli gördüğümüz mecmûalardan bir kısmı üzerinde çalışmamızı gerçekleştirdik. Üzerinde çalıştığımız mecmûa; Süleymaniye Kütüphanesi Es‘ad Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlı, istinsah kaydına göre tertip tarihi H1039/M1629’dur. Mürettibi ve müstensihi Ni‘metî mahlaslı Bursalı Seyyîd Nakîb-zâde Ni’metullâh olan Mecmû‘a-i Kasâ’id’in 299^{b}-337^{a} varak arasıdır.

Mecmûa hakkında genel bilgiler edindikten sonra çalışmalara başlanmıştır. Çalışmamızın giriş kısmında mecmûa kavramı, mecmûanın önemi ve tasnifi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde, çalıştığımız mecmûanın genel özellikleri ve arkasından 299^{b}-337^{a} varak arası muhtevası hakkında bilgiler, tablolar ile birlikte verilmiştir. Birinci bölüm, 299^{b}-337^{a} varak arasında yer alan şairlerin kısa biyografileri verilerek tamamlanmıştır. İkinci bölümde, yazma eserin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevirisi yapılmıştır. Çalışmamız sonuç, kaynakça ve özgeçmiş bölümleriyle bitirilmiştir.

Bu alanda, üzerinde araştırılma yapılmayı bekleyen birçok önemli eser bulunmaktadır. Bunlardan biri üzerinde yaptığımız bu çalışma ile amacımız, az da olsa bu alana ve bu alanda araştırma yapanlara bir katkı sağlamak olmuştur.

Eski Türk edebiyatı lisansüstü çalışmalarına başladığı ilk günden itibaren engin ilminden faydalanıp örnek aldığım, tez danışmanım olmasından dolayı kendimi çok şanslı hissettiğim ve onur duyduğum; ayrıca bu çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabrından dolayı değerli hocam Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'a en içten duygularımla şükranlarımı sunarım.

Hatice ASLAN

Sivas - 2016

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

[a]	: Varak ön yüzü
agm.	: Adı geçen makale
age.	: Adı geçen eser
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
[b]	: Varak arka yüzü
C	: Cilt
d.	: Doğum tarihi
[h]	: Derkenar
Haz.	: Hazırlayan
H.	: Hicrî
M.	: Miladî
Nu.	: Numara
ö.	: Ölüm tarihi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayını / Yayınları
yy.	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا (آ)	Â, â
ا (أ)	a,A / E, e / I, ı / İ, i / U, u / Ü, ü
ب	b ,B
پ	P, p
ت	T, t
ث	S̱, s̱
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ ,ḥ
خ	Ḫ ,ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ż, ż / Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	‘
غ	Ġ ,ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	K,k / G, g / Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v / Û, û / Ü, ü / O, o / Ö, ö
ه	H, h / a, e
لا	lâ
ى	Y, y / I, ı Î, î
ء	’

ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Klasik Türk edebiyatı, edebiyatımızın önemli bir dönemini ihata etmektedir. Şairler eserlerini müstakil eserlerde topladıkları gibi bu alana meraklı kimseler tarafından da farklı tertipler yapılmıştır. Bu derleme eserlere genel olarak mecmûa adı verilir. Mecmûalar, edebiyatımızın bu önemli devresine ışık tutması açısından önemlidir.

Çalışmamızda, Süleymaniye Kütüphanesi Es‘ad Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlı, istinsah kaydına göre tertip tarihi H1039/M1629, mürettibi ve aynı zamanda müstensihi şair Ni‘metî olan Mecmû‘a-i Kasâ’id’in 299^b-337^a varak arası üzerinde durulmuştur.

Çalışmamız, mecmûalar hakkında genel bilgilerin sıralandığı giriş bölümü, mecmûanın geneli ve 299^b-337^a varaklar arasının tanıtıldığı bölüm, yazma eserin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevrildiği bölüm ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Mecmûalar, ele geçmeyen beyit ve müstakil şiirlerin tespit edilmesi açısından önemli görülmektedir. Bizim çalışmamızda da bu yönde tespitlerimiz bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, yazma, Mecmû‘a-i Kasâ’id, Ni‘metî, Metin ve İnceleme.

ABSTRACT AND KEYWORDS

The Classical Turkish literature comprises a significant part of our literature. In addition to the poets who collected their pieces in their own works, those who were interested in this field created collected works. These collected works have been commonly named as “Mecmûa”. The Mecmûas are crucial as they throw light upon this prominent period of our Turkish Literature.

Our study is mostly related to the pages 299^b-337^a of Mecmû‘a-i Kasâ’id written by the poet, compiler and calligrapher Ni‘metî. The book is registered in Es‘ad Efendi Section with the number 3424 in Süleymaniye Library. According to its copy record, the book was compiled in H1039/M1629.

The study is made up of an introduction part including general information on the Mecmûas, a section informing the readers about the whole Mecmûa and the pages 299^b-337^a , a section consisting of a translation of the book into new Trkish with transcription letters and a conclusion part.

The Mecmûas have been considered significant in terms of identifying unrevealed poems and couplets. Our study also includes similar identifications.

Key Words: Classical Turkish literature, Manuscript, Mecmû‘a-i Kasâ’id, Ni‘metî, Text and Analysis.

GİRİŞ

Mecmûa

Mecmûa, "Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi'' aynı zamanda ''seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap'' ve ''dergi" anlamlarına gelmektedir.[1] Mecmûa hakkında şu tanımlar da yapılmıştır:

Bir veya daha fazla yazar ya da şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki farklı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplara ''mecmûa'' denir.[2] Mecmûa; içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eserdir. Bir çeşit antoloji niteliğindedir.[3] ''Sefîne'' Arapçada gemi demektir. Farsçası ''keştî'', Türkçesi cönk demektir. Edebiyatımızda ''sefîne-cönk'' sözleri şiir mecmûası, not defteri; ''keştî'' de kadeh manasında mecaz olarak kullanılmıştır.[4]

Çeşitli nesneleri bir araya toplamak anlamındaki Arapça ''cem‘ '' kökünden türeyen, ''mecmû'' kelimesinin müennesi olan mecmûa; ''başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latîfeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.''[5]

---

[1] Ferit Devellioğlu, ''Mecmûa'', *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,* Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2008, s.596.
[2] Mustafa Uzun, ''Mecmûa'', *İslam Ansiklopedisi*, C.28, TDK Yay., Ankara 2003, s. 265.
[3] İskender Pala, ''Mecmûa'', *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yay., İstanbul 2004, s.300.
[4] Orhan Şaik Gökyay, ''Cönkler Üzerine'', *Makaleler 1: Eski, Yeni ve Ötesi*, İstanbul 1995, İletişim Yay. s. 73-147.
[5] Günay Kut, ''Mecmûa", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.6, Dergâh Yay., İstanbul 1986, s.170.

Şiir mecmûaları Türk Edebiyat tarihi dönemleri içerisinde değerlendirilirken kaynak niteliği taşıması bakımından önemli eserlerdir. Anadolu sahasında ilk örneklerine XV. yüzyılın ilk yarıyılında rastlanan şiir mecmûaları; beğenilen, tanzîr edilen manzûmeleri, çeşitli sebeplerle divanlara alınmamış şiirleri de barındırması yönüyle son derece önemlidir. Mecmûalar vasıtasıyla kendi döneminde veya daha sonraki dönemlerde öne çıkan şiirleri tespit etmek ve bu vesileyle devrin edebî yapısını değerlendirirken somut veriler elde etmek mümkün olabilmektedir.[6] Yazıldıkları dönemin edebi zevkini ve eğilimini yansıtan birer gösterge olmalarının yanı sıra edebiyat tarihimizin karanlıkta kalan bazı kısımlarını aydınlatan şiir mecmûaları, edebî geleneğe katkı sağlayan malzeme niteliği de taşımaktadır.[7]

Mecmûaların Önemi

Mecmûalar, edebiyat tarihi açısından büyük önem taşır. Edebiyat tarihinin temel kaynaklarına yardımcı olmakla birlikte asıl kaynak olarak da işlev gören mecmûaların önemini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Mecmûalar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Ali Şîr Nevâyî'nin şiirleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar mecmûalarda yer alıyorsa bu durum hem okuyucu zevkini hem de şairin uzun süreli etkisini gösterir. [8]

2. Edebiyat tarihinin önemli kaynaklarından biri olan tezkirelerde yer bulmamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmûalar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.[9]

---

[6] Ahmet Tanyıldız, "*Şiir Mecmûualarının Neşri Hakkında"*, Uluslar Arası Araştırmalar Dergisi, Cilt 5, 2012, Sayı 21, s.224-239.
[7] Yasemin Morkoç-Ertek, ''*İzmir Millî Kütüphane'de Kayıtlı Bulunan (1467/14) Bir Memûa-i Eş'âr'ın Düşündürdükleri'', Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/1, Ankara-Turkey Winter 2013, s. 267-297.
[8] Yaşar Aydemir, *"Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler",*Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, s.123-124, 2007.
[9] Agm., s.123-124.

3. Yazıldıkları dönemin aynası durumunda olan mecmûalar, edebiyat araştırmacısına; dönemin beğenilen edebî metinlerini, konularını, okuyucunun talebini, mürettibin şiir zevkini, tertip amacını, estetik anlayışını, öne çıkan isimleri ve eserlerini, okunurluk oranlarını ve buna benzer birçok bilgi ile bunları yorumlama fırsatını tanır.[10]

4. Tezkirelerde yer alan bazı yanlış bilgiler (şairlere olan aşırı övgü vb.) bizim de yanlış bilgi edinmemize sebep olur. Bu nedenle mecmûaların incelenmesi ile doğru bilgilere ulaşılma sağlanılır.[11]

5. Şiir mecmûalarında; gazel, kasîde, terkîb-bend, muhammes, murabbâ, tahmîs, tesdîs, rubâ'î, matla', muammâ' gibi nazım şekilleriyle yazılmış pek çok şiir ve bu şiirlerin sanatkârları hakkında bilgiler ile herhangi bir şairin divanını oluşturacak miktarda şiirlerin yer alması, mecmûaları önemli kılan unsurlardır. Nazireler de mecmûa içerisinde görülebilmektedir. Dolayısıyla Klâsik şiirimizin bu zenginliklerini gün yüzüne çıkmasını sağlayan şiir mecmûaları, çok önemli kaynak olarak değerlendirilebilir. [12]

6. Mecmûaların boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, hadisler, fetvalar içeren din ile ilgili bilgiler, tarih ile ilgili bilgiler, müzik ile ilgili bilgiler ve gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair bilgiler yer alır. Bunlar, asıl mecmûa konusuyla ilgisi olmayan bilgiler de içeren konu alanlarıdır. Mecmûalar, edebiyat alanı kadar tarih, dinî, sosyoloji, kültürel antropoloji, halkbilim, tıp, müzik gibi farklı bilim dallarına dair de bilgileri içermesi bakımından bu alanların da önemli kaynakları arasında gösterilebilir. Mecmûalara bir de bu yönden bakacak

[10] Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir, ''Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular'', *Turkısh Studies-Internatiol Periodical For the Languages, Literatre and History of Turkish or Turkic,* Volume: 8/1 (2013), s. 62.
[11] Ali Cânib Yöntem, ''*Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü,* '' *Hayat Mecmûası,* 1927, C. 2 S. 45, s. 363-364.
[12] Ozan Yılmaz, *"Metin Te'sisinde Şiir Mecmûalarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmûa ve Muhtevası",* Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1,S.:1 Güz İstanbul 2008, 255-261.

olursak; bu sıralanan farklı alanlardaki araştırmacılar da mecmûaların öneminin bilincine varırlar ve araştırmalarını yaparken mecmûalardan da fazlasıyla faydalanabilirler.

Genel olarak mecmûalar, muhtelif kişilere ve konulara ait seçilmiş, mensur ve manzum birçok türü içerisinde barındırması bakımından son derece önem taşımaktadır. Mecmûalar ile ilgili yapılan çalışmaların artması, kültür ve edebiyat tarihimizdeki eksikliklerin tamamlanmasına ve yeni bilgilerin ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Mecmûaların Tasnifi

Mecmûaların şekil, tür ve muhteva gibi çeşitli yönlerden değerlendirilmesiyle farklı tasnif çalışmaları ortaya çıkmıştır. Yapılan tasnifleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Agâh Sırrı Levend şekil ve muhteva açısından mecmûaları , "nazîre mecmûaları, "antoloji niteliğinde seçme şiir mecmûaları", "türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmûalar", "aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar", "tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar"[13] şeklinde tasnif etmiştir.

Günay Kut ise**,** "nazîre mecmûaları", "seçme şiir mecmûaları (mecmûa-i eş'âr, memûa-i devâvîn)", ''aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmûalar (mecmûa-i ed'iye, mecmûa-i tevârîh)'', "karışık mecmûalar; hem nazım-nesir hem de Arapça, Farsça ve Türkçe gibi farklı dillerden oluşan mecmûalardır.", "tanınmış kişilerce veya belli kişilerce hazırlanmış mecmûalar"[14] şeklinde tasnif etmiştir.

Son zamanlarda araştırmacıların mecmûalar üzerine yaptığı çalışmaların sayısının artması sebebiyle ortaya çıkan tasnif çalışmalarından biri de Mehmet Gürbüz'e aittir. Gürbüz, mecmûaları şu şekilde tasnif etmiştir:

"Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmûaları (gazel mecmûaları, kasîde mecmûaları, müstezad mecmûaları, matla mecmûaları, beyit mecmûaları, mısra mecmûaları, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar), şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları, (tarih mecmûaları, na't mecmûaları, mu'amma mecmûaları, medhiye mecmûaları, lugaz mecmûaları, şehrengiz mecmûaları ve farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar), nazîre mecmûaları, şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan

---

[13] Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi I,* Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1998, s. 166-167.
[14] Günay Kut, "*Mecmûa*", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.6, Dergâh Yay. , İstanbul 1986, s.170-174.

mecmûalar, bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını / şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmûalar."[15]

Diğer mecmûa tasniflerine nazaran daha ayrıntılı hazırlanan Atabey Kılıç'ın yaptığı tasnif ise şu şekildedir:

1. **Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından**

   1.1 Cönkler

   1.2 Mecmûalar

      1.2.1 Tertip durumuna göre mecmûalar

         1.2.1.1 Mürettep mecmûalar

         1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmûalar

      1.2.2 Mürettip durumuna göre mecmûalar

         1.2.2.1 Mürettibi bilinen mecmûalar

         1.2.2.2 Mürettibi bilinmeyen mecmûalar

      1.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmûalar

2. **Şekil bakımından**

   2. 1 Manzûm metinler mecmûaları

      2.1.1 Kasîde mecmûaları

      2.1.2 Gazel mecmûaları

      2.1.3 Nazîre mecmûaları

   2.1.4 Mu'ammâ mecmûaları

   2.1.5 Manzûm lugât mecmûaları

   2.1.6 İlâhî mecmûaları

[15] Mehmet Gürbüz , *"Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi ",* (Haz.Hatice Aynur vd.), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı, Turkuaz Yay. İstanbul, 2012, S.99-113.

2.3 Karışık manzum ve mensur eserler mecmûaları

2.3.1 Fevâid mecmûaları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmûalar

3. Dil bakımından

3.1 Arapça mecmûalar

3.2 Farsça mecmûalar

3.3 Türkçe mecmûalar

3.4 Çok dilli mecmûalar

4. Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i nücûm / fal ve remil

4.4 Hikâye / latife

4.5 Hezel ve hiciv

4.6 Edviye

4.7 Mûsikî

4.8 Hat ve kitâbet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmûalar[16]

''Mecmûaların derleyeni ve derleniş tarihi her zaman kesin olarak bilinememektedir. Belki muhtevası ve dil özellikleri bakımından yazıldığı dönem hakkında tahminî çıkarımlar yapmak mümkündür. Bunun neticesinde mecmûanın derlendiği dönemin şiir zevki, beğenilen şairleri ve şiirleri hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Mecmûalar bu yönüyle günümüz antolojileriyle benzerlik göstermektedir.'' ''Mecmûa (Sâbit-Osmân-zâde Tâ'ib) (Avusturya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları J. 1196), Mecmûa-i Halîl Feyzî (Halîl Feyzî b. Ahmed Sâdık) (Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi-Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu-Yz 158), Mecmûa-i Râgıb Paşa (Râgıb Koca Mehmed Paşa) (Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi-Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu-Yz 512)'' mecmûa örneklerindendir.

Üzerinde çalıştığımız şiir mecmûası olan ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*''in derleyeni ve derleniş tarihi bilinmektedir. Mecmûanın dili Türkçedir. ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' olarak başlıklandırılmasına karşın mecmûada; gazel, kasîde, terkîb-bend, tercî'-bend, şikâyetnâme, tahmîs, tesdîs, muhammes, müseddes, kıt'a, rubâ'î, târîh, matla', müfred ve bahr-i tavîl gibi çok çeşitli şiir türlerinden örnekler yer almaktadır. Mecmûadaki şiirler, muhteva açısından çeşitlilik göstermektedir. Mecmûadaki şiirlerde muhtevâ olarak âşıkâne, rindâne vb. üslupla yazılan şiirlerin yanı sıra medhiye türünde şiirlerin ağırlıklı olması mecmûanın adının da ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' olarak başlıklandırılmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

[16] Atabey Kılıç, *"Mecmua Tasnifine Dair",* (Haz.Hatice Aynur vd.), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yay. İstanbul, 2012, S.75-96.

1. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES'AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMÛASI (MECMÛ'A-İ KASÂ'İD) (299[b] - 337[a] VARAK) TANITIMI

1.1. Mecmûanın Tavsifi ve Diğer Özellikleri

Mecmûa, Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlıdır. Mecmûanın ilk sayfasında ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' kaydı yer almaktadır. İstinsah kaydına göre derleme tarihi, H1039 yılı Rebîü'l-evvel ayının 20'si (M 8 kasım 1629)dir. Bu kayda göre mecmûanın mürettibi ve aynı zamanda müstensihi, Ni'metî mahlaslı, Bursalı Seyyîd Nakîb-zâde Ni'metullâh (…Es-Seyyîd Ni'metullâh İbnü's-Seyyîd Muhammed el-Hüseynî el-Ma'rûf bi-Nakîb-zâde el-Bursevî…)[17] tır. İstinsah kaydının hemen altında Ni'metî Efendi'nin mührü yer almaktadır.

Mecmû'a-i Kasâ'id'in ölçüleri 257x139 mm'dir. Yazı türü nesihtir ve şiir başlıkları kırmızıdır. Mecmû'a-i Kasâ'id ile ilgili bir makale hazırlayan Yılmaz TOP, makalede mecmûanın varak sayısı konusunda, bazı sayfaların eksikliğinden dolayı nüshanın bilgisayar ortamına aktarımındaki sayfa numaralandırmasını esas aldığını belirterek 315 olarak vermiştir.[18] Ancak biz mecmûanın orijinal nüshası üzerindeki numaralandırmayı esas alarak varak sayısının 338 olduğunu tespit ettik.

Mecmûada satır sayısı, 16-31 arasında çift sütun hâlinde değişiklik göstermektedir. Mecmûanın bazı sayfalarında, derkenarda yazılan şiirlerin farklı yazı stilleri ile yazıldığı görülmektedir (322[a], 333[bh]). Ayrıca bazı derkenarlarda bazı yerler silinmiş ve pek okunaklı olmayan farklı yazı stili ile yazılmış olup, mecmûaya sonradan eklenildiğini düşündüğümüz şiirler de bulunmaktadır (312[bh], 336[b]…).

---

[17] Mecmû'a-i Kasâ'id, 337[a]

[18] Yılmaz Top, ''Bursalı Şâir Nakîb-zâde Ni'metî (ö. 1060?) Efendi ve Onun Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 3424 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Kasâ'id Adlı Şiir Mecmûasının Muhtevası'', *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 31 (2014), s. 265-269.

Mecmûanın pek çok sayfasında, sayfa kenarlarının da şiir yazımında kullanılmış olduğu dikkat çekmektedir. Mecmûada yer verilen birçok kasidenin sonunda beyit sayılarının da belirtildiği görülmektedir.

Mecmûada, 16. yüzyıla ve 17. yüzyılın ilk yarısına ait şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmaktadır. Mecmûanın baş tarafında ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' kaydı yer almaktadır. Ancak bu şiir mecmûası; kasîdenin yanı sıra gazel, muhammes, terkîb-bend, tercî'-bend, tahmîs, tesdîs, rubâ'î, kıt'a, matla' ve târîh gibi divanlarda örneklerine çokça rastlayabileceğimiz nazım şekillerinden seçkiler içermektedir. Bu nazım şekillerine ek olarak mecmûada bahr-i tavîl örnekleri de yer almıştır. Mecmûadaki şiirlerde ağırlıklı kasîde muhtevası (övgü vb.) nın görülmesi sebebiyle mecmûanın ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' olarak adlandırılmış olabileceğini söyleyebiliriz.

Ni'metî mecmûada; Cinânî, Âzerî Çelebi, Edîbî Çelebi, Haşimî, Ânî Çelebi, Rahmî, Haylî, Fürûgî, Baldırzâde Selîsî, Meylî ve Hüdâyî gibi Bursalı şâirlerin şiirlerine de yer vermektedir.

Mecmûanın na't türündeki iki kasideyle başlaması, şâirin tertiplediği mecmûanın yapısında klasik eser girişlerine bağlı kalmaya çalıştığını göstermektedir. Ni'metî ayrıca mecmûasında, *Dîvân*'daki şiir sıralamasını da genel itibariyle takip etmektedir. Kasîdelerle başlayan mecmûa; terkîb-bend, tercî'-bend, şikâyetnâme, tahmîs, muhammes, müseddes, bahr-i tavîl ve tesdîslerle devam ederek gazellerle devam etmekte ve kıt'a, rubâ'î, târîh ve matla'larla sona ermektedir. Mecmûada yer yer müfredlere de yer verilmektedir. Birtakım şiirler bu sıralamayı bozsa da genel diziliş, *Dîvân*'daki tertibe uymaktadır.

H1039 / M1629 tarihinde tamamlanan mecmûa; şiir tertibinin zenginliğinin yanı sıra Bursalı Seyyîd Nakîb-zâde Ni'metullah adlı, Ni'metî mahlaslı, inşa ve muammâ ustası, güzel ve gösterişli hattıyla meşhur önemli bir şâirin kaleminden çıkmış olması –dolayısıyla bir şâirin şiir beğenisini yansıtması- yönüyle de önem arz etmektedir.[19]

[19] Agm., s. 265-269.

1.2. Mecmûanın Mürettibi ve Müstensihi Ni'metî'nin Biyografisi

Asıl adı Ni'metullah olup Bursa'da doğdu. Şairin doğum tarihi kesin bilinmemekle beraber H1020? / M1611? tarihinde doğduğu tahmin edilmektedir. Nakîbü'l-eşraf Bursalı Ali Efendi ahfâdından Seyfullâh-zâde Mehmed Efendi'nin oğludur. Nakîb-zâde sanıyla tanındı. On yedinci atadan Hz. Hüseyin'e bağlıdır. Ni'metî, Bursa Mahkemesi'nde başkâtiplik yapmıştır ve güzel yazısıyla meşhur olmuştur. Ünlü bir üstad olan Eyyûb-zâde Mîkâtî Muslî Çelebi'den hesâba dair ders almıştır. Ölüm tarihi olarak kaynaklarda H1060 / M1650 ve H1070 / M1660 tarihleri verilir. Ni'metî, Bursa'da vefat etmiş ve Pınarbaşı Mezarlığı'na defnolunmuştur.[20]

Ni'metî'nin *Dîvân*, *Tuhfe-i Ni'metî* ve *Mecmû'a-i Mu'ammeyât* olmak üzere üç müstakil eseri, tezimize de konu olan *Mecmû'a-i Kasâ'id* adlı mecmûası ile noktasız harflerle yazılmış ve bir mecmua içerisinde yer alan iki adet *mensur mektubu* bulunmaktadır.[21]

1. *Dîvân*: Bilinen tek nüshası, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde 2661 demirbaş numarasında kayıtlıdır.[22] Bu *Dîvân*'da 13 kasîde, 1 mektûb-ı manzûm, 1 şikâyetnâme, 2 terkîb-bend, 1 bahr-i tavîl, 8 tesdîs, 1 müseddes, 2 tahmîs, 146 gazel ile 3 târîh yer almaktadır. Ni'metî, *Dîvân*'ında muammâlara da yer vermiştir. [23]

2. *Tuhfe-i Ni'metî*: Farsça manzum lugattir. Ni'metî *Dîvân*'ı üzerine yüksek lisans tezi hazırlamış olan Ahmet Gülen, Ni'metî'nin bu eserinin tek nüshasının Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde 1898 numarada kayıtlı olduğunu ve manzum olarak kaleme alınan eserin Şâhîdî'ye nazire olduğunu ifade etmektedir.[24]

[20] Agm., s. 280-282.
[21] Agm., s. 282-286.
[22] Gülden Esra Ersöz, *Ni'metî Dîvânı*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2007, s.15.
[23] Ahmet Gülen, *Seyyid Nakîb-zâde Ni'metî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı,* Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007, s. 25.
[24] Age., s. 31-32.

3. *Mecmû'a-i Mu'ammeyât*: Ahmet Gülen; yazarını Arab-zâde Mehmed Efendi olarak tanıttığı, Süleymaniye Kütüphanesi Giresun Yazmalar Bölümü 179'da kayıtlı *Mecmû'a-i Mu'ammeyât* adlı yazmanın 51[a] sayfasında Ni'metî'ye ait 26 muammâ bulunduğunu belirtmektedir. [25]

4. *Mektuplar*: Ni'metî'nin bu güne kadar kaynaklarda adı geçen fakat nerede olduğu tam olarak bilinmeyen noktasız harflerle yazmış olduğu mektupları Mehtap Erdoğan tarafından bir mecmûa içerisinde bulunmuştur. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu.: 3290'da *Mecmû'a-i Âlî Efendi* adıyla kayıtlı olan mecmûanın 63[b]-70[b] varakları arasında yer alan iki mektup da Mehmed Ağa isimli bir şahsa yazılmıştır ve mektuplarının dili oldukça ağırdır. Noktasız harflerle mensur olarak kaleme alınan bu mektuplar yer yer manzum parçalar da ihtiva etmekte, içerik bakımından da birbirine çok benzemektedir.[26]

Tezkirecilerin de üzerinde ittifak ettikleri nokta Ni'metî'nin her şeyden önce ilim adamı oluşudur. Şairin kardeşi Şeyhî Çelebi de kendisi gibi ilim erbabı ve şairdir. Şairin ve kardeşinin hatları da çok güzeldir. Ni'metî; ilim adamı, şair, müderris ve başkâtip kimlikleriyle topluma önemli hizmetlerde bulunmuştur. Toplumda sevilen bir kişiliğe sahip olup şair, nüktedanlığıyla tanınır. Özellikle üst derecede hakim ve kadıların sohbetlerinde aranan kişidir. Mülayemeti, içerisinde bulunduğu dönemin eksikliklerini eleştirmesine mani olmamış, başta rüşvet olmak üzere birçok konuyu acımasızca tenkit etmiştir. Ni'metî bir muamma ustasıdır. İsmail Beliğ onun bu yönünü "Fenn-i mu'ammâda dahi hayli nâm çıkarmıştır." sözleriyle dile getirir ve onun noktasız harflerle mensur bir metin ortaya koyacak kadar inşa sahasında maharetli biri olduğunu ifade eder.[27]

---

[25]Age., s.32-33.

[26]Mehtap Erdoğan, "*Divan Edebiyatında Noktasız Harflerle Metin Oluşturma Geleneği ve Ni'metî'nin Noktasız Harflerle Yazdığı Mensur İki Mektubu". Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu* (Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu Anısına 10-12 Mayıs 2012), C. 2. Ordu, 2013 Ordu Üniversitesi Yay. s. 552-566.

[27] ''Mehtap Erdoğan, ''Ni'metî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452*'' kaynağından faydalanılmıştır.

1.3. 299^b - 337^a Varak Muhtevası

Mecmûanın tezimize konu olan 299^b-337^a varakları arasında 77 şaire yer verilmiştir. Nazım şekilleri olarak 303 matla‘, 207 rubâ‘î, 164 gazel, 94 târîh, 35 kıt‘a, 25 müfred, 2 mu‘ammâ, 1 kasîde ve 1 mesnevî olmak üzere toplam 832 şiir bulunmaktadır. 832 şiir içerisindeki 6 şiir, sayfanın silik görünmesi ve pek okunaklı olmayan bir yazı stili ile yazılmış olması nedeniyle okunamamıştır. En çok şiiri bulunan şairler şunlardır: Hâletî; 196 rubâ‘î, 44 matla‘, 13 gazel, 5 târîh, 2 kıt‘a ve 2 müfred. Ümîdî; 94 gazel, 1 kasîde ve 1 müfred. Haşimî; 71 matla‘ ve 17 târîh. Cinânî; 35 matla‘ ve 2 târîh. Sâmî; 31 gazel ve 5 kıt‘a. Şairleri tespit edilemeyen şiirler ise şunlardır: 49 matla‘, 42 târîh, 14 müfred, 8 kıt‘a, 3 rubâ‘î, ve 2 mu‘ammâ’dır.

299^b-337^a varak arası muhtevası hakkında bilgiler, tablolar ile birlikte aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şairlerin Şiirlerinin Nazım Biçimine Göre Sayıları

Şâirin Adı	**Gazel Sayısı**	**Kasîde Sayısı**	**Mesnevî Sayısı**	**Târîh Sayısı**	**Kıt‘a Sayısı**	**Rubâ‘î Sayısı**	**Matla‘ Sayısı**	**Müfred Sayısı**	**Mu‘ammâ Sayısı**
Abdî				1					
Âhî							1		
‘Âlî				2	6	8	1	1	
‘Anḳâ				1					
Âẕerî	1								
‘Azmî Gedûsî							1		
Bâḳî							2		
Beyânî Çelebi							1		
Cârî Efendi							1		
Cemâlî	1								
Cinânî				2			35		
Dîvâne Ḳâḍî				1					
Edâyî				1					
Emînî							1		
Emrî	1						1		
Es‘ad Efendi				1					
Fiġânî	1								
Ferâġî							1		
Fużûlî			1		7		4		
Fürûġî				1					
Ġazâlî							1		
Ġubârî							1		
Hâdî							1		
Ḥâletî	13			5	2	196	44	2	
Hâşimî				17			71		
Hâtifî				1					
Helâkî							1		
Hemdemî				1					
Ḫışım Yaḥyâ							5	1	
Ḫiṣâlî							1		
Ḫüdâyî-i Kadîm	1						1		
Hümâyûn	1								
İsḥâḳ Çelebî	6								
Ḳalender Çelebî				1			3		
Kemâl Paşa-zâde Efendi								1	
Kesbî				1					
Maḳâlî							1		
Manṭıḳî	1								
Mehmed Bîdârî							1		
Meşâmî	1							1	

Tablo 1.(Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şairlerin Şiirlerinin Nazım Biçimine Göre Sayıları

Meylî				1			1		
Muhşî Sinân				1					
Muṣṭafâ Çelebî					1				
Müftî Meḥemmed Çelebî				1					
Nâdirî				1	1		1		
Nef‘î	1								
Nevâî							1		
Nev‘î	1						1		
Ni‘metî							54		
Nişârî				1					
Raḥmî	1								
Ref‘i‘î							1		
Rûḥî					1		2		
Resmî-zâde Ḥasan Çelebî							1		
Sâ‘î				3					
Ṣâliḥ Çelebî					1				
Sâmî	31				5				
Selâmî	1								
Selîmî							1		
Selîsî	1								
Süheylî	1								
Şâmî								2	
Şemsî				1					
Şeyhî				1					
Şeyhülislam Yaḥyâ	3						4		
Şükûhî-i Hemedânî	1								
Ṭâlibî				3					
Ṭıflî								1	
Ṭursun-zâde							1		
‘Ulvî				1			1		
Ümîdî	94	1						1	
Vaḥdetî				1					
Vâlihî					3		4		
Veysî							1	1	
Yaḥyâ Beg				1					
Ẕihnî	1								

Tablo 1.(Devam): Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şairlerin Şiirlerinin Nazım Biçimine Göre Sayıları

Ẓuhûrî Efendi	1								
Şâiri Bilinmeyen				42	8	3	49	14	2
Toplam	164	1	1	94	35	207	303	25	2

Tablo 2. Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

Varak Numarası	Şâir / Şâirler	Nazım Türü / Biçimi	Şiir Sayısı	Beyit / Bent Sayısı	Şiirin Başlığı
299[bh]	Ş. Yaḥyâ	Gazel	1	6 beyitlik	-
	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	1	5 beyitlik	-
299[b]	Ş. Yaḥyâ	Gazel	2	5'er beyitlik	-
	Nef'î	Gazel	1	5 beyitlik	-
	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	1	7 beyitlik	-
300[a]	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	4	İkisi 5 ve 6 beyitlik; ikisi 7'şer beyitlik	-
300[ah]	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	1	8 beyitlik	-
300[bh]	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	2	5'er beyitlik	-
300[b]	'Azmî-zâde Ḥâletî	Gazel	4	İkisi 5 ve 6 beyitlik; ikisi 7'şer beyitlik	-
301[a]	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ġazel-i Merḥûm Ümîdî Çelebî Raḥmetü'l-lâhi Aleyh / Ġazel-i Ümîdî
301[ah]	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Ümîdî
301[bh]	Ümîdî	Gazel	1	5 beyitlik	Velehû
301[b]	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Velehû / Velehû Eyżan
302[a]	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ġazeliyyât-ı Merḥûm Ümîdî Çelebî / Velehû Eyżan / Ġazel-i Ümîdî / Ümîdî Çelebî
302[ah]	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Velehû / Ġazel-i Ümîdî
302[bh]	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Ümîdî
302[b]	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ümîdî / Ġazel-i Ümîdî
303[a]	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ümîdî / Ümîdî Çelebî / Ümîdî Merḥûm
303[ah]	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Ümîdî
303[bh]	Ümîdî	Gazel	2	5 ve 6 beyitlik	Velehû

Tablo 2. (Devam): Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

303^{b}	Ümîdî	Gazel	5	Dördü 5'er beyitlik; biri 7 beyitlik	Velehû / Velehû Eyżan
304^{a}	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ümîdî / Ġazel-i Ümîdî
304^{ah}	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Ümîdî / Ġazel-i Ümîdî
304^{bh}	Ümîdî	Gazel	1	7 beyitlik	Ümîdî
304^{b}	Ümîdî	Gazel	5	Dördü 5'er beyitlik; biri 7 beyitlik	Velehû / Ümîdî
305^{a}	Ümîdî	Gazel	5	Dördü 5'er beyitlik; biri 7 beyitlik	Ümîdî / Ġazel-i Ümîdî
305^{ah}	Ümîdî	Gazel	1	7 beyitlik	Ümîdî
305^{bh}	Ümîdî	Gazel	1	5 beyitlik	Velehû
305^{b}	Ümîdî	Gazel	6	5'er beyitlik	Ümîdî / Velehû Eyżan / Velehû
306^{a}	Ümîdî	Gazel	5	Dördü 5'er beyitlik; biri 6 beyitlik	Ümîdî / Velehû
306^{ah}	Ümîdî	Gazel	1	7 beyitlik	Ümîdî
	Ümîdî	Müfred	1	1 beyitlik	Müfred-i Ümîdî
306^{bh}	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Velehû
306^{b}	Ümîdî	Gazel	5	Dördü 5'er beyitlik; biri 7 beyitlik	Velehû / Velehû Eyżan / Ümîdî Çelebî / Ümîdî Merḥûm
307^{a}	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Ümîdî / Ġazel-i Ümîdî
307^{ah}	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Ümîdî
307^{bh}	Ümîdî	Gazel	2	5'er beyitlik	Velehû
307^{b}	Ümîdî	Gazel	5	5'er beyitlik	Velehû / Velehû Eyżan / Ümîdî Çelebî / Ġazel-i Ümîdî
308^{a}	Sâmî Beg	Gazel	3	7, 9 ve 10 beyitlik	Ġazeliyyât-ı Sâmî Beg / Sâmî Beg / Ġazel-i Sâmî
	-	Matla'	1	1 beyitlik	Maṭla'

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

308[ah]	Sâmî Beg	Gazel	1	5 beyitlik	-
308[bh]	Sâmî Beg	Gazel	1	7 beyitlik	Sâmî
	-	Matla‘	1	1 beyitlik	Maṭla‘-ı Ġarrâ
308[b]	Sâmî Beg	Gazel	5	Dördü 5’er beyitlik; biri 6 beyitlik	Ġazel-i Merḥûm Sâmî / Sâmî Beg
309[a]	Meşâmî Efendi	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Merḥûm Meşâmî Efendi
	Sâmî Beg	Gazel	4	İkisi 5’er beyitlik; ikisi 6’şar beyitlik	Ġazel-i Sâmî Beg / Sâmî Beg / Ġazel-i Sâmî
309[ah]	Sâmî Beg	Gazel	1	7 beyitlik	Sâmî Beg
309[bh]	Sâmî Beg	Gazel	1	6 beyitlik	Sâmî
309[b]	Sâmî Beg	Gazel	5	Üçü 6’şar beyitlik; ikisi 5’er beyitlik	Sâmî / Ġazel-i Sâmî / Sâmî Beg
310[a]	Sâmî Beg	Gazel	5	Üçü 5’şer beyitlik; ikisi 6’şar beyitlik	Sâmî / Sâmî Beg / Velehû
310[ah]	Sâmî Beg	Gazel	1	6 beyitlik	Sâmî
310[bh]	Ẕihnî	Gazel	1	5 beyitlik	Ẕihnî
310[b]	Sâmî Beg	Gazel	4	Üçü 5’er beyitlik; biri 6 beyitlik	Sâmî / Velehû
	Hüdâyî	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Hüdâyî
311[a]	İsḥâḳ Çelebî	Gazel	4	Üçü 5’er beyitlik; biri 6 beyitlik	Ġazel-i İsḥâḳ Efendi / Velehû Eyżan / Ġazel-i İsḥâḳ / İsḥâḳ Efendi
311[ah]	İsḥâḳ Çelebî	Gazel	2	5’er beyitlik	Velehû / Ġazel-i İsḥâḳ Efendi

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

311^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	9	-	Rubâ‘iyyât-ı A‘lemü’l-‘Ulemâ’i’l-Mütebaḥḥirîn Efḍalü’l-Fudalâ’il-Müteverri‘în Ḥâletî Efendi el-Ma‘rûf Beyne’l-‘Ulemâü’s-Sâde bi-‘Azmî-zâde Efendi / Velehû
312^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	Velehû
312^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
313^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
313^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
314^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
314^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
315^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
315^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
316^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
316^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
317^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
317^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
318^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
318^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
319^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-
319^{b}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	10	-	-
320^{a}	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	11	-	-

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

320[b]	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Rubâ‘î	9	-	-
321[a]	Sâ‘î	Târîh	3	İkisi 3’er beyitlik; biri 12 beyitlik	Târîḫ-i Merḥûm Sâ‘î Berây-ı Sûr-ı Hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḫân / Târîḫ-i Sâ‘î Berây-ı Tecdîd-i Sikke / Târîḫ-i Sâ‘î Berây-ı Sulṭân Murâd
	Ṭâlibî	Târîh	1	2 beyitlik	Târîḫ-i Ṭâlibî Berây-ı Fetḥ-i Burûsa
321[ah]	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Berây-ı Ḳatl-i Sulṭân Muṣṭafâ h. 960
	Ḳalender	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Fetḥ-i Revân h. 991
	Ṭâlibî	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Fetḥ-i Tebrîz h. 993
	-	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Aḥmed Ḫân h. 1012
321[b]	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Târîh	4	İkisi 4’er beyitlik; biri 5 beyitlik; biri 6 beyitlik	Târîḫ-i Ḥâletî Efendi Berây-ı Vefât-ı Fehmî Efendi / Velehû / Târîḫ-i Ḥâletî Efendi
	Meylî Efendi	Târîh	1	3 beyitlik	Târîḫ-i Meylî Efendi Berây-ı Fevt-i ‘Ulvî h. 993
322[a]	-	Mu‘ammâ	2	3’er beyitlik	Bî-nâm Ḥâfıẓ Meḥmed Sellemehu’llâh
	-	Târîh	1	5 beyitlik	Târîh
322[b]	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Câmi‘-i Ḳaṣaba-i Berġos
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Fetḥ-i Edirne h. 761
	Delü Birâder	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Delü Birâder Berây-ı Mescid-i Ḫod
	-	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Vefât-ı Cemâlî h. 991

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

322b	Hâşimî	Târîh	6	Üçü 2’şer beyitlik; ikisi 5’er beyitlik ve biri 3’er beyitlik	Târîẖ-i Hâşimî Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Murâd Ḫân / Ma‘lûl-zâde Anaṭolı’dan Naḳîb Olup Nekâbetle Rûmili Olduġınadır / Târîẖ-i Hâşimî / Mîrzâ Maḫdûm Naḳîb Olduġına / Berây-ı Vefât-ı ‘Ulvî / Sulṭân Murâd’uñ Sulṭân ‘Osmân Nâm Şehzâdesine
323a	Hâşimî	Târîh	8	İkisi 2’şer beyitlik; üçü 3’er beyitlik; ikisi 4’er beyitlik; biri 1 beyitlik	Berây-ı Vefât-ı Ṣabrî Çelebi / Berây-ı Vefât-ı Ṣâ‘î / Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Meḥemmed Ḫân / Târîẖ Berây-ı Vefât-ı Cinânî Efendi / Berây-ı Vefât-ı Aḥmed Beg / Berây-ı Vefât-ı Ahî / ‘Abdülḳâdir Efendi Naḳîb Olduġına / Berây-ı Vefât-ı Sulṭân Murâd
	-	Târîh	1	2 beyitlik	Ma‘rûf Efendi Mışr Olduġına
323b	Hâşimî	Târîh	3	İkisi 1’er dizelik; biri 5 beyitlik	Târîẖ-i Vefât-ı Bâḳî Efendi / Târîẖ-i Hâşimî Lafẓen ü Ma‘nen / Târîẖ-i Hâşimî Berây-ı Vefât-ı Vezîr Merre Paşa
	Edâyî	Târîh	1	2 beyitlik	Târîẖ-i Edâyî Berây-ı Vefât-ı Bâḳî Efendi
	Fürûġî	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Fürûġî Der-Ḥaḳḳ-ı Vefât-ı Bâḳî
	Cinânî	Târîh	1	1 beyitlik	Târîẖ-i Cinânî Berây-ı Âẕerî Çelebî
	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Târîh	1	2 beyitlik	Târîẖ-i ‘Azmî-zâde Efendi Berây-ı Vefât-ı Ġanî-zâde Efendi
	Şeyhî M.‘Allâme Efendi	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i ‘Allâme Efendi Berây-ı Fetḥ-i Ḳal‘a-i Erżurum
	Müftî Meḥemmed Efendi	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Fetḥ-i Esterġon lil-Merḥûm Meḥemmed Efendi el-Müftî
	Dîvâne Ḳâḍî	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Sünnet-i Sulṭân Meḥemmed Ḫân Li-Dîvâne Ḳâḍî
	Vaḥdetî	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Ṣun‘ullâh Efendi

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

323[b]	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Vefât-ı Ḥażreti Emîr Sulṭân
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Dîger Lafẓen ü Ma‘nen
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Vefât-ı Şun‘ullâh Efendi
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Ceng
	-	Târîh	1	1 dizelik	Muṣṭafâ Paşa Burûsa’ya Geldüginedür
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Fevt-i Şem‘î Çelebî
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Fetḥ-i Mıṣr-ı Ḳâhire
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Dîger
324[a]	Sinân Efendi	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Dîger lil-Merḥûm ‘Arab Sinân Efendi
	Kesbî	Târîh	1	2 beyitlik	Târîẖ-i Kesbî Berây-ı Cülûs-ı Aḥmed Ḫân
	Hemdemî	Târîh	1	7 beyitlik	Târîẖ-i Fevt-i Fâżıl Aḥmed Efendi İbn-i Ebu’s-su‘ûd
	Hâtifî	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Şâhoġlı
	‘Ulvî	Târîh	1	3 beyitlik	Çivi-ẕâde’nüñ Yirine Ma‘lûlzâde Ḳażî-‘asker Olduġına ‘Ulvî Dimişdür
	‘Anḳâ	Târîh	1	5 beyitlik	Ḳuş Yaḥyâ Rûmili’nden Ma‘zûl Olduġınadur
	Abdî	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Fetḥ-i Tebrîz
	Ṭâlibî	Târîh	1	1 beyitlik	Târîẖ-i Fetḥ-i Tebrîz
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Cülûs-ı Şâh Abbâs

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

324[a]	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Cülûs-ı Merḥûm Sulṭân Aḥmed Ḫân
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Cülûs-ı Sulṭân Murâd
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Dîger
	-	Târîh	1	1 beyitlik	Târîḫ-i Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Ḳuş Yaḥyâ Ḳâḍî-‘asker Olduġına
	-	Târîh	1	1 dizelik	Ḳuş Yaḥyâ Rûmili’nden Ma‘zûl Olup Yirine Bâḳî Efendi Ḳâḍî-‘asker Olduġına
324[b]	Yaḥyâ Beg	Târîh	1	1 beyitlik	Târîḫ-i Binâ-yı Câmi‘-i Süleymâniyye li’l-Merḥûm Yaḥyâ Beg
	Es‘ad Efendi	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Yeñi Câmi‘ Merḥûm Es‘ad Efendi
	Ġanî-zâde Nâdirî	Târîh	1	1 dizelik	Ġanî-zâde Berây-ı Câmi‘-i Sulṭân Aḥmed
	Cinânî	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Cinânî Der-Ḥaḳḳ-ı Vefât-ı Ebu’s-su‘ûd
	-	Târîh	1	1 dizelik	Sulṭân Murâd Şehzâdelerinüñ Târîḫi
	-	Târîh	1	1 beyitlik	Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân ‘Oṣmân
	-	Târîh	1	3 beyitlik	Târîḫ-i Binâ-yı Arġandı Köprüsi
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Fevt-i Kemâl Paşa-zâde
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Fetḥ-i Ḳal‘a-i Saḳız
	-	Târîh	1	2 beyitlik	Berây-ı Ḳatl-i Beglerbegi
	-	Târîh	1	1 dizelik	Fetḥ-i Ḳosṭanṭiye
	-	Târîh	1	1 dizelik	Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîḫ-i Dîger

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

324b	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Rafż-ı Şuyû‘
	-	Târîh	1	1 dizelik	Dîger
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Vefât-ı Sulṭân Süleymân
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Ḫâce-zâde
	-	Târîh	1	1 dizelik	Çivi-zâde’nüñ ‘Azline
	-	Târîh	1	1 dizelik	Berây-ı Feth̤-i Ḳıbrıs
	-	Târîh	1	1 dizelik	Târîẖ-i Fevt-i Merḥûm Sulṭân Meḥemmed Fâtiḥ
325a	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Matla‘	3	1’er beyitlik	‘Azmî-zâde / Velehû
	‘Âlî	Müfred	1	1 beyitlik	Müfred-i ‘Âlî
	‘Âlî	Rubâ‘î	6	-	Rubâ‘î-i ‘Âlî / Rubâ‘î-i ‘Âlî Efendi / Velehû
	‘Âlî	Kıt‘a	4	İkisi 3’er beyitlik; biri 2 beyitlik; biri 4 beyitlik	Kıt‘a-i Velehû / Ḳıṭ‘a-i ‘Âlî / Sulṭân Murâd’a Virildi
	Yaḥyâ Efendi	Matla‘	2	1’er beyitlik	Matla‘-ı Merḥûm Yaḥyâ / Velehû
	Şâmi	Müfred	2	1’er beyitlik	Müfred-i Remzî Şâmî
325b	‘Âlî	Kıt‘a	2	2’şer beyitlik	‘Âlî / ‘Âlî Efendi
	‘Âlî	Rubâ‘î	2	-	‘Âlî
	‘Âlî	Târîh	2	3’er beyitlik	Târîẖ-i ‘Âlî
	Niṣârî	Târîh	1	2 beyitlik	Târîẖ-i Niṣârî Çelebi Berây-ı Fevt-i Ḳubûrî İbrâhîm Efendi
326a	Hâşimî	Matla‘	20	1’er beyitlik	Meṭâli‘-i Merḥûm Hâşimî Bursevî ‘Aleyhi’r-raḥme / VeLehû
326b	Hâşimî	Matla‘	25	1’er beyitlik	Meṭâli‘-i Hâşimî / VeLehû / Hâşimî

Tablo 2. (Devam): Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

327[a]	Hâşimî	Matla'	26	1'er beyitlik	Velehû / Hâşimî
327[b]	Ni'metî	Matla'	21	1'er beyitlik	Metâli' li-Muḥarrihi el-Faḳîr eş-Şehîr bi-Ni'metî / Velehû / Velehû Tażmîn Münâcât
328[a]	Ni'metî	Matla'	22	1'er beyitlik	Velehû / Mükerrer
328[b]	Ni'metî	Matla'	11	1'er beyitlik	Li-Muḥarrihi / Velehû
329[a]	Raḥmî	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Raḥmî
	Âẕerî	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Âẕerî
	Selîsî	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Baldır-zâde Selîsî Efendi
	Selâmî	Gazel	1	7 beyitlik	Naẓîre-i Selâmî
	Nev'î	Gazel	1	5 beyitlik	Ġazel-i Nev'î
329[ah]	Cemâlî	Gazel	1	5 beyitlik	Cemâlî
	Fiġânî	Gazel	1	5 beyitlik	Fiġânî
	Emrî	Gazel	1	5 beyitlik	Emrî
329[b]	Mehmed Bîdârî	Matla'	1	1 beyitlik	'Aṭâullâh Efendi
	Cinânî	Matla'	25	1'er beyitlik	Maṭla'-ı Cinânî / Velehû / Meṭâli'-i Cinânî
330[a]	Ḫışım Yaḥyâ Efendi	Matla'	5	1'er beyitlik	Meṭâli'-i Âlemü'l-'Ulemâ Ḫışım Yaḥyâ Efendi / Velehû / Velehû / Sellemehu
	Ḫışım Yaḥyâ Efendi	Müfred	1	1 beyitlik	Velehû
	Yaḥyâ Efendi	Matla'	2	1'er beyitlik	Yaḥyâ Efendi / Velehû Sellemehu
	Muṣṭafâ Çelebî	Kıt'a	1	2 beyitlik	Ḳıt'a-i Muṣṭafâ Çelebi
	Ṣâliḥ Çelebî	Kıt'a	1	2 beyitlik	Naẓîre-i Ṣâliḥ Çelebi
	Beyânî Çelebî	Matla'	1	1 beyitlik	Beyânî Çelebî
	Cârî Efendi	Matla'	1	1 beyitlik	Cârî Efendi
	Rûḥî	Matla'	1	1 beyitlik	Rûḥî

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

330ª	Bâḳî	Matla‘	1	1 beyitlik	Bâḳî Efendi
	Ṭıflî	Müfred	1	1 beyitlik	Ṭıflî
	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Matla‘	4	1’er beyitlik	‘Azmî-zâde Ḥâletî Efendi Sellemehu / Ḥâletî Efendi Sellemehu / Velehû Eyżan / Velehû
	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Müfred	1	1 beyitlik	Velehû
	-	Müfred	2	1’er beyitlik	Ferd-i Ġarrâ / Müfred-i Lâ-edrî
	-	Matla‘	3	1’er beyitlik	Matla‘ / Matla‘-ı Ġarrâ
330ᵇ	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Matla‘	27	1’er beyitlik	Meṭâli‘-i ‘Azmî-zâde Ḥâletî Efendi Sellemehu / Velehû
	‘Azmî-zâde Ḥâletî	Müfred	1	1 beyitlik	Velehû
331ª	Fużûlî	Kıt‘a	5	Dördü 2’şer beyitlik; biri 3 beyitlik	Meṭâli‘ ü Muḳaṭṭa‘ât-ı Merḥûm Fużûlî-i Baġdâdî ‘Aleyhi’rraḥmete’l- Melikü’l-Hâdî / Velehû / Kıt‘a Velehû / Velehû Kıt‘a-i Ġarrâ / Velehû Kıt‘a
	Fużûlî	Matla‘	2	1’er beyitlik	Velehû / Velehû Matla‘
	Fużûlî	Mesnevî	1	6 beyitlik	Velehû Mesnevî
	-	Matla‘	2	1’er beyitlik	Matla‘
	-	Kıt‘a	3	2’şer beyitlik	Kıt‘a / Kıt‘a-i Merġûbe
331ᵇ	Fużûlî	Kıt‘a	2	3 ve 4 beyitlik	Fużûlî
	Rûḥî-i Baġdâdî	Kıt‘a	1	2 beyitlik	Rûḥî-i Baġdâdî
	Emrî	Matla‘	1	1 beyitlik	Emrî
	Âhî	Matla‘	1	1 beyitlik	Âhî

Tablo 2. (Devam): Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

331b	Ġubârî	Matla'	1	1 beyitlik	Ġubârî
	Nevâî / Nevâyî	Matla'	1	1 beyitlik	Nevâî / Nevâyî
	Ġazâlî	Matla'	1	1 beyitlik	Ġazâlî
	Helâkî	Matla'	1	1 beyitlik	Helâkî
	Meylî	Matla'	1	1 beyitlik	Meylî
	Veysî	Matla'	1	1 beyitlik	Veysî Efendi
	-	Müfred	3	1'er beyitlik	Müfred
	-	Rubâ'î	1	-	Rubâ'î
	-	Kıt'a	1	2 beyitlik	Kıt'a
	-	Matla'	1	1 beyitlik	Matla'
332a-332b	Ümîdî	Kasîde	1	37 beyitlik	Ḳaṣîde-i Merḥûm Ümîdî
333a	-	Matla'	29	1'er beyitlik	Velehû
333bh	-	Müfred	2	1'er beyitlik	Müfred
333b	Süheylî Çelebî	Gazel	1	5 beyitlik	Süheylî Çelebî
	Ẓuhûrî Efendi	Gazel	1	5 beyitlik	Naẓîre-i Ẓuhûrî Efendi
	-	Matla'	1	1 beyitlik	Matla'
	-	Kıt'a	2	2'şer beyitlik	Kıt'a
334a	'Azmî-zâde Ḥâletî	Kıt'a	1	14 beyitlik	Kıt'a-i 'Azmî-zâde Ḥâletî Efendi
	-	Matla'	6	1'er beyitlik	Matla'-ı Ġarrâ / Matla' / Matla'-ı Lâ-edrî
	-	Müfred	3	1'er beyitlik	Müfred
	Fużûlî	Matla'	2	1'er beyitlik	Fużûlî / Velehû
	Selîmî	Matla'	1	1 beyitlik	Sulṭân Selîm
	Kemâl Paşa-zâde Efendi	Müfred	1	1 beyitlik	Kemâl Paşa-zâde Efendi

Tablo 2. (Devam): Mecmû'a-i Kasâ'id'de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

334bh	-	Müfred	4	1 beyitlik	Müfred
	Şemsî Paşa	Târîh	1	2 beyitlik	Zamân-ı Sulṭân Selîm-i S̱ânîde Müftî-i 'Aṣr olan Ebu's-Su'ûd Efendi Rıḥlet-i Dâd-ı Beḳâ Buyurduḳda Yirine Ḥâmid Efendi Müftî Olduġına Bu Târîḫ Şemsî Paşa Dimişdür
334b	'Azmî-zâde Ḥâletî	Matla'	9	1'er beyitlik	Ḥâletî Efendi / Velehû
	'Azmî-zâde Ḥâletî	Kıt'a	1	2 beyitlik	Kıt'a Velehû
	-	Matla'	3	1'er beyitlik	Matla' / Lâ-edrî
335a	Sâmî Beg	Kıt'a	5	Dördü 2'şer beyitlik; biri 3 beyitlik	Sâmî Beg Berây-ı Nûrî Ḫaṭṭâṭ / Velehû Der-Ḥaḳḳ-ı Mezbûr / Velehû Berây-ı Mezbûr / Velehû Berây-ı Sulṭân Murâd
	Ḳalender Efendi	Matla'	3	1'er beyitlik	Maṭla'-ı Ḳalender Efendi
	Ḫiṣâlî	Matla'	1	1 beyitlik	Ḫiṣâlî
	Nev'î	Matla'	1	1 beyitlik	Nev'î Merḥûm
	Veysî	Müfred	1	1 beyitlik	Veysî
	Ġanî-zâde Nâdirî	Kıt'a	1	2 beyitlik	Ġanî-zâde
	Ġanî-zâde Nâdirî	Matla'	1	1 beyitlik	Ġanî-zâde Nâdirî
	'Azmî-zâde Ḥâletî	Matla'	1	1 beyitlik	Maṭla'-ı 'Azmî-zâde Efendi
	Rûḥî-i Baġdâdî	Matla'	1	1 beyitlik	Naẓîre-i Rûḥî-i Baġdâdî
	Ferâġî	Matla'	1	1 beyitlik	Firâġî
	Resmî-zâde Ḥasan Çelebî	Matla'	1	1 beyitlik	Resmî-zâde Ḥasan Çelebî
	-	Kıt'a	1	2 beyitlik	Kıt'a-i Lâ-edrî

Tablo 2. (Devam): Mecmû‘a-i Kasâ’id’de Yer Alan Şiirlerin Varak Numaralarına Göre Tanıtılması

335b	‘Ulvî	Matla‘	1	1 beyitlik	Maṭla‘-i ‘Ulvî
	‘Azmî Gedûsî	Matla‘	1	1 beyitlik	‘Azmî Gedûsî
	Ref‘î	Matla‘	1	1 beyitlik	Ref‘î
	Ṭursun-zâde	Matla‘	1	1 beyitlik	Ṭursun-zâde
	Meşâmî	Müfred	1	1 beyitlik	Müfred-i Meşâmî
	Vâlihî	Matla‘	4	1’er beyitlik	Vâlihî / Velehû
	Vâlihî	Kıt‘a	3	İkisi 2’şer; biri 3 beyitlik	Kıt‘a-i Vâlihî / Velehû
	Ḫüdâyî	Matla‘	1	1 beyitlik	Ḫüdâyî
	Emînî	Matla‘	1	1 beyitlik	Matla‘-ı Emînî
	‘Âlî	Matla‘	1	1 beyitlik	Maṭla‘-ı ‘Âlî
	Hâdî (Mama-zâde)	Matla‘	1	1 beyitlik	Cevâb-ı Mama-zâde
	-	Matla‘	2	1’er beyitlik	Maṭla‘-i Lâ-edrî / Maṭla‘
	-	Kıt‘a	1	2 beyitlik	Kıt‘a-i Lâ-edrî
	-	Rubâ‘î	1	-	Rubâ‘î
336a	Cinânî	Matla‘	10	1’er beyitlik	Cinânî / Velehû
	Bâḳî	Matla‘	1	1 beyitlik	Bâḳî
	Maḳâlî	Matla‘	1	1 beyitlik	Maḳâlî Der-Ḥâlet-i Nez‘ Güft
336b	Şükûhî-i Hemedânî	Gazel	1	7 beyitlik	Şükûhî-i Hemedânî
	Hümâyûn	Gazel	1	4 beyitlik	Hümâyûn
	-	Rubâ‘î	1	-	-
337a	Manṭıḳî	Gazel	1	4 beyitlik	-

1.4. 299^b - 337^a Varak Arasında Yer Alan Şairler ve Kısa Biyografileri

ABDÎ (d.?-ö.?)[28]

Hayatı hakkında devir kaynaklarında bilgiye rastlanmayan Abdî'nin varlığı, eserlerinde kendisi hakkında verdiği bilgilere dayanır. Bu bilgilerden en önemlisi, ilk üç mesnevisini sunduğu tarihlerde Sultan II. Selîm'in Manisa'da şehzâde vali olarak bulunmasıdır (1544-1558). Buradan şairin Manisalı olduğu ve bu şehirde uzun süre yaşadığı anlaşılmaktadır.

Bugün elimizde Abdî'nin beş eserinden söz edilmektedir. Eserleri şunlardır:

Niyâz-nâme-i Sa'd u Hümâ: Türk Edebiyatında daha önce işlenmemiş bir konu olan, İsfahanlı Sa'd ile Hümâ arasındaki aşk macerasının anlatıldığı bir aşk mesnevisidir. 1075 beyitlik bu mesnevi 1545'te II. Selîm'e sunulmuştur.

Heft-peyker: İran Edebiyatından tercüme yoluyla genişletilen bu mesnevi 6882 beyittir. 1551'de II. Selîm'e sunulmuştur.

Cemşid ü Hurşid: 1558'de II. Selîm'e sunulan 5940 beyitlik bu aşk mesnevisi üzerine Nazan Kuloğlu'nun bir çalışması mevcuttur.

Gül ü Nevrûz: 1577'de III. Murad'a sunulan eser bir aşk mesnevisi olup 2320 beyittir.

Divân: Vasfi Mahir Kocatürk, şairin bir Divân'ı olduğunu söylemesine karşılık henüz bu *Divân*'a ulaşılamamıştır.

Eserlerinden hareketle çağının geçerli eğitim kurumlarını, muhtemelen medreseyi bitirdiği, özellikle Fars kaynaklarını iyi bildiği anlaşılmaktadır. Özellikle 15. ve 16. yy'da daha çok revaçta olan ve serbest çeviri diyebileceğimiz bir anlayışla Farsça'dan Türkçe'ye mesneviler çeviren bir şair olduğu yine eserlerinden hareketle söylenebilir.

---

[28] ''Mehmet Altunmeral, ''Abdî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=49*'' kaynağından faydalanılmıştır.

ÂHÎ (d.?-ö.1517-18)[29]

Asıl adı Hasan olan ve Niğbolu (Tirsinik) 'da doğan Âhî, ''Benli Hasan'' veya sessiz yaradılışı sebebiyle " Dilsiz Dânişmend" lakaplarıyla anıldı. Şairden bahseden Evliyâ Çelebi, onun Âhî mahlasını seçmesini yüzündeki beni görenlerin "âh" çekmelerine bağlarken; Dîvân'ında geçen "Tutmayınca âlemi âhum ben Âhî olmadum / Kendü âhum âkıbet nâm u nişân oldı bana" beyti ve benzeri beyitlere nazaran başından geçen olaylar neticesinde içinde bulunduğu ruh hâli nedeniyle bu mahlası almış olması gerektiğini belirtir. Babasının ölümü üzerine memleketinden ayrılıp İstanbul'a gelen,burada ilim yolunu seçen Âhî'nin şiir kabiliyetini takdir eden Yavuz Sultan Selim, şairin konumuyla yaşının uygunluk göstermediği düşüncesiyle bir medreseye tayinini istedi. Atandığı Bursa'daki Bayezıd Paşa Medresesi'ni, onun daha da yükselmesinden kaygılanan çevresinin de telkiniyle kabul etmemesi üzerine gözünden düştü. Bundan başka Yavuz Sultan Selim'e ''eğri'' redifli gazelini kendisi için yazdığı söylenmesi, padişahın onun idamını istetecek kadar kızdırdı. Ayrıntısı bilinmeyen bu sıkıntılı süreçten sonra Karaferye'ye müderris olarak tayin edildi. Başka yerlerde de kadılık ve müderrislik görevlerinde bulundu. Âhî, 923/1517-18 tarihinde, Manastır veya Karaferye'de öldü.

Âhî'nin eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Bir kaside, bir tahmis, bir murabba, 136 gazel, bir kıt'a, üç matla ve bir müfretten oluşan eserdir.

2. *Husrev ü Şîrîn*: Bulunan iki nüshaya göre 622 beyit tutarından oluşan mesnevi, tamamlanmamıştır.

3. *Hüsn ü Dil*: İran şairi Fettâhî-i Nişâbûrî'nin aynı adlı eserinin tercümesi olarak kabul edilmektedir. Ancak Fettâhî'nin Hüsn ü Dil'inden çok çağdaşı Lâmiî Çelebi'ninkiyle benzerlik göstermektedir. Bu itibarla Lâmiî'nin Hüsn ü Dil'ine nazire de sayılabilir. Türk edebiyatında bu adla yazılan ikinci metindir. Hüsn ü Dil, mensur olmasına rağmen çok sayıda manzumeyle de süslenmiştir. Âhî'nin ölümü yüzünden tamamlanamamıştır.

---

[29] ''Mehmet Fatih Köksal, ''Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend'' *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=716*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Âhî'nin, Eğridirli Hâcı Kemâl'in Câmi'u'n-Nezâ'ir'inde iki Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde 39 ve Pervâne Bey Mecmû'ası'nda 65 şiiri yer almaktadır. Yaklaşık 45 yıl süren kısa ömrüne ancak tamamlanamamış iki eser ve " dîvânçe " denilebilecek hacimde bir Dîvân sığdırabilen Âhî'nin, gerek şuara tezkireleri gerek nazire mecmuaları ve diğer şiir mecmuaları ile adına yazılan şiirler ve muhtelif beyitler hesaba katıldığında devrinin en önde gelen şairlerinden olduğu söylenebilir. Âhî'nin edebî kişiliğine dair tezkire yazarlarının hemen tamamı onun özellikle gazelde özel bir tarz sahibi olduğu görüşündedirler.

ÂLÎ (d.1541-.1600)[30]

Gelibolu'da doğan şair, mahlasıyla doğum yeri birleştirilerek anılan şairler arasındadır. Eğitimini hızlı bir şekilde tamamladıktan sonra devletin önemli aydınları ile bir arada çeşitli kademelerde görevler alan Âlî, son olarak Cidde Sancakbeyliği görevindeyken orada vefat etti. Mezarı belli değildir.

Çok sayıda ve farklı türlerde eserler kaleme alan Âlî'nin eserleri şunlardır:

1. Edebî Eserler: *Bediü'r-Rukûm, Câmî'nin bir beytinin şerhi, Câmiü'l-Buhûr Der-Mecâlis-i Sûr, Dakâiku't-Tevhîd, Gül-i Sad-Berg, Hulâsatü'l-Ahvâl, Maâlimü't-Tevhîd, Manzum Kırk Hadis Tercümesi, Mecmau'l-Bahreyn, Mihr ü Mâh, Mihr ü Vefâ, Nikâtü'l-Hâl, Riyâzü's-sâlikîn, Subhatü'l-Abdâl, Subhatü'l-İnâbe, Tuhfetü'l-Uşşâk ve Divanları.*

Şairin gençlik çağında yazdıklarını bir araya getiren birinci divandır. Bu divana ad vermemiştir. Birinci divandan sonra şiirlerini *Vâridâtü'l-Enîka* dını verdiği 2. divanda bir araya getirir. Üçüncü Divanı'nın adını da *Lâyihâtü'l Hakîka* koymuştur. Dördüncü *Türkçe Divan*, Âlî'nin 1000 yılından ölümüne kadarki şiirlerini içine alır. Hasan Çelebi, Beyânî ve Riyâzî şairin Türkçe divanlarından başka Farsça bir divanı olduğunu söylese de bu eser elimize ulaşmadı.

---

30 ''Mustafa İsen ve İ. Hakkı Aksoyak, ''Âlî, Çeşmî, Gelibolulu Mustafa'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943*'' kaynağından faydalanılmıştır.

2. Tarihî Eserleri: *Câmiü'l-Kemâlât, Fursatnâme, Fusûlü'l-Halli Ve'l-Akd ve Usûli'l- Hacri ve'n- Nakd, Hâlâtü'l- Kâhire Mine'l- âdâti'z- Zâhire, Heft Meclis, İstidânâme, Künhü'l-Ahbâr, Menâkıb-ı Hünerverân, Menşeü'l-İnşa,Mirâtü'l-Avâlim, Mirkâtü'l-Cihâd, Münşeat, Nâdirü'l-Mehârib, Nusretnâme, Zübdetü't-Tevârîh.*

3. Diğer Konulardaki Eserleri: *Enisü'l-Kulûb, Eyyühe'l-Veled Tercümesi, Ferâidü'l-Vilâde, Hakâıku'l-Ekâlim, Hilyetü'r-Ricâl, İzzetü'l-Asr fi-Tefsîri Sûretü'n-Nasr, Kavâidü'l-Mecâlis, Mehâsinü'l-Âdâb, Menâkıb-ı Halil Paşa, Menakıb-ı Şeyh Mehemmedü'd-Dagî, Mevâidü'n-Nefâis Fi-Kavâidi'l-Mecâlis, Nasîhatü's- Selâtin, Nevâdirü'l-Hikem, Rahatü'n-Nüfûs,Risale, Risâle-i Zâtü'l-Kürsi,Risâle-i Zırgamiyye, Tuhfetü's-suleha, Vakıfnâme, Zübdetü'l-Evrâd.*

4. Henüz Ele Geçmeyen Eserleri: *Bedâyiü'l-Metâli, Dürr-i Mensure (Dürer-i Mensure), Hac ve Işk risalesi, Kenzü'l-Ahbâr, Maâyibü'l-Erzâl, Mişkât, Nüzhet veya Nüzhetü'l-Mecâlis, Râbiü'l- Manzûm, Ravza-i İrfân, Ravzatü'l- Letâif, Riyâzü'r-Rahmet, Tarih-i Üngurus ve Selimname.*

Gelibolulu Mustafa Âlî, çok sayıda eser vermiş olmasına rağmen onun şair tarafını asıl divanlarında görmek mümkündür. Şair, hayatının sonuna kadar yazdığı manzumeleri, farklı zamanlarda tertip edilen dört Divan'da topladı. Âlî, Divanlarının 40 kadar nüshası bulunmaktadır. Hayatının değişik döneminde yazdığı şiirleri zaman zaman toparlayarak her birine bir ad verdi. Âlî, Balıkesirli Zatî gibi başka şairlerin şiirlerinden ustaca yararlanarak yeni manzumeler meydana getirmiş ve sayıları bini aşan manzumeler oluşturmuştur. Şair, şiirlerinde pek çok konuyu işlemiştir. Bir yandan görevlerinden azledilmesinden doğan üzüntülerini, bir yandan devletteki olumsuz gelişmelerden duyduğu endişeleri şiirlerinde yansıtır.

Âlî'nin eserleri tarihçiliğinin, tarihçilik içinde de biyografi tarafının ön plana çıktığı görülür. Şairin, özellikle Künhü'l-Ahbâr'da dikkat çekici bir özelliği de şiir eleştirmenliğidir. Eserlerinin önemli bir bölümünü nesir olarak kaleme alan Âlî, yaşadığı dönemde artık kuralları oturmaya başlayan bir anlayışla bu çalışmalarını yazdı. Âlî'nin, dikkate alınması gereken taraflarından biri de sanat koruyuculuğudur. Gördüğü genç yetenekleri tespit edip yönlendirir. Örneği 17. yy şairi Nef'i'dir.

ANKÂ (d.?-ö.1614-16)[31]

Asıl adı Hüseyin olan şair, Acem Hüseyin Molla lakabıyla meşhur olmuştur. Şîrazlıdır. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bir kayıt yoktur. Hasan Çelebi, seyahat niyeti ile hicret ederek H978/M1570 tarihinde, şairin İstanbul'a geldiğini belirtir. Ankâ, Mısır'da H1023-25/M1614-16 tarihinde öldü ve oraya defnedildi.

Kaynaklarda Ankâ'nın divanı olup olmadığına dair kayıt yoktur. Ancak çeşitli mecmualarda şiirlerine rastlanmaktadır. Biyografik kaynaklar Ankâ'nın devrinde oldukça meşhur olduğunu belirtirler. Hasan Çelebi, Ankâ'nın Farsça ve Osmanlı Türkçesi ile güzel şiirler yazdığını belirtir. Beyânî ise onun üstat Acem şairlerini hatırlatan şiirlerinin olduğunu söyler. 17. yy'ın meşhur şairi Nef'î ile karşılıklı hicviye yazmış olması Ankâ'nın devrin edebi muhitlerinde yer aldığını göstermesi bakımından önemlidir.

ÂZERÎ (d.?-ö.1585)[32]

Asıl adı İbrahim olan şair, Muallim-zâde İbrahim Çelebi olarak tanınmıştır. Adı İbrahim olduğu için, Hz. İbrahim'in ateşe atılmasından kinaye olarak ateşe mensup anlamında Âzerî mahlasını kullanmıştır. Âzerî'nin doğum tarihi ve yeri hakkında bilgi olmamakla birlikte Bursalı olmasıyla şöhret kazanmıştır.

Âlim bir babanın oğlu olan ve Ebussuûd Efendi'den ders alan Âzerî, iyi bir eğitim görerek yetişmiştir. Âzerî, medrese eğitimini tamamladıktan sonra devlet hizmetinde görev almıştır. Âzerî, Hama kadısı iken sıtma hastalığına yakalanarak H993/M1585'te genç yaşta ölmüştür.

Âzerî'nin, şiir mecmûalarında yer alan ve bir divançe oluşturabilecek sayıdaki şiirleri dışında iki eseri vardır:

---

31 ''Bilal Güzel, ''Ankâ, Hüseyin (Acem Hüseyin Molla)'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1360*'' kaynağından faydalanılmıştır.

32 ''Ülkü Çetinkaya, ''Âzerî, İbrahim Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937*'' kaynağından faydalanılmıştır.

1. *Nakş-ı Hayâl*: Âzerî'nin H987/M1579'da tamamladığı dinî, tasavvufî ve ahlakî mahiyette didaktik bir mesnevidir. Eserin beyit sayısı 3155'tir. Âzerî Nakş-ı Hayâl'in sebeb-i telif bölümünde bir Leylâ vü Mecnûn mesnevisi yazdığını bildirmişse de bu eserin nüshasına henüz rastlanmamıştır.

2. *Husrev ü Şîrîn*: Klasik mesnevi tertibine göre yazılmış olan Husrev ü Şîrîn, 17 kıt'ayı da içeren 1685 beyitten oluşmaktadır.

Âzerî, tezkirelerde zekî, latif tabiatlı, müşfik, cömert, iyi ahlaklı, marifet ve ilimle donanmış, daha ilk gençlik yıllarında belâgatte kemal sahibi olmuş, emsal ve akranları arasında en iyi şiir söyleyen bir şair olarak tanıtılmıştır. Hatta genç yaşta ölmeseydi büyük itibar ve şöhret sahibi olacağı belirtilmiştir. Âzerî'nin şiir meclislerinden ve sohbetlerinden hoşlandığı, sanatkârları himaye ettiği, yakın arkadaşı ve hâmisi olduğu Cinânî (ö.1595)'nin Divan'ındaki şiirlerden anlaşılmaktadır.

Âzerî, şairlik gücünü mesnevi sahasında göstermiştir. Başka şiirleri de bulunmakla birlikte, Nakş-ı Hayâl ile şöhret bulduğundan, edebiyat tarihlerinde de mesnevi şairi olarak tanınmıştır. Bazı kaynaklarda onun tahmis, muhammes ve tesdise özel bir yeteneği olduğu belirtilmiştir. Âzerî'nin şiir mecmualarında yer alan şiirlerinin çoğu Fuzûlî (ö.1556) ve Nev'î (ö. 1599)'ye naziredir. Ayrıca Mânî (ö.1599)'nin gazellerine de tahmisler yazmıştır. Yakın dostlukları dolayısıyla, Cinânî (ö.1595)'nin, Divan'ını düzenlemesi ve yarım bıraktığı Riyâzü'l-Cinân'ı tamamlaması Âzerî'nin teşvikiyle gerçekleşmiştir. Âzerî de Nakş-ı Hayâl'i Cinânî (ö.1595)'nin teşvikiyle yazmıştır.

AZMÎ (d.?-ö.1607)[33]

Asıl adı Murad olan şair, Gedizlidir. Azmî mahlasını kullanmıştır. Asker şairlerden olan Azmî'nin hayatı hakkında kaynaklarda ayrıntılı bilgi yer almamaktadır. Şair, H1016/M1607 yılında vefat etmiştir.

---

[33] ''Şerife Ördek, ''Azmî, Murad Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2049*'' kaynağından faydalanılmıştır.

İyi derecede Farsça bildiği ve gece gündüz marifet sahiplerinin sohbet meclislerinde bulunduğu kendisiyle ilgili bilgiler arasındadır. Aynı zamanda devlet büyüklerine yakınlığı ile bilinmektedir. Ahdî, Azmî'nin şiirlerinin ahenkli ve güzel olduğunu belirtir. Kafzâde Fâizî, şairin bir divânı olduğundan söz eder. Azmî'nin bir de *Kitâb-ı Kümük* adlı bir eseri vardır. Ayrıca şair, Kütahya Gediz'de bulunan ve Gazanfer Ağa tarafından yaptırılan Ulucâmi ve hamamın yapılışına tarihler yazmıştır.

BÂKÎ (d.1526-ö.1600)[34]

Asıl adı Mahmud Abdulbaki'dir. İstanbul'da doğdu. Fatih Camii müezzini olan Mehmed Efendi'nin oğludur. Bâkî, saraç çırağı olarak çalışırken medreseye de devam etmeye başlamış, ilgisi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. Medrese eğitiminin başlangıcında devrin tanınmış müderrislerinden dersler almıştır. Dört padişah devrinin en büyük şairi olan Bâkî, 23 Ramazan H1008/M1600 tarihinde vefat eder.

Bâkî'nin nüktedan, hoşsohbet, neşeli ve rint meşrep bir şair olduğu kaynaklarda nakledilir. Ayrıca konuşma ve nükteleriyle çeşitli yerlerde yapılan sohbetlerin aranılan kişisidir.

Bâkî'nin eserleri şunlardır:

Dîvân: Bâkî, ilk defa Kanuni Sultan Süleyman'ın isteğiyle divan tertip etmiş olmakla birlikte daha sonra yazdığı şiirleri de eklemek suretiyle değişik tarihlerde divanını yeniden düzenlemiştir.

Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn: Ahmed b. Hatîb el-Kastalânî (1448-1517)'nin el-Mevâhibü'l-Ledüniyye adlı eseri esas alınarak meydana getirilen bir siyer kitabıdır. Eserin 1579 yılından önce tercüme edildiği bilinmektedir. Bâkî, birçok eserden yararlanarak tercümesini meydan getirmiştir. Böylece eser tercümeden ziyade bir telif eser hüviyeti kazanmıştır.

[34] ''Muhsin Macit - Hasan Kaplan, ''Bâkî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Fezâ'ilü'l-Cihâd: Ahmed b. İbrahim'in Meşâ'irü'l-Eşvâk adlı Arapça eserinin tercümesidir. Eserin konusu İslam dininde cihat ve gazanın fazilet ve esasları üzerinedir.

Fezâ'il-i Mekke: 16.yy âlimlerinden Kutbeddin Muhammed b. Ahmed Mekkî (ö. 1582)'nin El-İ'lâm Fî-Ahvâli Beledi'llâhi'l-Harâm adlı eserinin tercümesidir. Sokullu Mehmed Paşa'nın isteği üzerine yapılan bu tercüme, Bâkî'nin Mekke kadılığı sırasında 1579 yılında tamamlanmıştır. Mekke tarihinden ve bazı Osmanlı padişahlarının orada yaptırdığı eserlerden bahsedilmektedir

Kırk Hadis Tercümesi: Nevîzâde Atâyî, Bâkî'nin Eyüp müderrisliği sırasında Ebâ Eyyub el-Ensârî'den rivayet edilen hadisleri toplayıp tercüme ettiğini söylüyorsa da şimdiye kadar eser ele geçmemiştir. Bu eser hakkında bazı kaynaklarda Bâkî'nin Hazret-i Halid'den rivayet olunan hadisleri topladığı kayıtlıdır.

Kanuni döneminde (1520-1566) estetik bakımdan zirveye erişen Osmanlı kültür ve sanat hayatının şiirdeki karşılığı Bâkî *Divanı*'dır. Türk şiiri dilinin geçirdiği tecrübeleri ve kazandığı ifade kabiliyetini en iyi farkeden şairlerin başında Bâkî gelir. Bâkî, nesirlerinde dilin bütün imkânlarını yoklamasına rağmen asıl dehasını şiirlerine yansıtmıştır.

Bâkî, musiki tecrübesi olmasa bile dilin musikisini yakalayan şairlerdendir. Bâkî'yi diğer şairlerden farklı kılan ise âhenk unsurlarını kullanarak mısrayı âdeta musiki cümlesine dönüştürme becerisidir. Bâkî, şekil üzerinde durarak şiirini ince hayaller, nükte ve tevriye başta gelmek üzere türlü edebî sanatlarla zenginleştirmiştir. Bâkî, nazirecilik geleneğinin imkânlarını çok iyi kullanarak başta hâmileri olmak üzere çağdaşlarının şiirlerine nazireler söylemek suretiyle yeteneğinin başkaları tarafından da fark edilmesini sağlamıştır.

Osmanlı şairleri arasında etki alanı en geniş ve en derin şair Bâkî'dir. Klasik üslubun divan edebiyatı geleneği içerisinde biçimlenmesinde ve süreklilik kazanmasında Bâkî öncülük etmiştir.

BEYÂNÎ (d.?-ö.1597-98)[35]

Asıl adı Mustafâ olup "Carullâhzâde" lakabıyla tanındı. Bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçuk'ta doğdu. Beyânî, öğrenimine Rusçuk'ta başladı ve sonra İstanbul'a gelerek dönemin tanınmış hocalarından Ebussuûd Efendi ve oğlu Mehmed Efendi'den ders aldı. Müderris ve kadılık görevinde bulundu. Sonrasında Şeyh Ekmeleddin Efendi öldükten sonra onun vasiyeti üzerine Sofular Halvetî tekkesi şeyhi oldu (H985/M1577). Yirmi yıl kadar bu tekkede şeyhlik yaptı. İstanbul'da öldü (H1006/M1597-98) ve bu tekkenin bahçesine gömüldü.

Beyânî, Divan sahibi olmamakla birlikte şiirle yakından ilgilendi. Onun şiir hayatı, tasavvuf yoluna girmeden önce ve sonra olmak üzere ikiye ayrılır. Beyanî, Tezkire'sinde gençlik yıllarında dostlarıyla şiir söylemeye heveslendiğini, nazireler söylediğini belirtir. Beyânî, tasavvufa yöneldikten ve şeyh olduktan sonra hocası Ebussuûd Efendi'nin bazı beyitlerini tahmis etti ve şiirlerini sadece Arapça söylemeye başladı.

Beyânî, döneminde tasavvufa girdikten sonra söylediği Arapça şiirleriyle şöhret kazanmışken, günümüzde tezkireciği ile öne çıkmaktadır. Beyânî, *Beyânî Tezkiresi* veya *Tezkire-i Şu'arâ* olarak bilinen eserini H1006/M1597-98 tarihinde 16. yüzyılın en son şairler tezkiresi olarak kaleme alır. *Beyânî Tezkiresi*, toplam 640 biyografi içeren Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi'nin özeti mahiyetindedir. *Beyânî Tezkiresi*'nde padişah ve şehzadelerle birlikte toplam 377 biyografi bulunmaktadır. Bu bakımdan *Beyânî Tezkiresi*, Türk edebiyatında önemli bir yere sahip değildir.

CÂRÎ (d.?-ö.?)[36]

Tezkirelerde ya da diğer biyografik kaynaklarda bu mahlasta bir şair yer almamaktadır. Cârî'nin varlığından ancak Ispartalı Yâverizâde Kâbilî tarafından

---

[35] ''Aysun Sungurhan, ''Beyânî, Mustafâ'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=29*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[36] ''Mehmet Gürbüz, ''Cârî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1431*'' kaynağından faydalanılmıştır.

16. yüzyılın son çeyreğiyle 17. yüzyılın çeyreği arasında derlenmiş olan *Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr* adlı tematik matlalar mecmuasında yer alan üç beyti sayesinde haberdar olabiliyoruz. Başka birçok şair hakkında çeşitli biyografik bilgiler içeren mecmuada Cârî ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur. Ancak her üç beyitte de mahlasının yanında "Çelebi" ibaresinin yer alması, şairin ilmiye sınıfına dâhil olduğunu göstermektedir. Mevcut durumda doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmese de Cârî'nin mecmuanın tertip edildiği tarihlerde hayatta olduğu veya bu tarihlerden önce öldüğü anlaşılmaktadır.

CEMÂLÎ (d.?-ö.1583)[37]

İstanbul'da doğan şairin babası defterdar olduğu için Defterdar-zâde sanıyla tanındı. Öğrenim görüp, devlet hizmetlerinde bulunduğu söylenmektedir. Cemâlî, H991/M1583 yılında İstanbul'da öldü. İstinye mezarlığında medfundur.

Eserleri:

1. *Metâli'-i Cemâlî*: Matla beyitlerinden müteşekkil olan eser, çeşitli konularda söylenmiş 1098 beyitten oluştuğu bilinmektedir.

2. *Risâle-i Durûb-ı Emsâl*: Güvâhî'nin Pend-nâme'sine benzeyen, atasözleri ile bezenmiş bir nasihatnamedir.

3. *Şehr-engîz-i İstanbul*: Mesnevi nazım şekliyle yazılan eser, 459 beyitten oluşmakta ve 40 kişinin tanıtımı yapılmaktadır.

4. *Şehr-engîz-i Siroz*: 179 beyitten oluşan bir mesnevidir. Yirmi dört güzelin tasvirinin yapıldığı eser, geleneksel şehr-engîz tertibine uygun olarak kaleme alınmıştır.

5. *Denâ'et-nâme-i Cemâlî*: "Latîfe" başlığını taşıyan hikâyelerden oluşan eser, mensur olarak kaleme alınmıştır. Eserde Cemâlî, altı şahsın hikâyesini anlatmıştır.

[37] ''Yunus Kaplan, ''Cemâlî, Defterdar-zâde Ahmed Cemâlî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1683*'' kaynağından faydalanılmıştır.

6. *Berâ-yı Kimyâ*: Emrî'nin Terceme-i Pend-nâme-i Attar'ının bir yazma nüshasının 29a yaprağına yazılmıştır. Cemâlî, bu küçük latifede mümkünatı olmayan malzemelerle bir kimya tarifi vermiştir.

Kaynakların Cemâlî'nin şairliği üzerine yaptıkları değerlendirmeler genelde olumludur. Cemâlî hakkında parlak matlalarıyla meşhur olduğu, kendine has bir tarzı olan ve mesel söylemede usta olan hünerli bir kimse olduğu söylenilmiştir.

CİNÂNÎ (d.?-ö.1595)[38]

Cinânî Bursa'da, Muradiye semtinde doğdu. Doğum tarihi birçok şairde olduğu gibi bilinmemektedir. Yakın zamana kadar şairin isminin imlâsı Lâtin harfli kaynaklarda Cenânî şeklinde kullanılmaktaydı. Ancak şâirin mahlası eserlerinde hep cennetle ilintili olarak kullanılmıştır. Cinânî, H12 Muharrem 1004 / M17 Eylül 1595 günü ikindi zamanında vefat etmiş ve Bursa'da Hamza Bey Camii yakınındaki mezarlığa defnedilmiştir.

Eserleri:

Cinânî'nin dört eseri bulunmaktadır. Bazı kaynaklarda Cinânî'nin hamse sahibi olduğu ifade edilse de hem diğer kaynaklarda hem de Cinânî'nin eserlerinde böyle bir kayda rastlanmamıştır.

1. *Divân*: Divan'da 41 kaside, "mesnevi, kıt'a, letâif, lugaz, manzum mektup" bölümünde değişik konularda yazılmış 66 şiir, 108 musammat, (Farsça olanlarıyla birlikte) 211 tarih kıtası, 311 gazel ve 165 müfret beyit bulunmaktadır.

2. *Riyâzü'l-cinân*: Cinânî'nin ilk eseri olma özelliği taşıyan bu mesnevi, ahlâkî ve didaktik bir eserdir.

3. *Cilâü'l-kulûb*: Cinânî'nin bu son eseri, Riyâzü'l-Cinân gibi didaktik ve ahlâkî bir mesnevîdir ve yapı şeması da önceki eserle bir paralellik taşır.

[38] ''Osman Ünlü, ''Cinânî, Mustafa'' *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=638*'' kaynağından faydalanılmıştır.

4. *Bedâyiü'l-Âsâr*: Cinânî'nin mensur olan tek eseridir. Eserde 79 hikâyenin yanı sıra 20 küçük latife bulunmaktadır. Modern hikâyelerle büyük benzerlikler taşımaktadır.

Cinânî'den Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Atâyî, Şakâyık Zeyli'nde genel olarak övgüyle bahsetmiştir. Cinânî'nin tahmîs ve tesdîs konusunda yetenekli olduğu belirtilmiştir. *Divân*'ında bulunan doksanın üstündeki tahmis ve tesdis de bunu doğrular niteliktedir.

Cinânî'nin şiirlerinde genellikle dünya ve felekten şikâyet, sevgiliden ayrı kalmaktan dolayı duyulan hüzün, rakîbe karşı duyulan kin, rind-meşreblik, dünyaya karşı boş vermişlik ve fakirliğin etkisiyle dünyadan şikayet konular işlenmiştir. Şair, mesnevilerinde didaktik bir üslûb kullanırken Divân'ında ve Bedâyiü'l-âsâr'ında nispeten nüktedân ve rind-meşreptir. Şiirlerinde kullandığı dil ise çoğunlukla sade ve akıcıdır. Atasözü ve deyimlerden oldukça sık faydalanan Cinânî'nin nüktedân bir kişiliğe sahip olması onun geniş kitleler içinde okunmasını sağlayan sebeplerden yalnızca biridir. Cinânî'nin III. Murad'ın meddahlığını yaptığı söylenmiş olmasına rağmen kaynaklarda meddahlığına dair herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

EDÂYÎ (d.?-ö.1574)[39]

Amasyalı olan şairin, asıl adı Ahmed'dir. Musiki alanındaki bilgisi ve sesinin güzelliğiyle dikkat çekti ve bunun sonucu olarak Amasya'da Şehzade Mustafa'nın kâtipliğini yaptı. Şehzade Mustafa'nın şahadetinden sonra İstanbul'a gelen şair, burada da katiplik görevinde bulundu. Son görevi olan kaptan kaleminde tımar defterdarıyken H982/M1574 yılında vefat etti.

Kaynaklar, Edâyî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında bilgi vermezler. Ancak, şairin şiir, nesir ve musiki sahasında tanındığı söylenmektedir.

[39] ''Yunus Kaplan, ''Edâyî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1120*'' kaynağından faydalanılmıştır.

EMÎNÎ (d.?-ö.1663-64)[40]

Asıl adı Mehmed olan şair, Bursalıdır. Gençliğinde İstanbul'a gelerek öğrenimini tamamlayan Emînî Sofya, Kıbrıs, Ankara, Bağdat, Belgrat, Filibe ve Eyüp kadılıklarında bulundu. Üsküdar kadılığından azlolduktan sonra Anadolu Hisarı'ndaki yalısında sakin iken H1074/M1663-64'te vefat etti. Kanlıca'daki İskender Paşa Camii haziresine gömüldü. Bayramiyye tarikatına mensuptu. Belîğ, vefat tarihini, diğer kaynaklardan farklı olarak, H1076/M1665-66 olarak verir.

Âlimliği yanında şiir ve inşasıyla da tanındı.

EMRÎ (d.?-ö.1575)[41]

Edirne'de doğdu. Kaynaklar ömrünü tevliyet hizmetleriyle geçirdiğini, Edirne ve İstanbul dışında herhangi bir yerde bulunmadığını ifade ederler. Emrî, hayatını istiğna ve kanaat içinde geçirmiştir. Hayatının sonuna doğru da şuurunu kaybeden şair, H983/M1575 yılında Edirne'de vefat etmiştir.

Emrî'nin şiiri hakkında hüküm verilirken tahayyül gücü ve kullandığı teşbihlere dikkat çekilir. Daha önce hiçbir şairin kullanmadığı mazmunlar ve ince fikirlerle şiirlerini ördüğü belirtilen Emrî'nin sanat devrinde takdir edilmiştir. Muamma ile fazla meşgul olması gazellerini de muamma gibi yazmasına ve birtakım kelime oyunlarına rağbet etmesine yol açmış, bu durum yer yer şiirinin anlaşılmamasına sebebiyet vermiştir. Nitekim bu husus onun tenkit edilen belli başlı yönü olmuştur.

Emrî'nin dinî, tasavvufî, tarihî ve efsanevî unsurlara fazla yer vermemesi şiirinin arka planının zayıf kalmasına yol açmışsa da muhayyilesi ve tasvir gücü bu eksikliği hissettirmemektedir. Emrî'nin kaynaklarda üzerinde durulan diğer bir yönü de tarih düşürmedeki ustalığıdır. Tarih düşürmede tarh usulü Emrî ile başlamıştır.

---

[40] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Emînî, Mehmed Emîn Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3506* '' kaynağından faydalanılmıştır.

[41] ''Yekta Saraç, ''Emrî, Emrullah'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Emrî'nin bugüne ulaşan eserleri ''*Divan'*ı ile *Muammaları*'' dır. *Divan'*ı ölümünden sonra tertip edilmiştir. Devrinin kaynaklarında Emrî'ye gösterilen ilgi daha sonraki dönemlerde yazılan eserlerde devam etmez. Bunun sebebi, Emrî'nin zarif ve güzel birçok gazeli bulunmasına rağmen daha ziyade muamma ve tarih düşürmedeki ustalığı ile tanınmış olmasına bağlanabilir. Bir nevi edebî moda sayılabilecek olan bu hususların sonraki dönemlerde kısmen itibardan düşmesi Emrî'nin de önemini kaybetmesine yol açmıştır.

ES'AD (d.1570-ö.1625)[42]

Es'ad Mehmed Efendi, H10 Muharrem 978/M14 Haziran 1570'te İstanbul'da doğdu. Tahsil hayatına babasından ve Molla Tevfik Gîlânî'den aldığı derslerle başlamıştır. Sahn-ı Semân, Sultan Selim ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik görevinin ardından, kadılık, Anadolu ve Rumeli kazaskerlikleri görevlerini ifa etti. Daha sonra uzun süre şeyhülislâmlık görevi yapan Es'ad Efendi, bu görevi sırasında H14 Şaban 1034 / M22 Mayıs 1625 tarihinde vefat etti ve Eyüp'te babasının yaptırdığı aile mezarlığına defnedildi.

Eserleri:

1. *Gül-i Handân*: Sadî'nin Gülistân adlı eserinin Osmanlı sahasında yapılan ilk tercümelerinden biridir. Es'ad Efendi, manzum-mensur şeklinde oluşturduğu eserini I. Ahmed adına tercüme etmiştir.

2. *Gülistân-ı Şemâil*: Dört halifenin hilyesini konu alan eser, mesnevi nazım şekliyle yazılmış ve hilye-i enbiyâların tertibine benzer bir tertiple hazırlanmıştır.

3. *Tahmîs-i Kasîde-i Bürde*: : Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde adlı eserine Es'ad Efendi 'nin yaptığı tahmistir. Biyografik kaynaklar bu eserden övgüyle söz etmektedirler.

4. *Fezâil-i Cum'a*: Cuma gününün faziletlerini anlatan mensur bir eser olup yer yer manzum metinler mevcuttur. Eser, Sultan Ahmed'e dua ile son bulmaktadır.

---

[42] ''Mehmet Özdemir, ''Es'ad, Hâcezâde'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7398*'' kaynağından faydalanılmıştır.

5. *Divan*: Esa’d Efendi’nin Tükçe ve Farsça divanları olduğu söylenmesine rağmen yapılan araştırmalarda *Divan*’ının varlığı henüz tespit edilememiştir.

Bu eserler dışında Süleymâniye Kütüphanesi Uşşaki Tekkesi 000030-01’de Es‘ad Efendi adına kayıtlı *Hârhâr-ı Düşman-âzâr* adlı dokuz varaktan ibaret bir eser daha vardır. Es‘ad Efendi’nin eserlerine baktığımızda meslekî kimliği ile bütünleşen eserler vücuda getirdiği görülmektedir. ‘‘*Gülistânı Şemâil*’’ dışındakileri manzum-mensur karışık eserler olduğu görülmektedir. Eserlerinde kullandığı dile bakılırsa Es‘ad Efendi, Arapça ve Farsça’ya şiir dilinde kullanacak düzeyde vakıftır. Nesir dilinde yer yer uzun tamlamalar kullandığı görülmektedir. Manzumelerde daha sade bir dil kullandığı söylenebilir. Şiirlerinde Türkçe atasözü ve deyimlerden de yararlandığı, Türkçe’yi kullanma konusunda bilinçli ve istekli olduğu görülmektedir. Es‘ad Efendi devrinin büyük âlimlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

FERÂĞÎ (d.?-ö.1605)[43]

Edirneli olup Bursa’da ikamet etti. Asıl adı Mehmed olan şair, Ferâğî mahlasını kullandı. Yeniçeriyken münzevi bir hayat yaşadı. İyi bir öğrenim görüp danişment oldu. İyi derecede Farsça bilen Ferâğî, musikide de ustaydı. Daha çok gazel nazım şekliyle şiirler yazdı. Yazdığı gazellerde Nevâyî’nin üslubunu devam ettirdi. Şair, H1014/M1605 yılında vefat etti.

FÜRÛGÎ (d.?-ö.1613)[44]

Bursa’da doğdu. Asıl adı Ahmed olup Fürûgî sanıyla tanındı. Öğrenimini tamamlayıp Ağazâde’den mülazım oldu. Çeşitli yerlerde kadılık yaptı. Fürûgî, H1022/M1613 yılında vefat etti. Sicill-i Osmanî’de ölüm tarihi H1033/M1623 olarak verilmiştir. Kaynaklarda ince manalar içeren içli şiirler yazdığı belirtilmektedir.

[43] ‘‘Şerife Ördek, ‘‘Ferâğî, Mehmed Ferâğî Çelebi’’, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5609’’ kaynağından faydalanılmıştır.
[44] ‘‘Şerife Ördek, ‘‘Fürûgi, Ahmed Fürûgî Çelebi’’, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5897’’ kaynağından faydalanılmıştır.

FİGÂNÎ (d.?-ö.1531-32)[45]

Asıl adı Ramazan olan şair Trabzonludur. Hangi tarihte doğduğu kesin değilse de 29 yaşında öldüğü bilindiğine göre 16.yy başlarında doğduğu söylenebilir. Uzun sürmeyen bir medrese tahsili yaptıktan sonra kâtiplik yapmıştır.

Çok genç yaşta şiir yazmaya başlayan şair, ilk şiirlerinde Hüseynî mahlasını kullandı ise de daha sonra Figânî mahlasını tercih etti. Rind tavırlı bir hayatı benimsediği anlaşılan Figânî'nin kasideler yazarak geçindiği söylenmektedir. Mohaç galibi İbrahim Paşa'nın Budin'den getirttiği heykelleri İstanbul'da diktirmesi üzerine yazmış olduğu Farsça "Bu cihana iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, biri dikti" anlamındaki Farsça beyti sebebiyle H938/M1531-32 tarihinde önce dövülmek ve işkence edilmek, nihayetinde asılmak suretiyle öldürüldü.

Kısa ömrüne sekiz kaside, 107 gazel ve iki tahmisten oluşan küçük bir *Türkçe Divan* sığdırabilen Figânî'nin bu eseri yayımlanmıştır. Kaynaklarda özellikle kasidelerinin güç ve tesiri üzerinde durulan şairin şiir kabiliyetinin üstünlüğü konusunda tezkire yazarları müttefiktirler. Riyâzî Çelebi'nin "tumturaklı lafızlar ile kaside söylemek yolunu ilk önce Figânî'nin açtığı"nı söylemesi dikkat çeker. Nazire mecmuaları başta olmak üzere kendi çağı ve sonrasındaki şiir mecmualarında çokça şiirine rastlanması, onun şöhretinin derinliği ve genişliğinin en bariz göstergesidir. Figânî 15. yüzyıl şairlerinden Necâtî Bey ve Ahmed Paşa'dan etkilenmiş, özellikle de kasidede İran kasidecilerinden çok istifade etmiştir.

FUZÛLÎ (d.1483-ö.1556)[46]

Asıl adı Mehmed'dir. Başkalarının tercih etmeyeceğini düşündüğü ve olumlu anlamıyla kendisini tanımlayıcı bulduğu için "Fuzûlî" sözcüğünü mahlas olarak almıştır. Selçuklular zamanında Kerkük ve Bağdat çevresindeki geniş alana yerleşen Türkmenlerin Bayat boyundandır. Kaynakların bir kısmı, Fuzûlî-i Bağdadî diye

[45] ''Mehmet Fatih Köksal, ''Figânî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422*'' kaynağından faydalanılmıştır.
[46] ''Muhsin Macit, ''Fuzûlî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=624*'' kaynağından faydalanılmıştır.

anılmasından ötürü onu Bağdatlı gösterirken Necef, Hille veya Kerbelalı olduğunu söyleyenler de vardır. Fuzûlî'nin doğum yeri gibi doğum tarihi de tam olarak bilinmemektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda şairin ‘‘*Türkçe Dîvânı’’* nın mukaddimesinde geçen “menşe ve mevlidim Irak” ibaresinin ebced değeri olan H888/M1483 yılında doğduğu kabul edilmektedir.

İlk eğitimini, kaynaklarda Hile müftüsü olduğuna dair rivayetlerle anılan babasından almış olması muhtemeldir. Daha sonra Rahmetullah adlı başka bir hocanın derslerine devam ettiği söylenir. Eğitim sürecinin evreleri belirsizliğini korusa da bilgin şairlerden olduğu kesindir. Bilginliğinden ötürü eski kaynaklar ondan Mevlânâ Fuzûlî diye bahsederler.

Fuzûlî’nin tasavvufa ne zaman ve nasıl meylettiğine dair merakımızı giderecek bilgiler bulunmasa da mistik tecrübeye sahip olduğu ve Şiiliğe mensubiyeti eserlerinden anlaşılmaktadır. Siyasal istikrarsızlığın ve mezhep farklılığına dayalı ayrışmaların yaşandığı bir coğrafyanın bütün gelgitlerini onun hayatı ve eserleri üzerinden okumak mümkündür. Fuzûlî, kısacık ömrünü üç ayrı devletin tebası olarak tamamlamıştır. Çocukluk ve gençlik yıllarında Bağdat ve çevresi Akkoyunlu Türkmenlerinin egemenliğindedir. Fuzûlî, Osmanlı bürokratlarına da kasideler takdim etmiş ve onların yakınlığını kazanmaya çalışmıştır.

Fuzûlî, H963/M1556 yılında Bağdat ve çevresini kasıp kavuran büyük veba salgını sırasında muhtemelen Kerbela’da vefat etmiştir. Ölümüne ebced hesabıyla "Geçdi Fuzûlî" sözüyle tarih düşürülmüştür. Mezarlarının ehl-i beyt türbelerine yakın olmasını arzu eden pek çok Şiî gibi Fuzûlî de bir beytinde, öldüğü zaman üzerine Hz. Hüseyin’in gölgesinin düşeceği bir yere gömülmeyi vasiyet etmiştir. Bu isteğine uygun olarak Kerbela’daki Hz. Hüseyin Türbesinin yanına gömüldüğü sanılmaktadır.

Fuzûlî’nin eserleri şunlardır:

Fuzûlî üç dilde; Arapça, Farsça ve Türkçe manzum-mensur eserler vermiştir. Onun eserleri Azerbaycan, İran ve Türkiye’de geçtiğimiz yüzyılın başından itibaren yayımlanmıştır. Azerbaycan’da ve Türkiye’de edebiyat alanında yapılan ilk akademik çalışmaların konusu Fuzûlî’dir.

1-Türkçe Eserleri:

Fuzûlî Dîvânı: Fuzûlî'nin şiire dair görüşlerini anlattığı mensur bir mukaddimeyle başlayan mürettep divanında; 42 kaside, 302 gazel, 1 müztezad, 12 musammat (3 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 müseddes, 2 terci-bend), 42 kıt'a ve 72 rübai bulunmaktadır.

Leylâ ve Mecnûn: Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, Fuzûlî ile birlikte yerli hikâye özelliği kazanmış, Türk edebiyatının en lirik eserleri arasında yer almıştır.

Beng ü Bâde: Afyonla şarabın karşılaştırılarak şarabın üstün tutulduğu 444 beyitlik bu eser, Şah İsmail'e sunulmuştur. Eser, münazara tarzında yazılmış alegorik bir mesnevidir.

Hadîs-i Erbain Tercümesi: Molla Câmî'nin Hadis-i Erbaîn adlı eserinin Nevayî'nin kırk hadis çevirisinin verdiği ilhamla Türkçeye uyarlanmasıdır. Mensur bir mukaddime ile başlayan risalede hadisler kıtalar şeklinde çevrilmiştir.

Sohbetü'l-Esmâr: Fuzûlî'ye ait olduğu henüz kesinlik kazanmamış 200 beyitlik bir mesnevidir. Eserde bir bağda meyvelerin konuşmaları, kendilerini övmeleri ve tartışmaları anlatılarak insanların da gerçek değerlerini düşünmeden boş yere anlaşmazlıklara düştükleri alegorik bir şekilde ifade edilir.

Hadikatü's-Süedâ: Hüseyin Vâiz-i Kâşifî'nin Ravzatü'ş-şühedâ adlı maktelinden uyarlanmıştır. Eserde, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehid edilişi anlatılmaktadır. Arada bazı manzum parçaların da yer aldığı mensur bir eserdir.

Mektuplar: Fuzûlî'nin bugün elde bulunup yayımlanan mektuplarının sayısı beştir. Fuzûlî'nin mektupları arasında en tanınmışı ''*Şikâyetnâme*'' adıyla geçen mektuptur.

2-Farsça Eserleri:

Fuzûlî, Farsça divan tertip etmiştir. Farsça eserleri arasında divanından başka Heft-câm (Sâkinâme), Sıhhat u Maraz (Hüsn ü Aşk) mesnevisi ve Rind ü Zahid adlı mensur eseri tanınmıştır.

Farsça Dîvân: Fuzûlî'nin *Farsça Dîvânı* hacim itibariyle *Türkçe Dîvânı*'ndan büyüktür. *Farsça Dîvân*'da 49 kaside, 410 gazel, 3 musammat (1 terkib-bend,

1 murabba, 1 müseddes), 46 kıt'a ve 105 rübai vardır. Bazı kaynaklarda ayrı bir eser olarak da değerlendirilen *Enîsü'l-kalb* adlı 134 beyitlik Farsça bir kasidesi *Farsça Dîvân* yayımının içinde kasideler kısmında yer almıştır.

Heft-câm: *Sâkinâme* adıyla da tanınan bu mesnevi 327 beyitten ibarettir. Bu mesnevi, 38 beyittik bir mukaddime ile yedi bölümden meydana gelmektedir. Tasavvufî mahiyetteki eserde musiki alet ve kavramları münazara kurgusu içerisinde konuşturulur. Fuzûlî'nin diğer eserleri arasında *Sâkinâme* adıyla birçok defa basılan eser *Farsça Dîvânı* içinde de yayımlanmıştır.

Risâle-i Muamma: Fuzûlî'nin muamma ustası olduğu bilinmektedir. Farsça muammalarının yer aldığı eserdir.

Rind ü Zâhid: Zâhid bir baba ile rind oğlu arasındaki tartışmaları ihtiva eden bu mensur eserde rind şairin gönlünü, zâhid de düşüncesini temsil etmektedir.

Sıhhat u Maraz: Rûhnâme veya Hüsn ü Aşk olarak da bilinen eser Sühreverdi'nin Mûnisü'l-Uşşak'ından esinlenerek yazılmıştır. Tasavvufî ve alegorik mahiyetteki bu mensur eserde ruh ve beden ilişkisi sembolik olarak ele alınmaktadır. Eski tıp ilminin kavramlarına tasavvufî anlamlar yükleyerek dervişin fenafillaha erişebilmesi için neler yapması gerektiği anlatılır.

3-Arapça Eserleri

Arapça Dîvân tertip ettiği söylense de günümüze sadece on bir adet Arapça kasidesi ulaşmıştır. Bir de kelâm ilmiyle ilgili *Matla'u'l-İtikâd fî Marifeti'l-Mebde ve'l-Me'âd* adlı Arapça mensur bir eseri vardır.

Fuzûlî, Türk edebiyatının zirvesindeki ustalardandır. Müstesna bir şair ve usta bir nesir yazarıdır. Üç dillidir. Eserlerinden anladığımız kadarıyla musiki, tıp, tefsir, hadis ve kelam ilminde söyleyecek sözü vardır. Türk edebiyatının en lirik ve etki alanı en geniş şairidir. Fuzûlî, çocukluk yıllarından itibaren şiire ilgi duymuş, âşıkane gazeller yazarak edebiyat dünyasına adım atmıştır. *Farsça Dîvânı*'nda 410 gazel, *Türkçe Dîvânı*'nda 302 gazel olmak üzere divanlarında yer alan 712 gazeliyle Fuzûlî, Türk edebiyatının en çok gazel söyleyen şairlerindendir. Fuzûlî, divanlarındaki dil ayrılığı, sanki duyuş ve deyiş düzeyini etkilemeksizin farklı okur kitlelerine ulaşma amacına yönelmiş ve bunu başarmıştır.

GAZÂLÎ (d.?-ö.1534-36)[47]

Bursa’da doğan şairin asıl adı Mehmet’tir. Şair, Gazâlî mahlasını kullandı. Devrinde son derece aktif bir yaşantısı olduğu için ‘‘Delibirader’’ sanıyla tanındı. Bursa’da eğitim gördü ve çeşitli yerlerde müderrislik yaptı. Sonrasında Gazâlî, elindekileri de satarak Mekke’ye gitti ve orada bir mescit ve bahçe inşa ettirdi.

16. yüzyılda çok renkli kişiliği ile tanınan Deli Birader, gurbetteki sıkıntı ve üzüntülerini yine hezle yönelik bir üslupla İstanbul’a gönderdiği mektuplarında dile getirmiştir. Gazâlî mektubuna mensur olarak başlar, bu kısımda Mekke’deki hayatından, orada neler yaptığından ve İstanbul’daki dostlarına duyduğu özlemden söz eder. Gazali, bir süre sonra burada vefat etti ve mescidin avlusuna gömüldü. Ölüm yılı H940-42/M1534-36 olarak kaynaklarda verilir.

Gazâlî’nin en tanınmış eseri kuşkusuz Osmanlıdaki hezl türünün zirvesi sayılan *Dâfi’ul-Gumûm* ve *Râfiu’l-Humûm* adlı eseridir. *Gamları Yok Eden* eser anlamına gelen bu çalışma, bir yandan bir fıkra antolojisi bir yandan da cinsel konulardan bahsettiği için bir bahname özelliği taşır. Ana yapısı tamamen gülmeceye dayandırılan eser, yedi bölümden oluşur.

Gazâlî’nin diğer çalışmaları ise ciddi dini eserlerdir. Bunlardan biri *Misbâhu’l-Hidâye* adlı ilmihâl türündeki çalışmadır. Çalışma, büyük Hanefî fakihlerinden *Mergînânî’nin Hidâye Şerhu Bidâyetü’l-Mübtedi* isimli eserinin Gazâlî tarafından yapılan manzum tercümesidir. Eser, Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulmaktadır. *Miftâhu’l-Hidâye*, mesnevî nazım şekliyle yazılmış ve toplamda 26 bâb ve 9 fasıldan oluşan 360 beyitlik bir eserdir.

Gazâlî’nin bir diğer çalışması ise *Elif-nâme*’dir. Muhammes nazım biçimiyle kaleme alınmış dinî konulu bu şiir de klasik edebiyatta benzer örnekler gibidir. Deli Birâder, bir yandan serazat kişiliğinin yansıması olan tartışmalı eserler kaleme alırken bir yandan da bilgin konumunun yansıması olan ciddi dini yayınları ile dikkat çekti.

[47] ‘‘Tuba Işınsu Durmuş, ‘‘Gazâlî, Deli Birader’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6116*’’ kaynağından faydalanılmıştır.

GUBÂRÎ (d.?-ö.1566)[48]

Asıl adı Abdurrahman olan Gubârî'nin doğum yeri, kaynaklarda farklılık göstermektedir. Ancak Gubârî, *Kâ'be-nâme* adlı eserinde "Mekke şehrin dilde çün berk eyledim / Akşehir'i ol zaman terk eyledim / Mevlidimdir gerçi ol şehr-i şerîf / Lâkin olmaz Mekke şehrine harîf" mısralarında Akşehir'de doğduğunu belirtmiştir.

İlk tahsilini Akşehir'de babasından aldıktan sonra İstanbul'a gelen Gubarî, dönemin meşhur müderrislerinden Kınalı-zâde Ali Çelebi ve Müslim Çelebi'ye intisap ederek onlardan dersler aldı. Aynı zamanda meşhur hattat Şeyh Hamdullah-zâde Mustafa Dede'den "aklâm-ı sitte" adı verilen yazı türlerini meşk etti. Gubar yazı türünde gösterdiği başarıyla büyük bir şöhret kazandı ve bunun üzerine şiirlerinde ve yazılarında ''Gubârî'' mahlasını tercih etti. Tahsilini tamamladıktan sonra bir süre medreselerde müderrislik yaptı. Son olarak Mekke'de kadılık hizmetinde bulunan Gubârî, H974/M1566 tarihinde öldü. Mekke'deki Cennetü'l-Muallâ'da Ebtah Mevkii'ne gömüldü.

Eserleri:

1. *Şâh-nâme*: Süleyman-nâme adıyla da bilinen ve Kanuni'nin isteği üzerine yazılan Farsça manzum bir eserdir. Firdevsî'nin ünlü Şâh-nâme'sinin özelliklerini taşıdığı için ona nazire sayılan eserde, Kanuni methinde birçok şiir bulunmaktadır.

2. *Kâ'be-nâme*: Kanuni'nin Haremeyn'de yaptırdığı tamirat, vakıf ve hayratla Osmanlılar tarafından Harem-i Şerif'e yaptırılan tesislerden bahseden eserdir.

3. *Şebistân-ı Hayâl*: Tasavvufî aşkı anlatan bu Farsça mesnevi, İranlı şair Fettâhî-i Nişabûrî'nin aynı adlı mesnevisine naziredir.

4. *Yûsuf u Züleyhâ*: Gubârî bu eseri, Molla Câmî ile Hamdullah Hamdî'nin aynı adı taşıyan eserlerine nazire olarak yazmıştır.

5. *Menâsık-ı Hac*: Manzum olan eser mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.

6. *Mesâhat-nâme*: Mekke'deki bazı eserlerin inşa tarihi ve bunların mimari ölçüleri hakkında yazılmış bir risaledir.

---

48 ''Yunus Kaplan, ''Gubârî, Abdurrahman Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2432*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Tezkireciler, Gubârî'nin usta bir şair olduğu hususunda birleşirler. Ayrıca Latîfî, tezkiresinde Gubârî'nin biri Türkçe diğeri Farsça iki mükemmel divanının olduğunu söyler. Kaf-zâde Fâ'izî de Gubârî'nin divanını gördüğünü dile getirmiştir. Ancak bahsedilen bu divanlar, şimdilik elde değildir. Gubârî, şiir ve hüsn-i hat dışında musikiyle de ilgilenmiştir.

HÂDÎ (d.?-ö.1609)[49]

Edirne'de doğdu. Asıl adı Ahmed olup Mamazâde sanıyla tanındı. Şiirlerinde ''Hâdî'' mahlasını kullandı. İyi bir öğrenim görüp Abdülhalîm Efendi'den mülazım oldu. Çeşitli yerlerde müderrislik ve kadılık yaptı. H1018/M1609 yılında vefat etti. Edirne'de medfundur. Hâdî'nin *Nigaristân tercümesi* ve tarihle ilgili *Güzîde* adlı bir eseri vardır.

HÂLETÎ (d.1570-ö.1631)[50]

Azmîzâde diye anılan şairin asıl adı Mustafa, mahlası ise "Hâletî"dir. Şair, H15 Şaban 977/M23 Ocak 1570 tarihinde İstanbul'da doğdu. Genç yaşta eğitime başlayan ve babasının yanı sıra devrinin pek çok bilgininden dersler alan Hâletî, müderrislik ve kadılık görevinde bulunmuştur. Kısa sürede üne kavuşan şair, H26 Şaban 1040/M30 Mart 1631 tarihinde öldü. Hâletî'nin nâşı Fatih Sofular'daki evinin karşısında bulunan ve onarımını yaptırttığı okul sahasına defnedildi.

Hâletî'nin eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. *Dîvân*: H1012/M1603 yılında III. Mehmed adına tertip etmiştir. *Dîvân*'da 2 manzum Arzuhâl, 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na'‘t, 1 Mi'‘râciye, 1 Çehâr-Yâr-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Ebâ Eyyûb el-Ensârî Medhiyesi, 1 Sultan Mehmed-i Sâlis Medhiyesi, 41 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, tamâmı

---

[49] ''Şerife Ördek, ''Hâdî, Mamazâde Ahmed Hâdî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5848*'' kaynağından faydalanılmıştır.
[50] ''Bayram Ali Kaya, ''Hâletî, Azmîzâde'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280*'' kaynağından faydalanılmıştır.

mütekerrir olmak üzere 8 Müseddes, 1 Tahmîs, 4'ü Kıt'a-i kebîre olmak üzere 141 Kıt'a, 16 Târih, 895 Gazel, 601 Matla' ve Müfred bulunmaktadır.

2. *Rubâiyyât*: Hâletî, yazmış olduğu rubâilerin sayı ve de sanat değeri itibarıyla, şairlerimiz arasında özel ve seçkin bir yer edinmiş, "Hayyâm-ı Rûm" olarak anılmıştır. Şairi öne çıkaran ve ona ününü asıl kazandıran rubâileri olmuştur.

3. *Sâkinâme*: Tasavvufî içerikli sâkinâmelerden biri olan eserin hangi tarihte yazıldığı ve kime sunulduğu tam olarak bilinmemektedir.

4. *Münşeât*: Genelde aynı çerçevede yazılmış mektuplardan oluşmaktadır.

Hâletî, başta hükümdarlar olmak üzere devrin ileri gelenlerine sunduğu kasîdelerinde, içerik ve kullanılan dilin zenginliği bakımından gazellerine nazaran daha başarılı görünse de Nef'î ile kıyaslandığında hayli sönük kalır ve genel hatlarıyla olağanüstülük göstermez. Bununla birlikte kasîdelerinin özellikle nesîb ve fahriye bölümlerinde başarılıdır.

HÂŞİMÎ (d.?-ö.1641'den sonra)[51]

Bakkâlzâde Seyyid Mehmed Çelebi, Bursalıdır. Peygamber soyundan geldiği için ''Hâşimî''mahlasını kullanmıştır. Eğitimli insanların hak ettiği değeri görmediği gerekçesi ile ticarete atılmış, saraçlık yapmıştır. Kesin olmamakla birlikte kadılık yaptığı da bilinmektedir. Uzun bir ömür sürdüğü tahmin edilen Hâşîmî'nin ölüm tarihi kaynaklarda ihtilaflıdır. *Mihr ü Vefâ* mesnevisindeki eserin tamamlanma tarihi olarak Haşimî tarafından düşülen "Bihamdillâh temâm oldı risâle" H948/M1641 tarihi dikkate alınmalıdır. Şairin ölüm tarihi en erken H948/M1641'dir. Emir Buharî Tekkesi civarında, İbni Kemal'in mezarına yakın bir yerde medfundur.

Biyografik kaynaklar, Hâşimî'nin tek eseri olarak *Dîvân*'ından bahseder. İlk defa Agâh Sırrı Levend, Hâşimî'nin *Dîvân*'ı dışında bir eserinin varlığından söz etmiştir. Agâh Sırrı Levend'in İstanbul Sahaflar Çarşısı'nda bulduğu *Mihr ü Vefâ* mesnevisi, Hâşimî'nin biyografik kaynaklarda yer almayan eseridir. *Dîvân*'ında, 10 kaside, 128 gazel, 3 terkib-i bend, 1 müseddes, 4 tesdis, 1 tahmis, 3 tazmin,

51 ''Ayşe Yıldız, ''Hâşimî, Bakkâlzâde Seyyid Mehmed Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5079*'' kaynağından faydalanılmıştır.

2 müstezad, 1 mesnevi, 3 rubai, 140 kıta ve nazm, 642 matla ve 42 muamma yer almaktadır.

Mihr ü Vefâ mesnevisi, 6511 beyitten oluşmaktadır. Mesnevide Hâşimî'nin biyografisine dair de önemli bilgiler yer almaktadır. *Şerh-i Mu'ammât*, kaynakların muammada ustalığında ittifak ettikleri Haşimî'nin kendi muammalarına yaptığı 4 varaklık bir çözümlemedir. Hâşimî'nin ta'lik yazı, muamma ve tarih düşürmede özel bir yeteneği vardır.

HÂTİFÎ (d.?-ö.1562)[52]

Ankara'da doğan şairin asıl adı Abdurrahman'dır. Ma'lûl Emîr Efendi'den mülazım oldu ve kadılık yaptı. Hâtifî mahlasıyla şiirler yazdı. Arapça ve Farsça bilen şairin üç dilde yazılmış şiirleri vardır. Kaynaklar Hâtifî'nin şiirlerini başarılı bulurlar. Musiki ilminde de mahareti vardır. H970/M1562 yılında vefat etti.

HELÂKÎ (d.?-1572-76)[53]

Asıl adı Mahmûd'dur. Karamanlıdır (Konya). Medresede tahsilini yarım bıraktı ve münzevi bir hayat yaşamaya başladı. Yarhisar ve İstanbul'da muhtelif camilerde imamlık yaptı. Âşık Çelebi gözlerinin pek görmediğini belirtmektedir. Farsça'yı ders verecek kadar iyi bilen Helâkî'nin ölüm tarihi türlü kaynaklarda H980/M1572/73, H981/M1573/74 ve H983/M1575/76 olarak farklı gösterilmektedir.

Helâkî'nin şiirlerini tezkire sahipleri övgüde aşırıya gitmeksizin başarılı bulurlar. Sehî ve Latîfî insana hoş gelen gazeller kaleme aldığını, Ahdî şiirlerinin devrinde bilindiğini ve dilden dile dolaştığını kaydeder. Latîfî, Helâkî'nin Farsça bilgisinden övgüyle bahseder. Helâkî'nin Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde 12, Pervâne Bey Mecmuası'nda 55 adet şiiri yer almaktadır.

---

[52] ''Şerife Ördek, ''Hâtifî, Abdurrahman Hâtifî Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3518*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[53] ''Mehmet Fatih Köksal, ''Helâkî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=365*'' kaynağından faydalanılmıştır.

HEMDEMÎ (d.?-ö.1657)[54]

Asıl adı Solakzâde Mehmed Çelebi olan Hemdemî'nin ne zaman doğduğu bilinmemektedir. İstanbulludur. Enderun'da eğitim gördükten sonra IV. Murad'ın musâhibleri arasında yer aldı. IV. Murad'ın vefatıyla birlikte Sultan İbrahim ve IV. Mehmed'in saltanat dönemlerine de tanıklık etti. H1068/M1657 yılında öldü.

Solakzâde Tarihi, *Fihrist-i Şâhân* başlıklı manzume Hemdemî'nin bilinen eserleridir. Ayrıca bugün elimize ulaşmayan bir *Divan*'ından da söz edilir.

Solakzâde Tarihi: *Tevârih-i Âl-i 'Osmân* ya da *Târîh-i Solakzâde* adlı eser, oldukça tanınmış bir Osmanlı tarihidir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş devri ile başlayan eser, kimi kaynaklarda 1657 kimilerinde 1644 veya 1645 tarihine kadar gelen olayları ihtiva eder.

Fihrist-i Şâhân: Osmanlı padişahlarının manzum tarihçesi niteliğindeki eser, 92 beyitten müteşekkil bir kasidedir. I. Osman'dan Sultan IV. Mehmed dönemine kadarki 22 Osmanlı padişahı ve devrinin önemli olayları anlatılır.

Musikide usta olduğu söylenen Hemdemî, burada Miskâlî adıyla şöhret bulup daha çok mehter parçaları olarak tanınan besteleriyle müzik bilgisini günümüze ulaştırdı. Şiir ve inşâ alanlarında mâhir, rindmeşrep, nüktedan ve geniş tarih bilgisine sahip birisi olarak tanındı.

HISIM YAHYA (d.1563 -ö.1630)[55]

Asıl adı Yahya olup önemli şahsiyetler yetiştiren Amasyalı Müeyyed-zade ailesine mensuptur. Daha çok ''Hısım Yahya'' lakabıyla tanınmıştır. Yahya, Safer H971/M Ekim 1563'de doğdu. Dönemin medrese müfredatı çerçevesinde normal eğitimini tamamladıktan sonra çeşitli medreselerde görev yaptı. Darulhadis müderrisi iken HReceb 1040/MŞubat 1631'de vefat etti.

---

[54] ''Zeynep Dinçer Berdibek, ''Hemdemî, Solakzâde Mehmed Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3893*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[55] ''Süleyman Çaldak, ''Müeyyedzâde Yahya b. Mehmed b. Ali, Hısım Yahya Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4508*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Kaynaklarda, oldukça başarılı bir şair ve münşi olduğu belirtilen Yahya Efendi'nin günümüze ulaşmış eseri ve şiirleri bilinmemektedir.

HİSÂLÎ (d.?-ö.1651-52)[56]

Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî dışındaki kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmayan Hisâlî, Peşte'de yetişen şairlerdendir. Hisâlî'nin asıl adı Hüseyin olup 16. yy. sonu ile 17. yy. başlarında doğduğu düşünülmektedir. H1061-1062/M1651-1652 yılında da vefat etmiştir.

Hisâlî'nin eğitimi ve mesleği hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmaz. Ancak Arapça ve Farsçayı çok iyi bildiğini ve dolayısıyla iyi bir eğitim aldığı söylenebilir. Defterdârlık görevi yaptığı bilinmektedir.

Hisâlî'nin eserleri şunlardır:

Metâli'ü'n-Nezâ'ir: Derleyeni belli olan az sayıdaki nazire mecmualarından birisidir ve nazire şiirlerin sadece matla beyitlerini bir araya getirmesi, zemin ve örnek şiiri belirlememesi bakımından diğer nazire mecmualarından ayrılır. Mecmuadaki şairlerin büyük çoğunluğunu Osmanlı, İran ve Orta Asya Türk edebiyatı sahasında yetişmiş şairler oluşturmaktadır. Metâli'ü'n-Nezâ'ir'in, sahasında hacimli bir eser olması ve mecmuada Osmanlı coğrafyası şairlerinin yanı sıra; Orta Asya sahası Türk edebiyatı şairlerinin matla beyitlerini içermesi eserin değerini artırmaktadır.

Dîvânlar: Hisâlî'nin 10 tane dîvân tertip ettiği bilgisi *Osmanlı Müellifleri*'nde bulunmaktadır. Bu dîvânlardan bugün sadece ikisine ulaşılmıştır.

Letâifü'l-Hayâl: Hisâlî'nin değişik şairlerden Farsça matla beyitleri topladığı eseridir.

Hisâlî'nin gerek dîvânlarındaki şiirlerinden gerekse de iki ciltlik hacimli bir eser olan *Metali'ü'n-Nezâ'ir*'e aldığı kendi matlalarından hareketle onun Arapça ve Farsçayı çok iyi bildiğini söyleyebiliriz. Şirilerinde ustaca kullandığı dil malzemesi

---

[56] ''Abuzer Kalyon ve Bilge Kaya, ''Hisâlî, Hüseyin Hisâlî Efendi'' *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1067*'' kaynağından faydalanılmıştır.

özellikle de atasözleri ve deyimler dikkat çekmektedir. Hisâli, eserine 12. yüzyıldan başlayarak yüzlerce şairin matlalarını almıştır. Bu önemli çalışma ile onun Türk edebiyatının kendi zamanına kadar olan gelişimini ve yetişen şairlerin eserlerini çok iyi bildiği söylenebilir. Özellikle bu esere matlaları alınan şairlerin edebî yönlerinin mukayese edilmesi mümkündür. Hisâlî'nin aruz ölçüsüne olan hakimiyeti dikkat çekicidir.

HÜDÂYÎ-İ KADÎM (d.?-ö.1584)[57]

Asıl adı Mustafa Hüdâyî olan şair, Muhtemelen Aziz Mahmud Hüdâyî'den ayırmak için ''Hüdâyî-i Kadîm'' lakabıyla anılmıştır. Devrinde "Müezzin Hüdâyî, Muslı Çelebi, Muslı Şâh, Salâ Muslısı, Sadâ Muslısı" gibi lakaplarla da tanınmıştır. İstanbul'da doğdu. 16. yüzyılın ilk çeyreğinde doğduğu tahmin edilmektedir.

Kendisinden bahseden kaynaklar, Farsçayı iyi bildiği ve musiki konusunda malumat ve şöhret sahibi olduğu konusunda ittifak etmektedir. Bu bilgilere dayanarak şairin iyi bir eğitim aldığını söylemek mümkündür. Gazel söylemekte mahir bir şair olarak tanınmıştır. Sesi güzel olduğu için Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan'ın adını taşıyan Haseki Hürrem Sultan Camisinde müezzin olmuştur. Hüdâyî, H991/M1584'te vefat etti. Cenazesi Edirnekapısı Mezarlığına defnedilmiştir.

Hüdâyî-i Kadîm'in bilinen tek eseri *Divan*'ıdır. *Divan*'ında 9 kaside, 3 tarih manzumesi, 2 mesnevi, 28 murabba, 3 muhammes, 1 tahmis, 1 müseddes, 237 (5'i Farsça) gazel, 13 kıt'a (2'si Farsça), 20 matla (9'u Farsça) yer almaktadır.

Hüdâyî-i Kadîm, kaynaklarda ahlaklı, rint meşrep, musikişinas ve usta bir şair olarak anlatılır. O, şiirlerinin inceliğinin yanı sıra musiki konusundaki bilgisi ve yeteneğiyle kendisinden övgüyle bahsettirmeyi başarmış bir şairdir.

---

[57] ''Hakan Yekbaş, ''Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=145*'' kaynağından faydalanılmıştır.

İSHAK ÇELEBİ (d.?-ö.1538)[58]

Osmanlı Rumelisi'nin en önemli kültür merkezlerinden biri olan Üsküp'te doğdu. Üsküp'te başladığı öğrenimini İstanbul'da tamamlayan şair, çeşitli yerlerde müderrislik ve kadılık görevinde bulundu. Bir ara Halep'te Yavuz Sultan Selim'in musahibi olarak seçildi ise de bu görevde kalamadı. H944/M1538'de Şam'da öldü.

İshak Çelebi, devrinin büyük bilginlerinden ve önde gelen şairlerinden biri olmasına karşın kaynaklar, mevkiine yakışmayacak hafifliklerini de özellikle belirtirler. Bu kaynaklarca laubalilik, argoya gündelik hayatında ve esprilerinde çokça yer vermesi ve şaraba aşırı düşkünlükle suçlanır. Hoş sohbet, zeki, şakacı yönüyle meclislerin aranan adamı olur ama bu özellikleri ile tercih edildiği padişah musahipliğinden yine bu sınır koyamayan tavrı yüzünden uzaklaştırılır. Âşık Çelebi, İshak Çelebi'nin şiirlerinde özellikle âşıkla sevgili arasında geçenleri konu edindiğini ve bu sebeple şiirlerinin eğlence meclislerinde sanatçılar tarafından okunduğu söyler.

Divan'ı ve *Selim-nâme*si vardır. Yavuz Sultan Selim hakkında yazdığı *Selim-nâme*si başta Hoca Sadettin Efendi olmak üzere Osmanlı tarihçileri tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Divanı yayınlanmıştır. Bu divanda 15 kaside, 6 musammat, 1 Bursa şehrengizi, 1 Üsküp Şehrengizi, 342 gazel, 12 adet kıt'a ve tarih, 1 Arapça, 10 Farsça şiir yer almaktadır.

KALENDER ÇELEBİ (d.?-ö.1591)[59]

''Kadı, Kalender, Kadı Kalender veya Kalender Çelebi'' gibi mahlaslarla şiir yazan şair ''Kalender Dîvâne''olarak da tanınmaktadır. Germiyan/Kütahya'da doğan şairin asıl adı Kadı Kalender Çelebi'dir. Medrese öğrenimini tamamladıktan sonra kadılık görevlerinde bulunan Kalender Çelebi Bilecik kadısı iken tutulduğu akıl hastalığı nedeniyle görevinden ayrılarak inzivaya çekildiği esnada H1000/M1591 yılında vefat etti ve Bursa Pınarbaşı'nda defnedildi.

---

[58] ''Tuba Durmuş, ''İshak Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5064*'' kaynağından faydalanılmıştır.
[59] ''Engin Selçuk, ''Kadı, Kalender, Kadı Kalender, Kalender Çelebi, Kadı Kalender Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5111*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Mahlasına uygun kalenderâne şiirler yazan şairin kaynaklarda muhtelif beyitlerine yer verilmekle birlikte herhangi bir eseri olduğuna dair bilgiye ulaşılamamıştır.

KESBÎ (d.?-ö.1640)[60]

Kesbî Mehmet Efendi'nin asıl adı Mehmed'dir. Edirne'de dünyaya gelen Kesbî, aynı zamanda bir tarihçi olduğundan dolayı Müverrih Kesbî Mehmed Çelebi adıyla tanınmıştır. Şair, şiirlerinde "Kesbî" mahlasını kullanmıştır. Kesbî, Dîvân-ı Hümâyun'da ahkâm kâtipliği görevinde bulunmuştur. Buradan da Şeyhülislâm Yahyâ Efendi'den mülâzemet alarak müderris olmuştur. Kesbî H1051/M1640 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Kabri İstanbul Kasımpaşa'dadır. Kaynaklarda tatlı dilli, güler yüzlü, hoş sohbet biri olarak tanıtılan Kesbî'nin eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Kaynaklar divanı olduğunu kanıtlar. Manzum risalesi de bulunur.

2. *Nuhbetü't-Tevârîh ve'l-Ahbâr*: Eser, iki cilt halinde yazılmıştır. I. ciltte İslâmiyet'in ortaya çıkışından başlayarak kendi zamanına kadar gelen İslâm tarihini, II. ciltte başlangıcından I. Ahmed'in vefatına kadar Osmanlı tarihini kaleme almıştır.

3. *Târîh-i Âl-i Osmân*: Devlet adamlarına ayrılmış müstakil hâl tercümesi geleneğinin ilk örneği sayılır.

Bu eserlerinin yanı sıra Kesbî'nin çeşme, köprü, han, hamam gibi çeşitli yapıların inşasına söylediği tarihlerini toplayan bir de mecmuası vardır.

MAKÂLÎ (d.?-ö.1589)[61]

16. asır divan şairleri arasında Makâlî mahlası kullanan iki şairden biridir. Asıl adı Mustafa olan şaire ''Kör Makâlî'' de denmiştir. Makâlî Mustafa Bey Aydın vilayetine bağlı Alaşehir kasabasındandır. Fakat Kınalızâde Hasan Çelebi

[60] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Kesbî/Kisbî, Kesbî Mehmet Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6845*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[61] ''Fatih Koyuncu, ''Makâlî, Mustafa Bey'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Tezkiretü'ş-Şuarâ'da Güzelhisarlı olduğunu, Gelibolulu Âlî Künhü'l-Ahbâr'da ise onun Akşehirli olduğunu kaydeder. Künhü'l-Ahbâr'da Makâli mahlasını kullanan iki şairin Âlî tarafından bir mecliste bir araya getirildiği, birinin okuduğu şiire diğerinin sahip çıktığı anlatılır. Makâlî Mustafa Bey H997/M1589 yılında vefat etmiştir. Kabri Edirne kapısı haricindedir.

Makâlî Mustafa Bey'in divan sahibi olduğu kaynaklarda belirtilir. Fakat bu bahsedilen divan henüz ele geçmemiştir. Kaynaklarda onun kasideciliğine dikkat çekilmektedir. Kanuni Sultan Süleyman ve Hoca Sadeddin Efendi onun kaside sunduğu kişiler arasındadır.

MANTIKÎ (d.1594-95-ö.1635)[62]

XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Mantıkî Ahmed Efendi H1003/ M1594-95 tarihinde Şam'da dünyaya gelmiştir. Mantıkî Ahmed Efendi çok genç yaşta Şerefüddin-i Dımışkî'den ve farklı âlimlerden ders alarak eğitimini tamamlamıştır. Sonrasında ders vermeye başlayan Mantıkî'nin derslerinde çeşitli zümrelerden insanlar bir araya gelmiş ve böylece şöhreti artmıştır. Mantıkî'nin öldürüldüğü tarih ile ilgili çeşitli bilgiler öne sürülmüştür. H13 Cemâziyü'l-âhir 1045/24 Kasım 1635 tarihinde Mantıkî'nin öldürüldüğü sonucuna varılmaktadır. Cenazesi, Feradis Mezarlığına babasının mezarının yakınlarına defnolunmuştur.

Mantıkî'nin bilinen tek eseri *Divançesi*dir. Eserde dinî şiir yoktur. *Divançe,* Sultan Murad için yazılmış biri Farsça iki kaside ile başlayıp *Pendî* adlı bir şair için yine kaside şeklinde bir hezl, biri Farsça 26 gazel, biri Arapça dört rubai, biri Farsça beş beyit ihtiva etmektedir. Çeşitli mecmua ve kaynakların taranması sonucunda eldeki nüshalarda bulunmayan bir gazel, iki rubai, bir kıta, beş beyit -ve bir münşeat- ilave edilmiştir. Diğer eserleri hususiyle Nef'î hakkındaki hicivlerinin kaybolduğu zannedilmektedir.

[62] ''Bilge Kaya Yiğit, ''Mantıkî, Ahmed Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1432*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Nef'î tarafından yerilen şair Mantıkî, Muhibbî tarafından da; edib, fâzıl, şair, nâsir ve devrinin değerli şahıslarından olduğu, elsine-i selasede şiir söylemeye muktedir olduğu, nesir konusunda da hünerli olduğu gibi ifadelerle methedilmiştir.

MEHMED BÎDÂRÎ (d.?-ö.1659)[63]

Nev'î-zâde Mehmed Bîdârî Efendi'nin kaynaklarda doğum tarihi ve nerede doğduğu hakkında bilgi bulunmamaktadır. Nev'î-zâde Mehmed Bîdârî Efendi H1069/M1659 tarihinde vefat etti. Asrın şairleri arasında ismi anılan Nev'î-zâde Mehmed Bîdârî Efendi'nin edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında da kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

MEHMED (ÇELEBİ MÜFTÎ) (d.1578-ö.1615)[64]

H28 Şaban 975/M27 Şubat 1578'de Bursa'da doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Şeyhülislâm Hoca Sa'deddin Efendi'nin büyük oğlu olduğu için Hocâzâde, Hoca Sa'deddin Efendizâde ve Çelebi Müftî olarak tanındı. Medrese öğrenimi gören Çelebi Müftî müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerinde bulundu. H5 Cemâziyelâhır 1024/M2 Temmuz 1615'te İstanbul'da baş gösteren veba salgınından vefat etti. Eyüp'te babasının yanına defnedildi.

Ârif, fazıl, güler yüzlü, nükteli ve cömert bir kimse olan şair, üç dilde şiir ve inşaya kadir idi. Eserleri şunlardır:

Kaside-i Bürde Tahmisi, *Divan*'ı, antolojik bir eser olan *Letaifü'l-Kelâm* adlı güldestesi, *Yasin Tefsiri*, *Füsûsü'l-Ârâ fi Şâni'l- Mükûk ve'l-Vüzerâ'sı* vardır. Ayrıca babasının eserine yazdığı ve yarım kalan *Tâcü't-Tevârih Zeyli* de bulunmaktadır.

---

63 ''Nagehan U. Eke, ''Nev'îzâde M. Bîdârî Efendi b. Atâullah Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2400*'' kaynağından faydalanılmıştır.

64 ''Beyhan Kesik, ''Mehmed, Hoca Sa'deddin Efendizâde Mehmed Efendi (Çelebi Müftî)'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3369*'' kaynağından faydalanılmıştır.

MEŞÂMÎ (d.?-ö.1585)[65]

Konya'da doğan Meşâmî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Ahdî'ye göre seyyiddir. Kendini tasavvufa veren Meşâmî hakkında Fâik Reşad ve Bursalı Mehmed Tahir, Mevlevî olduğu görüşünü öne sürerler. Meşâmî, H993/M1585 tarihinde Konya'da öldü ve buraya defnedildi.

Meşâmî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Ancak çeşitli mecmualarda şairin şiirlerine rastlanmaktadır. Bu şiirlerden bazıları, derlenerek yayımlanmıştır. Bu çalışmada 1 kaside, 3 gazel, 1 tahmis, 1 müsebba ve tezkirelerdeki 8 beyti yer almaktadır.

Tezkireciler, Meşâmî'nin şairliğinden övgüyle bahsederler. İlim ve marifet sahibi olan şair, göze ve gönle ferahlık veren âşıkane ve arifane şiirler yazdı. Gelibolulu Âlî ise Meşâmî'nin az ve öz söyleyen ancak övgüye layık bir şair olduğunu ifade ettikten sonra "Ömrü vefa etse şairlerin en önde gelenlerinden biri olurdu." değerlendirmesinde bulunur.

MEYLÎ (d.1514-ö.1592)[66]

Ankara'da H920/M1514'te Ankaralı Bayram Efendi'nin oğlu olarak dünyaya gelen Zekeriyya Efendi, Osmanlı Devleti'nin 21. Şeyhülislamıdır. Şair, şiirlerinde Meylî mahlasını kullandı. İstanbul ve Mısır'da döneminin değerli hocalarından dersler alarak eğitimini tamamladı. *Hidâye* adlı Fıkıh kitabının "*Kitabü'l-Cinâyât*" ından bahisler okuyarak ilim âleminde tanındı. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerini yapmıştır. Bir yıl iki ayı aşkın bir süre şeyhülislamlığı yürüttükten sonra, H12 Şevval 1001 Pazar/M12 Temmuz 1592'de, III. Murat'ın Nevruz Bayramını tebrik merasiminde ansızın vefat etti ve Sultan Selim Camii civarında yaptırdığı Dârülhadis yakınına defnedildi.

---

65 ''Yunus Kaplan, ''Meşâmî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1555*'' kaynağından faydalanılmıştır.

66 ''İbrahim Halil Tuğluk, ''Meylî, Bayram-zâde Zekeriyya Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1128*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Zekeriyya Efendi’nin, telif ve haşiye birçok eseri vardır:

Divan: Devhatü’l-Meşâyih’te Meylî’nin Divanı olduğu belirtilmiştir.

Şerh-i Hidâye: El-Hidâye, el-Merginâni`nin yine kendi yazdığı ‘‘Bidâyetü`1-Mübtedî’’ adlı kitabın şerhidir. Kitâbü’l-Vükelâ’dan kitabın sonuna kadar İbn-i Hemmâm’a zeyl olarak yazılmıştır.

Hâşiye-i Sadrü’ş-Şerîa, Tefsîr-i Fâtiha, Ta’likât ‘alâ Şerh-i Miftah, Hâşiye ‘alâ Şerh-i Mevâkıf, Hâşiye ‘ale’d-Dürer, Talikât ‘ale’l- Beyzâvî’den Arafa hâşiyesi gibi eserleri de olan Meylî, ayrıca tetkik ettiği *Keşşâf, Telvîh, Mevâkıf ve Hâşiye-i Tecrid* gibi kitaplara notlar düşmüştür.

İyi bir âlim ve kuvvetli bir hafızaya sahip olan Zekeriyya Efendi, aynı zamanda iyi bir şairdi. Kınalızade Hasan Çelebi, Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri olduğunu söyler. Şiir fennindeki başarısı ve bakir manalar bulmaktaki ustalığına dikkat çeker. Divan şiirinin gazel vadisindeki en kudretli şairlerindendir.

MUHŞÎ SİNÂN (d.1485-1586)[67]

Asıl adı Yusuf Sinan’dır. H890/M1485 yılında Amasya’ya bağlı Sansa kasabasında doğdu. Yusuf Sinan Efendi, Beyzavî Tefsiri’ne haşiye yazdığı için Muhşî Sinan Efendi namıyla meşhur olmuştur. Eğitimine Amasya’da başlayan Yusuf Sinan Efendi, devrinin âlimlerinden ilim tahsil ettikten sonra çeşitli yerlerde müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulundu. Doksan üç yaşında iken İstanbul’da vefat etti. Sofular Hamamı yakınındaki Yaylak Camii dairesinde, kayınbabası Sarı Gürz Nureddin Efendi’nin kabrinin yanında medfundur.

Müstakîm-zâde, Sinan Efendi’nin hüsn-i hatta ve şairlikte maharetli biri olduğunu, kitapların etrafındaki haşiyelerini oğlu Mahmud Efendi’nin derleyerek kitap hâline getirdiğini belirtmektedir. Hasan Çelebi, Sinan Efendi’nin şiire muktedir biri olduğu değerlendirmesini yapar. Kaynaklar latifeleriyle de ünlü olduğuna dikkat çekerler.

---

[67] ‘‘Yunus Kaplan, ‘‘Sinân, Muhşî Sinân Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1161*’’ kaynağından faydalanılmıştır.

MUSTAFA ÇELEBİ (d.?-ö.1673-74)[68]

Manisa'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Adı Mustafa Çelebi'dir. H1084/M1673-74 yılında vefat etti. Şairin, kaynaklarda eserlerine dair bir bilgi olmadığı gibi eserlerinden örnek de bulunmamaktadır.

NÂDİRÎ (d.1572-ö.1626)[69]

Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi, H980/M1572 yılında İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda, daha ziyade babasının ismi ve mahlâsıyla anılan Nâdirî'nin ölüm tarihi kaynakların müştereken zikrettiği Cemâziye'l-âhir H1036/M17.2.1626'dır.

Nâdirî'nin eserlerini şöyle sıralayabiliriz:

1. *Divan*: Eserin başında bulunan ağır ve secili bir dille kaleme alınmış dibaceden anlaşıldığına göre, *Dîvân* bizzat Nâdirî tarafından tertip edilmiştir.

2. *Şehnâme*: Şehnâme'de Osmanlı tarihinin kısa bir bölümü, I. Ahmed'in son zamanlarıyla II. Osman zamanında meydana gelen olaylar anlatılmıştır.

3. *Münşeat*: Ağır bir lisan ve san'atlı bir üslûpla kaleme alınmış, çeşitli şahıslara hitâben yazılmış ve içerisinde Arapça, Farsça kıt'a nazm, mülemma şiirler de bulunan mensûr yazılar mevcuttur.

4. *Kalemiyye Risalesi*: Arapça olarak kaleme alınmış kısa bir risâledir.

5. *Tefsîr-i Beyzavîye-i Haşiye*: Beyzâvî Abdullah b. Ömer (?-1286)'in *Envârü'l Tenzil ve Esrârü't-ta'vîl* adlı tefsirinin müteddid şerhleri vardır.

Şiirlerinde maddi aşk yanında ilâhî aşktan, dünya sevgisi yanında âhiret hayatına ait korkulardan birlikte bahseden Nâdirî'yi mutasavvıf şâirler arasında sayamayız. Tasavvufu şiir için bir vasıta görmüştür. Nâdirî her çeşitten söz ve mânâ

---

[68] ''Beyhan Kesik, ''Mustafâ, Mustafa Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3352*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[69] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Nâdirî, Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7146*'' kaynağından faydalanılmıştır.

sanatlarını kullanmıştır. Nâdirî'nin şiirleri şekil ve vezin bakımından da kusursuz sayılabilecek bir mükemmelliktedir. Kasidelerinde çoğunlukla bütün bölümler mevcuttur. Nâdirî'nin ağır sayılabilecek bir dili vardır. Arapça daha ziyade Farsça kelimelerle yüklü bu dil nesirde çok daha ağırdır.

Kaynaklarda Nâdirî hakkında verilen bilgiler daha ziyade onun bulunduğu resmî görevleri, tarihleriyle birlikte sıralamak şeklindedir. Bilgili ve kültürlü bir kimse olan Nâdirî'nin aynı zamanda geniş hayalli bir nazım üslûbuna sahip olduğunu söyleyebiliriz.

NEF'Î (d.1572-ö.1635)[70]

Asıl adı Ömer olan Nef'î, Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğdu. Bu yüzden kaynaklarda Erzenü'r-rûmî Ömer Bey, Erzenü'r-rûmî Ömer Efendi diye anılır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de H980/M1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir.

Nef'î'nin iyi bir medrese eğitimi gördüğü, Arapçayı özellikle Farsçayı, Fars edebiyatını iyi bildiği anlaşılmaktadır. Şiire genç yaşta başlamış olan Nef'î üzerinde, şair olan babasının ve Gelibolulu Âlî'nin önemli etkisi vardır. Hatta ilk dönem şiirlerinde kullandığı zarara mensup anlamına gelen "Darrî" mahlası, Âlî tarafından "Nef'î" mahlasıyla değiştirilmiştir. Üstün bir sanat gücüne sahip olan Nef'î, sıra dışı tavır ve davranışları, ölçüsüz söylemleri dolayısıyla sıkıntılı bir hayat sürmüş; acı tecrübelere rağmen çizgisini değiştirmemiş, sonunda dilinin kurbanı olmuştur. Nef'î, Ocak 1635'te (Şaban 1044) Çavuşbaşı Boynueğri Mehmed Çavuş tarafından sarayın odunluğunda kementle boğdurulmuş, cesedi denize atılmıştır.

Nef'î'nin hırçın ve kavgacı tavırları sanatına da aynen yansımıştır. Bunda bir bey soyundan gelmiş olmasının, yetişme tarzının ve devrin hadiselerinin etkili olduğu düşünülebilir. Nef'î'nin yaşadığı yüzyıl, Türk şiirinin her yönüyle mükemmel bir görünüm kazanmış olduğu bir dönemdir. Nef'î, kendinden emin bir edayla

---

[70] ''Bahir Selçuk, ''Nef'î, Ömer Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=911*'' kaynağından faydalanılmıştır.

kasidelerinde bu gerçeği haykırmış, İranlı şairlere meydan okumuştur. Nef'î, klâsik Türk edebiyatında kaside üstadı olarak şöhret bulmuştur.

Nef'î'nin biri Türkçe, biri Farsça iki divanı ve hicivlerini içeren *Sihâm-ı Kazâ'sı* vardır. *Farsça Divan*'da yer alan *Tuhfetü'l-Uşşâk*, bazı kaynaklarda müstakil bir eser olarak gösterilir.

Türkçe Dîvân: *Dîvân*'da altmış iki kaside, bir terkib-bend (sâkînâme), bir mesnevi, dokuz kıta-i kebire, yüz otuz dört gazel, iki kıta, dört nazım, beş rübai, on altı müfred bulunmaktadır.

Farsça Dîvân: *Türkçe Dîvân*'ın aksine tasavvufî düşüncenin ağırlıkta olduğu görülmektedir. *Divan*'da sekiz naat, sekiz kaside, bir terci-bent, bir kıta-i kebire, yirmi bir gazel ve yüz yetmiş bir rubai bulunmaktadır.

Sihâm-ı Kazâ: Nef'î'nin hicivlerini topladığı bu eser, ince bir zekâ ürünü olan manzumelerle beraber argo ifadeler ve küfür içeren manzumeler de barındırmaktadır.

Tuhfetü'l-Uşşâk: Bazı kaynaklarda müstakil bir eser olarak gösterilen bu manzume, *Farsça Dîvân*'da yer alan doksan yedi beyitlik Farsça bir kasidedir. Fuzulî'nin Enîsü'l-Kalb adlı eserine nazire olarak yazılmıştır.

Övgü, övünme ve yergide sınır tanımayan Nef'î; övdüğünü göklere çıkaran, yerdiğini yerin dibine sokan, rakip tanımayan bir tavır sergiler. Muhtevaya uygun olarak seçilmiş Arapça ve özellikle Farsça kelimeler ve terkiplerin oluşturduğu musiki ve güçlü dil, onun özgün üslubunu oluşturur. Söz oyunlarına başvurmadan açık bir biçimde düşüncelerini ifade eder. Kasidelerde özellikle methiye ve fahriye bölümlerinde güçlü bir ses ve mübalağaya dayalı ince hayallerle dikkat çeker. Çarpıcı bir etki bırakan bu iki hususu mükemmel bir biçimde sentezleyen şair, "övgü, övünme, yergi"de zirveye oturur. Şiirin muhtevasına uygun olarak seçilen kelime kadrosu, ses ve söz tekrarları; kafiye ve redif gibi ritmik unsurlarla güçlü bir söyleyiş sergiler, mükemmel tasvirler yapar.

Arap şairi Mütenebbi, İran şairlerinden Urfî ve Enverî'den etkilenmiş olan şair, Urfî, Enverî; Bâkî, Fuzûlî, Şâhidî gibi şairlere nazireler yazmıştır. Mevlana için yazdığı manzume, *Farsça Divan*'ındaki tasavvufî düşünce boyutu, şairin Mevlevî

olduğunu düşündürmüştür. Klâsik Türk şiirinin en güçlü seslerinden biri olan Nef'î, özgün dil ve üslubu ile kaside sahasında çığır açmış, yaşadığı dönemden itibaren takip edilmiş, üslubu ve sanatı hep takdir edilmiştir.

NEVÂÎ (d.1441-ö.1501)[71]

Alî Şîr Nevâî, H17 Ramazan 844/M9 Şubat 1441'de Herat'ta doğdu. Nevâî, Hüseyin Baykara ile daha çocukluk döneminde tanışıp arkadaş olmaları, birlikte ders almalarına ve ileriki dönemlerde bir araya gelmelerine sebep olmuştur. Nevâî ve Hüseyin Baykara hem birlikte büyüdü hem de birlikte öğrenime başladı. Alî Şîr, Meşhed'de İmâm Rızâ Medresesi'nde tahsil görürken pek çok İranlı âlim ve şâirle tanıştı, birçoğundan da ders aldı. Sonraki dönemlerde Hüseyin Baykara, Horasan'ı ele geçirip Herat'ta Timurlular tahtına oturunca Alî Şîr'e de "mühürdârlık" görevini verdi. Bu tarihten sonra devlet işleriyle de ilgilenmeye başlayan Alî Şîr, ölünceye kadar sadakatle ona hizmet etti. Eserlerinde de yer yer Hüseyin Baykara'dan bahseden Alî Şîr, eserlerinin bir kısmını ise doğrudan onun adına yazdı. Nevâî, Herat'ta H12 Cemâziyelâhir 906/M3 Ocak 1501 Pazar günü vefat etti ve hayattayken hazırlattığı Kudsiyye Câmii yanındaki kabre defnedildi.

Alî Şîr Nevâî'nin kaleme aldığı eserler şunlardır:

Dîvânları: Nevâî çocukluk döneminden başlayıp hayatının sonuna kadar söylediği Türkçe şiirlerini toplayarak yedi farklı divan meydana getirmiştir. *Bedâyi'u'l- Bidâye*, *Nevâdirü'n- Nihâye*, *Garâibü's- Sıgar*, *Nevâdirü'ş- Şebâb*, *Bedâyi'u'l-Vasat*, *Fevâidü'l-Kiber*, *Hazâinü'l-Me'ânî (Külliyyât-ı Devâvîn)* ve *Farsça Dîvân* oluşturmuştur.

Hamsesi: Alî Şîr Nevâî, Türk edebiyatında ilk hamse tertip eden şâirlerdendir. Hamse'nin birinci mesnevîsi *Hayretü'l-Ebrâr* olup *Ferhâd u Şîrîn*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Seb'a-i Seyyâre*, *Sedd-i İskenderî* diğer mesnevileridir.

Tezkireleri: Hüseyin Baykara adına H903/M1498 tarihinde Nevâî tarafından Çağatay Türkçesi ile kaleme alınan *Mecâlisü'n-Nefâ'is*, Herat Mektebi tezkirelerinin

[71] ''Ahmet Kartal ve Yusuf Çetindağ, ''Alî Şîr Nevâî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6952*'' kaynağından faydalanılmıştır.

üçüncüsü, Türkçe tezkirelerin ise ilkidir. *Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve ise*, Mollâ Câmî'nin velilerin hayatlarını ihtiva eden *Farça Nefehâtü'l-Üns min Hazarâti'l-Kuds* isimli eserinin Çağatay Türkçesine tercümesidir.

Dil ve Edebiyat Eserleri: *Risâle-i Mu'ammâ*, 1492 tarihinde Farsça olarak kaleme alınmış ve Molla Câmî'ye takdim edilmiştir. *Muhâkemetü'l-Lugateyn*, Nevâî'nin dil alanındaki millî şuurunu sergileyen önemli bir eserdir. Türkçenin ifade kuvveti ve Farsçadan üstünlüğü vermiş olduğu örneklerle ispata çalışılmıştır. *Mîzânü'l -Evzân* ise, vezinler hakkında toplu bilgi verme amacıyla yazılmıştır.

Dînî-Ahlâkî Eserleri: *Münâcât, Çihil Hadîs, Sirâcü'l-Müslimîn, Mahbûbu'l-Kulûb, Nazmu'l-Cevâhîr* 'dir.

Biyografik Eserleri: *Hamsetü'l-Mütehayyirîn, Hâlât-ı Seyyid Hasan Erdeşîr Big, Hâlât-ı Pehlevân*'dır.

Tarihî Eserleri: Nevâî'nin, *Târîh-i Enbiyâ vü Hükemâ, Târîh-i Mülûk-i Acem* ve *Zübdetü't-Tevârîh* isimli tarih kitapları da bulunmaktadır.

Belgeler: *Vakfiyye*, Nevâî'nin vakfettiği hayratı için Farsça olarak kaleme aldığı eserin Türkçe özetidir. Nevâî'nin mektuplarından oluşan *Münşe'ât*'ı da bulunmaktadır.

Manzum ve mensur eserleriyle Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden olan Alî Şîr Nevâî, *Farsça Dîvân*'ı ve *Mecâlisü'n-Nefâis* adlı tezkiresiyle İran edebiyatında da önemli bir yere sahiptir. Nevâî Türkçenin birçok yönlerden Farsçadan üstün bir dil olduğunu savunmuş, Türkçe ile de yüksek bir edebiyat meydana getirmenin mümkün olduğunu bizzat kaleme aldığı kemiyet ve keyfiyet yönünden dikkat çeken eserleriyle ispat etmiş, genç şairleri Türkçe yazmaya özendirmiştir.

Sanata ve edebiyata sempatiyle yaklaşarak sanatkârı ve edebiyatçıyı hem destekleyip himaye eden hem de oluşturduğu meclislere davet edip müzakerelerde bulunan; musiki, hat/yazı ve tezhip sanatlarında üstat olan; hazmedilmiş bir ilmin dürüstlüğünü, şiirin inceliğini, tasavvufun ulviyetini ruhunda toplayan Nevâî, ârif ve bilge yönüyle de dikkat çekmektedir. Nitekim onun eserlerinde hâkim olan ruh; samimiyet, sadelik, azim, irade, halis niyet, tam ciddiyet ve vakar gibi ahlak

prensipleriyle kendini göstermektedir. Onun dinî, tasavvufî ve felsefî meselelerde derinleşmek için yazdığı şiirlerde tasannu görülürken, halkı bilgilendirmek ve eğitmek için kaleme aldıkları daha kudretli ve başarılıdır. Kendisini nakşibendî sayan Nevâî, sufî olmayıp mutasavvıftır. Nevâî'nin çok kuvvetli tevhidleri, gazel şeklinde samimi naatları ve İslâmî esaslara dayanan didaktik manzumeleri vardır.

Nevâî'nin yaşadığı dönem XV. yüzyıl Herat'ıdır ve bu şehir Şark-İslam medeniyeti içinde birçok alanda yeni bir üslup ve aşamanın da adıdır. Bu yüzden bu dönemde oluşan sanat/edebiyat geleneğine "Herat Ekolü" denmektedir. Nevâî'nin şiirlerinde son derece kuvvetli bir sehl-i mümteni vardır. Nevâî, Çağatay Türkçesi ile çok geniş bir yelpazede eserler vermek suretiyle; Orta Asya Türk dili ve edebiyatının gelişmesini sağlamıştır.

NEV'Î (d.1533-34-ö.1599)[72]

Asıl adı Yahyâ'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. H940/M1533-34 yılında Malkara'da doğmuştur. İlk eğitimini tasavvuf konusunda bilgili bir kişi olan babası Pîr Ali'den alan Nev'î, İstanbul'a gitmiş ve eğitimine burada devam etmiştir. Çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır. H30 Zilkaade 1007/M24 Haziran 1599 tarihinde vefat etmiştir. Cenazesi Şeyh Vefâ Câmii haziresinde, Şeyh Şaban Efendi'nin yanına defnedilmiştir.

Nev'î'nin ilim ve fazilet sahibi bir şair olduğu konusunda kaynaklarda fikir birliği vardır. Kaynakların verdiği bilgiye göre Nev'î, rind edalı, derviş-meşreb, tasavvufa, zühd ve takvâya meyilli bir kişidir. Nev'îzâde Atâî, babasının değişik konularda yazılmış manzum ve mensur otuzdan fazla eserinin bulunduğunu kaydederse de bu eserlerden bir kısmı henüz elimize geçmemiştir. Nev'î'nin elimize geçen manzum eserleri şunlardır:

Türkçe Divan: 6 tanesi ıydiyye olmak üzere 58 kaside, bir tarih, 1 küçük mesnevi, 4 terkibibend, 4 terciibend, 1 müsemmen, 1 tesdis, 2 tahmis, 1 muhammes,

---

[72] ''Mustafa Nejat Sefercioğlu, ''Nev'î, Yahyâ'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071*'' kaynağından faydalanılmıştır.

4 murabba, 559 gazel, 82 mukatta’, 11 rubâî ve 17 müfret yer almıştır. 2 kaside, 1 tahmis ve 2 gazel Farsçadır.

Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn: Nev’î’nin H977 / M1569 tarihinde Gelibolu’da Mesih Paşa müderrisi iken, yazdığı kırk hadis tercümesidir.

Hasb-i Hâl: tasavufî aşkı konu alan 800 beyit civarında bir mesnevidir.

Bu manzum eserlerden başka kaynaklarda Nev‘î’nin *Gevher-i Râz, Leylâ vü Mecnûn*, *Tercüme-i Kıssa-i Mûsâ ve Hızır, Münâzara-i Tûtî bâ Zâg* adlı mesnevîlerinden söz edilmekteyse de bu eserler henüz elimize geçmemiştir.

Nev‘î’nin elimizde olan mensur eserleri ise *Keşfü’i-hicâb min vechi’l-kitâb, Netâyicü’i-fünûn ve mehâsinü’l-mütûn, Nevâ-yı uşşâk, Faslun fî fazîleti’l-ışk, Fezâilü’l-vüzerâ ve hasâilü’i-ümerâ, Risâle-i şikâyet-i rûzigâr, Sinan Paşa’ya mektup, Tercüme-i münşeât-ı Hâce-i Cihân*’dır.

Şiirlerinde aldığı tasavvuf terbiyesinin izleri görülen Nev‘î, Arapça, Farça ve Türkçeye hâkim, atasözleri ve deyimler ile aruz veznini şiirlerinde ustalıkla kullanan bir şairdir. Hem beşerî aşkı hem de ilâhî aşkı başarıyla terennüm eden Nev‘î, mutasavvıf bir şair değildir. Kendisinin ifadesine göre onun sözleri “âşıkâne” dir ve “akıcı şiirleri, öldükten sonra bile dillerde ırmaklar gibi söylenecek” tir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi Nev‘î sanat gösterme endişesi taşımayan bir şairdir; ancak bu tespit, Nev‘î’nin edebî sanatları ihmal ettiği anlamına gelmez. Şiirlerinde edebî sanatları da başarıyla kullanmıştır. Şehzâde Mehmed’in sünnet düğünü için yazdığı ‘‘*Suriyye*’’si çok meşhurdur. Nev‘î, dil ve konu çeşitliliği gösteren eserleriyle âlim-şâir vasıflandırmasını fazlasıyla hak eden şairlerimizden biridir.

Nİ‘METÎ (d.1611-ö.1650)[73]

Asıl adı Ni‘metullah olup Bursa’da doğdu. Nakibüleşraf Bursalı Ali Efendi ahfadından Seyfullah-zâde Mehmed Efendi’nin oğludur. Nakîb-zâde sanıyla tanındı. On yedinci atadan Hz. Hüseyin’e bağlıdır. Ni’metî, Bursa Mahkemesi’nde

[73] ‘‘Mehtap Erdoğan, ‘‘Ni‘metî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452*’’ kaynağından faydalanılmıştır.

başkâtiplik yaptı ve güzel yazısıyla meşhur oldu. Ölüm tarihi olarak H1060/M1650 ve H1070/M1660 tarihleri bilinmektedir. Bursa Pınarbaşı Mezarlığı'na defnolundu.

Ni'metî'nin *Dîvân*, *Tuhfe-i Ni'metî ve Mecmû'a-i Mu'ammeyât* olmak üzere üç müstakil eseri, tezimize de konu olan *Mecmû'a-i Kasâ'id* adlı mecması ile noktasız harflerle yazılmış ve bir mecmua içerisinde yer alan iki adet *mensur mektubu* bulunmaktadır.

1. *Dîvân*: Bilinen tek nüshası Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde 2661 numarada kayıtlıdır. *Dîvân*'da 13 kaside, 1 manzum mektup, 1 şikâyetnâme, 2 terkib-i bend, 1 bahr-i tavil, 8 tesdis, 1 müseddes, 2 tahmis, 146 gazel ile 3 tarih yer almaktadır.

2. *Tuhfe-i Ni'metî*: Farsça bir lugattir. Ni'metî *Dîvân*'ı üzerine yüksek lisans tezi hazırlamış olan Ahmet Gülen, Ni'metî'nin bu eserinin tek nüshasının Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde 1898 numarada kayıtlı olduğunu ve manzum olarak kaleme alınan eserin Şâhîdî'ye nazire olduğunu ifade etmektedir.

3. *Mecmû'a-i Mu'ammeyât*: Ni'metî, Dîvân'ında muammalara yer vermiş, muammalardan oluşan *Mecmûa-i Mu'ammeyât* adlı bir eser de tertip etmiştir. Bu eserde yirmi altı muamma bulunmaktadır.

4. *Mektuplar*: Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu.: 3290'da *Mecmû'a-i Âlî Efendi* adıyla kayıtlı bir mecmûanın 63^b-70^b varakları arasında yer alan iki mektup da Mehmed Ağa isimli bir şahsa yazılmıştır ve mektuplarının dili oldukça ağırdır. Noktasız harflerle mensur olarak kaleme alınan bu mektuplar yer yer manzum parçalar da ihtiva etmekte, içerik bakımından da birbirine çok benzemektedir.

Tezkirecilerin de üzerinde ittifak ettikleri nokta Ni'metî'nin her şeyden önce ilim adamı oluşudur. Şairin kardeşi Şeyhî Çelebi de kendisi gibi ilim erbabı ve şairdir. Şairin ve kardeşinin hatları da çok güzeldir. Sosyal hayatta önemli bir yere sahip olan Ni'metî; ilim adamı, şair müderris ve başkâtip kimlikleriyle topluma önemli hizmetlerde bulunmuştur. Toplumda sevilen bir kişiliğe sahip olup şair, nüktedanlığıyla tanınır. Özellikle üst derecede hakim ve kadıların sohbetlerinde aranan kişidir. Mülayemeti, içerisinde bulunduğu dönemin eksikliklerini

eleştirmesine mani olmamış, başta rüşvet olmak üzere birçok konuyu acımasızca tenkit etmiştir.

Ni'metî bir muamma ustasıdır. İsmail Beliğ onun bu yönünü "Fenn-i mu'ammâda dahi hayli nâm çıkarmıştır." sözleriyle dile getirir ve onun noktasız harflerle mensur bir metin ortaya koyacak kadar inşa sahasında maharetli biri olduğunu ifade eder.

NİSÂRÎ (d.?-ö.1662-63-64-65)[74]

Asıl adı Hüseyin olan şair, Abdurrahman Hibrî'ye göre Edirne'de, diğer kaynaklarda ise İstanbul'da doğduğu belirtilir. Divan kâtibi oldu. Ölüm tarihini Beliğ H1073/M1662-63, Safayi H1075/M1664-65 olarak verir. Devrinin çok tanınmış şairlerinden biridir. *Manzum bir tarih* yazıp IV. Mehmed (saltanatı: 1648-1687)'e sundu. Güzel tarihler düşürmüştür. *Mürettep Dîvân*'ı vardır.

RAHMÎ (d.?-1567-68)[75]

Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed olan şair, kaynaklarda Rahmî, Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi olarak anılmaktadır. Bütün kaynaklar Rahmî'nin adı ve Bursalı olduğu konusunda birleşmektedirler. Rahmî, Bursa'da doğmuş, fakat burada fazla kalmamış, küçük yaşlarda İstanbul'a gelmiştir. Doğum tarihi konusunda ise elde doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Kaynaklarda Rahmî'nin küçük yaşlarda ilim tahsîline başladığı belirtilmektedir. Rahmî'nin ilk hocasının büyük bir ihtimalle babası Nakkâş Bâlî olduğu söylenebilir. İstanbul'da devrin gözde ilimlerini tahsil etmeye başlamış, biraz da kabiliyetinin yönlendirmesiyle edebî ilimlere yönelmiş, kendini bu alanda yetiştirmiştir. Kaynakların çoğunlukla 975 yılı üzerinde ittifak

---

[74] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Nisârî, Hüseyin Nisârî Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3770*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[75] ''Mustafa Erdoğan, ''Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315*'' kaynağından faydalanılmıştır.

etmelerinden, özellikle de ilgili tarih mısralarından Rahmî'nin H975/M1567-1568'te vefat ettiği anlaşılmaktadır.

XVI. yüzyılın renkli simalarından olan Rahmî'nin mevcut bilgilere göre dört adet manzûm eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Divan*'dır. *Divan*'da; 13 kaside, 3 kıt'a, 1 on beşli musammat, 1 on dörtlü musammat, 1 terkîb-bent, 1 müsemmen, 4 müseddes, 7 tesdîs, 2 muhammes, 16 tahmîs, 1 murabba, 232 gazel, 1 rubai, 8 matla, 4 müfret bulunmaktadır.

Diğer bir eseri *Gül-i Sad-Berg*'dir. Bu eser; hem ünlü mesnevî yazarı Nizâmî'nin *Mahzenü'l-Esrâr* isimli mesnevîsine nazire, hem de Molla Câmî'nin *Tuhfetü'l-Ahrâr* mesnevîsinin etkisi altında yazılmış dinî, tasavvufî ve ahlakî bir mesnevîdir. Rahmî'nin üçüncü eseri, İranlı şair Hilâlî'nin aynı isimli eserinden tercüme yoluyla yazdığı bir aşk mesnevîsi olan *Şâh u Gedâ*'dır. Rahmî'nin dördüncü eseri *Yenişehir Şehrengizi*'dir.

Rahmî'nin yaşadığı devirden itibaren bütün kaynakların onun şiiri ve şairliğini övme konusunda adeta yarıştıkları görülmektedir. Rahmî'nin şiirlerinin en başta gelen özelliği hem edâ hem de muhteva olarak âşıkâne olmasıdır. Rahmî'nin umûmiyetle anlam sanatlarını kullandığı görülmektedir. Şairin yaşadığı XVI. yüzyıldan itibaren tertip edilen birçok şiir mecmuasında Rahmî'nin manzûmelerine rastlanmaktadır.

REFİ'Î (d.1584-ö.1660)[76]

Asıl ismi Mehmed'dir. H2 Safer 992/M14 Şubat 1584 tarihinde Bursa'da doğdu. Şairin nisbesi Atâzâde Mehmed Refi'î'dir. İyi bir tahsil alan Refi'î çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. Refi'î, H25 Recep 1070/M6 Nisan 1660 tarihinde vefat etti. Bursa'da kale içinde bulunan Muallimhane civarında babasının mezarı yakınına defnedildi.

[76] ''Ramazan Ekinci, ''Refi'î, Atâzâde Mehmed'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1622*'' kaynağından faydalanılmıştır.

İyi huylu ve güzel ahlaklı olduğu bildirilen Refi'î, siyakat hattıyla yazı yazmada maharetli idi. Kaynaklarda şairin edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında bilgi bulunmamaktadır. Mecmualarda "Refi'î" mahlaslı şairlere ait şiirler kayıtlıdır. Ancak bu şiirler, Refi'î mahlaslı diğer şairlere de (Refi'î-i Leng) ait olabileceğinden Atâzâde Refi'î'nin şiirlerini tespit etmek güçtür. Şairin günümüze ulaşan sadece bir beyti vardır.

RÛHÎ (d.1534-35 -ö.1605-1606)[77]

Rûhî, Bağdat'ta H941/M1534-1535'te dünyaya geldi. Adı Osman, mahlası Rûhî'dir. Bağdat'ta doğup büyüdüğü için Rûhî-i Bağdâdî (Bağdatlı Rûhî) diye tanındı. Rûhî'nin eğitimi hakkında fazla bilgi yoktur. Eğitimini Bağdat ve civarında tamamladığı tahmin edilmektedir. Ancak daha sonra Bağdat'tan ayrılmış ve birçok paşanın maiyetinde çalışmıştır. Kaynaklar onun seyahate düşkün olduğunu, farklı yerleri görmekten büyük zevk aldığını ve bu yüzden Necef, Kerbela gibi Bağdat yakınlarından başka Şam, Erzurum, Hicaz hatta İstanbul ve Konya'da bulunduğunu bildirmektedirler. Rûhî'nin seyahat etmekten hoşlandığı ve çok yer gezdiği şiirlerinden de anlaşılmaktadır. Şair ömrünün son yıllarını Şam'da geçirmiş ve H1014/M1605-1606'da Şam'da ölmüştür.

Rûhî'nin bilenen tek eseri *Türkçe Divan*'ıdır. *Divan*'ı, mürettep bir divandır. İçinde ikisi manzum mektup olmak üzere 40 kaside, 6 mersiye, 1 terkib-bend, 1 terci'-bend, 3 muaşşer (onlu), 2 müsemmen (sekizli), 7 müseddes (altılı), 1 muhammes (beşli), 94 tarih, 2 murabba', 1 muamma, 8 gazel tahmisi, 1115 gazel, 28 rubâî, 26 kıt'a ve nazım şekli belirlenememiş birkaç manzume vardır.

Divan'ında yer alan 1115 gazeliyle Rûhî'yi, gazel şairi olarak nitelendirmek mümkündür. Bağdatlı Rûhî, klâsik Türk edebiyatının en çok gazel yazan şairlerindendir. Şiirlerinde görülen tasavvufî remizler ise, ilâhî aşkın vahdet ve kesret meselelerinin, onun şiirlerinin dokusuna işlenmiş olmasından başka bir şey değildir.

---

77 ''Nihat Öztoprak, ''Rûhî, Bağdatlı'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Netice olarak Rûhî'nin şiirleri, daha çok âşıkane ve rindane görünmekle beraber fikrî ve sosyal konulu olanları da az değildir. Dili, gayet sade ve akıcı olup çağdaşı diğer bazı şairlere göre tamlamalar ve yabancı kelimeler sayıca azdır denebilir. Söz ve mana sanatlarına fazla itibar etmeyen Rûhî, akıcı bir üslup yakalama gayretinde olmuş ve içinden geldiği gibi söylemiştir. O, asıl şöhretini terkib-bendi ile yapmış ve yazdığı tarihten günümüze kadar sürekli ve derin bir tesir uyandırarak Türk edebiyatı tarihi içindeki yerini de bu hoş edalı, sosyal muhtevalı, hiciv türünden manzumesi ile almıştır.

SÂ'Î (d.?-ö.1534)[78]

Divan-ı hümâyun hademelerindendi. Fatih döneminden itibaren sarayda çalışmaktaydı ve yaşlandığı için emekli edildi. Aynı zamanda hattat olan Sâ'î, H941/M1534'te vefat etti.

SÂLİH ÇELEBİ (d.1504-1505-ö.1565)[79]

Aslen Tosyalıdır. H910/M1504-1505 tarihinde babasının kadı olarak görev yaptığı Rumeli kazalarından Vulçetrin'de (şimdi Kosova sınırları içinde) doğdu. Şiirlerinde asıl adını mahlas olarak kullandı. Bir kısım şiirlerinde Salâhî mahlasını da kullanmıştır. Babası kadı Celâl Efendi'den dolayı Celâl-zâde olarak tanındı. İyi bir medrese eğitimi aldı. Devrin en büyük hattatı kabul edilen Şeyh Hamdullah'tan hat meşk etti. Müderris olarak birçok yerde görev yaptı. H1 Rebiülevvel 973 günü /M26 Ekim 1565 tarihinde öldü.

Eserleri:

1. *Türkçe Divan*: Şair, yaşlılık döneminde gözlerine perde inmesi üzerine hatırında kalan şiirlerini başkalarına istinsah ettirmek suretiyle oluşturmuştur.

---

78 ''Filiz Kılıç, ''Sâî, Mehmed Sâî Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5073*'' kaynağından faydalanılmıştır.

79 ''Mehmet Fatih Köksal, ''Sâlih Çelebi, Celâl-zâde'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1021*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Divan'da şairin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi ve 80 beyitlik *Dürer-i Nasâyıh* adını verdiği bir manzumesi vardır. Bir dîbace ile başlayan *Dîvân*'da birer tevhid ve naatle birlikte 9 kaside ile 164 gazel bulunmaktadır.

2. *Leylâ vü Mecnûn*: Mesnevi tarzında yazılan yazılan eser, 2373 beyit tutarındadır.

3. *Câmi'ü'l-hikâyât ve Lâmi'ü'r-rivâyât*: Cemâleddin Muhammed Afvî'nin vezir Nizâmülmülk adına yazdığı Farsça tarihî ve ahlâkî eserin Türkçe'ye tercümesidir.

4. *Tarih-i Sultan Süleymân*: Sultan Süleyman'ın cülusundan yazıldığı tarihe kadar geçen dokuz yıldaki olayları anlatan 197 varaklık bir eserdir.

5. *Fetih-nâme-i Rodos /Mohaç-nâme.*

6. *Tarih-i Üngürüs*: Edirne'de müderris iken sefere çıkarak Belgrad, Rodos, Budin, Üngürüs'teki fetihleri, yaşayıp gördüklerini anlatan mensur eseridir.

7. *Tarih-i Feth-i Budin*: Bir mukaddime 30 "dâsitân"dan oluşan eser, münşiyane bir üslûpla kaleme alınmıştır.

8. *Târîh-i Mısr-ı Cedîd*: Çeşitli Arap tarihçilerinin eserlerinden faydalanarak yazılan bu eserde Hz. Âdem'den beri Mısır'ın tarihi, şehirleri, peygamberleri, hükümdarları vs. anlatılmaktadır.

9. *Kitâbü'l-muhtasar fî Ahvâli'l-beşer*: Osmanlı Müellifleri'ndeki bilgiye göre Mısır'ın eski eserlerini ihtiva eden bir eserdir.

10. *Menâkıb-ı Behmen Şâh ve Fîrûz Şâh*: Sahn müderrisi iken 1536 yılında Kanunî'nin isteğiyle Farsçadan tercüme ettiği 8 ciltlik eseridir.

11. *Münşeât*: Yazarın çoğu devlet adamı ve âlim yirmi civarında kişiye gönderdiği mektup suretlerinden oluşan bir eseridir.

Salih Çelebi, en az şairliği kadar münşîliği ile de dikkat çeken bir sanatkârdır. Kınalızâde Hasan Çelebi, şairin nesrinin nazmından daha güçlü olduğunu ifade ederken Âşık Çelebi, sanatından övgüyle bahsettiği Salih Çelebi'nin nesirde cinası çok kullanmasının İbn-i Kemâl'in tesiriyle olduğunu belirtmektedir.

SÂMÎ (d.?-ö.1645-46)[80]

İstanbul'da doğan şairin asıl adı Mustafa'dır. Kılıç Ali Paşa tarafından öldürülen bir denizcinin oğlu olan Sâmî, babasının ölümü üzerine saraya alınmış ve eğitimini tamamlayarak sipahi olmuştur. Öte yandan kimya (simya) ile meşgul olmuş, bu yolda yüklü miktarda para harcadıktan sonra, onun boşuna bir uğraş olduğunu anlayarak simyadan vazgeçmiş ve bu hevese kapılanları uyarmak için de bir kitap yazmıştır. Sâmî, H1055/M1645-46 yılında vefat etmiştir. Biyografik kaynaklar mürettep bir *Dîvân*'ı olduğunu kaydetmelerine rağmen söz konusu eser bugün için elde değildir.

Riyâzî, Sâmî'nin 10 yıl kadar sarayda bulunduğunu ve bu esnada kendini geliştirerek benzersiz bir şair olduğunu yazar. Ayrıca Sâmî, babasını öldüren Kılıç Ali Paşa hakkında bir hiciv yazarak babasınını intikamını almıştır.

SELÂMÎ (d.?-ö.1531'de sağ)[81]

Asıl adı Mustafa olan şair Mehmed Efendi'nin oğludur. Daha çok İbn-i Selâm ismiyle tanınmaktadır. Ilıcalıdır. H938/M1531 tarihinde hayattaydı.

SELÎSÎ (d.?-ö.1650)[82]

Mehmed Selîsî Efendi, Tokatlı Ali Dedezâde müderris Mustafa Efendi'nin oğludur. Bursa'da doğdu. Mehmed Selîsi Efendi, iyi bir tahsil gördü. Baldırzâde diye de anılan şair, HRecep 1060/MHaziran-Temmuz 1650'de Bursa'da vefat etti. Bursa'da Abdal Mehmed Camii haziresinde babasının yanında medfundur.

---

[80] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Sâmî, Mustafa Sâmî Bey'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2105*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[81] ''Kadri Hüsnü Yılmaz, ''Selâmî, İbn. Selâm Mustafa Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5431*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[82] ''İsmail Hakkı Aksoyak, ''Selîsî/Mehmed, Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi b. Mustafa Efendi b.Tokedî Ali Dede'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7239*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Fıkıh, tarih ve tabakat konularında eserleri bulunan Mehmed Selîsî Efendi'nin *Dîvân*'ı olup olmadığı bilinmemekle birlikte tespit edilen başlıca eserleri şunlardır:

Ravza-ı Evliyâ (Vefâyât-nâme): En önemli eseri, Bursa'da medfun olan şeyh ve şairlerin tercüme-i hâllerini ihtiva eden *Vefâyât-nâmesi*'dir.

Hâşiye alâ Şerhi'l-Miftâh: Ebû Ya'kub Sekkâkî'nin kaleme aldığı Arap diline ait *Miftâhu'l Ulûm* adlı eserin belagat kısmına Seyyid Şerîf Cürcânî'nin yazdığı şerhin haşiyesidir.

Diğer eserleri : *Fazâ'il-i Haremeyn-i Şerîfeyeyn*, *Cevâmiu'l-Meşâyihîn*, *Hâşiyetü'l-Eşbâh*, *Târîh-i Mekke*, *Sukûk*, *Binâ-yı Ka'be'ye Dair Üç Risâle*'dir.

Kütüphane kayıtlarında *Mecmua-ı Sakk* ve *Eşrefoğlu Menâkıbı* adlı eserlerine de rastlanmaktadır.

SULTAN SELİM (SELÎMÎ) (d.1524-ö.1574)[83]

Selim-i Sânî, Sarı Selim, Selim b. Süleyman adlarıyla da bilinin II. Selim, Kanunî Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dan doğan ikinci oğlu olup H26 Recep 930/M30 Mayıs 1524'te dünyaya gelmiştir. Çocukluğunu İstanbul'daki Eski Saray'da geçirmiştir.

II. Selim döneminde, Yemen isyanı bastırılmış, 1570'te Arap yarımadası, 1571'de Kıbrıs, 1574'te de Tunus fethedilmiştir. Tunus'un fethinden bir süre sonra haremdeki hamamda ayağı mermere takılıp bir yanı üzerine düşen Sultan Selim, hummaya yakalanmış ve H28 Şaban 982/M13 Kasım 1574 Pazartesi günü vefat etmiştir. Saltanatı sekiz yıl, iki ay, on dokuz gün sürmüş olup İstanbul'da vefat eden ilk Osmanlı padişahıdır.

II. Selim, zevk ve eğlenceye düşkün biridir. Bütün Osmanlı sultanları gibi başta mimari olmak üzere güzel sanatları ve onların yaratıcılarını koruyup kollamıştır. Mekke'de harap olan su yollarını tamir ve Mescid-i Haram'ı mermer

---

[83] ''Beyhan Kesik, ''Selîmî/Selîm, Sultan Selîm-i Sânî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1257*'' kaynağından faydalanılmıştır.

kubbelerle tezyin ettirmiştir. İstanbul'da Ayasofya câmiinin etrafındaki pâyendelerle birlikte, iki medrese inşa ve camie iki minare daha ekletmiş, ayrıca Lefkoşe'de adını taşıyan Selimiye Camii ile Aziz Efendi tekkesini, Bergos ve Payas'ta cami, han ve hamamlar, Navarin'de bir kule yaptırmıştır. Fakat en büyük inşaatı, Mimar Sinan'ın eseri ve Osmanlı mimarîsinin en zarif örneklerinden olan Edirne'deki Selimiye Camii ve külliyesidir.

II. Selim, aynı zamanda âlimleri, şairleri koruyup kollamış, daha şehzadeliğinde, başta Müverrih Âlî olmak üzere, Sâmî, Hâtemî, Firâkî, Ferdî, Nigârî gibi birçok âlim, şair, ressam ve musikişinası etrafına toplamış, padişahlığında Müftü Ebussu'ûd'a büyük bir hürmet göstermiş ve Osmanlı tarihinde ilk defa ulemaya cülus bahşişi dağıtmıştır. Şiirlerinde Selîmî ve Selîm mahlaslarını kullanmıştır.

Selîmî'nin bilinen tek eseri *Divançesi*'dir. Yeni harflerle yayımlanan eserde yirmi yedi gazel, bir tesdis, bir kıt'a ve on dört beyit bulanmaktadır. *Divançe*'de yer almayan bir gazeli ve bir beyti daha bulunmaktadır.

Selîmî'nin şiir özellikleri ve sanatı hakkında döneminde ve daha sonraki yıllarda yazılan bazı tezkirelerde birtakım görüşler belirtilmiştir. Ahdî ve Beyânî 'ye göre şiiri akıcı ve güzel olup herkes tarafından beğenilmektedir. Âşık Çelebi ise Selîmî'yi yöneticilik ve şairlik kudreti bakımlarından şiir yazan diğer Osmanlı padişahlarından üstün görmektedir. Hasan Çelebi ve Âlî şiirlerinin kusursuz oluşundan bahsetmiştir.

SÜHEYLÎ (d.?-ö.1699)[84]

Süheylî'nin hayatı hakkında eldeki bilgiler son derece sınırlıdır. Ankara'da doğdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra mülazım ve müderris oldu. Kaf-zâde Fâ'izî ve Mehmed Süreyyâ'ya göre H1008/M1599-1600, Rıza'ya göreyse H1011/M1602-03 yılında İstanbul'da vefat etti.

Süheylî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

[84] ''Yunus Kaplan, ''Süheylî, Mustafa Süheylî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3463*'' kaynağından faydalanılmıştır.

ŞÂMÎ (d.?-ö.?)[85]

Asıl adı Mustafa'dır. Şâmî mahlasını alması aslının Şamlı olmasından dolayıdır. Şamlıoğlu Mustafa Bey namıyla tanındı. Şâmî'nin doğumu, ailesi, eğitimi gibi bilgiler, kaynaklarda yer almaz. II. Bayezid devri sancak beylerindendir. Moton seferindeki (Ağustos 1500) bir başarısızlığından dolayı hapse atıldı. Kalenin tekrar alınması üzerine serbest kaldı ise de Sehî Bey'in ifadesine göre ölümü, ünlü bir yiğitken korkak ve başarısız bir kumandan olarak anılmaya üzülmesinden kaynaklanmıştır. Kaynaklarda bu olaydan kısa bir süre sonra öldüğü belirtildiğine göre aynı yıl, yani 1500 senesi içinde veya bir kaç yıl sonra ölmüş olmalıdır. Sicill-i Osmanî'de III. Murad devrinde (1574-1595) öldüğü kayıtlı ise de bunun mümkün olmadığı açıktır. Kaldı ki Sehî Tezkiresi'nin yazıldığında 1538 yılında hayatta olmadığı da bellidir.

Şâmî, Latîfî'ye göre *Divan* sahibidir. Latîfî dışındaki tezkire yazarları şiirlerinden övgüyle bahsetmektedirler. Latîfî, Şâmî'nin şiirini renkten, sanattan ve hayâlden yoksun bulur. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde 55 gazeli vardır. Bir divançe teşkil edebilecek sayıdaki bu şiirlerden Şâmî'nin sanatıyla ilgili bilgiler çıkarmak mümkündür. Bu şiirlerden diğerleri nazire iken beşine Yahyâ Bey, Mesîhî, Revânî, Zâtî, Muhibbî... gibi 15. ve 16. yüzyılın önemli şairlerinin nazire yazdıklarına göre zamanının beğenilen şairlerinden olduğu açıktır. Şiirlerinin neredeyse tamamında tefahürün öne çıktığı görülmektedir. Kendi şiirini Selmân, Hâfız, Sa'dî gibi büyük İran şairlerinden üstün gören Şâmî'nin nazirelerinde bile bu üslûp dikkat çekmektedir.

Mecma'u'n-Nezâ'ir'de yer alan şiirlerden biri dışında tamamı dindışıdır. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de 55, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda 46 şiiri mevcuttur. *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'deki şiirlerinin 6'sı zemin şiirdir ve bu şiirlere 80 civarında nazire yazılmıştır.

---

[85] ''Mehmet Fatih Köksal, ''Şâmî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1163*'' kaynağından faydalanılmıştır.

ŞEMSÎ (d.?-ö.1580)[86]

Bolu'da doğdu. Asıl adı Ahmed olan şair Şemsî mahlasını kullandı. Şemsî Ahmed, ağabeyi Mustafa ile birlikte Enderun'da yetişti. Osmanlı hizmetindeki hayatının ilk dönemleriyle ilgili verilen bilgilerin çoğu yanlıştır. III. Murâd döneminde devşirme usulünün değiştirilmesine öncü olan Şemsî Ahmet Paşa H18 Muharrem 988/M5 Mart 1580 tarihinde vefat etti. Kaynaklar Üsküdar iskelesi yakınında yaptırmış olduğu Şemsî Paşa Camii ve Medresesinin yanında gömülü olduğunu bildirmektedir. Şemsî, Üsküdar sahilinde bir külliye, Bolu'da İmaret Camii ve Külliyesi, Gerede'de bir han yaptırdı ve Dımaşk'ta bir medrese, Üsküdar'daki külliyesin yanına III. Murâd için bir kasır inşa ettirdi.

Şiirde mahir ve muhazarâta vakıf olan, Türkçe ve Farsça şiirler yazan Şemsî Ahmed Paşa'nın *Türkçe Divan*'ı mevcuttur. Bunun yanında *Cevâhirü'l-Kelimât* adlı Arapça-Türkçe lugat, *Tuhfe* adlı Farsça-Türkçe manzum lugat sahibidir. Kabir ahvali, haşir, sırat vb. konuları ihtiva eden manzum *İ'tikâdnâme-i Şemsî Paşa* ile abdest, sünnet, mekrûhat, gusül vb. konulara ait manzum bir *Vikâye Tercümesi* vardır.

Ayrıca 2398 beyitlik *Şehnâme-i Sultân Murâd* adlı Hulefâ-yi Râşidîn'den başlayıp çeşitli İslâm devletlerinden bahsettikten sonra başlangıcından itibaren Osmanlı tarihini anlattığı bir eseri mevcuttur.

ŞEYHÎ (d.?-ö.1635)[87]

Eğirdir'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mehmed'dir. Allâme Şeyhî ve Şeyhî Seyyid Mehmed Allâme Efendi olarak tanındı. Medrese öğrenimi gördü. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. Son olarak Mekke'de kadılık görevine atanan Şeyhî, HRamazan 1044/MŞubat-Mart 1635'te Cidde'de vefat etti. Mezarı Cidde'dedir.

---

[86] ''Şerife Ördek, ''Şemsî, İsfendiyarzâde Şemsî Ahmed Paşa'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2297*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[87] ''Beyhan Kesik, ''Şeyhî, Seyyid Mehmed Allâme Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2109* '' kaynağından faydalanılmıştır.

Eserleri:

Türkçe Divan: Eserde 14 kaside, 178 gazel, bir tahmis, 109 beyitlik bir sakiname, 8 kıt‘a, bir tarih beyti ve 60 matla bulunmaktadır. *Divan*'ındaki manzumelerin toplam beyit sayısı 1678'dir. Şeyhî'nin *Türkçe Divan*'ının yanı sıra *Farsça Divan*'ı da bulunmaktadır.

Sâkî-nâme: Şeyhî'nin *Sakinamesi Divan*'ın sonunda tahmisten sonra, kıtalardan önce yer alır. Eser, 109 beyitten meydana gelmektedir. Mesnevi şeklinde yazılmıştır.

Bu eserler haricinde *Seciyye* adlı Arapça bir kasidesi ile Arapça şiirleri de bulunmaktadır.

Şiirlerinde Şeyhî mahlasının yanı sıra Seyyid mahlasını da kullandı. Şeyhî, şiirleri ile övünen bir şairdir. Şiirlerinde yoğun olarak dinî ve tasavvufî muhteva hissedilmektedir. Çevresindeki olumsuz gelişmelere kayıtsız kalmamış ve olumsuzluklara karşı şiirleriyle halkı uyarma yolunu tercih etmiştir. Söyleyişi genellikle sade olsa da zincirleme Arapça ve Farsça tamlamalara da yer verdi. Çoğu zaman günlük dilden gelen unsurları başarıyla kullanmıştır. Birkaç hata dışında aruzu başarıyla kullandı.

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ (d.1561-ö.1644)[88]

Ankaralı Şeyhülislam Bayramzâde Zekeriya Efendi'nin oğlu olan Yahyâ Efendi İstanbul'da doğmuştur. Yahyâ, ilk eğitimini aynı zamanda şair olan babasından almış, Abdülcebbârzâde Derviş Mehmed Efendi gibi devrin meşhur ilim adamlarının yanında iyi bir tahsil hayatı olmuştur. Şair, H18 Zilhicce 1053/M27 Şubat l644'te hayata gözlerini yummuştur. Cenazesi, Sultan Selim civarında Koğacıdede türbesi yanında babasının yaptırdığı medresenin haziresine gömülmüştür.

---

[88] ‘‘Hasan Kavruk, ‘‘Şeyhülislâm Yahyâ’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604*’’ kaynağından faydalanılmıştır.

Osmanlı Devletinin en ihtişamlı devrinde, Kanuni Sultan Süleyman döneminde dünyaya gelen; siyasette, sanatta, ilimde, mükemmel bir şekilde yetiştirilen Yahyâ Efendi, şairliği kadar bilim adamı olarak da haklı bir şöhrete sahiptir. Genç yaşında ilmiye mesleğine girip derece derece yükselerek değişik yerlerde müderrislik, kadılık, kazaskerlik görevlerinde bulunmuş ve üç kez de şeyhülislâmlık makamına getirilmiştir. Gerek şeyhülislamlık yıllarında, gerekse önceki dönemlerinde çevresindekilerden daima sevgi, saygı gören şair, kaynaklarda belirtildiğine göre hoş-sohbet, latife-gûy, nüktedan, şair tabiatlı birisidir.

Yahyâ Efendi'nin bilinen eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Yahyâ Efendi'nin en önemli eseridir. *Dîvân*; 1 na't, Sultan Osman ve Hâce Efendilere birer kaside, 1 Sakinâme, Sultan IV. Murâd'ın şehzâdesi adına 1 kaside, Sultan IV. Murâd adına yazılmış 2 kaside, Sultan Murâd'ın bir gazeline tahmis, 450 gazel, 16 tarih, 11 kıt'a, 4 ruba'i, 16 nazm ve 64 beyitten ibarettir.

2. *Ferâ'iz Manzumesi Şerhi*: Muhsin-i Kayserî'nin *Câmi'ü'd-Dürer* adlı *Ferâ'iz Manzumesi*'ni şerh etmiştir.

3. *Kasîde-i Bürde Tahmisi*: Hz. Muhammed'i övgü niteliğinde yazılmış meşhur Arapça kasidenin yine Arapça tahmisidir.

4. *Nigâristân Çevirisi*: l6.yy tarihçi ve şairlerinden Şeyhülislâm Kemâl Paşazâde (ö.940/1533)'nin, Sadî'nin Gülistân'ına nazire olarak yazdığı *Farsça Nigâristân* adlı eserini Yahyâ Efendi Türkçeye tercüme etmiştir.

5. *Fetavâ-yı Yahyâ*: Şairin şeyhülislâmlığı boyunca verdiği fetvalar, Şeyhülislâm Bursalı Mehmed Efendi (ö. 1092/1681) tarafından toplanarak bu adla bir araya getirilmiştir. Eser çok okunmuştur.

Yahyâ Efendi sadece 17. yüzyılın değil, bütün klasik edebiyatımızın en büyük şairlerinden kabul edilir. Gerek devrinde gerekse sonraki dönemlerde kaleme alınan kaynaklarda kendisinden daima hürmetle, övgüyle bahsedilen Yahyâ'nın asıl başarılı olduğu saha gazel sahasıdır.

Yahyâ şiirlerinde mahalli unsurlara da yer vermeyi ihmal etmemiştir. *Divân*'ında Edirne ve İstanbul ile ilgili şiirleri, İstanbul'un güzelliklerinden, özelliklerinden ve Atmeydanı'ndan bahseden, bayramları tasvir eden beyitleri onun

çevreden kopuk bir şair olmadığının kanıtıdır. Yahyâ tabiata da şiirlerinde yeri geldikçe yer vermeyi ihmal etmez. Rubai vezniyle gazel yazan ender şairlerimizden olan Yahyâ'nın şiirlerindeki teknik mükemmellik, aruzu kullanımındaki rahatlık, tabiilik hemen kendini hissettirir. Çok sade bir Türkçeyle yazdığı halde vezin kusurlarına fazla rastlanmaz. Son derece akıcı, şuh, coşkulu, lirik bir anlatıma sahiptir. Genellikle tam kafiye, nadiren de yarım kafiyeyi kullanan şair şiirlerinde bu yolla ahengi çok rahat sağlamıştır. Yahyâ'nın gazellerinin bir kısmı bestelenmiştir.

Yahyâ, şiirlerinde çok sade, yalın bir dil kullanmıştır. Yabancı kelimelerden ziyade konuşulan İstanbul Türkçesini kullanan şair Arapça, Farsça tamlamalara fazla yer vermemiş, bunun yanında Türkçe deyimlere atasözlerine bolca yer vererek şiirin daha anlaşılır olmasını sağlamıştır. Yahyâ'nın bir hayli arkaik kelime kullanıldığını da görmekteyiz. Çocukluğundan itibaren sanatkâr bir ailenin oğlu olarak şiir ve sanat muhitinde yetişen şairin iyi bir sanat eğitimi aldığı, şiir tekniğini çok genç yaşta geliştirdiği ve genç yaşta şiirle uğraşıp şöhrete ulaştığı devrinin kaynaklarından anlaşılmaktadır.

ŞÜKÛHÎ-İ HEMEDÂNÎ, ABDÎ (d.?-ö.1547)[89]

Hemedânlıdır. Asıl adı Abdülvehhâb'dır. Abdülvehhâb es-Sâbûnî olarak tanınmıştır. Şairin H953 yılı Zilhicce ayının sonu/M20 Şubat1547 tarihinde vefat ettiği bilinmektedir.

Kınalı-zâde; Abdî'nin "Mu'ammeyât-ı Mîr Hüseyn" şerhi *Mu'ammeyât-ı Esmâu'l-Hüsnâ*, *Menâkıb-ı Hazret-i Mollâ Hudâvendigâr* (*Sevâkıb-ı Menâkıb*), *Nevâ-yı Hurûs ve Sırât-ı Müstakîm* adlı dört Farsça eseri bulunduğunu bildirmektedir. Abdülvehhâb es-Sâbûnî Sevâkıb-ı Menâkıb'ı, Ahmed Eflâkî'nin *Menâkıbu'l-Ârifîn* adlı ünlü eserini özetlemek suretiyle oluşturmuştur. Bu esnada *Menâkıbu'l-Ârifîn*'in şeriatın zahirine aykırı bulduğu kısımlarını çıkarmış ve ona yeni bilgiler eklemiştir. H947/M1540 yılında tamamlanan Sevâkıb-ı Menâkıb, mukaddime, her birine "zikr" adı verilen ve Mevlevî büyüklerinin anlatıldığı dokuz

---

[89] ''Mehmet Fatih Köksal, ''Abdî, Abdülvehhâb es-Sâbûnî, Abdülvehhâb Hemedânî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1016*'' kaynağından faydalanılmıştır.

bölüm ve hâtimeden oluşan mensur bir eserdir. Eser, Derviş Halîl Senâî ve Derviş Mahmûd Dede tarafından Türkçeye de çevrilmiştir. Hasan Çelebi, muamma ilminde de tanınan şairin muammalarının sağlam, ancak zarif ve güzel olmadığını kaydetmiştir.

Kaynaklarda Farsça ve Türkçe şiirleri bulunduğu da belirtilen Abdî'nin Mevlânâ övgüsündeki bir gazeli, Edirneli Nazmî'nin Mecma'un'n-Nezâ'ir'inde ve Pervâne Bey Mecmû'ası'nda müştereken yer almaktadır.

TÂLİBÎ (d.?-ö.?)[90]

Biyografik kaynaklarda hakkında verilen sınırlı bilgilere göre Sultân Selîm-i Evvel devri şairlerinden Tâlibî, Kırım Hanlığı sınırları içinde bulunan Kefe vilâyetinde doğmuştur. Eğitim almamış ümmî bir şairdir. Tatar hanı tarafından himaye edilmiş ve ona medhiyeler söylemiştir. XVI. yüzyıl başlarında ölmüştür. Eser kaleme alıp almadığına dair de bir kayıt yoktur.

Tâlibî'nin günümüze ulaştığı belirlenen şiirleri Latîfî Tezkiresi'nde kayıtlı iki matlasından ibarettir. Latîfî; onun vezin, bahir, kelime ve i'râb konusunda bilgisi bulunmadığı hâlde yaradılışının şiire yatkınlığı sebebiyle yazdıklarında bediî unsurların yer aldığına değinmiştir. Hasan Çelebi ise Latîfî'nin, şiirlerinde edebî bir zevk olmayan bu şairi övmesine şaşırdığını belirtmiştir.

TIFLÎ (d.?-ö.1659-60)[91]

17. yüzyıl Osmanlı şairi ve meddahıdır. Doğum yeri hakkında muhtelif bilgiler olmakla birlikte kuvvetli ihtimalle Trabzon'da doğmuştur. Asıl adı Ahmed olan şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Çocuk denecek yaşta şiirler yazdığından Tıflî mahlasını almıştır. Tıflî'den bahseden bütün tezkireler, onun

---

[90] ''Ahmet Tanyıldız, ''Tâlibî, Tâlibî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4749*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[91] ''Bekir Çınar, ''Tıflî, Ahmed Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=295*'' kaynağından faydalanılmıştır.

şairliğini övmekle birlikte o, meddah ve nedim olarak şöhret bulmuştur. Tıflî *Divanı*'nın British Museum nüshasında Tıflî'nin ölümü için düşülen tarihlerin hepsi H1070/M1659-1660 tarihini göstermektedir.

Tıflî, IV. Murad'a intisap ederek onun çevresinde Şehnâme söylemiş ve mizâhî kıssalar telif etmiştir. Kaynaklarda onun sülüs, nesih, ta'lik ve Acem kırması ta'likte mahir ve hattat olduğu, padişah ve devlet ricaline birçok kitap yazdığı belirtilmektedir.

Tıflî'nin, *Dîvân* ve *Sâkinâme* adında iki eseri vardır. Tıflî *Dîvânı*'nda bir mesnevî (*Sâkinâme*), 28 kaside, bir terkib bend, bir müseddes, 197 gazel, dört ruba'î, üç kıta, altı müfred, yedi tarih manzumesi vardır. *Sâkînâme* ise, 241 beyit olup bu eserinde Tıflî, Melâmîliğini açıkça bildirerek tarikat silsilesini kaydetmektedir. Bu *Sâkînâme* işlediği konu bakımından ilginçtir.

Kaynaklar, Tıflî'nin şairliği hakkında önemli bilgiler vermektedir. Safâyî, Rızâ, Güftî, Evliya Çelebi onun şiirlerini över. Halil Nihat Boztepe, Nedim Divanı'nın lügatçe kısmında Tıflî'nin, zamanın şairleri arasında yüksek mertebede şiir yazanlardan, şahsına mahsus hissiyatındaki incelik ve edasındaki metanetle mümtaz söz sahibi olduğunu belirtir. Tıflî, Bâkî'nin Sünbül Kasidesi'ni ve onun bazı şiirlerini tanzir etmiştir.

ULVÎ (d.?-ö.1585)[92]

Asıl adı Mehmed olan şair, Terzi-zâde lakabıyla tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbulludur ve danişmend zümresindendir. Hayatının son dönemlerini zelil, sefil, hasta ve yalnız halde geçirerek H993/M1585'te İstanbul'da ölür ve Galata Mezarlığı Kanlı Kozlar mevkiinde defnedilir.

Ulvî'nin en önemli eseri *Dîvân*'ıdır. Eksik ve düzensiz olmakla birlikte bugün yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinde divanın nüshaları bulunmaktadır. Ayrıca pek çok mecmuada şiirlerine rastlanır. Şairin ayrıca H964/M1556'da kaleme aldığı bir *Manisa Şehrengizi* bulunmaktadır.

[92] ''Esma Şahin, ''Ulvî, Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3891*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Terzi-zâde Ulvî döneminin renkli söyleyişe sahip kabiliyetli şairlerindendir. Şiirleri akıcı bir edaya ve dokunaklı bir manaya sahiptir. İham ve tevriye sanatlarıyla söyleyişine güç kazandırmıştır. Ahdî onun atasözlerini kullanması bakımından Necâtî'nin, işlediği mazmunlar bakımından ise Zâtî'nin takipçisi olduğunu ve tarz bakımından Hayâlî'yi andırdığını ifade eder. Gelibolulu Âlî ise İshak Çelebi'nin yolunu takip ederek sade ve âşıkâne şiirler yazdığını söyler. Bâkî ile olan etkileşimleri ise birbirlerine yazdıkları nazirelerden anlaşılmaktadır. Özellikle gazel ve kasidelerinde başarılı olan şairin gazelleri orijinal hayal ve mazmunlarla dolu, kasideleri ise farklı ve kendine özgüdür. Bazı kasidelerinde kendi icat ettiği bir söyleyiş tarzı yakalamıştır.

ÜMÎDÎ (d.?-ö.1571)[93]

İstanbul'da doğdu. Asıl adı, Ahmet'tir. Önce Sıdkî mahlasını kullandı. Devir kaynakları Ümîdî'nin, pek çok hastalığa müptela naif ve zayıf bünyeli biri olduğunu söyledikten sonra Ümîdî'nin kendisinin de bu hastalıklı hâlini "Sarardup cism-i zerdüm itdi altun/Beni harcanmak ister gibi gerdûn" beytiyle dile getirdiğini belirtirler. Ümîdî, H979/M1571 tarihinde vefat etti.

Ümîdî'nin bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Eserde 4 kaside, 229 gazel ve 1 kıt'a bulunmaktadır.

Ümîdî, yazdığı şiirlerde daha çok Bâkî'yi örnek almıştır. Şiirlerinde tevriye ve îhâm sanatlarını çok sık kullanmıştır. Ahdî'ye göre Ümîdî, âşıkane gazeller yazmasına ve şiirlerinde birçok parlak manalar bulmada usta olmasına rağmen şairler arasında şöhret bulmadı. Gelibolulu Âlî ise başlangıçta güzel şiirler yazan Ümîdî'nin, Bâkî'nin her şiirine nazire yazarak kendi edasını yitirdiğini; hatta yazdığı bu şiirleri divan hâline getirmesi karşısında herkes tarafından ayıplandığını söyler.

---

[93] ''Yunus Kaplan, ''Ümîdî, Ahmet'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1164*'' kaynağından faydalanılmıştır.

VAHDETÎ (d.?-ö.1598)[94]

Bosna Sancağı'na bağlı Yenipazar'da doğdu. Öğreniminin ardından Fevrî Efendi'ye danişment oldu. Farsça bilgisi, yazı, şiir ve nükteli söz söylemedeki yeteğiyle tanındı. Bir süre dünya işlerini bırakarak dervişlik yoluna girdi. Basra'ya gitti ve Basra Valisi Mehmed Paşa'nın divan kâtibi oldu. Daha sonra Mehmed Paşa ile birlikte Basra'dan ayrıldı. Vahdetî, Ereğli'de H1007/M1598 tarihinde vefat etti. Kaynaklar, Vahdetî'yi zeki olarak değerlendirip şiirlerinin dervişler ve şairler tarafından beğenildiğini bildirirler.

VÂLİHÎ (d.?-ö.?)[95]

Şair hakkında bilgi veren tek kaynak olan Latifî Tezkiresi'ne göre; asıl ismi Ahmed olan Vâlihî Belgratlı'dır. Bu şehirde Vâlihî, Öküzgöz Mehmed, kardeşi de Devedudak Ahmed lakaplarıyla tanınırlar. Kardeşlerin ikisi de kendilerince yetenekli, bilgili ve binlerce delil olsa da kendi düşüncelerinden ve inatçılıklarından vazgeçmeyen kimselerdi. Taktî ve vezin bilgileri olmadığı için birisi şiirin harflerini ve duraklarını sayar, diğeri de çubukla yaptığı ölçü aletiyle söylediği şiirin mısralarını ölçerdi. Bir iki harf fazla gelirse kelimeyi ikiye böler, kelime istenen anlamı vermese de onlara göre bir anlam çıkardı. Kendilerince bir güzeli överler ama övgüleri de kötülemeye çıkardı.

Latifî'ye göre, Vâlihî hüner sahibi ve rehber geçinir ancak yazdığı şiirler saçma ve yaptığı şerhler sığdır. Vezin konusunda da başarısızdır. İçki meclislerinde sıkça bulunur, geliri fazla olduğu için çok para harcardı. Sesi o kadar kötüdür ki, söyledikleri kulak tırmalardı. Lâtifî, aslında saydığı bu ayıpları tasvip etmediğini belirtse de tezkirede bunlara yer vermesinin vâcip olduğunu söyler. Bir ara kendisi için de saçma sapan, manasız, vezin ve kafiyesi bile olmayan birkaç beyitlik hiciv

---

[94] ''Hüseyin Gönel, ''Vahdetî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1880*'' kaynağından bildirilmiştir.

[95] ''Kadri Hüsnü Yılmaz, ''Vâlihî, Mehmed Vâlihî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1723*'' kaynağından faydalanılmıştır.

yazdıklarını; bunların şiir sahasında bahse değmeyecek kişiler olduklarını söyler. Latifî, Vâlihî'nin şiirlerinden hiçbir örneğe yer vermemiştir.

VEYSÎ (d.1561-ö.1628)[96]

H969/M1561 yılında Alaşehir'de doğan Veysî'nin asıl adı Üveys olup kaynaklarda Üveys Çelebi ve Üveys b. Mehmed diye geçer. Alaşehirli şair Makâlî Mustafa Bey'in kız kardeşinin oğludur. Üsküp'te H14 Zilhicce 1037/M15 Ağustos 1628 tarihinde altmış sekiz yaşında vefat etti. Mezarı, Üsküp'ün dışında Hacılaryolu denen Komanova Caddesi üzerindedir.

Veysî'nin bazı kaynaklarda Veysî-i Üskübî olarak kaydedilmesi, uzun süre Üsküp'te çalışması ve Üsküp'e yerleşerek burada ölmesinden kaynaklanmaktadır. Veysî, Alaşehir'de başladığı eğitimini, İstanbul'da tamamlayarak çeşitli yerlerde kadılık görevi yapmıştır.

Eserleri:

1. *Dürretü't-tâc fî-sîreti sâhibi'l-mi'râc*: Yazarın en ünlü eseri olup daha çok *Siyer-i Veysî* adıyla bilinmektedir.

2. *Hâb-nâme*: *Rüyâ-nâme* ya da *Vâkı'a-nâme* adlarıyla da bilinen bir eseridir.

3. *Münşe'ât*: Veysî'nin çeşitli vesilelerle dostlarına ve devlet büyüklerine, onların da kendisine yazdığı mektupları içeren bir eserdir.

4. *Fütûh-ı Mısır*: Yazarın, Mısır'da kadı iken yazdığı ve Okçu-zâde Mehmed Paşa'ya gönderdiği bu eser, Amr b. Âs'ın Mısır fethini anlatmaktadır. Kaynaklarda *Risâle-i Amr b. el-Âs* adıyla da geçen eser tamamlanmamıştır.

5. *Meraca'l-bahreyn fî-ecvibe 'alâ-i'tirâzâti'l-Cevherî*: *Kâmûsu'l-muhît* yazarı Firûzâbâdî'nin, *es-Sıhâh fi'l-luğa*'nın müellifi Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-Cevherî'ye getirdiği eleştirilere verilen cevaplardan ibarettir.

[96] ''Süleyman Çaldak, ''Veysî, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2843*'' kaynağından faydalanılmıştır.

6. *Düstûru'l-amel fî-mübâhâti'l-ibâdât*: Dinî konuları ve menkıbeleri ihtiva etmektedir.

7. *Gurretü'l-'asr fî-tefsîri sûreti'l-'asr*: Asr suresinin tefsirinden ibarettir.

8. *Hediyyetü'l-muhlisîn ve tezkiretü'l-muhbitîn*: Bazı kaynaklar, akaid ve ahlâka dair bu eserin Veysî'ye ait olduğunu bildirmektedir.

9. *Dîvân*: Veysî'nin *Dîvân*'ında, iki na't, yirmi altı kaside, iki terkib-i bend, bir terci-i bend, bir tesdis, beş tahmis, altmış altı gazel, yirmi beş beyit, yedi kıta bulunmaktadır.

10. *Hicviyye*: Mesnevi nazım şekliyle yazılmış otuz iki beyitlik Farsça bir manzumedir.

Veysî, şiirlerinden çok mensur eserleriyle bilinmektedir. Belagat kitaplarında ''üslûb-ı müzeyyen'' diye tanımlanan sanatlı nesrin en güzel örneklerini ortaya koyan Veysî, aynı zamanda, duygu ve düşünceyi estetik bir dil ile ortaya koymadaki başarısıyla bu sahanın en büyük ustası kabul edilen Nergisî'ye de model olmuştur. Veysî, daha çok bir münşî ve nâsir olarak tanınmıştır, ancak o, aynı zamanda bütün şuara tezkirelerinde kendisine yer bulabilecek dirayette bir şairdir. Klasik edebiyatın geleneksel imkân ve teknikleri çerçevesinde, genellikle aşk ve güzellik temalarını işleyen şair, edebi sanatları kullanmadaki becerisi ve söz varlığındaki seçiciliği ile akıcı bir dil geliştirebilmiştir.

YAHYÂ BEY (d.?-ö.1582)[97]

Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmeyen Yahyâ, bizzat belirttiği üzere Arnavut asıllı olup ünlü Dukagin ailesine mensuptur. Ailesinden dolayı Dukaginzâde, geldiği yerden hareketle ise Taşlıcalı diye anılan şair, Kuzey Arnavutluk'tan devşirilerek İstanbul'a getirilmiş ve Acemi Oğlanları Ocağı'nda eğitilmiştir. Yahyâ, eğitimini her geçen gün ilerletmiş, bu vesile ile zamanının birçok şair ve nâsiriyle tanışmıştır. Yahyâ, Defterdâr İskender Çelebi, İbrahim Paşa,

[97] ''Bayram Ali Kaya, ''Yahyâ Bey, Dukaginzâde'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=204*'' kaynağından faydalanılmıştır.

Güzelce Kasım Paşa gibi birçok devlet adamına medhiyeler yazmıştır. Kaynakların çoğunda belirtildiği üzere, H990/M1582 yılında, yaşı doksanı aşmış bir hâlde iken vefat etmiştir. Mezarı, günümüzde Sırbistan sınırları içinde kalan İzvornik yakınında, Lozniçe'dedir.

Eserleri:

1. *Dîvân*: Yahyâ Bey, önemli edebî eserlerinden biri olan dîvânını üç kez tertip etmiş ve her defasında şiirleri üzerinde önemli değişiklikler yapmıştır. Son tertibi Kanûnî'ye sunduğu dîvânında 1 dîbâce, 34 kasîde, 5 tercî-i bend, 4 terkîb-i bend, 1 ta'şir, 4 mu'aşşer, 3 müseddes, 3 muhammes, 25 murabba, 3 tarih, 1 müstezat, 2 şehrengîz, 515 gazel ve 20 kıt'a yer almaktadır.

2. *Hamse*: Yahyâ Bey, bu eserini Kanûnî devrinde yazmış ve hamseyi oluşturan mesnevîlerin tümünü bu padişaha sunmuştur. *Hamse*'de; *Şâh u Gedâ, Gencîne-i Râz, Yûsuf u Zelîha, Kitâb-ı Usûl, Gülşen-i Envâr* mesnevileri bulunmaktadır.

3. *Edirne Şehrengîzi*: Baş tarafında bir münâcât bulunan şehrengîz, Çavuşoğlu'nun dîvân neşrinde yer verdiği metne göre 215 beyitten oluşmaktadır.

4. *İstanbul Şehrengîzi*: Yahyâ, yine Çavuşoğlu'nun dîvân neşrinde yer verdiği metne göre 345 beyitten oluşmaktadır.

Yahyâ Bey, ömrünü âdeta Anadolu'da ve Rumeli'de bir seferden diğerine koşarak geçirmekle birlikte, sipâhilikten daha çok okumaya, ilim ve kültür elde etmeye çalışmış, askerliğinin yanı sıra şairlik vasfının da bulunması nedeniyle "sâhib-i seyf ü kalem", yani "kalem ve kılıç sahibi" şahsiyetlerden biri kabul edilmiştir.

Yahyâ, döneminde gazel ve mesnevî alanının güçlü isimlerinden biri olarak görülmüş, gerek sağlığında, gerekse ölümünden sonra yazılan tezkirelerde kişiliği, şiirleri ve hamsesi haklı olarak övülmüştür. Şair, kasîde ve gazellerinin yanında musammatları ve şehrengîzleri ile de dikkat çekmiş, bir kısmı hiciv türünde yazılmış olan kıt'alarında ise başta Hayâlî Bey olmak üzere Kandî, Rahmî vb. döneminin bazı şairlerine yönelttiği eleştirilerini dile getirmiştir. Yahyâ, cihan mülkünü kendisinin nazm ile tuttuğunu ve adını nazm ile yaşatarak ölümsüz kıldığını belirtmiştir.

ZİHNÎ (d.?-1574-75)[98]

Bursa'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Bâlî Çelebi'dir. Mumcuzâde Bâlî Çelebi olarak tanındı. Medrese öğrenimi gördü. Danişmendliği sırasında aklî dengesinin bozulması üzerine seyahate çıktı. Dönüşte Seyyid Hasan Efendi'den mülâzım oldu. Bazı medreselerde müderrislik yaptı. Daha sonra Üsküdar ve Galata kadılıklarında bulundu. H982/M1574-75 yılında vefat etti. Âşık Çelebi'ye göre Zihnî, her ilimde bilgi sahibi olup ahlâkı güzel bir kimse idi.

Kaynaklarda şiirlerinden örnekler yer almaktadır. Kafzâde ve Kâtip Çelebi'ye göre *Divan*'ı bulunmaktadır. Hasan Çelebi'ye göre şiirleri sade idi.

ZUHÛRÎ (d.?-ö.1574-1595)[99]

Şam'da doğdu. Hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. Asıl adı Mustafa'dır. Şam muhasebecisi Pîrî-zâde Mehmed Çelebi'nin oğludur. Bu yüzden Pîrî-zâde sanıyla meşhur oldu. On sekiz yaşında sipahi ve zeamet sahibi oldu. Mehmed Süreyyâ, Zuhûrî'nin III. Murad döneminde (1574-1595) öldüğünü belirtir.

Zuhûrî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Ancak çeşitli mecmualarda şaire ait şiirlere rastlanmaktadır. Tezkirecilerin şair hakkındaki değerlendirmeleri olumludur. Ahdî, Zuhûrî'yi yaradılışı güzel, ileride meşhur bir şair olabilecek, kabiliyetli bir genç olarak tanımlar. Hasan Çelebi de Zuhûrî'nin parlak şiirlerinin olduğunu ve bunların herkesçe tanındığını söyleyerek ondan övgüyle bahseder.

---

[98] ''Beyhan Kesik, ''Zihnî, Mumcuzâde Bâlî Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3320*'' kaynağından faydalanılmıştır.

[99] ''Yunus Kaplan, ''Zuhûrî, Pîrî-zâde Zuhûrî Mustafa Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1469* '' kaynağından faydalanılmıştır.

2. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ESʿAD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMÛASI (MECMÛʿA-İ KASÂʾİD) (299[b] - 337[a] VARAK) (TRANSKRİPSİYONLU METİN)

299[bh]

1-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Geldi şitâda taḫtına sulṭân-ı kâm-yâb
Gûyâ teḳaddüm eyledi taḥvîl-i âfitâb

2 İtdi şitâda çünki sefer ol güzîn-i ḫalḳ
Ḫurşîdden gerek o şehüñ pâyine rikâb

3 İtdi bahâr ‘âlemi ḫurşîd-i ṭal‘atı
Nev-rûza ḳalsa olur idi ḥâlimüz ḫarâb

4 Sümm-i semend-i Ḥażret-i Sulṭân Aḥmed’e
Müştâḳ-ı rûy-mâl idi ḥaḳḳâ ki şeyḫ u şâb

5 Ol zümrenüñ ḫulûṣ ile mümtâz u aḳdemi
Yaḥyâ kemîne bende-i şâh-ı felek-cenâb

6 Ol şeh ‘aṭâyı ḳullarına bî-ḥisâb ider
Virsün o pâdişâha Ḫudâ ‘ömr-i bî-ḥisâb

2-

(Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûlün)

1 ‘Aceb bâde-i ṣâf idi la‘l-i dilber

Aña ḳatmasa ẖaṭṭı dârû-yı huşber

2 Ḳılur da‘vi-i ser-bülendî senüñle

Revâdur leked-kûb-ı murġ olsa ‘ar‘ar

3 Göñül baġlamaz dâr-ı dünyâda hergiz

Olan beste-i bend-i gîsû-yı dilber

4 Yatur bâliş-i dilbere gâhi aġyâr

Gül-i bâġa ẖâşâk olur ṣanki hem-ser

5 Sözüm Ḥâletî siḥr ü efsûndur ammâ

Zen-i dehri ḳılmadı hergiz musaẖẖar

299b

3-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Esdi kûyından ṣabâ şâd olmaġa bâdî budur

Ayaġı tozıyla geldi bâ‘iṯ-i şâdî budur

2 Mâni‘ oldı ẖâb-ı nâza gül deyü açılmamış
İncinilmez bülbül-i şeydâya mu‘tâdı budur

3 Ṣan‘atıyla ḥaşre dek añdırdı kendin Kûh-ken
Kâr-ı ‘aşḳuñ işte baḳ oñmadıḳ ırġâdı budur

4 Şîve-i maḥbûb zevḳinden ẖaber-dâr olmaduñ
Bilmedüñ ey Ḳays ‘âlem bundadur vâdî budur

5 Destüme sâġar alup itdüm riyâyı ber-ṭaraf
Pîr-i ‘aşḳuñ baña Yaḥyâ şimdi irşâdı budur

4-

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 ‘Aḳlum ṭağıdur zülf-i siyeh-kâr-ı perîşân
Cem‘iyyet-i ẖâṭır mı ḳor efkâr-ı perîşân

2 Esbâb-ı melâḥat nice cem‘ olmuş o şehde
Ser-ber mi degül başdan o destâr-ı perîşân

3 Vâ‘iẓ bu kerâmet saña besdür ki hemîşe
Cem‘iyyete bâ‘iṯ ola güftâr-ı perîşân

4 ‘Uşşâḳ-ı perîşân-dile gâhîce görinse
Çaḳ böyle ḥicâb itmese ol yâr-i perîşân

5 Her gûşede naẓmuñ oḳınur var ise Yaḥyâ
Söyletdi o kâkül saña eş‘âr-ı perîşân

5-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Dil-nişîndür ġamze ammâ dil-rübâdur ṭurrası
‘Âşıḳ-ı bî-dillere ṭurfe belâdur ṭurrası

2 Ġamze-i ‘ayyâra ġâlibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir âşüfte-i ser-der-hevâdur ṭurrası

3 Üstine ditrer ṭurur bir mest-i ḫâb-ı nâz iken
Ġamze-i şûḫına gûyâ mübtelâdur ṭurrası

4 Żabṭı bir bend ile müşkildür dil-i dîvânemüñ
İki zencîr ister anuñ çün dü-tâdur ṭurrası

5 Ṭab‘-ı Nef‘î gibi pervâz-ı bülend itse nola
Âfitâba ṣâye ṣalmış bir hümâdur ṭurrası

6-

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ḳıldı naḳd-i vücûdumı ifnâ’
Beni baña komaz dil-i şeydâ

2 Eyle ‘uşşâḳdan nevâ muṭrib
Ḥâlimüz bilsün ol meh-i ra‘nâ

3 Bulımazsın benüm gibi ḳul kim
Öldürürseñ de ḳaçmazın câna

4 Gerden ü gûşuma ṭaḳılmışdur
Ḥalḳa-i miḥnet ile ṭavḳ-ı belâ

5 Tîr-i müjgâña sûd-mend olmaz
Siper-i zühd ü cevşen-i taḳvâ

6 Mâr-ı zülfüñle genc-i ḥüsnüñden
‘Âşıḳuñ kârı oldı ḫavf u recâ

7 Ola ḳarşuñda âyine ruḫ-ı yâr
Ḥâletî var mı ola öyle ṣafâ

300[a]

7-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Şol ḫaste-ḥâle kim ġam-ı ‘aşkuñla zâr idi
Dârû-yı vaṣlı yoḳ dimeseydüñ ne var idi

2 Vaṣluñ metâ‘ın alsa idi naḳd-i câna dil
Ey kebg-i nâz ḥaḳ bu ki yavuz şikâr idi

3 Ḫûbân-ı şehr mülk-i dili ġâret eyledi
Ammâ ki aḳlumı alan ol şeh-süvâr idi

4 Şimdi o yolı kesdi ḥarâmî gözüñ senüñ
Ser-menzil-i viṣâlde bir reh-güzâr idi

5 Ol dem ḳanı ki Ḥâletiyâ leblerin emüp
Kârum hemîşe nûş-ı mey-i ḫoş-güvâr idi

8-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Yatur ḳapuñda ‘âşıḳ-ı bî-cân ṭaraf ṭaraf
Gûyâ kesildi Ka‘be’de ḳurbân ṭaraf ṭaraf

2 Gelse ẖayâl-i nâvek-i müjgânı çeşmüme
Eglenmeyüp hemân ṣaçılur ḳan ṭaraf ṭaraf

3 Olsa eger ki ‘aḳl-ı perîşân ‘aceb degül
‘Arż-ı cemâl idince cüvânân ṭaraf ṭaraf

4 Ḳalur mı hiç ḳarârı göñül murgınuñ ‘aceb
Ṣalınsa ger o serv-i ẖırâmân ṭaraf ṭaraf

5 Şehr-i viṣâlüñe nice vâṣıl olur ki dil
Ṭurmış yolında ‘asker-i hicrân ṭaraf ṭaraf

6 Her yaña vardı ṭab‘umuñ âs̱ârı Ḥâletî
Gûyâ ki atdı dürleri ‘ummân ṭaraf ṭaraf

9-
(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Şâh u dervîşe ṣunar hem-vâre câm-ı miḥnetin
Sâḳi-i eyyâm bir ferdüñ geçürmez nevbetin

2 Dest-i ġamda olmışam bir kâh-ı berg-i bî-ḳarâr
Baña ṣorsun bilmeyenler rûzgâruñ şiddetin

3 Rütbe-i noḳṣân-ı mi‘yârından âgâh olmadı
Señg-i cevr-i yâr ile ṭartan bu dünyâ devletin

4 Ey ḫoş ol şûḫ-ı cihân olur sürûrından helâk
Almasa tedrîc ile ‘âşıḳ ḫayâl-i vuṣlatın

5 İtdi ḫumm-ı bâṭın-ı pîr-i muġâna ilticâ
Şeyḫ-i şehrüñ göricek ṣûfî ḳuṣûr-ı himmetin

6 Ḫân-ı yaġmâ-yı İlâhî’den olursın ḥiṣṣe-dâr
Hîç le’îmân-ı zamânuñ çekme bâr-ı minnetin

7 N’idügi peyġûle-i ye’süñ bilinmez Ḥâletî
Görmeyince bezm-i ümmîdüñ kemâl-i kes̱retin

10-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Ol târ-ı zülf kim ḫaṭ-ı cânâna ṣarmaşur
Bir riştedür ki sünbül ü reyḥâna ṣarmaşur

2 Ḫâr-ı belâ ḳomaz ki çıḳam bir selâmete
Gâhî yolum alur gehi dâmâna ṣarmaşur

3 Eṭrâf-ı bâġı dil ṭolanup ṣarmaşıḳ gibi
Ḳaddüñ ġamıyla serv-i ḫırâmâna ṣarmaşur

4 Gökler yüzine çıḳsa ‘aceb mi duḫân-ı âh
Zîrâ kemend-i nâle vü efġâna ṣarmaşur

5 Bend eylesün dehânını muḥkem kemer gibi
Şol kimse kim cihânda cüvânâna ṣarmaşur

6 Dünyâ ‘aceb degül mi ki ser-rişte-i murâd
Gökden inince câhil ü nâ-dâna ṣarmaşur

7 Her döndügince muḥkem olur bend-i Ḥâletî
Dil murġı kim o zülf-i perîşâna ṣarmaşur

300[ah]

11-

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Döküldi bâd-ı ḫazân ile berg-i gûn-â-gûn
Döşendi ṣaḥn-ı çemen-zâra ferş-i bûḳalemûn

2 Çıḳardı câme-i cismini atdı yâbâna
Dıraḫt-ı gülşene beñzer ki ‘ârıż oldı cünûn

3 Degül ṣular der-i dârü’ş-şifâ açıḳ ḳalmış
Boşandı bir niçe zencîrini sürür Mecnûn

4 Çemende sûsen ile ġonce dil aġız virmez
Hevâ-yı serd-i ḫazân eyledi meger ki zebûn

5 Niçün üşürdi çenâruñ eli bu faṣl içre
Hevânuñ olmasa dâ'im bürûdeti efzûn

6 Ṭonatdı naḫl-i çemen-zârı şem'-i aṣferden
Ne ṣan'at itdi görüñ naḫl-bend-i kün fe-yekûn

7 Meh ile mihr degül düşdi çarḫa berg-i ḫazân
Olınca Ḥâletiyâ bâd-ı âhuma maḳrûn

8 Benefşe-vâr dem olmaz ki egmeyem boynum
Cihânda var mı ola bir benüm gibi maḥzûn

300[bh]

12-

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Ya'ḳûb-ı dil aḳıtsa nola eşk-i revânı
Dîdârı 'azîz eyledi ol Yûsuf-ı s̱ânî

2 Gezdürse nola cânını her dem dil-i bîmâr
Bir dilber arar virmek içün yolına ânı

3 Bî-bâk yatur bâliş-i râḥatda ṣafâda

Her kimle yataḳlandura ol genc-i nihânı

4 Mûdan ten-i pâkinde es̱er yoḳ dinilürdi

Ol şûẖ-ı cihânuñ eger olmasa miyânı

5 Luṭfuñla nola Ḥâletî'yi bende idinseñ

Ḳul çoḳluġunuñ pâdişehüm var mı ziyânı

13-

(Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün)

1 Şikest oldı seng-i cefâ birle âẖir

Eger dürr-i ma'nâ eger dürc-i ẖâṭır

2 Nesîm-i keremden es̱er yoḳ cihânda

Nice cûş ide ẖâṭır-ı yem maḳâdir

3 Hüner ehlinüñ ḥâline kimse baḳmaz

Cihân ẖalḳı hep oldı 'ayba nâẓır

4 Hemân ḳaṣdı sîm almadur gördüginden

Hiç olmazsa göz yaşı olur ekâbir

5 ‘Acebdür eger Ḥâletî âh-ı dilden
Yaḳında yıḳılmazsa bu köhne çâdır

300[b]

14-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Gird-bâd-ı âh ile girdâb-ı eşk-i çeşm-i ter
Muttaṣıl eyler vücûdın ‘âşıḳuñ zîr ü zeber

2 Bunca dâġlar kesdüginden Kûh-ken çekmezdi ġam
Çıkmasaydı Ḫusreve la‘l-i leb-i şîrîn eger

3 Ḳâmet-i yâre göñül virmez cihânda var mıdur
Olmaya ey dil ṣanavber gibi idrâki meger

4 Ḳays’a üstâd-ı ezel meşḳ-i cünûn itdirmese
Ṭoldurur muydı elifle sîne levḥin ser-te-ser

5 ‘Âlem-i ḫâb üzre olsa ‘âlem-i âb içre yâr
İki ‘âlemden olur ol mest-i nâzım bî-ḫaber

6 Şem‘-veş ger var ise başuñda zerrîn-efserüñ
Bâd-ı âhından dil-i dervîşüñ it şâhum ḥaẕer

7 Bir görinür nîk ü bed ey Ḥâletî naḳḳâd-ı çarḫ
Geldi gibi çeşmine dûd-ı siyâhumdan żarar

15-
(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Yâri gördüm hecrden çekmem elüm şimden girü
Ḫ̮ûn-ı vaṣlına irişdüm ġam yimem şimden girü

2 Âfitâbum virmedüñ ben ẕerreye hergiz vücûd
Menzilüm ḳılsam nola mülk-i ‘adem şimden girü

3 Ol ṭabîbüm virdi tiryâk-i viṣâlin illere
Yiridür nûş itmege zehr istesem şimden girü

4 ‘Aḳlum aldı bir perî dîvâne ḳıldı neyleyin
Dostlar ma‘ẕûrdur her ne disem şimden girü

5 Bir iki nâdân anuñ itmiş kilîdin nâbe-dîd
Hergiz açılmaz gider bâb-ı kerem şimden girü

6 ‘Âlemi şi‘r-i ṣafâ-baḫşum durur devr eyliyen
Ḥâletî maḳbûle geçmez câm-ı Cem şimden girü

16-

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Şimdi çeşmümden benüm eşk-i nedâmetdür gelen
Kişt-zâr-ı sîneye bârân-ı raḥmetdür gelen

2 Maḥremem bir bezme kim pîr-i muġânından baña
Bâde-i ʻaşḳ ile pür câm-ı ḥaḳîḳatdür gelen

3 Sîneñi cândan tehî ḳıl ġuṣṣa-i dilber gelür
Ṣadrı iḥżâr eyle bir ṣâḥib-saʻâdetdür gelen

4 Gelmek istermiş ḫayâli saña ey göz merdümi
Perde-i pindârı ḳaldur gör ne devletdür gelen

5 Ârzû-yı devlet ü ümmîd-i rifʻat ḳalmadı
Ḳalbüme ey Ḥâletî bilmem ne ḥâletdür gelen

17-

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Ṭurmaz aġyâr beni ol ḳadi şimşâda geçer
Uġrasam kûyına dirler saña dil-dâde geçer

2 Nâveküñ gelse eger encümen-i ‘uşşâḳa
Geçmez illâ ki o ṣadr-ı dil-i nâ-şâda geçer

3 Şâhidümdür deyü ol âfet-i ḫurşîd-cemâl
Müdde‘înüñ güni ‘uşşâk ile ġavġâda geçer

4 Dilümi baġladı gîsûları ḫâmûş oldum
Döndüm ol ṭâlibe kim ḥalḳa-i irşâda geçer

5 Servi dîvâne ḳılup bîḫini zencîr itdi
Ḳâmet-i yâr bu bendi niçe âzâde geçer

6 Çekme ġam ḫançerini eylese ser-tîz o yâr
Bu da bir dem durur ey âşıḳ-ı üftâde geçer

7 Bir zemîn içre ki pûyân ola esb-i ṭab‘um
Ḥâletî olmaya hergiz anı dünyâda geçer

301[a]

18- Ġazel-i Merḥûm Ümîdî Çelebî Raḥmetu’llâhi Aleyh

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Ṭutup câm-ı şarâbı muḥtesib incitdi yârânı
Mey-i nâbı sürüp telḫ itdi devrân bezm-i rindânı

2 Dil aġız virmeyüp yatur ṣurâḫî niçe demlerdür
Piyâle üstine dönmez unutdı ʻahd ü peymânı

3 Mey-i nâbı döküp aḳıtdılar ḳanını küffâruñ
Ḫarâba yüz ṭutup mey-ḫâneler yıḳıldı her yanı

4 Yine miḳrâṣ-ı ʻayş u ʻişreti jengâr-ı ġam ṭutdı
Açılmazsa sâġaruñ ṭañ mıdur gül-gûn girîbânı

5 El altından yürüt ṭurma ayaġı vaḳtidür sâkî
Ümîdî niçe bir berş ile bengüñ ola ḥayrânı

19- Ġazel-i Ümîdî

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Iyd-gehde gördüm aġyârı bugün yârân ile
Ol boġazı iplü ṭurmaz ṣalınur urġân ile

2 Ḫâk-i pây-ı eşk-i ḫûnınum görüp zengîn olur
Her ne dem kûyına varsam eşk-i ḫûn-efşân ile

3 Gözlerüm yaşın aḳıtdıḳça nola gelse ḫaṭuñ
Sebzeler neşv ü nemâ bulur nem-i bârân ile

4 Tâb-ı ruḫsâr ile berḳ urur o ṭıfl-ı nâzenîn
Şöyle beñzer bile ṭoġmışdur meh-i tâbân ile

5 Ḫâr-ı ġamda gonçe-veş olma Ümîdî teng-dil
Gûşe-i hicrâna açıl bir gül-i ḫandân ile

20- Ġazel-i Ümîdî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Dûd-i dilden bu felek oldı duḫânî lâle
Şerer-i şu‘le-i âhum aña yer yer jâle

2 ‘Uḳdelerdür görinür rişte-i cân u dilden
Câ-be-câ la‘l-i lebüñ üzre degül tebḫâle

3 Pûte-i âteş-i ‘aşḳuñda ten-i zerd-i raḳîb
Zer gibi neydi bugün şöyle ki gelmez ḳâle

4 Mâhdur ‘aks-i ruḫuñ bâde-i gül-gûn içre
Ḥâlḳa-i bezm-i muṣaffâ aña şekl-i hâle

5 Ey Ümîdî ṭuyurup râz-ı nihân-ı ‘aşḳı
Bizi rüsvây-i cihân eyledi âh u nâle

21- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Vaṣluñ belâ-yı hecre giriftâr olan bilür

'Âlemde ḳadr-i ṣıḥḥati bîmâr olan bilür

2 Bâzâr-ı 'aşk-ı yâr ile sûd u ziyânımı

Her dem metâ'-ı vaṣla ḫarîdâr olan bilür

3 Keyfiyyetini bâde-i câm-ı maḥabbetüñ

Bezm-i ṣafâda vâḳıf-ı esrâr olan bilür

4 Ḥâl-i dil-figârı zenaḫdân-ı yârda

Künc-i belâda 'aşḳa giriftâr olan bilür

5 Nerrâd-ı dehrüñ evini cânâ Ümîdî'ye

Ṭâs-ı cefâda döne döne zâr olan bilür

22- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Gelmez o serv yanımıza âh u zârdan

Nice şikâyet itmeyelüm rûzgârdan

2 Bezm-i belâda sînemizi eyledi kebâb

Yandıḳ yaḳıldıḳ âteş-i ‘aşḳ-ı nigârdan

3 Gördükçe mâcerâ-yı biḥâr-ı sirişkimi

Deryâlar acıyup dögünür her kenârdan

4 Zülfüñ şebinde şem‘-i ruẖ-ı dil-sitânla

‘Uşşâḳ oḳur vefâñı o ẖaṭṭ-ı ġubârdan

5 Ḳılmaz Ümîdî âteş-i ‘aşkuñdan ictinâb

Cânâ semender incine mi sûz-ı nârdan

301[ah]

23- Ümîdî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Açup dil cûşa geldi cur‘a-i la‘lüñ şarâb-âsâ

Çekince câm-ı la‘lüñ kelle germ oldı ḥabâb-âsâ

2 Nigârâ bir ḳılına almadı zülf-i siyeh-kâruñ

Yolında dökülüp ṣaçıldı göz yaşı gülâb-âsâ

3 Gözüm yaşın ser-i kûyında ırmâġ ister ol âfet

‘Aceb mi sû-be-sû eşk-i revânum aḳsa âb-âsâ

4 Varup aġyârla mey ṣoḥbetin idüp müdâm ol şûḫ
Beni ser-geşte eyler bezm-i fürḳatde kebâb-âsâ

5 Ayaġın öpmege ol şeh-süvâruñ râh-ı kûyında
Ümîdî ḳâmet-i zerdin dü-tâ ḳılmış rikâb-âsâ

24- Ümîdî

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

1 Bir naẓar baḳmaġa ḥüsnüñ ayına
Günde biñ ṣûret degişür âyine

2 Gel beni öldür didükçe ḫışm ider
Dest urur dilber oḳına yâyına

3 Ḫûblar taḳsîm idince cismimi
Başumuz degdi nigâruñ pâyına

4 Çekmege laʿl-i lebüñden bir ḫaber
Aġzumı arar mı ṣahbâ yine

5 Esb-i ṭabʿ ile Ümîdî dôstum
Ehl-i naẓmuñ at ṣalar alayına

301[bh]

25- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ḳızardı dâġ-ı ġamuñ sînem üzre lâle gibi
Dem ider üstine eşküm düşerse jâle gibi

2 Gelince ḥalḳa-i ehl-i ṣafâya nâz ile
Alurlar ortaya ol meh-liḳâyı hâle gibi

3 Beyâż levḥ-i cebînüñde ol ẖam-ı ṭurrañ
Görindi levḥa-i sîmîndeki cilâle gibi

4 Ṣurâḥî gibi yerüñ bekle sâḳiyâ yüri var
Düşürme kendüñi elden ele piyâle gibi

5 Bahâr mevsimi gül devri vaḳt-i ‘işretdür
Kenâr-ı gülşene açıl Ümîdî lâle gibi

301[b]

26- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Dirîġ itmez ṣafâ bezminde gördi luṭf u iḥsânın
Ṣurâḥî sâḳi-i bezm-i ṣafânuñ bekledi yanın

2 Yazuḳdur ṣalmasun ayaḳlara râh-ı maḥabbetde
Demidür ẖâkdan ref‘ eylesün ol serv dâmânın

3 N'ider el uzadup meclisde zâhid câm-ı ṣahbâya
Alup pîr-i muġânuñ n'eyler ola bir avuç ḳanın

4 Raḳîb-i kâfiri başdan ṣavarsın deyü ẖışm idüp
Bugün muḥkem ele aldı o ẖûnî tîġ-ı bürrânın

5 Ümîdî şevḳ-i la‘l-i yâr şöyle mey-perest itmiş
Virürdi bâdeye zühhâd bulsa dîn ü îmânın

27- Velehû Eyżan
(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Şâneler çeksün o zülf-i ‘anberînüñ minnetin
Çekmesün bir ḳılca bûy-ı misk-i Çînüñ minnetin

2 Ey ṣabâ irgür ġubâr-ı ẖâk-i pây-ı dilberi
Çeşmüme çekdürme kuḥl-ı cevherinüñ minnetin

3 Ḳıl tecerrüdle dilâ farḳ-ı felekde yirüñi
Çekme gel ‘Îsâ gibi rûy-ı zemînüñ minnetin

4 Var iken sînemde dendânuñ ḫayâli ey ṣanem
İstemez ġavvâṣ-ı dil dürr-i s̠emînüñ minnetin

5 Âsitânuñdan Ümîdî bendeñe irmezse feyż
Çekmese hergiz şehâ çarḫ-ı berînüñ minnetin

28- Velehû Eyżan
(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Naṣîb ḳılmadı ḫân-ı viṣâl-i dildârı
Müyesser eylese dîdârını Ḫudâ bârî

2 Nola fütâde ise ḫâk-i pâyuña câna
İgen ayaḳlama ki yazuḳ bu dil-efkârı

3 Zamân-ı ‘ayş u ṣafâdur deyü nesîm-i ṣabâ
Silüp süpürdi ḥarem-i sarây-ı gülzârı

4 Seḥâb-ı zülf-i siyeh-kârı olmasa mâni‘
Yaḳardı ‘âlemi tâb-ı ‘iẕâr u ruḫsârı

5 Ümîdî’ye o şehi yâr ola dir idüm lîk
Ne çâre neyleyelüm ḳılmadı Ḫudâ yârî

29- Velehû Eyżan

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 La‘lüñ cefâsı cânuma kâr itdi sem gibi
Bu derd ile helâk olam âẖir ölem gibi

2 Mıżrâb-ı tîr-i ġamzeler irdükçe sîneme
Feryâda geldi rişte-i cân zîr ü bem gibi

3 Aldı sipâh-ı ẖâl ü ẖaṭı mülket-i dili
Geldi nihâl-i ḳaddi dikildi ‘alem gibi

4 Rûz-ı bahâr ḥüsnidür ol serv-i ser-keşüñ
Cûy-ı sirişküm olsa revân nola dem gibi

5 Oldı Ümîdî lücce-i ‘aşḳıyla âşinâ
Ger telẖ-kâm iderse felek nola yem gibi

30- Velehû Eyżan

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Gözine ẖâk-i pây-ı nûr-baẖşuñ kuḥl ider kevkeb
‘Aceb mi görse ey meh-rû ḳarañu giceler kevkeb

2 Gice bir tîġ içirdi dest-i âhum miġfer-i çarḫa
Ṣaçıldı her yaña odlar degüldür ey ḳamer kevkeb

3 Seḥer-geh mîl çekse çeşmine nola şeh-i ḫâver
Gice ḫâl-i ‘iẕâr-ı yâre ṭurmaz göz ḳıpar kevkeb

4 ‘Uṭârid gerçi mâh üzre yazardı müşg ile nüsḫa
Meger göz degmiş eylerken aña nâ-geh naẓar kevkeb

5 Ümîdî ḫıdmet-i hâk-i der-i dildâre ‘azm itmiş
Ṭaḳınmış gûşına dün gice bir ‘âlî güher kevkeb

302a

31- Ġazeliyyât-ı Merḥûm Ümîdî Çelebî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Giyünüp nâz ile ol şûḫ bugün gül-gûnî
Ḳana girdi yine boyınca dilâ ol ḫûnî

2 Câm-veş zehr-i ġam-ı ġuṣṣaya olmaz nâfi‘
Baña tiryâk deyü ṣatmañ igen efyûnı

3 Ol ṣaçı Leylî’ye aḥvâlimi taṣvîr itsem
Ṣûret itdüm bugün arada yazup Mecnûn’ı

4 Âşinâ-yı yem-i ‘aşḳ olalı ṭıfl-ı eşküm
‘Aynına almadı Nîl ü Aras u Ceyḥûn’ı

5 Bezm-i ġamda beni çeng-i ġama târ eyledi âh
Ey Ümîdî şeh-i ‘aşḳuñ bu mıdur ḳânûnı

32- Velehû Eyżan

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Dil güft ü gûda ‘aks-i ruḫ-ı dil-rübâyile
Dîvânedür tekellüm ider ṣanki âyile

2 Ḳadd-i nigâra öykünebilmez ḫırâmda
Biñ kez nihâl-i serv ṣalınsun ṣabâyile

3 Şâ‘ir miṡâl taṣfiye-i bâṭın eylesün
Hem-ṣoḥbet olmaġ isteyen ol dil-rübâyile

4 Aġyâr-ı kîne-dârla ġam-ḫânemi o mâh
Geldi müşerref itdi yine biñ belâyile

5 Yıllar durur Ümîdî şehâ pây-mâldur
Göñlini anuñ al ele bir merḥabâyile

33- Ġazel-i Ümîdî

(Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl)

1 Degül ḳâmet üzre nigârâ cebîn
Ki ḫurşîd olupdur hilâle ḳarîn

2 Bulınmaz dehânuñ gibi ḫurde-dân
Lebüñ gibi ḳanı süḫan-âferîn

3 Görüp çîn-i zülf-i siyâhuñda dil
Ṣanur ḫâl-i hindûlaruñ müşg-i Çîn

4 Gül-i bâġ-ı cennetdeki jâledür
'İẕâruñda cânâ o dürr-i s̱emîn

5 Raḳîb-i siyeh-rû şen ü şâdumân
Ümîdî belâ-yı ġamuñla ḥazîn

34- Ümîdî Çelebî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Şâne çeksün elini zülf-i siyeh-kâruñdan
Şem' kessün dilini âteş-i ruḫsâruñdan

2 Ḥamdü-lillâh ki beyâż-ı ruḫ-ı sîmînüñde

Oḳınur mihr ü vefâ ḫaṭṭ-ı siyeh-kâruñdan

3 Bize esrâr-ı ḫaṭ-ı sebzüñi ʻarż itme igen

Yüri ey ġonçe-dehen geçdük o esrâruñdan

4 Şol ḳadar ṣordı göñül sırr-ı dehân-ı lebüñi

Çıḳmadı söz dehen-i teng-i güher-bâruñdan

5 Bâde-i câm-ı maḥabbetdür Ümîdî beñzer

Ki cihân mest senüñ neşʻe-i güftâruñdan

35- Ġazel-i Ümîdî

(Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün)

1 Ḫaṭ-ı sebzüñ lebüñde câna deger

Leblerüñ cân ile cihâna deger

2 İreli kûy-ı yâre zevḳinden

Âhumuñ başı âsumâna deger

3 Sürme-i ḫâk-i pây-ı cânâne

Nûr-ı çeşm-i güher-feşâna deger

4 Ġam-ı ebrû-yı yâr her birisi
Miski tozlu iki kemâna deger

5 Ey Ümîdî o ḳaşları yayuñ
Dilde peykân-ı tîri câna deger

302[ah]

36- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Ṣanmañ ki ḫaṭṭı la‘line yârüñ keder virür
Beng-i nebâta pây-ı meges ne żarar virür

2 Câm-ı mey-i viṣâl ile ‘ayş ehline bugün
Añmak ḫumâr-ı hecri ṣaḳın derd-i ser virür

3 Almaġa kuḥl-ı ḫâk-i rehüñ nergis-i çemen
Gülşende bâd-ı ṣubh eline sîm ü zer virür

4 Mir’ât-ı rûy-ı yâr ṣafâ-baḫş iken dile
Ḫaṭṭ-ı ġubârı irişüp anuñ keder virür

5 Mihrüñle ḫâk olursa Ümîdî-yi nâ-tüvân
Mihr-i sipihre ẕerreleri nûr u fer virür

37- Ġazel-i Ümîdî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Ḫayâl-i la‘l-i nâbüñ çeşm-i terde
Şarâbuñ ‘aynıdur bâdî naẓarda

2 Açılmadı çemende ġonçe-i bâġ
Bürûdet var yine bâd-ı seḥerde

3 Nigârâ hâle içre mâh-ı nevdür
O sîmîn ḫançerüñ zerrîn-kemerde

4 Cemâl-i yâri seyr itmek olurdı
Gözinde zâhidüñ olmasa perde

5 Ümîdî’ye cefâ eyler gidersin
Vefâlar eyle gel gâhî kemerde

302[bh]

38- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Artursa âh u zârı nola mübtelâlaruñ
Eksük degül cefâları çün dil-rübâlaruñ

2 Şol ḳan olası bâdeyi ṣun sâḳiyâ meded

Ḳanum ḳurutdı cevri bugün bî-vefâlaruñ

3 Çekdürmesem gözüme nola tûtiyâ ġamın

Kuḥl-i cilâ degül mi baña ḫak-i pâlaruñ

4 Ḳan ile ṭolsa çeşmi nola zaḫm-ı sînemüñ

Ḳan aġladur müdâm aña tîr-i cefâlaruñ

5 Taḥsînüñ itdi çekdi Ümîdî ḳulaġını

Gûş eyleyince ehl-i Ṣıfâhân nevâlaruñ

39- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Müjgân-ı ḫûn-feşânum idüp dîdeler ḫadeng

Tâ ṣubh olınca leşker-i ḫâb ile ḳıldı ceng

2 Dâġ-ı siyehler ile ser-â-pâ tenüm gören

Ṣanur ki geydüm egnime bir câme-i peleng

3 Cânâ ezilmiş âb-ı zülâl-i dehânuña

Başına şekkerüñ ideyüm bu cihânı teng

4 Meydân-ı ġamda öykünimez ṭûb âhuma

Yoḳ yire atılur ṣanemâ araya tüfeng

5 Pür-dâġ-ı cismüm olalı deryâ-yı ġam muḥîṭ

Oldum Ümîdi lücce-i baḥr-i ġama neheng

302[b]

40- Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Gözden revân olalı yaşum nitekim Aras

Eṭrâfın aldı her müje mânend-i ḫâr u ḫas

2 Ḫâr-ı belâ-yı miḥnetile eyledi felek

Gülzâr-ı dehri bülbül-i şeydâlara ḳafes

3 Râh-ı belâda ḳâfile-i dil ne çekdügin

Dâ'im lisân-ı ḥâlile taḳrîr ider ceres

4 Şâh-ı serîr-i devlete bâlîn-i zer-nigâr

Rind-i ḫarâba ḫışt-ı ḫum-ı mey-fürûş bes

5 Âh eyleme Ümîdî ser-i kûy-ı yârda

Câyız ki işidüp ṭuya aġyâr sesi kes

41- Ġazel-i Ümîdî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Olmuşiken dil ü cân Leyli ṣaçuñla meftûn
Vâdi-i 'aşḳa ḳadem başmamış idi Mecnûn

2 Beñzer ey Yûsuf-ı gül-çihre ḫarîdâruñdur
Gül-i bâġ aldı yine destine bir ḳaç altun

3 Nice beñzer deyü ḫurşîd-i 'iẕâr-ı yâre
Mâha niçe ṭolaşur hâle-i çarḫ-ı gerdûn

4 Ḫâne-i ḳalbe żiyâ' ṣalmaġa mihr-i 'aşḳuñ
Dâġ-ı ḫûnîn yeter sînede câm-ı gül-gûñ

5 Ey Ümîdî yedi iḳlîme naẓaruñ gelmez
Ser-fürû eyledi beş beytüñe rub'-ı meskûñ

42- Ġazel-i Ümîdî

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Dâġ-ı 'aşḳuñla bulur sînem şeref
Manḳıra degmez pulı olmasa def

2 Gûş idüp evṣâf-ı dürr-i la‘lüñi

Aġzınuñ ṣuyın aḳıtdı her ṣadef

3 Ḥîleden ḫâlî degül ḫâl-i ruḫuñ

Fitneden olmadı ḫaddüñ ber-ṭaraf

4 Göricek emvâc-ı baḥr-i eşkümi

Lücce-i deryâ-yı ‘ummân geçdi kef

5 ‘Ayşa ṣarf eyle Ümîdî varuñı

Naḳd-i ‘ömrüñ ḳılmadın dünyâ telef

43- Ġazel-i Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Dest-i sîmîninde sâḳînüñ mey-i ḥamrâya baḳ

Bir nihâl üzre açılmış gonçe-i zîbâya baḳ

2 Görmemek ister cemâl-i şâhid-i kâşâneyi

Sâkiyâ mir’ât-ı câm-ı bâde-i ṣahbâya baḳ

3 Râya teşbîh eylemişdür mâh-ı nev ebrûlaruñ

Billâh ey ḳaşı hilâlüm bu meh-i bed-râya baḳ

4 Sînem üzre dâġ-ı ḫûn-âlûduma eyle naẓar
Ġam beyâbânında bitmiş lâle-i ḥamrâya baḳ

5 Çihresin zerd ü nizâr itmiş Ümîdî derd-mend
Gör ne ṣûret baġlamış ol ‘âşıḳ-ı şeydâya baḳ

44- Ġazel-i Ümîdî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Âl ile öpdügi içün lebini cânânuñ
Ḳanını içmelüdür câm-ı mey-i ḥamrânuñ

2 Müntehâ ḳâmetüñi ideli cânâ teşbîh
Sidrede ayaġı yirler mi başar ṭûbânuñ

3 Dâġ-ı mihrüñ ideli gün gibi sînemde ẓuhûr
Ḥadd ü pâyânı mı var ẕerre gibi a‘dânuñ

4 Sâye ṣanmañ yiter ayaḳladuñ âfâḳı deyü
Düşdi ayaġına zülfi o kadi bâlânuñ

5 Ey Ümîdî ser-i zülfine göñül baġlayalı
Ḥadd ü pâyânı mı var uzun uzaḳ sevdânuñ

303[a]

45- Ümîdî

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Olur egerçi ki ḥüsn ü cemâli her ḫûbuñ
Beni ḳul eyledi ammâ bu ṭarz u üslûbuñ

2 Cefâ vü cevrini çekmek ne idi ‘âlemde
Ṣoñında mihr ü vefâsı olaydı her ḫûbuñ

3 Silüp süpürdügiçün ḫâk-i pây-ı cânânı
Yüzini yirlere sürsem ‘aceb mi çârûbuñ

4 Belürdi fitne-i ḫaṭṭ-ı ‘iẕâr-ı cânâne
Zamânı geldi yitişdi belâ vü âşûbuñ

5 Ümîdî şerbet-i vaṣlın ḳılaydı erzânî
Belâ vü derdine ṣabr eyler idim Eyyûb’uñ

46- Ümîdî Çelebî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Göñlümüñ âḫir yerin çâh-ı zenaḫdân eyledüñ
‘Âḳıbet anı esîr-i künc-i zindân eyledüñ

2 Tâb-ı ruḫsâruñla pür-nûr eyleyüp câm-ı meyi
Âsumân-ı ‘işrete bir mâh-ı tâbân eyledüñ

3 Kâkülüñ barmaḳ getürürmüş âyet-i ruḫsâruña
Ey ṣanem beñzer yine kâfir Müselmân eyledüñ

4 Bezm-i ġamda yaşumı bir rengile âl eyledüñ
Netdüñ ey şûḫ-ı cefâ-pîşe yine ḳan eyledüñ

5 Bûse iḳrâr eyledüñ evvel Ümîdî bendeñe
Ṣoñra inkâr eyleyüp cevr-i firâvân eyledüñ

47- Ümîdî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Niçe beñzer deyü ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı zîbâña senüñ
Rîşine geldi ṣabâ nâfe-i müşg-i Ḫutenüñ

2 Lebleri biri birine düşicek mestâne
Ayırup ikisini araya girdi süḫanuñ

3 Ola mı zevraḳ-ı cân u dil-i ‘uşşâḳ ḫalâṣ
Baḥr-i ḥüsnüñde çü girdâb-ı belâdur ẕekanuñ

4 Kendüyi ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yâra ḳılurmış teşbîh
Yine billâhi dili ḫayli uzadı çemenüñ

5 Ey Ümîdî yine ebyât-ı füsûn-âyâtuñ
İşidüp nuṭḳı ṭutuldı bugün ehl-i süḫanuñ

48- Ümîdî Çelebî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 İreli ḥüsni kemâle o meh-i tâbânuñ
Ḳalmadı gökde yiri mihr-i cihân-ârânuñ

2 Gül-bün-i bâġ-ı ṣafâ dilde nihâl-i tîrüñ
Goncedür anuñ ucında görinen peykânuñ

3 Ayaġuñ öpmege bir kez senüñ ey serv-i ḫırâm
Niçe gündür ki yoluñda sürünür dâmânuñ

4 Haydi ey ġamze-i ser-mest gelüp ikide bir
Ṭoḳınur ḳalbimize ḫançer-i ḫûn-efşânuñ

5 Ey Ümîdî ideli nâleme dilber taḥsîn
Ṭutdı âfâḳı bugün ṣît ü ṣadâsı anuñ

49- Ümîdî Merḥûm

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Micmer-i ḥüsn-i leṭâfetdür o çâh-ı ẕeḳanuñ
Dûd-ı müşgînidür anuñ ḫaṭ-ı ‘anber-şikenüñ

2 Yıldızı düşse nola jâle-i ṣaḥn-ı bâġuñ
Göricek dürr-i binâgûşın o gonçe-dehenüñ

3 Bizi kûyuñda dögüp sögmekile ḳorḳutma
Ḳulıyuz ey şeh-i ḫûbân dögenüñ hem sögenüñ

4 Vaṣf-ı gîsû-yı dilâvîzüñi ḳılduḳça ṣabâ
Tügleri örce gelür nâfe-i müşg-i Ḫutenüñ

5 Sevdürürler gücile kendülerin meh-rûlar
Ey Ümîdî ṣuçı ne ‘âşıḳ-ı miḥnet-zedenüñ

303[ah]

50- Ümîdî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Dâ’imâ gerçi ki rif‘atde dilâ nâlelerüñ
Künc-i ġamda ḳatı düşkünlügi var eşk-i terüñ

2 Ḫayli bâlâ geçinür serv-i ser-efrâz ammâ

İremez ḳâmet-i bâlâsına ol sîm-berüñ

3 Bu ḳadar ḥüsn ile bir genc-i leṭâfetsin sen

Ejdehâdur ki ḳuşandı seni zerrîn-kemerüñ

4 Yüri âyîne-ṣıfat taṣfiye-i bâṭın ḳıl

Saña tâ-keşf ola aḥvâli bu cümle ṣuverüñ

5 Nola ʻarż itse Ümîdî saña dürr-i naẓmın

Cevherî bilür efendi yine ḳadrin güherüñ

51- Ümîdî

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Zülf-i ʻanber-bâr-ı yâre ḳande beñzer bûy-ı misk

Bir ḳılına degmez anuñ nâfe-i âhû-yı misk

2 Dilde sevdâ-yı ser-i zülfüñ niçe pinhân idem

Kendüyi iẓhâr ider ḳandaysa cânâ bûy-ı misk

3 Ḫaṭṭ-ı ʻanber-bâr ki inkâr idermiş ey ṣanem

Ġâlibâ işbu günâhile ḳarardı rûy-ı misk

4 Çar-sû-yı ḥüsn içinde ʻârıżuñ dükkânını

Nâfe-i çînile tezyîn itdi ol gîsû-yı misk

5 Güft ü gûy-ı miskile ṭoldı Ümîdî kâinât

Zülfine çevgân ü ẖâline diyelden gûy-ı misk

303[bh]

52- Velehû

(Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün)

1 Dilde ṣanmañ ẖayâl-i kâküldür

Bâġ-ı cânânda açdı bir güldür

2 Dâġ-ı sînemdeki fetîle ki var

Gûyiyâ rişte-i ḳaranfüldür

3 Yâr beñzer benefşe nûş itmiş

Ki ruẖ-ı lâle-rengi gülgüldür

4 Dilde sevdâ-yı zülfi var iken

Başḳa bir belâ da kâküldür

5 H̱ûn-ı dille Ümîdî dîdelerüm

Gûyiyâ iki şîşe pür-müldür

53- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Fâş itme râz-ı 'aşḳuñı bülbüllere seḥer

Ey ġonce-i nihâl açılma ṣovuḳ geçer

2 Bâr-ı belâya ṣabr idemezken dil-i ḥazîn

İnṣâf itdi aña taḥammül raḳîb-i ḫar

3 Bâzâr-ı 'aşḳ içinde eyâ ḫâce-i cemâl

Ṣanma gözüm yaşı gibi lü'lü'-yi ter düşer

4 Yaḳdı derûn-ı lâleyi ḫâl-i 'iẕâr-ı yâr

Dürr-i dehânı jâle-i bâġı düşürdi ter

5 Her dem ḫadeng-i ġamzeñe sînem nişânedür

Bu deñlü zaḫm-ı tîr-i belâ ḳande baş ṭutar

6 Mûy-ı miyân-ı yâri der-âġûş idem deyü

Ḳıldı Ümîdî miḥnetile baġrını keme

303b

54- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ṣolmasun hergiz deyü giryân olup bülbül gibi
Ṣuya ḳoydum dîde-i terde ḫayâlüñ gül gibi

2 Dûd-ı âhum ḳorḳarın bir gün ola kim ‘âlemi
Başuña ey meh ḳarañu eyleye kâkül gibi

3 Fitne bâbında şarâb-ı la‘l-i şûr-engîzüñüñ
Ey büt-i ra‘nâ ayaġını çeker yoḳ mül gibi

4 ‘Âşıḳ-ı bî-ḫânümânuñ çün neme yarar benüm
Hiç gül içün aġlar olmaz dôstum bülbül gibi

5 Ḥamdü-lillâh kim ser-i zülfin Ümîdî dilberüñ
Yerde buldum gökde isterken yine sünbül gibi

55- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Ka‘be’den yüz çevirüp ey ṣanem-i ḥûr-liḳâ
İşigüñ cânibine döndi bugün ḳıble-nümâ

2 Ruẖı şeftâlusını öpmege virmez ol şûẖ

Bûsitân-ı ser-i kûyında biñ olsa ayvâ

3 Naẖl-i bâlâsını seyr ideli ol naẖl-i ḳadüñ

Ġâyet alçak görinür oldı gözüme ṭûbâ

4 Leb-i cânâna ṭolaşur deyü bezm-i meyde

Câm-ı ṣahbâyı bugün ortaya almış ẓürefâ

5 Yitürüp bâde-i ʻaşḳile Ümîdî ʻaḳlı

Mest olup düşdi bugün ẖalḳ-ı cihâna rüsvâ

56- Velehû Eyżan

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Mâh dirlerse melâ'ik saña ger itme ʻaceb

Âfitâbum kişiye gökden iner çünki laḳab

2 Ṭatlu aġzumı virürsem şeker-i laʻlüñile

Aġzınuñ dadını ol dem virür ol şîrîn-leb

3 Nice olmaya anuñ cân ile dil ḥayrânı

Leb-i dilber lebidür ẖâl-i ruẖı müşgîn ḥab

4 Virme yüz ẖaṭṭuña zülfüñ gibi gül başuñçün

Rûmı ayaḳlamasın pâdişehüm ceyş-i ‘Arab

5 Ṭâġlar deñlü Ümîdî ġama ṭâḳat getürür

Ṭaşdan mı yüregi bilmezin anuñ yâ Rab

57- Velehû Eyżan

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Zülf-i pür-çîni sünbül-i pür-tâb

Rûy-ı rengîni lâle-i sîr-âb

2 Sünbül-i zülf-i yâre irmegiçün

Dökilür ṣaçılur müdâm gül-âb

3 H̱am-ı ebrû-yı yâr ehl-i dile

Zâhidâ saña gûşe-i miḥrâb

4 H̱âl-i Hindûña ḳıldılar teşbîh

Şevḳden raḳṣa girse nola zübâb

5 Demidür âsitân-ı mey-kedeye

Düşegör ey Ümîdî mest ü ẖarâb

58- Velehû Eyżan

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Câm çekdi lebüñ görüp ḫaclet
Ḳızarup geldi beñzine ḥumret

2 Sâkin oldı biraz ḥavâdiṡ-i dehr
Ṭurmasun câm eylesün ḥareket

3 İçelüm bezm-i ġamda ḫûn-ı dili
Görelüm tâ neye varur ṣoḥbet

4 Kim baḳardı yüzine âyinenüñ
Ruḫlaruñ virmese aña ṣûret

5 Leblerüñ yâdına şarâba varup
Mey-fürûş eyledi bize ḥürmet

6 ‘Îd-ı vaṣluñ müyesser olmagiçün
Rûze-i hecre eyledük niyyet

7 Ṣundı pîr-i mugân Ümîdî ayaġ
Eyledi gerçek er bize himmet

304[a]

59- Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ṭabl-ı şâhî ṣalmadın âvâze çarḫuñ bâmına
Oḳunurdı ḫuṭbeler sulṭân-ı ‘aşḳuñ nâmına

2 La‘l-i nâbuñ şevḳine göz dikdi câna her ḥabâb
Sâġar-ı sîmîn-i sâḳînüñ mey-i gül-fâmına

3 Ḳande beñzermiş nihâl-i ḳâmet-i mevzûnuña
Servi bâġuñ dostum billâhi bu endâmına

4 Cân ile başı benüm boynuma ḳurbân eylemek
Tek beni öldür nigârâ vuṣlatuñ bayrâmına

5 Tevbe vü zühdi şikest itmiş Ümîdî var ise
Sâḳi-i bezm-i ṣafânuñ uġrayup ibrâmına

60- Ġazel-i Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Mihrüñle varur ise yile ḫâk-sârumuz
Ẕerrât gibi raḳṣa gire her ġubârumuz

2 Deryâ-yı eşk mevc uralı bâd-ı âh ile
Dürr ü cevâhir ile ṭolupdur kenârumuz

3 Girdâb-ı ġamda zevraḳ-ı dil bulmadı kenâr
Ḥayfâ muvâfıḳ olmadı bu rûzgârumuz

4 Şevḳüñle ḫâk olursam eger gird-bâd-veş
Âhum yiliyle raḳṣa gire ḫâk-sârumuz

5 Çarḫ itmedin Ümîdî telef naḳd-i ʻömrüñi
Gel ʻayş u nûşa ḫarc idelüm cümle vârumuz

61- Ġazel-i Ümîdî

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Sînede peykân-ı tîrüñ ġonçe-i güldür baña
Câ-be-câ ṭurrañ nişânı şâḫ-ı sünbüldür baña

2 Bezm-i ġamda nûş idüp her laḥẓa bî-hûş olmaġa
Laʻl-i rengînüñ ḫayâli sâḳiyâ müldür baña

3 Başum üzre gül gibi her dâġ-ı ḫûninim ki var
Bu sifâl-i serde bir raʻnâ ḳaranfüldür baña

4 Gülşen-i bezme ṣurâḥî ġonce güller câm-ı mey
Naġme-i feryâd-ı ney elḥân-ı bülbüldür baña

5 Ey Ümîdî bezm-i hicrâna giriftâr oldı dil
Da'im ol bendi geçen bu zülf ü kâküldür baña

62- Ġazel-i Ümîdî

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

1 Beñzemez saña yeriyle ey meh-i burc-ı kemâl
Cebhe-i ḫurşîde ger ebrûlar olursa hilâl

2 Naʿlçeñ naḳşı der-i sînemde yer yer naʿller
Ey sehî-ḳadd eyledüñ ben ḫaste-ḥâli pây-mâl

3 Rind-i dürd-âşâm-ı bezme bu riyâ-yı mey-fürûş
Var yüri seccâdeñ ey ṣâḥib kerâmet ṣuya ṣal

4 Nice yıllardur egerçi meşḳ ider mâh-ı felek
Yâremiz ammâ ḫaṭ-ı reyḥânuña hergiz mis̱âl

5 Şöyle vaṣf itdi Ümîdî laʿl-i şekker-bâruñı
İşidenler didi aña ṭûṭi-i şîrîn-maḳâl

63- Ġazel-i Ümîdî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Belâ seylâbıdur eşküm başum kûh-ı melâmetdür
Degül jülîde mû üstinde anuñ ebr-i ḥayretdür

2 Söze geldükçe ‘Îsî mürde iḥyâ eyler ammâ sen
Tekellüm eyleseñ âdem helâk olur ne ḥikmetdür

3 Buḫûr itmiş meger ḫâl-i ruḫuñ nâr-ı ‘iẕâruñda
Degül mûy-ı siyeh cânâ çıḳan dûd-ı melâḥatdür

4 Bu çeşm-i çeşme-sârum ‘arż idem dirdüm saña lîkin
Görinseñ ey perî ‘aḳlum gider başdan ne ḥâletdür

5 Ümîdî bâġ-ı ‘aşḳ içre ḫamîde ḳaddi ‘uşşâḳuñ
Egilmiş bâr-ı ġamdan şâḫ-sâr-ı derd ü miḥnetdür

304[ah]

64- Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Sen bize ögretme ey sâḳî meyüñ keyfiyyetin
Döne döne biz anuñ meclisde içdük şerbetin

2 Ṣu seper peykânlaruñ her dem gelüp ey ḳaşı yây

Nâr-ı ‘aşḳuñ dil tennûrında görüp germiyyetin

3 Öykünürmüş ey melek cism-i laṭîfüñe perî

Yazılu dîvârlarda görmelüdür ṣûretin

4 Beñzüñe bir pâre ḳan geldi ḳadeḥ-nûş idicek

Zâhidâ gördüñ mi câm-ı bâdenüñ ḫâṣiyyetin

5 Ey Ümîdî imtilâ itmişdi ḫân-ı ġam bizi

Câm-ı bâde ile biraz def‘ itdük anuñ s̱ıḳletin

65- Ġazel-i Ümîdî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Baḳup sînemde yanan tâze dâġa

Iṣındı gice pervâne çerâġa

2 Göñül murġı görüp ḫâl-i ‘iẕâruñ

Varup düşdi ḳara zülfüñde âġa

3 Ḳanı pervâne gibi bir dil-âver

Ki meclisde varur yaluñ yarâġa

4 Ṣımâġa revnaḳ-ı bezm-i şarâbı

Urur câm-ı meyi zâhid ayâġa

5 Ümîdî ṣun meded câm-ı şarâbı

Yübûsetden bitişdi dil damâġa

304[bh]

66- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Sevdâ-yı ‘aşḳ ider bu dil-i bî-nevâyı gör

Billâhi ḳaṣd-ı salṭanat eyler gedâyı gör

2 Derd ü belâ-yı ḫaṭṭuñı dirlerdi baña âh

Geldi yitişdi âḫir efendi belâyı gör

3 Virmek dilerseñ âyine-i ḳalbüñe ṣafâ

Mir’ât-ı câmı al naẓar eyle ṣafâyı gör

4 Ṭurmaz ḥarîm-i Ka‘be-i kûy-ı nigârumı

Barmaḳla gösterür ele ḳıble-nümâyı gör

5 Zerd itdi gerçi çihre-i zühhâdı ṣûretâ

Reng itdi aña ma‘nide zühd ü riyâyı gör

6 Şeh-bâz-ı zülf-i yâre müşâbih durur deyü

Ögüp göge çıḳardılar ey dil hümâyı gör

7 Cânâ Ümîdî ḥüsnüñi rengîn edâ ider

Gûş eyle anı gel berü ḥüsn-i edâyı gör

304b

67- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Ruḫuñ şem‘-i melâḥat ḳaşlaruñ müşgîn duḫânıdur

Anuñ ol gerden-i kâfûr sîmîn şem‘dânıdur

2 Getürdi arḳasın yire hilâl-i çarḫ-ı mînânuñ

Ḳaşuñ meydân-ı ḥüsnüñ bir ser-âmed pehlevânıdur

3 Añup câm-ı Cem-i devrânı ḳan aġlar mey-i ṣahbâ

Anuñ her bir ḥabâb-ı âli çeşm-i ḫûn-feşânıdur

4 Ḥaẕer ḳıl âteş-i âh-ı derûnumdan ki ey gerdûn

Yaḳar dâmânuñı nâ-geh ḳażâ-yı âsumânîdür

5 Ḳarasına göz irişmez belâġat baḥridür tab‘uñ

Anuñ çün ey Ümîdî sözlerüñ dürr-i me‘ânîdür

68- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Alur müdâm bûseler ol la‘l-i nâbdan
Hiç bilmem acımı nice alam şarâbdan

2 Bâd-ı ṣabâ-yı la‘lüñ ile nûş idüp gice
Ṣular sepildi yüregüme câm-ı nâbdan

3 Ḫaṭṭ-ı siyâh olalı ruḫ-ı yâra perde-dâr
Bir laḥẓa Ka‘be olmadı ḫâli ḥicâbdan

4 Âheng-i nâle-i dil-i uşşâḳı gûş idüp
Meclisde çekdi destini muṭrib rebâbdan

5 Biryân olalı sîne-i sûzân Ümîdiyâ
Bezm-i şarâb-ı ġamda kesildüñ kebâbdan

69- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Ne siḥr itdi ‘aceb ol çeşm-i câdû
Ki baş egdi aña ol iki ebrû

2 Yine ceng eyleyüp Tâtâr-ı çeşmüñ
Ḳafâdar oldı aña iki gîsû

3 Nevâ-yı nâlemi bezm-i belâda
İşidüp yâr didi ney imiş bu

4 Seg-i a‘dâya virüp ḫâb-ı ḫargûş
Bugün ‘uşşâḳa râm oldı ol âhû

5 Görüp ḫâlüñ ḫayâlin dilde bildüm
Ki yanmış âteş-i sûzâna câdû

6 Efendi boynu baġlu ḳullaruñdur
‘Aceb mi ḳarşuña dizilse lü’lü’

7 Ümîdî muṭrib-i hicrân elinden
Fiġâna başladı cismümde her mû

70- Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Nev-bahâr irdi çemen ser-sebz ü ra‘nâdur yine
Bir güzel âhû ile hengâm-ı ṣaḥrâdur yine

2 Her benefşe gird-i ruḫsârında bir ḫâk-i kebûd

Ḳıl naẓar rûy-ı zemîne ḫayli zîbâdur yine

3 Jâlelerden cur‘a-rîz olmuş çemende şâḫ-ı gül

Nûş idüp bülbül seḥerden mest u şeydâdur yine

4 Zînet-i ezhârla uçmaġa döndi murġ-zâr

Cûyda ‘aks-i ṣanavber naḫl-i ṭûbâdur yine

5 Ey Ümîdî bâde-i şevḳile her muġ-beçenüñ

Na‘ra-i mestâneden her gûşe ġavġâdur yine

71- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 ‘Arż-ı ḥâl eyle deyü ḫâk-i ḥarîm-i yâre

Minnet itdüm gice yerden göge âh u zâra

2 Ḫaṭ ṣanur rûy-ı siyeh-kârını aġyâr görüp

Eyledükçe naẓar ol âyine-i ruḫsâra

3 Ḥayretinden dikilüp ḳaldı nihâl-i gül-i bâġ

Naḫl-i bâlâsı nigâruñ gelicek reftâra

4 Düşüben ‘aşḳına bir ṭıfl-ı kebûter-bâzuñ

Ser-i kûyında göñül murġı olur âvâre

5 Ṭûti-i ṭab‘-ı Ümîdî’ye idermiş inkâr

Göreyin zâġ-ı ‘adûnuñ yüzi olsun ḳara

305[a]

72- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Şâhız diyâr-ı meclise sâḳî vezîrimüz

Mey-ḫâne pîş-ḫânı olupdur serîrimüz

2 Mihr-i ruḫuñla ṭobṭoludur sînemüz nola

Âfâḳa nûr virse żamîr-i münîrimüz

3 Cevr-i ḫaṭ-ı nigârla ḥâżır belâ vü ġam

Fikr-i dehân-ı yârile ġâ’ib żamîrimüz

4 Ṣabr u ḳarâr az ü firâvân nuḳûd-ı eşk

Yârüñ fedâ yolına ḳalîl ü kes̱îrimüz

5 Ṭâḳ-ı sipihri ṭolduralı âh u zârile

Yârüñ Ümîdi ḳalmadı kûyında yirimüz

73- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Göñlüm esîr-i bend-i ser-i zülf-i yârdur
Cân teşne-i zülâl-i dehân-ı nigârdur

2 Ḳadd-i nigâr bâġ-ı melâḥat nihâlidür
Cevr ü cefâ vü şîve aña berg ü bârdur

3 Bâġ-ı maḥabbet içre dilâ bâd-ı âhumuz
Bir gün o serv-i ḳaddi eger rûzgârdur

4 Dil ḫânümânı virse nola câm-ı bâdeye
Bir lâle-ḫadd ü sîm-beden gül-'iẕârdur

5 Göñlin ṣu gibi aḳıdan ol serv-i ser-keşüñ
Beñzer Ümîdî bu ġazel-i âb-dârdur

74- Ġazel-i Ümîdî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ġonçe-i gülşen-i cândur leb-i cânân degül
Görinen jâledür anda dür-i dendân degül

2 Hâledür yâ mey-i tâbânı der-âġûş itmiş

Gird-i rûyında o mâhuñ ḫaṭ-ı reyḥân degül

3 Ḳaṭre-i jâle dürür ġonce-i ḫandân içre

Sînede zaḫmumuñ içindeki peykân degül

4 Girye eyler şeb-i hecrüñde görüp ḥâlimi çarḫ

Rûy-ı ḫâke dökülen ḳaṭre-i bârân degül

5 Ey Ümîdî göricek ḥâlimi raḥm itdi raḳîb

Baña kâfirler acır şimdi müselmân degül

75- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Meclisde ġaraż bâde ile ḫûb ṣadâdur

Merġûb olan 'âlemde begüm âb u hevâdur

2 Urduḳça cefâ bârın olur meyli ziyâde

Her cevr ü cefâ k'andan irür câna ṣafâdur

3 Dik gelmez idi ḳâmet-i bâlâña ṣanavber

Taḥrîk iden ey şûḫ anı bâd-ı ṣabâdur

4 Dil ḳan yuṭar ise nola bezmüñde dem-â-dem

Ḫûn-ı ġamuñ ey rûḥ-ı revân câna ġıdâdur

5 Aġyâra varup mihr ü vefâ ḳılmadı ol şûḫ

Billâhi Ümîdî’ye ġaraż ya‘ni cefâdur

76- Ġazel-i Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Şol ḫaṭ-ı zîbâ ki ey dilber o ḫâl üstindedür

Mûylardur nâfe-i müşgîn ġazâl üstindedür

2 Ârıż-ı gül-gûnuñ üzre dürr-i mengûşuñ senüñ

Jâledür ey ġonçe gûyâ verd-i âl üstindedür

3 Mû-miyânuñla dehânuñ yâd idüp meclisde dün

Muṭrib-i bezm-i terâne ḳîl ü ḳâl üstindedür

4 Ḳâmet-i bâlâ-yı yâr üzre turunc-ı ġabġabı

Sîbdür gûyâ ki bir mevzûn nihâl üstindedür

5 Ḳaşuñ üstinde nigârâ ṭurre-i ‘anber-feşân

Beñzer ol ebr-i siyâha kim hilâl üstindedür

6 ‘Ârıż-ı tâbuñda naḳş-ı zülf-i pür-çînüñ senüñ
Beñzer ol emvâca kim âb-ı zülâl üstindedür

7 Bülbül-âsâ ḫâr-ı hecrile Ümîdî nâlede
Gül gibi ol ġonçe-leb ġunc u delâl üstindedür

305[ah]

77- Ümîdî

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Câm-ı Cemden ḫazîne ḳalmışdur
Bir nice ḫum defîne ḳalmışdur

2 Kendiden geçdi Ḳays ile Ferhâd
Bezm-i ġamda kemîne ḳalmışdur

3 Dest-i cevr-i nigâr ile hergiz
Ne girîbân ne sîne ḳalmışdur

4 Gerden-i yâre ḳol ṣalanlarda
Zülf ile ‘anberîne ḳalmışdur

5 Dile bend itmeden degül ḫâli
Göñlüm ol zülf-i çîne ḳalmışdur

6 Ḫançer-i yâre öykünürse ne ġam
Sûsen ancaḳ diline ḳalmışdur

7 Her kişi yârı ile ḫurrem ü şâd
Bu Ümîdî yerine ḳalmışdur

305[bh]

78- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ehl-i 'aşḳuñ na'rası câm-ı şarâb-ı nâbdan
Bülbülüñ âvâzesi berg-i gül-i sîr-âbdan

2 Çeşm-i deryâ-bârum üzre iki ebrûlar benüm
İki mâhîdür ki kendin ṭaşra atmış âbdan

3 Şöyle nâzikdür ruḫ-ı zîbâ-yı sâḳî kim bugün
Bezm-i meyde renk alur câm-ı şarâb-ı nâbdan

4 Yüz çevirmiş göricek ḫaṭṭ-ı 'iẕâr-ı dilberi
Zâhid-i nâdânı gör kim ḫaṭṭı yoḳ i'râbdan

5 Ey Ümîdî vaḳtidür bedr it hilâl-i sâġarı
Dil şeb-i târîk-i ġamda ḥaẓẓ ider meh-tâbdan

305[b]

79- Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Her ḳaçan ol ġonçe-leb bezm-i şarâb-ı nâb ider
Câm-ı meyden leblerin berg-i gül-i sîr-âb ider

2 Câm-ı Cem’le sürdügi devrânı yâd idüp bugün
Her ḥabâb-ı mey sirişk-i dîdesin ẖûn-âb ider

3 Çâr-pâre sînemi meclisde yâd itdükçe ben
Kendüyi raḳḳâṣ-ı meclis ortaya pertâb ider

4 Beñzedüp ol ḳıble-i cânuñ ẖam-ı ebrûsına
Secde ḳılduḳça felek mâh-ı nevi miḥrâb ider

5 Ḳanına girer Ümîdî derd-mendüñ dostum
Her ḳaçan la‘l-i lebüñ meyl-i şarâb-ı nâb ider

80- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 La‘lüñ yanında cur‘a-i peymâne pest olur
Devr-i lebüñde revnaḳ-ı ‘anber şikest olur

2 Sürdükçe câm-ı bâde-i gül-gûnı dâ'imâ

Sâḳî-i bezme bülbüleler zîr-i dest olur

3 Cânâ hevâ-yı la'l-i lebüñle ḥabâb-vâr

Âvâreler şarâba düşüp mey-perest olur

4 Bezm-i ṣafâda la'lüñ emen 'aḳlın aldurur

Meclisde cur'a içse kişi ḳatı mest olur

5 Gûş eyleyüp Ümîdî bu şi'r-i bülendüñi

Elḥân-ı murġ-ı naġme-serâyân pest olur

81- Velehû Eyżan
(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Açduḳça yâre sîneme ol tîġ-ı zer-nigâr

Bir pâre ḥaẓẓ idüp açılur ḳalb-i ġam-güsâr

2 Ḫod-bîn olur görince dilâ kendin ol perî

Virme eline âyine luṭf eyle zînhâr

3 Nuḳl-i lebüñle bâde-i la'lüñ durur ġaraż

Yinüp içilmedük ne var ey şûḫ u şîve-kâr

4 Miḥrâb-ı ṭâḳ-ı ebrû-yı dildâre baş egüp
Ḳaddin hilâl iki büküp eyler i‘tiẕâr

5 Cevr ü cefâyla beni bî-zâr ṣanmasun
Varup Ümîdî eyleyeyin yâre âh u zâr

82- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Her yaña gördi çeşmümüñ aḳar buñârı var
Şâh-ı ḫayâl-i yâr gelüp eyledi ḳarâr

2 Sevdâ-yı çîn-i zülfüñile ey ġazâl-i çeşm
Terk-i diyâr iderse nola nâfe-i Tatâr

3 Hergiz oḳunmaz âyet-i luṭf-ı vefâlaruñ
Ġâyet ġubâr yazmış anı ḫaṭṭ-ı müşg-bâr

4 Ḳoynum çü dâġ-ı ‘aşḳla ṭolu floridür
Ger şâhid-i ḫayâli çekem sîneye ne var

5 Şemşîr-i ġuṣṣa ile Ümîdî helâk olur
Ṭaḳılduġınca yanuña ol tîġ-ı zer-nigâr

83- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Sâḳî ayaġı al ele ṣoḥbet zamânıdur
Leb-ber-leb eyle sâġarı ‘işret zamânıdur

2 Dil mâ’il oldı râh-ı ‘adem menziline âh
Aġlarsa gözlerüm nola fürḳat zamânıdur

3 Cevr ü cefâyı añma ki vaḳti degül anuñ
Mihr ü vefâlar eyle mürüvvet zamânıdur

4 Mestâne sâḳiyâ düşürürseñ raḳîbi ger
Dök cur‘a gibi ḳanını furṣat zamânıdur

5 Naḳd-i ḥayât elde iken var Ümîdiyâ
Ṣarf eyle ‘ayş u nûşa ġanîmet zamânıdur

84- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Gözüm yaşına ol la‘l-i leb-i sîr-âb olur bâ‘i<u>s</u>
Dem-â-dem ḳana ey sâḳî şarâb-ı nâb olur bâ‘i<u>s</u>

2 Semâ‘a girse nola câm-ı meyden zâhid-i hüşyâr

Ki raḳṣ-ı ẕerreye ḫurşîd-i ‘âlem-tâb olur bâ‘iṡ

3 Ṣurâḥî nâlesin artursa nola câm-ı ṣahbâdan

Fiġân-ı ‘andelîbe çün gül-i sîr-âb olur bâ‘iṡ

4 Firâḳ-ı dürr-i dendânuñla cârî gözlerüm yaşı

Bu baḥr-i bî-kerâna ol dür-i nâ-yâb olur bâ‘iṡ

5 Vücûdum ḫânesin virür Ümîdî seyle göz yaşı

Fenâ-yı dâr-ı bî-bünyâduma ol âb olur bâ‘iṡ

306[a]

85- Ümîdî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 ‘Âşıḳ ġam-ı cânânı dil ü câna inanmaz

Ya‘kûb gibi Yûsuf’ın iḫvâna inanmaz

2 Zencîr-i ser-i zülfini yâr eyledi va‘de

Bir ḳılca velî bu dil-i dîvâne inanmaz

3 Gerçekledür ol şûḫ dile gerçi viṣâlin

Ammâ n’idelüm kimse bu yalana inanmaz

4 Her dem çeküp alur oḳını sîneden ol şûḫ
Peykânını var ise dil ü câna inanmaz

5 Cân virdi lebi yâdı ile gerçi Ümîdî
Ammâ n’idelüm ẕerrece cânâna inanmaz

86- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḳol ṭolar boynuña zülfüñ geh girîbânuñ gibi
Yüz sürer gâhî düşüp ayâġa dâmânuñ gibi

2 Ḥâlüme raḥm eylemez ḫâl-i siyeh-kâruñ senüñ
Bir ḳara göñüllüdür zülf-i perîşânuñ gibi

3 Dil döküp nâziklik ile sîneme itdi duḫûl
Görmedüm bir ehl-i dil ‘âlemde peykânuñ gibi

4 Yâri bizden ‘âḳıbet dûr itdüñ ey kâfir raḳîb
Yoġ imiş raḥmüñ yeriyle dînüñ îmânuñ gibi

5 Gûşe-i ġamda Ümîdî bî-kes ü tenhâ bugün
Olmaya eglence hergiz âh u efġânuñ gibi

87- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Kemend-i âh ile aşmaġa niyyetüm vardur
Raḳîb-i rû-siyehi ‘âlî-himmetüm vardur

2 ‘Aceb mi çıḳmaz ise ḫâṭır-ı ḥazînimden
Ġam-ı nigâra derûnî maḥabbetüm vardur

3 Bir iki câm ile başdan ṣavup bu ‘aḳlı yine
Ḫayâl-i yârla tenhâca ṣoḥbetüm vardur

4 Nola hilâlüñ olursam senüñle ġayri görüp
Benüm de ey büt-i ser-mest ġayretüm vardur

5 Derûn-ı dilden ‘aceb mi Ümîdî yanar isem
Bu sûziş-i teb-i ġamdan ḥarâretüm vardur

88- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Şem‘-i münîr meclise gelsün oturmasun
Câm-ı şarâb yürüsün elbette ṭurmasun

2 Ḳanda bulursa câm-ı mey-i nâbı sâḳiyâ
Ḳanını içsün ehl-i ṣafâ hîç ṣormasun

3 Ey bâdı şâne destini böyle dırâz iden
Dâmân-ı zülf-i yâre igende el urmasun

4 Gûş eylemez fiġânını bülbüllerüñ deyü
Bâd-ı bahâr gûş-ı gül-i bâġı burmasun

5 Ża'file kendümüzi dilâ idelüm nihân
Kûyında ey Ümîdî bizi kimse görmesün

89- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Hevâ-yı 'aşḳ başda dilde tâb-ı nâr-ı fürḳat var
Belâ ḫâkinde ten pâ-mâl u gözde âb-ı ḥasret var

2 Nola bezm-i belâda sîne-i sûzânı çâk itsem
Derûn-ı dilden ol yâre yine 'arż-ı maḥabbet var

3 Meger nûş eylemiş câm-ı şarâb-ı 'aşḳ-ı cânânı
Seḥerde güllerüñ beñzinde gördüm yine ḥumret var

4 Lebüñ yâdına cân virmiş deyü Ferhâd-ı dil cânâ
Yine efvâh-ı ‘âlemlerde bir şîrîn ḥikâyet var

5 Rumûz-ı bâb-ı zühdi ḥâl idinmiş didiler zâhid
Naẓar ḳıldum o nâdâna bugün ḫayli cehâlet var

6 Gehî derd-i firâḳ-ı yâr u gâhî ṭa‘ne-i aġyâr
Ümîdî ṣanma bu miḥnet-serâda istirâḥat var

306[ah]

90- Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Ḳaddüñ ġamıyla dilde elifler ki vardur
Gülzâr-ı tende ey yüzi gül şâḫ-sârdur

2 Yâd eyleyüp çemende lebüñle ruḫuñ nesîm
Ġonçe henüz açılmadı gül ise şerm-sârdur

3 Yaşum ki ḳanlu çihreme her-dem revânedür
Bir cûydur kenârı anuñ lâle-zârdur

4 Baḫt-ı siyâhum üstüme geldi ziyârete
Ḳabrimde ṣanma sâye-i seng-i mezârdur

5 Ḳaddüm nihâl-i bâġ-ı belâ-yı firâḳdur
Cevr ü cefâ-yı yâr aña berg ü bârdur

6 Hergiz kenâra gelmedi ol dürr-i nâzenîn
Deryâ-yı eşküm anuñ çün bî-kenârdur

7 Aġyâr o serv-ḳaddi bugün eyledi kenâr
Yaşı Ümîdî gözlerimüñ cûy-bârdur

91- Müfred-i Ümîdî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Almaġa naṭ‘-ı maḥabbetde dil-i ferzâneyi
Ol şeh-i çâpük-süvâr at ṣaldı fi’l-ḥâl üstine

306[bh]

92- Velehû

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ne elüm var benüm miyânuñda
Ne dilüm var senüñ dehânuñda

2 Devr-i ḥüsnüñde cümle ehl-i giryân
Kim güler ben gülem zamânuñda

3 ‘Âşıḳ öldürmek ile pâdişehüm

Ḫançerüñ yir idindi yanuñda

4 Ḥüsni yârüñ bir an idi ammâ

Bilmedi ḳadrini bir anuñ da

5 Yoḳ yire dil virür dehânuñ çün

Dil ne aṣṣuñda ne ziyânuñda

93- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Yüzine zülf-i müşg-efşânını dilber niḳâb eyler

Görinmez ‘âşıḳ-ı miskînine ya‘ni ḥicâb eyler

2 Dem-â-dem şîşe-i çeşmümde mihr-i pertev-i ḥüsnüñ

Ḫayâl-i rûy-ı zîbâñ ile göz yaşın gül-âb eyler

3 Varup aġyâre vaṣlın va‘deler eyler müdâm ol şûḫ

Baña geldükçe ṭurmaz muttaṣıl nâz u ‘itâb eyler

4 Süvâr olduḳça esb-i nâza meydân-ı melâḥatda

Ümîd-i pây-bûsuñ ḳaddümi şekl-i rebâb eyler

5 Ḫalâṣ olmaġa bu çarḫ-ı sitem-kâruñ cefâsından
Ümîdî dergeh-i ‘âlîñe varup intisâb eyler

306b

94- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Devr-i gül irdi gül gibi gülzâra var açıl
Şebnem-mis̱âl bezm-i bahâra dökül ṣaçıl

2 Baḥs̱ eyleme dehân-ı güher-bâr-ı yâr ile
Ey ġonçe-i nihâl-i çemen var yüri açıl

3 Teşbîh olınca ġonçe-i gülzâr-ı cennete
Oldı dehân-ı şehd ü şeker-bârı teng-i dil

4 Başına şekkerüñ nola teng olsa kâ’inât
Kim didi aña kim dehen-i yâre var ezil

5 Yârüñ yolına sürmek olurdı Ümîdiyâ
Ger olmasa derâhim-i eşk-i revân ḳızıl

95- Velehû Eyżan

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Oluben kâkülüñe hem-ser ol altun üsküf
Başa çıḳmasun igen ey yüzi gül-gûn üsküf

2 Altun adın baḳır eyler ṣaḳın ey sîm-beden
Olmasun kimseye hem-ser o hümâyûn üsküf

3 Şem‘-i kâfûr-ı melâḥatdür o ḳadd-i mevzûn
Şu‘le-i ḥüsn-i leṭâfetdür ol altun üsküf

4 Çihre-i zerd ü nizârına naẓar ḳılmayalı
Oldı çîn eyleyüp ebrûsını maḥzûn üsküf

5 Ey Ümîdî olımaz hem-ser o mâha ḫurşîd
Geydürür gün başına gerçi ki altun üsküf

96- Ümîdî Çelebî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḳana müstaġraḳ görüp sînemde ol meh yâreyi
Ḳanludur deyü ṭutup baġladı ol bî-çâreyi

2 Şevḳden başı göge irse yiridür hâlenüñ

Çün ṣafâ sürer alup ḳoynına bir meh-pâreyi

3 Yüz virüp himâye itmiş âfitâb-ı ḥüsnine

H̱âl ü ḫaṭ didükleri bir iki yüzi ḳarayı

4 Ayru düşmüşdür şehâ tîrüñ dil-i dem-sâzdan

Acıyup baġruma baṣdum dilde her bir pâreyi

5 Ey Ümîdî sînede dâġ-ı siyâha ḳıl naẓar

Âsumân-ı ġamda seyr it münḫasif seyyâreyi

97- Ümîdî Merḥûm

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Ey pîr-i çarḫ ḳaddüñ egildi kemân gibi

Peykân-ı âha var ise sîneñ nişân gibi

2 Atışdı birbiriyle yine tîr-i ġamzeler

Bâ'iṡ bu fitneye ḫaṭ-ı 'anber-feşân gibi

3 Âzurde dildür ey ḳaşı yâ sînede göñül

Peykân-ı tîr-i ġamzelerüñ bed-gümân gibi

4 Mestâne bulsa ġamze-i ḫûn-ḫâr-ı çeşm-i yâr
Ḳanum içerdi câm-ı mey-i erġavân gibi

5 Çekmez Ümîdî sîneye bir mâh-pâreyi
Ḳaddin ḫamîde eylemeyen âsumân gibi

98- Ümîdî Çelebî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Yanına ṭaḳınup yine bir tîg-ı zer-nigâr
Ḳırdı geçürdi 'âlemi ol şûḫ u şîve-ḳâr

2 Altun beñeklü câme ṣanur egnimüzde yâr
Ḳılsa iḥâṭa cismümizi âh-ı pür-şerâr

3 Bezm-i ṣafâda ṭolular içdükçe dostum
Yüz virme bûsede ṣaḳın aġyâre zinhâr

4 Uşşâḳ-ı bî-nevâya o şeh-nâza başladı
Nâlem 'aceb mi sünbülede eylese ḳarâr

5 Levḥ-i żamîre şekl-i ruḫ-ı yâri naḳş idüp
Göñline girdi 'âşıḳ-ı zâruñ ḫayâl-i yâr

6 Alup elin iletdi ser-i kûy-ı dilbere

Yirden götürdi ḫâk-i vücûdum bu rûzgâr

7 Ḫaṭṭ-ı ‘iẕârını ṣaḳın ol mâha yüzleme

Şâyed Ümîdî ḫâṭırına irişe ġubâr

307[a]

99- Ümîdî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Ḳaddüñ ki şehâ leşker-i müjgâna ṣalındı

Yaġmaya virüp ṣabrı niçe diller alındı

2 Mevlâvi gibi girdi felek raḳṣ u semâ‘a

Var ise ney-i nâle ḳulaġına çalındı

3 Cevr itme deyü ‘âşıḳa ol dürr-i binâgûş

Yârüñ yine boynına ḳulaġına ṣalındı

4 La‘l-i lebüñ öpmüş deyü câm-ı mey-i ṣahbâ

Mestâne gice ḫaylice ruḫsâruñ alındı

5 İrmek diler iseñ reh-i maḳṣûda Ümîdî

Ġavvâṣ-ṣıfat baḥr-i me‘âniye ṭal indi

100- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Tîr-i müjesine dime dil murġı urulmaz
Ebrûlarınuñ yâyı ḳolayına ḳurulmaz

2 Âvâre göñül ḫâṭıra-i vaṣlile her şeb
Allâh görür vâḳıalar hîç yorulmaz

3 Cânum acıdır ẓulmile sîb-i zeḳan-ı yâr
Dâd alması andan ne idi lîk ṣorulmaz

4 'Uşşâḳ ṭavâf itmede bir mertebe kes̱ret
Kim Ka'be-i kûyında ṭurulmaz oturulmaz

5 Bu deñlü delüḳanluluḳ eylerken Ümîdî
Meclisde niçün böyle ṭurur bâde sürülmez

101- Ümîdî

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Ölürse göñül gitmez anuñ ḫâk-i derinden
Râżı gibi ol 'âşıḳ-ı bî-çâre yirinden

2 Dilde ġam-ı ‘aşḳı ruḫ-ı zerdümdür iden fâş

Ma‘lûm olur ey şûḫ müeṡṡir eṡerinden

3 Gerçi ki ḫayâl oldı miyânıyla dil-i zâr

Ammâ n’idelüm geçmedi anuñ kemerinden

4 Ṭuyurdı yine var idügin ḫalḳa dehânı

Bir söz ḳaçırup yâr leb-i la‘l-i terinden

5 ‘Arż eyleyicek eşk-i terin yâre Ümîdî

Didi ki Ḫudâ bekleye daḫi beterinden

102- Ġazel-i Ümîdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Ruḫsâr-ı yâre beñzemese berg-i lâleler

Gülşende böyle üstine düşmezdi jâleler

2 Çıḳdı beyâża nüsḫa-i ḫaṭṭ-ı ‘iẕâr-ı yâr

Yazıldı fenn-i fitnede niçe risâleler

3 Yoluñda ḫâk olanları ey serv-i ḫoş-ḫırâm

Lâyıḳ mıdur ki böyle ayaḳlarda ḳalalar

4 Olduḳça dil metâ'-ı ġam-ı yâre müşterî
Dellâl olup cihâna çıḳar âh u nâleler

5 Ġam yime ey Ümîdî reh-i 'aşḳ-ı yârda
Eksük degül çü derd ü belâlar nevâleler

103- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Rindân-ı bezme câm zümürrüd külâhdur
Her birisi diyâr-ı ġama pâdişâhdur

2 Ṣaḥn-ı sarây-ı mey-kede bir ḫoş mesîredür
Âb u hevâsı ḫûb güzel cây-gâhdur

3 Boyuñca miskile yazılu nüsḫadur senüñ
Ṭûmâr-ı zülfi başma efendi günâhdur

4 Başda hevâ-yı kâkül-i miskîni variken
Sevdâ-yı zülfi de ne belâ-yı siyâhdur

5 Bir kez Ümîdî ayaġuña sürmege yüzin
Yıllar durur yoluñda şehâ ḫâk-i râhdur

307[ah]

104- Ümîdî

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Cânlar fedâ ḳılur saña 'âşıḳ seri degül
Da'vâ-yı 'aşḳ ehl-i dile serserî degül

2 Bâr-ı riyâyı meclise 'arż itme zâhidâ
Zîrâ anı kimesne götürmez yiri degül

3 Seyr-i cemâl-i yâr ideli merdüm-i çeşm
Ḥûrî görinmez oldı gözüme perî degül

4 Kimse gedâ-yı dergeh-i 'âlî-cenâbuña
Sulṭân-ı Mıṣrı benzedimez ḳayṣeri degül

5 Ser-asker itdi şâh-ı maḥabbet Ümîdi'yi
Kimdür ki aña diye begüm 'askerî degül

105- Ümîdî

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḳays 'aşḳ ile maḥabbet câmını nûş eylemiş
Mest olup geçmiş yatur kendin ferâmûş eylemiş

2 Mâh-ı nev ṣanmañ felek çâk-ı girîbân eylemiş
Bâde-i mihrüñ nigârâ anı ser-ḫôş eylemiş

3 Üstüḫân-ı sîne yir yir mevc-i âşûb-ı belâ
Bâd-ı âhumla yine deryâ-yı dil cûş eylemiş

4 Ḫâbile cenk itmegiçün çeşmümüñ merdümlerin
Ḥalḳa-i zülfüñ ḫayâliyle zırh-pûş eylemiş

5 Ḳâmet-i servin Ümîdî hecrile idüp kemer
Bu ḫayâlile miyânuñı der-âġûş eylemiş

307[bh]

106- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 İrüp ser-menzil-i ḳurba reh-i ḫum-ḫâneden geçdüm
Yetişdüm câm-ı feyże bâde-i peymâneden geçdüm

2 Güzer-gâh-ı fenâda ʻâlem-i eflâki seyr itdüm
Varup ben de o çetr-i köhne vü vîrâneden geçdüm

3 Yüri var bâġ-ı rıḍvânı baña ʻarż eyleme zâhid
İrüp meclâ-yı ḥüsn-i yâre ol kâşâneden geçdüm

4 Ta‘alluḳ dâmına bend olmasun deyü göñül murġı

Varup ser-ḫalḳa-i zülf-i ruḫ-ı cânâneden geçdüm

5 Ser-i zencîr-i zülf-i yârda uṣlanmadı göñlüm

Muḥaṣṣal ey Ümîdî bu dil-i dîvâneden geçdüm

107-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Nâleye derdile âġâz idicek mestâne

Nâlemüñ nâyına âheng ṭutar kâşâne

2 Dil-i sevdâ-zedemi böyle perîşân idicek

Elledi zülf-i dil-âvîzini muḥkem şâne

3 Ḳaṭ‘-ı zünnâr ḳılup kâkül-i kâfir-kîşüñ

Ruḫuñ âyâtını geldi göricek îmâna

4 Dil-i sûzânımı ġam âteşine yaḳma deyü

Düşdi ayaġına şem‘üñ bu gice pervâne

5 Şevḳden ayaġı yirler mi baṣar meclisde

Bezm-i rindâne Ümîdî ireli peymâne

307b

108- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Cevr ider döne döne ḥalḳa-i ẕikr içre nigâr

Söze geldükçe vefâ zikrin ider ol dildâr

2 Mîve-i vaṣlını eyler dil-i bîmâra 'aṭâ

Olsun ol naḫl-ı dilârâ göreyin ber-ḫûrdâr

3 Ḫâbda yâr ile oldum dir imiş hem-pehlû

Bilmem ey şûḫ-ı dilârâ ne ṣayıḳlar aġyâr

4 Ṭutma yanuñda efendi ṣatagör aġyârı

Tâ ölince saña bendeñ olayın ḫidmetkâr

5 Yüzüni ḳara ider ṣoñra sevâd-ı şi'rüñ

Ey Ümîdî sözüñe itmesün a'dâ inkâr

109- Velehû Eyżan

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Belâ bezminde cânâ câm çeşm-i ḫûn-feşânumdur

Ḫayâl-i la'l-i mey-gûnuñ şarâb-ı erġavânumdur

2 Ḳarâr u ṣabr-ı dil gitdi reh-i ‘aşḳuñda nem ḳaldı
Nigârâ şimdilik yüze gelür eşk-i revânumdur

3 Yaşum perverdesidür lâle-zâr-ı kûh-ı ġam cânâ
O bâġuñ âb-ı rûyı eşk-i çeşm-i ḫûn-feşânumdur

4 Göñülden çıḳmadı peykân-ı tîr-i ġamzeler hergiz
Niçe demler durur ey ḳaşı yâ ḫâṭır-nişânumdur

5 Ey Ümîdî ben o şeh-bâz-ı hümâ-bâzum ki ‘âlemde
Görinen mâh-ı nev bâm-ı felekde âşiyânumdur

110- Ümîdî Çelebî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Devr-i güldür ṣanemâ nûş-ı mey-i nâb eyle
Dehen-i tengüñi bir ġonçe-i sîr-âb eyle

2 Ey göñül vaṣf-ı leb-i la‘lini îcâd itdüñ
Rişte-i zülf-i dil-âvîzini ıṭnâb eyle

3 Yazıcaḳ vaṣf-ı gülistân-ı cinânı zâhid
Başḳa anda der-i cânâneyi bir bâb eyle

4 Rûz-ı miḥnetde dilâ ḳalmasa seylâb-ı sirişk
Eridüp dildeki peykânları sîr-âb eyle

5 İrmek isterseñ eger ḳadr-i viṣâl-i yâre
Şâm-ı fürḳatde Ümîdî gözi bî-ḫâb eyle

111- Ümîdî Çelebî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Sâġar-ı bâdeye baḳ mihr-i sa‘âdetdür bu
Her ḥabâba naẓar it necm-i hidâyetdür bu

2 Künc-i miḥnetde ġam u ġuṣṣañı yirsem ne ‘aceb
‘Âşıḳ-ı ḫaste-dile bir ulu ni‘metdür bu

3 Bezm-i rindâna gelüp bu gice s̱ıḳlet virdüñ
Yüri ey zâhid-i nâdân ne ḫıffetdür bu

4 Bûy-ı zülfüñ getürür bâd-ı meşâm-ı câna
Billâh ey peyk-i ṣabâ yine ne zaḥmetdür bu

5 Reh-i mey-ḫânede yâri bulıcaḳ mestâne
Ey Ümîdî düşegör pâyına furṣatdur bu

112- Ġazel-i Ümîdî

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

1 Yir itdi ḫayâl-i ser-i zülfüñ dil içinde
Leylâyı ḫayâl itdi gören maḥmil içinde

2 Ey serv-i ḫırâm aġlamadan reşk-i ruḫuñla
Ḳaldı ayaġı âb-ı revânuñ gül içinde

3 Şerḥ itmege feryâdumı dilden ceres-âsâ
Peykân-ı ḫadeng-i ġam-ı ġamzeñ dil içinde

4 Pervânesine mâtem idüp şem'-i şeb-efrûz
Yanar yaḳılur ṣubḥa degin maḥfil içinde

5 Bir gün ola kim ire nişânına Ümîdî
Âh oḳlarını at yüri bu menzil içinde

308[a]

113- Ġazeliyyât-ı Sâmî Beg

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Baḳ la'l-i yâre câm-ı mey-i erġavânı gör
Eyle naẓar dehânına rûḥ-ı revânı gör

2 Görme yüzini mâh ise de bî-vefâlaruñ
Var ey dil-i belâ-zede bir mihribânı gör

3 Aġyâr-ı bed-liḳâya yeter eyledüñ naẓar
Bir kez efendi ḥâl-i dil-i nâ-tüvânı gör

4 Urġunların görince ol âfet bilür hemân
Allâh niçe nişânlar o ḳaşı kemânı gör

5 Aç çeşm-i cânı cânib-i ‘uḳbâya ḳıl naẓar
Terk eyle ḫâb-ı ġafleti ey dil uyanı gör

6 Gerdûn-ı dûna eyleme ey Sâmî iltifât
Var âsitân-ı ḫusrev-i kişver-sitânı gör

7 Yüz sürmek ile işigi ḫâkine lâ-cerem
Başı göge irişdi meh-i âsumânı gör

8 A‘dâ-yı ḫâk-sârını bir ḳulıdur ḳıran
Sulṭân Murâd ḫânı o ṣâḥib-ḳırânı gör

9 Añma sa‘âdet-i Cem ü ferr-i Sikender’i
Sulṭân-ı kâm-kâr şeh-i kâmurânı gör

114- Sâmî Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Şöhre-i şehr olmuş ol meh ‘âlem-ârâdur yine
Seyr ider her menzili ‘âlem temâşâdur yine

2 ‘Azm-i gülşen ḳıl ki ṣaḥn-ı bâġ u faṣl-ı nev-bahâr
Cây-i bezm-i ‘ayş u devr-i nûş-ı ṣahbâdur yine

3 Oldı nergis sâġar-ı zerrîn ü gül la‘lin ṭabaḳ
‘Ayş u nûş esbâbı hep ḥâżır müheyyâdur yine

4 Cûylar rûy-ı zemîni gösterür âyine-var
‘Arṣa-ı gülzâr reşk-i çarḫ-ı mînâdur yine

5 Künc-i ġamda ‘âşıḳ-ı bî-dillerüñ ḫâmûş iken
Bülbül olup gül yüzüñ şevḳine gûyâdur yine

6 Ḫâkden eflâke ḳâmet çekdi her serv-i bülend
Gör kemâl-i ḳudret-i Bâr-ı Teâlâ’dür yine

7 Geldi ḫaṭṭuñ başladı ‘âşıḳlar âh u nâleye
Fitne-i âḫir zamân u şûr-ı ġavġâdur yine

8 Fâriġ oldılar bugün ‘âlemden erbâb-ı ṣafâ
Câm ḫâlî ḫumı tehî ḫum-ḫâne tenhâdur yine

9 Derd ü miḥnet ile niçe tâze cüvânı ḳıldı pîr
Köhne dünyâdur bildigüm bu köhne dünyâdur yine

10 Rûḥ vardur Sâmiyâ mu‘ciz kelâmuñda senüñ
Ḥaḳ budur elfâẓuñ enfâs-ı Mesîḥâdur yine

115- Ġazel-i Sâmî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Dili gör ḫâk-i der-i bende-i cânân olmış
Bir gedâdur ṣanasın ‘âleme sulṭân olmış

2 Ṣaḳınursam ne ‘aceb ben anı yavuz yilden
Ḫayli açılmış o ġonçe gül-i ḫandân olmış

3 Ne bilür ḳadrini ‘âlemde raḳîb-i ḫar anuñ
Ṭutalum la‘l-i lebüñ çeşme-i ḥayvân olmış

4 Bûy-ı zülfüñle güẕâr eyleyicek bâd-ı bahâr
Bâġda sünbül-i ter ḫayli perîşân olmış

5 Bu ne sırdur ki ġubâr-ı ẖaṭı variken anuñ

Göñül esrâr-ı leb-i dilbere ḥayrân olmış

6 Olmaġa derdine dermân bu dil-i bîmâruñ

Olmış ol mîve-i la'l-i lebüñ ammâ n'olmış

7 Götürür serde sifâl-i seg-i kûyuñ Sâmî

Tâc-ı şâhî urunup başına sulṭân olmış

116- Maṭla'

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ey göñül ibrâma gerçi duymaz ol reşk-i melek
Neyleyim ammâ ki ibrâm itmege döymez yürek

308[ah]

117-

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Libâsı neyler olınca tenâsüb-i a'żâ

Yerinde dilberüñ esbâb-ı ḥüsni ser-tâ-pâ

2 Ḳıyâma gelse ẖırâm eylese ḳıyâmet olur

Anı görüñ hele ṭursun o ḳâmet-i bâlâ

3 Şikâr olur ṣanur iller baña ol âhûyı
Raḳîb-i seg ider ammâ ki anı hep peydâ

4 Revân olursa nola ḫâk-i pâña sîm-i sirişk
Ayaġuña senüñ ey serv-ḳad aḳar dünyâ

5 Arayı tîġ-ı zebân faṣl ider yine Sâmî
Ḳılıçla söyleşürüz ġâfil olmasun a'dâ

308[bh]

118- Sâmî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Râstdur dirler ise ḳaddüñe ṭûbâdur bu
Kûyuña dinse maḥal cennet-i a'lâdur bu

2 Künc-i ḥasretde ḳoyup 'âşıḳ-ı dil-ḫasteleri
Gider aġyârla seyre ne temâşâdur bu

3 Bûy-ı zülf-i siyehüñdür beni dîvâne ḳılan
Gitmedi ḳaldı demâġumda o sevdâdur bu

4 Cûylar eşk-i firâvânuma öykünse ne ġam
Virmez ey mâh keder yaşuma deryâdur bu

5 Ey ser-firâz geçen kimse ṣaḳın çarḫ-ı denî

Ser-fürû itdirür âḫir saña dünyâdur bu

6 Lebini añ dehenin beñzedicek ṭûṭîye

Besle sükkerle sen anı eyü ma‘nâdur bu

7 Ḥâli ‘aşḳuñla ḫarâb olsa nola Sâmî’nüñ

Eskiden bildügüñ ol ‘âşıḳ-ı şeydâdur bu

119- Maṭla‘-ı Ġarrâ

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Selîs olsa muṣanna‘ olsa ey dil sözde sûz olsa

Müfîd ü muḫtaṣar olsa ġazel az olsa öz olsa

308[b]

120- Ġazel-i Merḥûm Sâmî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Bedel olmaz saña bir dilber-i pâkîze-ṣıfât

Ḥüsn-i ṣûretle melek daḫi olursa bi’ẕ-ẕât

2 Gördi la‘lüñde imiş ey lebi ‘Îsî ḥikmet

Cân revân eyledi yoluñda senüñ âb-ı ḥayât

3 Ḫaṭṭ-ı sebzüñ leb-i la‘lüñde ẓuhûr eyleyicek
Oldı gûyâ leb-i şekker-şikenüñ ḳand-i nebât

4 Ne idi bir gice ġam-ḫânede ârâm itmek
Olsa ol mâhuñ eger ḳavl ü ḳarârında s̱ebât

5 Nâzil eyler o mehi menzilüñe ey Sâmî
Siḥrdür şi‘r degüldür var ise bu ebyât

121- Sâmî Beg

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Kîni olduḳça o şûḫuñ olur ebrûları çîn
Gösterir ol ḫam-ı ebrû dil-i ‘uşşâḳına kîn

2 Çîn-i ebrûsı mis̱âlin idemezler taṣvîr
Baḥs̱le bir yere gelse niçe ṣûret-ger-i Çîn

3 Çıḳarurdı göge nâr-ı ġamı bâd-ı âhum
Ḳılmasaydı anı bârân-ı sirişkim teskîn

4 Gül-i rûyuñ var iken kim baḳar anuñ yüzine
Dökülüp şöyle yatur bâġda berg-i nesrîn

5 Bülbülân vaṣf-ı gül-i rûyuñı gûş eyleseler
Şi‘r-i Sâmî’ye iderlerdi hezârân taḥsîn

122- Sâmî Beg

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Dûr idüp işiginden o mâh-ı bülend-ḳadr
Yerden göge dek eyledi ben ẕerresine ġadr

2 Dünyâ görinmez ise gözüme 'aceb degül
Gitdi ṭolundı dîdelerümden o mâh-ı bedr

3 Gel sîneye ki rûh sen ol cismi pâkla
Ḫûbân içinde saña maḥaldür efendi ṣadr

4 Rûy-ı münîri ehl-i baṣîret ḳatında 'îd
Zülf-i siyâhı ḳadr-şinâsân yanında ḳadr

5 Tâ ṣarmayınca sîne-i mecrûḥına seni
Sâmî-i ḫaste-ḫâṭıra gelmez şifâ-yı ṣadr

123- Sâmî Beg

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Oldı râḥat-fezâ-yı rûḥ şarâb
İtdi sâḳî anı bize işrâb

2 ‘Anber-i ḫâmdur o ḥaṭṭ-ı ‘abîr
Müşg-i terdür o sünbül-i sîr-âb

3 Cümle bir barmaġına degmez anuñ
Pençe-i âfitâb-ı ‘âlem-tâb

4 Ḫâce-i dehr ḫalḳı aldamaġa
Çarḫ-ı gerdânı eylemiş dûlâb

5 Ṭurmaz ortaya atılur dâ’im
Dili peykânuñuñ ḳatı per-tâb

6 Sâmiyâ ‘âlemi sürüp gördüm
Bulmadum la‘li gibi bâde-i nâb

124- Sâmî Beg

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 İtdi ol ġamze câna kâr meded
Meded ey şûḫ-ı ġamze-kâr meded

2 Sîneden geç derûn-ı câna yetiş
Tiz ol ey nâvek-i mekkâr meded

3 Pîster-i fürḳatüñde döne döne

İñlerüm zâr ü dil-figâr meded

4 Dil-i zâra meded iderseñ eger

Eyle ey yâr-ı şîve-kâr meded

5 Sâmiyâ ol yeterdi baña hemân

Yetişeydi eger o yâr meded

309[a]

125- Ġazel-i Merḥûm Meşâmî Efendi

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Dilâ düş tîġ-ı yâre saña 'âlemden güẕer düşdi

Sipâhîsin yarâg üstine ol çün kim sefer düşdi

2 Göñül gel rindler bezminde birḳaç câm iç andan geç

Budur yol menzil-i pîr-i muġâna çün güẕer düşdi

3 Başında kiminüñ murġ âşiyânı kiminüñ zer tâc

Naṣîbi kiminüñ efser kiminüñ derd-i ser düşdi

4 Ben ol 'Anḳâ-yı Ḳâf-ı lâ-mekânum kim ḳanadumdan

Numûne oldı Çin naḳḳâşına bir dâne per düşdi

5 Meşâmî dirler imiş adına kân-ı belâġatda
Diyâr-ı Rûm'a ḥayfâ ḳıymeti yoḳ bir güher düşdi

126- Ġazel-i Sâmî Beg

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Ḳanlar aġlarsa nola dîde-i ḫûn-efşânum
Nâr-ı 'aşḳuñla kebâb oldı dil-i sûzânum

2 Ḫançer-i ġamzeñ ile sînemizi çâk eyle
Ya'ni gâh eyle naẓar ben kuluña sulṭânum

3 Nola vîrân ise göñlüm beni ḫâlî ṣanma
Ṭoludur genc-i maḥabbetle dil-i vîrânum

4 Zaḫm-ı tîr-i müjesi cânuma geçdi ammâ
Ḫaberi yoḳ uyur ol ġamzeleri mestânum

5 Başdı murġ-ı çemenüñ nâle vü feryâdların
Âh kim hîç yañılmaz bu dil-i vîrânum

6 'Acabâ kimler ile seyr ider ol mâh deyü
Sâmiyâ göklere çıkdı bu gice efġânum

127- Sâmî Beg

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Eylemez va‘de ider ġayrilere mihr ü vefâ
Va‘de eyler de vefâ eylemez ol şûḫ baña

2 Tîġ-ı ġamzeñ var iken atılur ortada deyü
Ḫâṭırum tîrüñe mecrûḥdur ey ḳaşları yâ

3 Bezm-i ‘aşḳuñda senüñ ‘âşıḳ-ı miḥnet-zedenüñ
Yedügi ġuṣṣa vü ġam çekdügi hep derd ü belâ

4 Beni sâḳî mey-i ‘aşḳdur iden mest ü ḫarâb
Yoḳsa ‘aynumda degül ḥâlet-i câm-ı ṣahbâ

5 Bezm-i ḥüsnüñde eyâ Ḫusrev-i Şîrîn güftâr
Dehenüñ ṭûti-i şekker-şiken oldı gûyâ

6 Dem-i cân-baḫşla ḥaḳḳâ bu ki ṭab‘-ı Sâmî
Eyledi mu‘cize-i nuṭḳ-ı Mesîḥi iḥyâ

128- Sâmî Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Göñlümi teslîm idince saña ey şâh-ı cihân
Cânum aldı tîzlik idüp o tîġ-ı cân-sitân

2 ‘Âlemi ḳırdı geçürdi deyü tîġ u ḫançeri

Emrine râm oldı dil ḥükmine teslîm itdi cân

3 Bir yaluñ yüzlü gibi çeksem ‘aceb mi sîneye

Ṣanki tîġ-ı âbdârı bir içim ṣudur hemân

4 Cân ü dil virüp o şûḫuñ mû-miyânın ḳuçmaġa

Ḥâṣılı varı yoġı itdüñ yolında dermiyân

5 Fürḳatüñde Sâmî dil-ḫaste zâr ü bî-ḳarâr

Dostum yanuñda düşmen şâd-kâm ü şâdumân

129- Ġazel-i Sâmî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Egerçi yer idindi ḫançer-i tîzüñ miyânuñda

Degül ammâ berâber tîġ-ı ḫûn-rîzüñle yanuñda

2 Ferâġat eylemez senden degüldür öyle dîvâne

Göñül baġlandı ḳaldı kâkül-i ‘anber-feşânuñda

3 Dil-i dermândeye âzâr ider gördükçe ḳapuñda

Raḳîb-i rû-siyeh derbânuñ olmuş âsitânuñda

4 ‘Âceb midür ‘aṣâ-yı ‘âşıḳ-ı bî-dillere degse
Görür kim ḫâk-i pâyız âsitân-ı dil-sitânuñda

5 Ḳapuñ dârü’ş-şifâ-yı ‘âşıḳân-ı ḫaste-dillerdür
Ḳo gelsün Sâmi-i haste ḫoş olsun göñli yanuñda

309[ah]

130- Sâmî Beg

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Nola fâş itmese dil sırr-ı eşk-i çeşm-i ḫûn-pâşın
Ne deñlü çoḳ yaşarsa gizler elbette kişi yaşın

2 Ḳurutdı ḫâne-i çeşm-i teri nem var ise sildi
‘Aceb ol şâh-ı ḫûbânum alup neyler gözüm yaşın

3 Göñül bir ‘âşıḳ-ı ser-bâz iken meydân-ı ‘aşḳuñda
Bugün cân oynadı yoluñda âḫir terk idüp başın

4 Ṣafâ mülkine mâlik her biri bir şâh-ı ‘âlemdür
Gedâ-yı mey-kede ṣanma fenâ mülkinüñ evbâşın

5 Eger pîr-i muġân yanında yir idinmek isterseñ
Götür bu nâm ü nengi var melâmet ḳûyına ṭaşın

6 Serine ḫâk-râh-ı yâri tâc-ı zer bilür ‘âşıḳ
Dürr ü gevher yerine ḳor ser-i kûyında her ṭaşın

7 Ġubâruñ rûzgâr ilte işigi içine şâyed
Ölince bekle ey Sâmî nigâruñ işigi ṭaşın

309[bh]

131- Sâmî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Ne idi bâr-ı belâsına taḥammül yârüñ
Olmasa s̱ıḳleti ‘âlemde eger aġyâruñ

2 Bâġda ġonçe degül rûyuña öykündi deyü
Gûşını bâd-ı ṣabâ burdı gül-i gülzâruñ

3 Âl ile la‘l-i lebüñ diller alur ġıybet ider
Nola aġzın arasaḳ sen büt-i şîrîn-kâruñ

4 Bûse da‘vî ideriz gerçi leb-i la‘lüñden
Velîkin aġzuñdan alınmaz n’idelüm iḳrâruñ

5 Fitneden ḫâl-i ruḫuñ gerçi degüldür ḫâlî
Lîk başmışdur anı şimdi ḫaṭ-ı ruḫsâruñ

6 Ṭutdı aġyâr serâpâ işiġin ey Sâmî
Yerimüz ḳalmasa yanında ʻaceb mi yârüñ

309b

132- Sâmî

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Niçe ḳan dökmiş yaturlar çeşm-i pür-ḫûnâbda
Ḥâṣılı şimdi gözüm merdümleri girdâbda

2 Ser-fürû itsün görüp bâlâñı serv-i ser-firâz
Seyr-i bâġ it cilve ḳıl gâhî kenâr-ı âbda

3 Gördügüm gibi ben ânı gözüme geldi hemân
Sâḳiyâ bilmem ne ḥâlet var şarâb-ı nâbda

4 Yoḳdur ol ruḫsâr-ı pâkizeñde olan gösteriş
Ṣafḥa-i ʻâyine-i ḫurşîd-i ʻâlem-tâbda

5 Nice taʻbîr ideyin evṣâf-ı ḥüsnin ol mehüñ
Böyle dilber görmedi kimse ḫayâl-i ḫâbda

6 Maṭlaʻ-ı bâbından ol ḫurşîd-ṭalʻat ṭoġmadı
Ṭâliʻ-i yoḳ Sâmî-i bîçârenüñ ol bâbda

133- Ġazel-i Sâmî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 ‘Aḳlımı fitne-i ḫâl-i ruḫı meftûn itdi
Ḳalbimi tîġ-ı ġam-ı ġamzesi pür-ḫûn itdi

2 Nola fâş olsa eger râz-ı derûnum ḫalḳa
Baña ḥadden o perî cevrini efzûn itdi

3 Çihre-i zerdümi âla boyadı ḳanlu yaşum
Ḥâlümi derd-i ġam-ı ‘aşḳ diger-gûn itdi

4 Dil-i dîvâne eger ṭâġa düşerse yeridür
Yine bilmem baña ol gözleri âhû n’etdi

5 Dem-be-dem dil uzadur ‘âşıḳ-ı dil-ḫastelere
Ḫançerüñ mâ-ḥaṣalı baġrımızı ḫûn itdi

6 Vaṣf idüp dişlerüñi ḥaḳ bu ki ey ġonçe-dehen
Naẓm-ı pâkin yine Sâmî dür-i meknûn itdi

134- Sâmî Beg

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

1 Yâd-ı lebüñle dîdelerüm ḫûn-feşân olur
Keyfiyyet-i mey ile begüm nice ḳan olur

2 Ser-menzil-i viṣâlüñe irince 'âşıḳuñ
Cân-ı 'azîzi kendüye bâr-ı girân olur

3 Üftâdesine olmaz işigi gibi sened
Ḫâk-i ḥârîm-i yâr 'aceb âstân olur

4 Gönlüm aḳarsa ol ḳad-i dil-cûya ġam degül
Ol serv-ḳâmetüñ yolına cân-revân olur

5 Bâġ-ı cihânda mîve-i vaṣlı olur degül
'Ahd itdüginden ey dil o naḫl-i cefâ n'olur

6 Sâmî ḳuluñ ne miḥnet-i hecrüñle ġam çeker
Ne devlet-i viṣâlüñ ile şâd-mân olur

135- Sâmî Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Dîde-i terden revân olur dem-â-dem ṣanma dem‘
Cân eritdüm mihrüñ ile ey meh-i ḫurşîd-lem‘

2 Ayaġına ḳara ṣular indi bezmüñde gice
Şol ḳadar ṭurdı dikildi ḳarşuña ey mâh şem‘

3 Virmek olmaz bezme sen mihr-i münîrüñ şevḳini
İttifâḳî mâh-rûlar olsalar bir yire cem‘

4 Dâġ ṣanma câ-be-câ ânuñ nişânıdur dilâ
Ḳıldı ṭûb-ı ġam ḥiṣâr-ı sîne-i ẖâkimi ḳam‘

5 Sâmiyâ yârüñ peyâm-ı vuṣlatın gûş itmege
Na‘llerle gûyiyâ cismüm ser-â-pâ oldı sem‘

136- Ġazel-i Sâmî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Kâkülüñ ṭarrârdur zülf-i perîşân üstine
Fitnedür ḳaşuñ nigârâ çeşm-i fettân üstine

2 Gâh çeşmüm ḳanlar aġlar gâh baġrum ḫûn olur
Bezm-i ‘aşḳuñda dem-â-dem ḳan olur ḳan üstine

3 Derd-i ‘aşḳ ile düşer gûyâ ki yâluñ ḫançere
Düşse pervâne ḳaçan şem‘-i şebistân üstine

4 Dil degül cân zîr-i fermânuñdadur billâh senüñ
Pâdişâhum her ne emrüñ var ise cân üstine

5 Dürr-i naẓmuñ ṭurma ey Sâmî nis̱âr eyle hemân
Kim düşer ḥaḳḳâ budur ol şâh-ı ḫûbân üstine

310[a]

137- Sâmî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Düşeli bâde-i gül-fâma dil-i mestâne
Oldı zevḳum yeri ḫâk-i ḥarem-i mey-ḫâne

2 Râygân bulmaz o zülf-i siyehüñ bir ḳılını
Ne belâlar çeker ânı ḳoparınca şâne

3 Şâyed ey şûḫ-ı cihân arada bir fitne ḳopa
Şâne ṭolaşmasun ol ḫaṭṭ-ı ‘abîr-efşâne

4 Eyledi cây-ı seg-i kûyını mesken o mehüñ

Ḥâṣılı bende maḳâmında dil-i dîvâne

5 Ḥalḳa-i zülf-i siyâḥuñla o ṣaçma beñler

Oldı murġ-ı dil ü cân ṣaydına dâm ü dâne

6 Sâmiyâ ‘âşıḳına seg diyeli luṭfından

H̬ûblarda yine bir nâm ḳodı cânâne

138- Sâmî Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ṣanma Ferhâd’ı hemân öldürdi çarh̬-ı pîre-zen

Niçenüñ ḳanına girmişdür o Ferhâd öldüren

2 ‘Âḳıbet Şîrîn’i isterdi der-âġûş eylemek

Zûr-ı bâzûsın getürmişdi miyâna Kûh-ken

3 Yâ ġam-ı hecriyle pürdür ya hevâ-yı vaṣl-ı yâr

‘Âşıḳuñ h̬âli degül cânâ derûnı ikiden

4 Bu hevâ-yı nev-bahârîde demidür eyleseñ

Nûş-ı ṣahbâ seyr-i gülşen ‘ayş-ı mey geşt-i çemen

5 Ḫusrevâ güftâr-ı sükker-bâruñı vaṣf itmege
Olmaya Sâmî gibi bir şâ‘ir-i şîrîn süḫan

139- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Bele ṭaḳılduġı yetmez mi o tîġ-ı hûn-bâr
Ṣoḳılur ḫançeri yanınca o şûḫuñ her bâr

2 Rûz-ı fürûzumı âḫir şeb-i târîk itdi
Var ise ḫaṭṭ-ı siyâhumdur o ḫaṭṭ-ı ruḫsâr

3 Ey tehî-dest iken üftâde geçinme yâre
Ḫûblar ‘âşıḳ-ı bî-zerden olurlar bîzâr

4 Baña geldükçe ol âfet dimez ârâm ideyin
Varur aġyârla ammâ ki ider ḳavl ü ḳarâr

5 Çoḳ cefâ eyleme luṭf eyle disem dildâre
İder ol şûḫ-ı cefâ-ḫû dil-i zâre azâr

6 Dürr ü gevher daḫi naẓm itseñ olur bî-ma‘nâ
Sâmiyâ şi‘rüñ eger olmaz ise ma‘nîdâr

140- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Urmuşuz faḳr u fenâ mülketine bünyâdı
Terk idüp aña binâ’en bu ḫarâb-âbâdı

2 Ḳays’ı añmak var iken kûh-i belâda Ferhâd
İḫtiyâr itmiş egerçi o daḫi bir vâdî

3 Bâd-ı âhumdur olan râz-ı dili keşfe sebep
Râzum açılmaz idi olmasa âhum bâdî

4 İşidür ḫasteleri nâlelerin raḥm itmez
Aġlamazdum hele gûş eylemese feryâdı

5 Ḥâlimüz böyle ḫarâb olmaz idi ey Sâmî
‘Ahd-i ḫûbânuñ eger olsa idi bünyâdı

141- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Baña ‘arż eyleme keyfiyyet-i câm-ı meyi sen
Sâḳiyâ şerbetüñi döne döne içdüm ben

2 Öykünür serv-i sehî ḳâmet-i bâlâña deyü

Cûylar aña ayaḳ ṭoladılar her yerden

3 Ehl-i ʻaşḳa nefesi itse ʻaceb mi te's̱îr

Dem urur âh-ı ciger-sûzlarumdan neyzen

4 Biz ki dîvânelerüz virmezüz ânı felege

Ḥaẓẓımuz gûşesidür ḥâṣılı künc-i külḫan

5 Sâmiyâ fikr-i ḫâyâl-i ruḫ-ı cânâne ile

Künc-i külḫan görinür baña feżâ-yı gülşen

310[ah]

142- Sâmî

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Nisbetüm kûyuñadur ravżâ-i rıḍvâna degül

Sözüm el-minnetü-lillâh hele yâbâna degül

2 Bâġ-ı ʻâlemde benüm çöpçe görinmez gözüme

Naẓarum ḳaddüñedür serv-i ḫırâmâna degül

3 Ḳıṣṣa-i Ḳays'a ḳıyâs itme ḥikâyâtımızı

Ḥâlet-i ʻaşḳ u maḥabbet begüm efsâne degül

4 Pendi var başuña eyle ḳo bizi ey zâhid

‘Aḳlı neyler dil-i sevdâ-zede dîvâne degül

5 Ṣanmañ aġyâr gibi eyleye ʿuşşâḳa vefâ

Kâfire raḥm ider ol şûẖ müselmâna degül

6 Yoḳdurur mis̱li cihân içre ânuñ ey Sâmî

Ġonçe-i gülşen-i cândur leb-i cânâne degül

310[bh]

143- Ẕihnî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Bu ḥüsnle sulṭân-ı serâ-perde-i dilsin

Reşk-i büt-i Çîn ġayret-i gülzâr-ı Çigil’sin

2 Ol lâle ruẖa ‘arż idicek çihre-i zerdüm

Gül gibi gelüp didi ki rengümde degülsin

3 Bir ṣubḥ açılmışsın o ruẖsâra muḳâbil

Gülşende henüz ey gül-i nev-reste ẖacilsin

4 Ey ṭâir-i dil evc-i murâd isteme zîrâ

Pâ-beste-i dâm-ı elem ile gilsin

5 Ẕihnî daḫi ṣayd eyleyelüm cânuma geçdi
Ol ġamze-i bürrân niçe bir baġrumı dilsin

310[b]

144- Sâmî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 İtdiler evṣâf-ı la‘l-i nâbuñı gûş eyledüm
Gûşuma gûyâ anı bir la‘l-i mengûş eyledüm

2 Üstüḫân-ı sîne sanmañ oldı peydâ mevcler
Ṣarṣar-ı âhumla deryâlar gibi cûş eyledüm

3 Şol ḳadar itdi cefâ baña o şûḫ-ı bî-emân
Ḳahr-ı dehr ü miḥnet-i derdi ferâmûş eyledüm

4 Fürḳatüñde ḥasret-i bâlâñla ey serv-ḳadd
Sîneye niçe elif çekdüm der-âgûş eyledüm

5 Sâmiyâ i‘câz-ı naẓm-ı pâkimi gûş eyleyen
Şâ‘irân-ı siḥr-perdâzânı ḫâmûş eyledüm

145- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 O lebler kim ḥalâvetde mükerrer ḳand-i sükkerdür
Zebânuñ aña nisbet özgedür ġâyr-ı mükerrerdür

2 Göñül sevdâ-yı ẖâma düşdügi anuñ ucındandur
Demâġumda benüm şimdi o gîsû-yı mu‘anberdür

3 Seni ‘âlem melâmet eylesünler sen ṣafâ eyle
Yerüñ kûy-ı muġân olsa nola ḥaẓẓ idecek yerdür

4 Görinen riştelerdür çeşm-i ter üzre degül müjgân
Dizilmiş ḳaṭre ḳaṭre eşküm aña lü’lü’-i terdür

5 Revâ mı Sâmi-i şûrîde-hâli pây-mâl itmek
Nola ger ẖâk-i pây olduysa sulṭânum bu cevherdür

146- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḳadd-i bâlâñı kimi sidre kimi ṭûbâ bilür
Baña ṣor ben mübtelâsı cümleden a‘lâ bilür

2 Degme nâdân bilmez esrâr-ı maḥabbet n’idügin

Sırrın anuñ vâḳıf-ı esrâr olan dânâ bilür

3 Merd-i kâmil eylemez nâḳış vücûda kem naẓar

Ẕerreyi ḫurşîd ṣanur ḳaṭreyi deryâ bilür

4 Ṭûṭi-i şekker-şiken vaṣfında sükker-ter olur

Şöyle söyler leblerüñ evṣâfını gûyâ bilür

5 Cümleden tercîḥ ider Sâmî o mâhı ḥüsnde

Ḥaḳ budur hem bî-bedeldür ol anı zîbâ bilür

147- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 İder gûyâ olup bezm-i çemende meclis-ârâlıḳ

Ḥarîf-i şûḫdur ġayrıya virmez bülbül aralıḳ

2 Yaraşdı râstî ḥüsnüñ libâsı ḳadd-i bâlâña

Lebüñden ben gedâya bûse iḥsân eyle bir aralıḳ

3 Giriftâr-ı kemend-i kâkülüñ eyler beni âḫir

Ṭutar bir gün dil-i dîvâneyi nâ-gâh şeydâlıḳ

4 Nola medḥ idüp eflâke çıḳarsaḳ sen meh-i bedri
Müsellemdür dem-i cân-baḫşla saña Mesîḥâlıḳ

5 Münevver ḳıl cihânı pertev-i nûr-ı cemâlüñle
Yüzüñden ẓâhir olsun tâ kemâl-i ḳudret-i Ḫâlıḳ

6 Ruḫ-ı pâkine âyîne didik ol mâh-ı tâbânuñ
Hezâr aḥsente ey Sâmî zihî pâkîze-gûyâlıḳ

148- Ġazel-i Hüdâyî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Her laḥẓa gözüñ yâdına mestâneleriz biz
‘Aşḳ ile biliş ‘aḳl ile bîgâneleriz biz

2 Olmuş ezelî meskenimiz künc-i ḫarâbât
Gencîne gibi sâkin-i vîrâneleriz biz

3 Ḳays ile bizi levḥ-i ḳalem bir yire yazmış
Ḳoñ pendi bize yazılu dîvâneleriz biz

4 Her şem‘-i dil-fürûz içün idüp dili pür-tâb
Şol bâl ü perin yaḳıcı pervâneleriz biz

5 Terk itdüñ ise ʻaḳluñ uyup ʻaşḳa Hüdâyî
Dîvâne miyüz ʻâḳil u ferzâneleriz biz

311[a]

149- Ġazel-i İsḥâḳ Efendi

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Yolına sen ṣanemüñ cânı fedâ eyleyelüm
Ṭuralum ḳavlimüze ʻahde vefâ eyleyelüm

2 Sen cefâkâra Ḫudâ mihr ü vefâ rûzî ḳıla
Gele bu niyyete ṣıdḳ ile duʻâ eyleyelüm

3 Gel begüm gel dil ü cân naḳdini teslîm idelüm
Ölmeden borcumuzı saña edâ eyleyelüm

4 Görmeyelden iki ay oldı ḳaşuñ miḥrâbın
Ol geçen vaḳt namâzını edâ eyleyelüm

5 Kim bıḳar niʻmete pâyânı mı var ḫûn-ı ġamuñ
Cümle ʻaşḳ ehline İsḥâḳ ṣalâ eyleyelüm

150- Velehû Eyżan

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Gele mi ol gül-i gülzâr-ı leṭâfet bu gice
İde mi ḫânemüzi gülşen-i cennet bu gice

2 Gel begüm ḥasretle ḳoma bizi n’olsa gerek
Öleyüz şevḳ-i viṣâlüñle nihâyet bu gice

3 Degme sulṭâna naṣîb olmadı ey dil gözüñ aç
Sen gedâya açılan genc-i sa‘âdet bu gice

4 ‘İzz ü nâz ile o şeh meclise geldügi yeter
Rind-i mey-ḫârelere keşf-i kerâmet bu gice

5 Göreyidüñ nic’olur ẕevḳ u ṣafâyı ṣûfî
Sende olaydı eger bendeki ḥâlet bu gice

6 Ġamzesi tîġ çeküp sîneñi gözler İsḥâḳ
Saña çıḳmazsa ‘acebdür yine ṣoḥbet bu gice

151- Ġazel-i İsḥâḳ

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 ‘Âşıḳuñ der-mândedür derdüñ yeter dermân aña
Derdden ḳurtulmasun her kim eger dermân aña

2 Dürülürdi defteri ‘aşḳuñ oḳınmazdı ebed
Vaṣf-ı ḥâl-i pür-melâlüm olmasa ‘unvân aña

3 H̱ûb def‘ itdüñ raḳîbi gel saña cânum fedâ
Bir ḳażâ ṣavduñ begüm itmez misüñ ḳurbân aña

4 Yüz ḳızardup câm-ı mey meclisde dildâruñ lebin
Bir kez öpince ne ḳanlar yutdurur devrân aña

5 ‘Âlem-i ‘aşḳuñ kişi İsḥâḳ bilmez vaḥdetin
Cümle yeksân olmayınca vaṣlile hicrân aña

152- İsḥâḳ Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Ẓuhûr-ı pertev-i ḥüsnüñ fürûġ-ı mihre ġâlibdür
Ânuñ çün hep güneş yüzlü güzeller saña râġıbdur

2 Gözüm izüñ tozın göñlüm ḳapuñ derbânlıġın gözler
Biri beglik hevâsında biri iksîre ṭâlibdür

3 Bu dünyâ acısın def‘ itmege bir çâre isterseñ
Ġam-ı dilber gibi olmaz iñen ṭatlu muṣâḥibdür

4 Kişi maḥbûba dil virmek ‘acebdür dirsin ey ṣûfî
Sevüp cân virmemek görseñ ‘acâyibden ‘acâyibdür

5 Günâha girme ḥâşâ engel olmaz ṣoḥbete İsḥâḳ
Leb öpmekden ḳaçar ṣanma hemîn ḳuçmaġa tâyibdür

311[ah]

153- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Bildüm seni ol âfet-i devrân degül misin
Şol bir didükleri gözi fettân degül misin

2 Bilmez miyüz seni iñen açılma dostum
Dil gülşeninde ġonçe-i ḫandân degül misin

3 Gül ‘izz ü nâz ile geçe bülbül niyâz ile
Billâh dehrüñ işine ḥayrân degül misin

4 Dîdâr-ı ḥüsn-i kûyını firdevse virmezin
Ṣûfî inanmaduñ be müselmân degül misin

5 Niçün kenâra çekmedüñ ol serv-ḳâmeti
İsḥâḳ ṭoġru söyle peşîmân degül misin

154- Ġazel-i İsḥâḳ Efendi

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ölmez ol serv-i ser-efrâzı der-âġûş eyleyen
Tâze cân bulur çeküp câm-ı lebin nûş eyleyen

2 Sen degül misüñ efendüm sen degül misüñ begüm
Dün bizümle ḳavl idüp bugün ferâmûş eyleyen

3 Ḫâṭır-ı mecrûḥuma merhem gerekmez dostum
Merḥametle bir naẓardur göñlümi ḫôş eyleyen

4 Kimler ile içdügüñ bir bir didilerdi baña
Göñlümi ol bâdedür añduḳça bî-hûş eyleyen

5 Derd-mend İsḥâḳ ol vaḳtin göreydüñ ḥâlüñi
Kim saña raḥm itmeyeydi nâleñi gûş eyleyen

311b

Rubâ'iyyât-ı A'lemü'l-'Ulemâ'i'l-Mütebaḫḫirîn Efḍalü'l-Fuḍalâ'il- Müteverri'în Ḥâletî Efendi El-Ma'rûf Beyne'l-' Ulemâü's-Sâde Bi-'Azmî-zâde Efendi

(Aḫreb Vezinleri)

155-

Cânsuz olıcaḳ maḥabbet-i Ẕât-ı Ḫudâ

Ṭavr-ı dili nûr-ı 'aşḳ ider nâ-peydâ

Ol feyżledür ki ġam destânından

Elbette çıḳan ya Ḳays olur ya Leylâ

156- Velehû

Biñ kerre sürûş-ı ġayb eylerse nidâ

Baḳmaz ṭaraf-ı sipihre erbâb-ı fenâ

Her luṭfı Ḫudâ-yı lem-yezelden bilürüz

Hiç dâde-i dehre olmaduḳ dest-güşâ

157- Velehû

İtdi dil ehl-i derdi fermân-ı ḳażâ

Ġam âteşine semender bî-pervâ

Emvâc-ı belâya ṣabr iden ġarḳaları

Ḳa'r-ı yemm-i 'aşḳa çekdi girdâb-ı fenâ

158- Velehû

Çaḳ cânuma geçse zaḫm-ı şemşîr-i cefâ

Kimden iderin ümîd-i bî-hûd-ı vefâ

Bir kerre iletmedi meşâm-ı yâre

Bûy-ı ciger-sûẖtemi bâd-ı ṣabâ

159- Velehû

Esrâr-ı ġamuñdan eylesem fetḥ-i elbâb

İtme dilümi şikeste seng-i ʻitâb

Şûrîde-i ʻaşḳ râz ṭutmaz hergiz

Ṭurmaz ḳafes içre bâd ġırbâlde âb

160- Velehû

Mihr-i ruẖı virse beyt-i aẖzânuma tâb

Elbette ider o mâh ʻavdında şitâb

Ḥâl-i dil-i zâra itmeyüp raḥm olur

Gelmekde çü sîm gitmede çü sîmâb

161- Velehû

Bir dilbere mâyilem ki itseydi ʻitâb

Ḥükmini ânuñ tebâh ider luṭf-ı ẖiṭâb

Ḳaṣd eylese ḳatl-i ʻâmına ʻuşşâḳuñ

Ḫandeyle virür ẖançer-i müjgânına âb

162- Velehû

Düşnâmla itse ʻâşıḳa fetḥu'l-bâb

Elbette olur telâfî-i luṭf-ı ẖiṭâb

Serkâr-ı cemâle gelmez ol şûḫ gibi

Ma‘nâ-ger-i nâz ṣûret-ârâ-yı ‘itâb

163- Velehû

Ṣahbâ-yı fenâdan olsa mest ü ḫarâb

Elbette gelür ḫırâş olur bâde-i nâb

312[a]

Ġam-ḫâne-i ‘aşḳa âsmân saḳf olımaz

Zeyn itse eger şûşe-i zerrîn-i şihâb

164- Velehû

Zinhâr ki ey Ḥâletî-i pür-şüde tâb

Âbâd iken olma tîşe-i ġamla ḫarâb

Çoḳdur ḫaṭar-ı yem-i belâ zîrâ kim

Girdâbın ider nühüfte ser-pûş ḥabâb

165- Velehû

Ey dâ’im idüp ḫadeng-i cevrine pertâb

‘Uşşâḳı zebûn ḳılan peykân-ı ‘itâb

Çün ġonçe-i nergis oldı çeşm-i baḫtum

Ḳıl neşter-i ġamze birle faṣd-ı reg-i ḫâb

166- Velehû

Olmadı dil-i belâ-keş güm-şüde-tâb

Zaḫm-ı diline recâyla merhem-yâb

Yandı cigerüm tamâm şimden ṣoñra

Görsünler o mest-i nâza bir ġayri kebâb

167- Velehû

Seylâb-ı sirişkim olsa farżâ ḫûn-âb

Bulmaz ser-i kûy-ı yârda rütbe-i âb

Gitdi o zamân ki ḳordı ḫûbân-ı cihân

Her ḳatre-i ḫûna narḫ-ı yâḳûṭ-ı müẕâb

168- Velehû

Her mâtem-i ġamla eyleyüp bezm-i ṭarab

Feryâdum olur sürûd-ı pür-şûr u şeġab

Ben bî-ser ü pâya her zamân reşk eyler

Bî-kefş ü külâh olan ḳalenderler hep

169- Velehû

'Aşḳuñla baña ṣıdḳ u ṣafâ vir yâ Rab

Her derdüme derdüñle devâ vir yâ Rab

Ḫâkister-i dûzaḫ-ı belâ ḳıl tenümi

Tek âyine-i dile cilâ vir yâ Rab

170- Velehû

Dil mülkini derdüñe vaṭan ḳıl yâ Rab

Çeşmüm ‘Aden’le hem Yemen ḳıl yâ Rab

Bir destüm olursa büt-tirâş-ı ümîd

Bir destümi de ṣanem-şiken ḳıl yâ Rab

171- Velehû

Kâr-ı dilümi hemîşe âh it yâ Rab

Bî-âh geçen demim tebâh it yâ Rab

Oldı baña ġam ṣırâṭ-ı târîk-i dırâz

Pâ-laġz-ı ümîdden nigâh it yâ Rab

172- Velehû

Sâḳî yine bezmi reşk-i ferver dîn it

Erbâb-ı dilüñ dehânını gülçîn it

Aç sâ‘id-i bâzûlaruñı el-ḥâṣıl

Âyine-i câma deste-i sîmîn it

173-

Derd ehli odur ki ṣormayup râh-ı necât

Yanında bir ola ḫâr degül zehr ü nebât

Ḥükmin virmez bu kâr-ı zâr-ı ‘aşḳuñ

Şemşîr-i belâyı bilmeyen âb-ı ḥayât

312b

174-

Ġam manṣıbını alınca bâ-ḳayd-ı ḥayât

Yazmaġa debîr-i ʻaşḳ ben zâra berât

Oldı bedenümde her elif bir ẖâme

Her dâġ-ı siyâh-ı sîne lebrîz-i devât

175-

Ey ẖaṭṭı olup vaẓîfe-i derde berât

Gîsûsın iden cihâna bend-i necât

Bulmaz gül-i ter ṭarâvet-i ruẖsâruñ

Her şebnemi olsa ḳaṭre-i âb-ı ḥayât

176-

Oldı bu zamân ʻaceb zamân-ı ḥayret

Hep dîdeler oldı ẖûn-çegân-ı ḥayret

Ġamdan açamaz dehânın aṣlâ kimse

Zûr ide meger gelüp benân-ı ḥayret

177-

Yâ Rab dil-i zâra cez̲beden ḳullâb it

Ol ġarḳ-ı ḍalâle rîsmân-ı pür-tâb it

Hem çeşm-i ümîde mîl-i istiġnâ çek

Hem gûş-ı recâyı ḳâlıb-ı sîm-âb it

178-

Yâ Rab beni sen bu ẖâbdan bîdâr it

Mest-i mey-i ġaflet olmuşam hüşyâr it

Dûd-i dili vü eşk-i ḥasretüm luṭfûñdan

Bir yire getür seḥâb-ı raḥmet-bâr it

179-

Çün çeşme-i mihr-i çeşmümi bî-âb it

Âb-ı keremüñle cânumı sîr-âb it

Luṭfuñla sühâ-yı nîm-rûz-ı emelüm

Çöz Zühre-i ṣubḥ-gâh-ı ʻâlem-tâb it

180-

Ey derd-keş-i firâḳ her şeb âh it

Ḥasret niçe olur melekleri âgâh it

Çün bâġ-ı viṣâle irmege yoḳ çâre

Gülzâr-ı ẖayâl-i yâri nüzhet-gâh it

181-

Ben ẖaste-i ʻaşḳa geçdi hengâm-ı ʻilâc

Oldı dil-i yâr u ẖâṭırum seng-i zücâc

Bâzâr-ı belâda tâliʻim gör ki olur

Eşküm gibi naḳd-i pâk-i nâ-dîde revâc

182-

Yâ Rab ġamuñ ile mâye-i râḥat-ı rûḥ
Gelsün dil-i zâre derd-i ‘aşḳuñla fütûḥ
Vir dîde-i câna girye-i Ya‘ḳûb’ı
Olmazsa dehânumda eger nevḥa-i Nûḥ

183-

Bu şeş-der-i ġamda bilmeyüp best ü güşâd
Birdür naẓarumda ṣûret ü zaḫm u ziyâd
Görmem nigeh-i ḳabûlüme erzânî
Yerden göge dek yıġılsa kâlâ-yı murâd

313[a]

184-

Bir dem ki virürdi ḥükmüni best ü güşâd
Ġam gelse dile eger olurduḳ nâ-şâd
Nâ-geh görünüp ṭılsım-ı şemşîr-i fenâ
Ḳalmadı göñülde raġbet-i genc-i murâd

185-

Dîvân-ı ezelde ḳısmet-i isti‘dâd
İtdi dilümüz fenâya âḫir mu‘tâd
Mânend-i esîr-i derd-i istisḳâyız
Olsa yerimüz kenâr-ı deryâ-yı murâd

186-

Bir gîce gelüp o şâh-ı pâkîze-nihâd
İtmez dil-i zârı vâṣıl-ı genc-i murâd
Nerm olmadı ḳalbi gerçi dûd-ı şerer
Ġam-ḫânemi itdi çün dükkân-ı ḥaddâd

187-

Mecnûn-revişân-ı vâdî-i ʿaşḳ-ı vidâd
Ḫâr-ı elem içre buldılar verd-i murâd
Cûyende-i laʿl-i yâr olan ʿâşıḳlar
Bâzûya getürdi ḳuvvetin çün Ferhâd

188-

Ey şâhid-i luṭf ʿâlem-i ġayb u şühûd
Her gûşe-i bâġ-ı fażlı bir çeşme-i cûd
Luṭf eyle ḳitâb-ı ʿaşḳuñ irsâl eyle
Mensûḫ ola tâ ki bende aḥkâm-ı vücûd

189-

Ol ẓâlim-i dil-siyâh çün çarḫ-ı kebûd
Ser-cümle vücûdum eyledi ġam-fersûd
Virmez mi ṣanur hevâ-yı serd-i âhum
Ser-çeşme-i iḳbâline eñ ṣoñra cümûd

190-

Cân ü ten ü ser ki olmaya ġam-fersûd

Meşhûd olımaz tecellî-i Ṭûr u şühûd

Efkâr-ı cihândan olmaduḳ âsûde

Berhem-zede olmayınca serkâr-ı vücûd

191-

Olsam nola vaż‘-ı yârdan nâ-ḫoşnûd

Her gâh ẓuhûra gelse dilḫâh-ı ḥasûd

Sûdâ-ger-i kişver-i fenâyum ki baña

Ṣabr ile melâl oldı sermâye-i sûd

192-

Hicrânla oldı ḫâṭırum ġam-fersûd

Çün âyine-i şikeste jeng-âlûd

Şîrâze-i vaṣl-ı yâre irince gezend

Evrâḳ-ı ḥazâna döndi eczâ-yı vücûd

193-

Bî-minnet-i feyż-i mürşid câme-i kebûd

Reşk-i ḥarem itdi ḳalbim envâr-ı şühûḍ

Bir kişvere kim ḳadem baṣam bir kerre

Girmez o diyâra simyâ-gâr-ı vücûd

194-

Gül-gûne-i şerm olup cemâlinde bedîd

Meşşâṭa-i ḥüsn itdi bir ṭarz-ı cedîd

313b

Keyfiyyet-i bâde istemez ġamzeleri

Muḥtâc degül fesâne-i tîġ-ı ḫurşîd

195-

Ḳaldı emelüm çü genc-i güm-geşte kilîd

Yoḳ defter-i ḥâcetümde bir rây-ı resîd

Taḳvîm-i fenâda oldı dâġ-ı siyehüm

Taṣvîr-i küsûf-i küllî mihr-i ümîd

196-

Ḥaḳḳâ ki olup o şûḫ fenninde ferîd

Kâşâne-i nâza ṣaldı bir ṭarḥ-ı cedîd

Gül-ruḫlarınuñ ṣafâsı olmaz ḥâṣıl

Biribirine muḳârin olsa iki ʻîd

197-

Çek Ḥâletiyâ defter-i iḳbâle resîd

Ḳıl ye's ü rıżâyı ḥâlüñe beyt-i ḳasîd

Bî-bâl ü per it kebûter-i âmâlüñ

Baġlanmasun aña nâme-i bîm ü ümîd

198-

Ol şûḫuñ olup fünûn-ı ʻaşḳında ferîd

S̱âbit-ḳademüm çü kûh-ı lerzende çü bîd

Mażmûn-ı nigâhı hep cefâdur ammâ

Ṭuymaz dil-i dîvâne-i bî-hûde ümîd

199-

Cân tenden eger iderse ḳaṭʻ-ı peyvend

Olur yine dil bu ḥâlden nâ-ḫursend

Kuhsâr-ı belâda şöyle cân virsem kim

Ser-tîşe-i mergüm olsa Ferhâd pesend

200-

Pervâne-i câna şemʻ-i ġam virdi gezend

Dil micmer-i ġamda yandı mânend-i sipend

Ammâ ki çü murġ-ı nîm-bismil hergiz

Olmadı bu üft ü ḫîzler fâyide-mend

201-

ʻAḳl ile idüp hemîşe ceng-i nâverd

Ġam maʻrekesinde nâmum itmem nâmerd

Vâdî-i belâda kâm-rân-ı ‘aşḳum

Oldı baña gird-bâd bir râh-âverd

202-

Ḳıl dîde-i merḥametle her gâh naẓar

Ol ‘âşıḳa kim ġam eyleyüp zîr ü zeber

İtmiş işigüñde ḫâk-rûb olmaġiçün

Müjgânını deste deste ḫûn-âb-ı ciger

203-

Kâlâ-yı ḥaḳîḳate olan sûdâ-ger

İtmez bu metâ‘-ı dehr-i fânîye naẓar

Bâl-i meges ü perr-i hümâdan sipeḥimüz

Şâh eylese biñ gedâyı bir demde eger

204-

Baḥreyn-i fenâ vü ‘aşḳ olup pür-gevher

Sûd itmedi anda olmayan sûdâ-ger

Ey manẓara-i cihânda râḥat dileyen

Medd-i baṣar-ı emelden it ḳat‘-ı naẓar

314[a]

205-

Ser-çeşme-i cândan itmeyüp ḳat‘-ı naẓar

Dökdi yire âb-ı rûyını İskender

Gerdûndan iden recâ-yı seyyâre-i sa‘d

Ümîd idinür serâbdan nilüfer

206-

Ey şûḫ gehî zülâl-i luṭfuñ göster

Her gâh vücûdum eyleme ḫâkister

Sür zevraḳ-ı cevri sâḥil-i inṣâfa

Deryâ-yı cünûnum olmadan mevc-âver

207-

Evżâ‘-ı zamân-ı sifle-i dûn-perver

İtdi dil-i zârı gûy u çevgân-ı keder

Âyine-i ḫâṭırım mücellâ idemez

Çarḫ olsa tamâm tûde-i ḫâkister

208-

Bir ‘arṣadayuz ki ḫûn-ı erbâb-ı hüner

Ḫûn-ı şafaḳ-ı sipihr-veş oldı heder

Ḥayfâ ki cihâna itmedüñ vaż‘-ı ḳadem

Âyine-i çarḫ olmadın jeng-âver

209-

Olmaz şecer-i ümîd hiç bâr-âver

Virsem mes̱elâ sebû sebû ḫûn-ı ciger

İtmez dil-i yâre kâr farżâ olsa
Her bir nefesim çü kûre-i âhen-ger

210-
Olur der-i pend-i ‘âşıḳa mühre-i ḫar
Gûyâ ki bün-ı gûşını mâhiyyet ider
Üftâde-i çâh-ı ġam yapışmaz hergiz
Zerrin resenin uzatsa şâh-ı ḫâver

211-
‘Aşḳuñla olup vâlih ü ser-geşte vü zâr
İtmem iki gün ġamuñla bir yirde ḳarâr
Dîvâne-i herze gerd-i gûristânum
Câh ehli yanumda oldı hep seng-i mezâr

212-
Endûh-u melâl ḫâṭırum ḳıldı figâr
Ne dilde şekîb ḳaldı ne cânda ḳarâr
Düşdüm o ḫarâbâta ki rindânı anuñ
Bî-bâde vü câm mest olur üştür-vâr

213-
Ey nâṣıḥ-i hûş-mend ü pâkîze tebâr
Lü’lü-yi kelâmuñ itme żâyi‘ zinhâr

Dünyâdaki târ-ı ‘ankebût olsa behem

Mümkin midür ola üştür-i meste mehâr

214-

Kâr-ı dil ehl-i ‘aşḳı âh eyleme hiç

Ser-kûçe-i ḳahrı şâh-râh eyleme hiç

Naẖçîr-i ġamuñ firâr-ı resmin bilmez

Temkîn-i melâḥatüñ tebâh eyleme hiç

215-

Ebr-i kerem zamâne-i nâ-sere kâr

Olur sırrına dil ehlinüñ ṣâ‘iḳa-i bâr

314b

Dâmân-ı recâ-yı ehl-i dil ẖâlidür

Ḳaplarsa zemîni berf-veş sîm-niṡâr

216-

Seng-i ġam olup ḥavâle-i sîne-i zâr

Ser-tîşe-i reşk farḳımı ḳıldı figâr

Bâzâr-ı belâda itdi ṣan kûhınuñ

Ser-cümle muẖâlefâtı üstümde ḳarâr

217-

Ey şaḥne-i ‘aşḳ dâr-ı zülfine ilet

Ben ‘âşıḳı kim ġâyet âmâli budur

Ammâ ki disün o gence dellâl-ı belâ

Her ḥabîbe ‘âşıḳ olanuñ ḥâli budur

218-

Düşmenler olup ḥarîf-i ẖalvetüñe yâr

Peyġûle-i ġamda ḳalmışam nâ-sere-kâr

Her gâh baña ġubâr-ı ẖâṭır getürür

Sûdâ-ger-i müşg ṣanduġum bâd-ı bahâr

219-

Bâzâr-ı belâda olmasam dükkân-dâr

İtmezdi metâ‘-ı derd üstümde ḳarâr

Sûdâ-ger-i melâlden olup fâyide-mend

Sermâye-dih-i ẖâce-i ‘aşḳum her bâr

220-

Temkîn-i melâli eyleyüp kendüme kâr

Hergiz reh-i ġamda olmadum kâm-şümâr

Pîrâmen-i âşiyân-ı murġ-ı dilüme

Şâhîn-i belâ per döker itdükçe güẕâr

221-

Pey-der-pey ider ġam u feraḥ çünki ẓuhûr

Ġam gelse maḳâmuñ it raṣad-gâh-ı sürûr

Fikr eyle tecelliyât-ı luṭf u ḳahrın

‘Aḳluñ vâr ise ne ye’s gelsün ne ġurûr

222-

Ol dem ki tecelliyât-ı ‘aşḳ itdi ẓuhûr

Ḳıldı dil-i bî-sükûnı fevvâre-i nûr

Şol âteş-i ‘aşḳa düşmüşem ben kim

Bir lem‘asına taḥammül itmez biñ Tûr

223-

Eyler dil ehl-i ḥâli bî-lem‘a vü nûr

Ṭûl-i emel ile fikret-i dûrâ-dûr

Ḫoş-ḥâl-i ḳanâ‘atüm ki ‘aynumda degül

Ne nân-ı Süleymân u ne nân-rîze-i mûr

224-

Ḫaṭṭ-ı mey ki ruḫumda deyü ey ġayret-i ḥûr

Yoḳ yerlere itme fikret-i dûrâ-dûr

Ḫurşîd-i cemâlüñ olıcaḳ ‘âlem-tâb

Çıḳdı aña ḳarşu iki ṣaf baġladı mûr

225-

Her gâh nola o ḫusrev-i mülk-i ġurûr

Ġam-ḫânemüz itse ġayret-i ḫacle-i ḥûr

Biz cez̠be-i ʿaşḳ ile perî-ḫân iderüz

Bî-vâsıṭa-i ʿazîmet ü ḳayd-ı buḫûr

315[a]

226-

Dûd-ı dil-zârı itmesüñ ʿâlem-gîr

Ṣad-bâr olurdı tîre mirʾât-ı żamîr

Sûdâ-ger-i kûçe-i belâ-yı ʿaşḳız

Sermâyemiz oldı sîne-i derd-pez̠îr

227-

Evżâʿ-ı sipihr-i ḫâṭırım zâr eyler

Hem-vâre zebûn-ı baḫt-ı bed-kâr eyler

Âhen-ger-i dehr her zamân sanʿatını

Ḳufl-i der-i devletümde iẓhâr eyler

228-

Gâhî beni hecr-i yâr maḫzûn eyler

Geh ġayret-i aġyâr ciger-ḫûn eyler

El-ḥâṣıl olur zerd-i tenüm miḫnetle

Ṭopraġa yapışsa ʿaşḳ altun eyler

229-

‘Uşşâḳı sürûr-i vaṣl giryân eyler

Derd olmasa sînesinde efġân eyler

Mestâne-i bezm-i şevḳ olan ‘ârifler

Pîrâheni ḳor da cismi sûzân eyler

230-

Erbâb-ı ṭarîḳata ṭarîḳat ġamdur

Aṣḥab-ı ḥaḳîḳata ḥaḳîḳat ġamdur

Tafṣîle ne ḥâcet ey dil-i şûrîde

Fihrist-i cerîde-i maḥabbet ġamdur

231-

Şevḳuñla derûn-ı ẖâṭırum rûşen olur

Añduḳça ruẖuñ feżâ-yı dil gülşen olur

Bâd-ı seḥeri getürse bûy-ı zülfüñ

Kâşâne-i rûḥ ser-be-ser revzen olur

232-

Dil nâr-ı maḥabbetiyle ẖâkister olur

Ḫâkistere belki reşk ider demler olur

Şol baḥr-i fenâya ġavṭa urduḳ biz kim

Tîġ-ı ġama her ḥabâbı bir miġfer olur

233-

Her geh ki ümîd-i pîşvâ-yı dil olur

Âḫir dil-i bî-mecâl pâ-der-gil olur

Elbette nişânda ḳılduġum naḫl-i emel

Mânend-i dıraḫt naḳş-ı bî-ḥâṣıl olur

234-

Dil rûy-ı melâl görmeden ḫurrem olur

Bî-verziş derd-i ḫâṭırum derhem olur

Bâzâr-ı vücûd olursa âyîn-beste

Ârâyiş-i dükkân-ı ḥâyatum ġam olur

235-

Oldı şeb-i ġam medîd bilmem nice olur

İtdi siyehüm sefîd bilmem nice olur

Vâ-ḥayf ki hem-çü cây-ı bed-ṭâli'

Nev-ḥarem-i ümîd bilmem nice olur

236-

Ṭutmazsañ eger reh-i mürüvvet nice olur

Ḥâl-i dil-zâr-ı pür-melâlet nice olur

315[b]

Reng-i zaḥma naẓar ḳılanlardan ṣor

Ḫâkister-i külḫan-ı maḥabbet nice olur

237-

Eyler baña reşk merd olan ‘âşıḳlar

Meydân-ı belâda ferd olan ‘âşıḳlar

Naḳd-i emelümden oldı sermâye-sitân

Ol kâle-fürûş-ı derd olan ‘âşıḳlar

238-

Bâlâya lisân-ı ‘aşḳda pest dinür

Erbâb-ı vefâya murġ-ı pâ-best dinür

Bir meclis-i ünse maḥrem olduḳ biz kim

Cûyâ-yı neşâṭa anda bed-mest dinür

239-

Her çend ki yâr ‘arż-ı rûy u berr ider

Endûh-keşân-ı ‘aşḳını bî-fer ider

Yanmaz didügüñ semender-i nâr-ı ġamı

Bir şu‘le-i şem‘-i ḥüsni ḫâkister ider

240-

Vuṣlat diseler firâḳ-ı câvîd çıḳar

Gül naḫli nişânde eylesem bîd çıḳar

Beyt-i emelüm ‘aceb mu‘ammâdur kim

Yüz vecihle andan ism-i nevmîd çıḳar

241-

Ben bî-dile çarẖ ẕehrden boşa virür

Beytü’l-ḥazenüm melâlden tûşe virür

Olmaz dil-i ẖâki gibi ḳutlu zemîn

Bir dâne-i ġuṣṣa anda ṣad-ẖûşe virür

242-

Bir şeb ki gelüp o ẖusrev ü bende-nüvâz

Ḳılmışdı yerüm ḥarîm-i ẖalvet-geh râz

Çaḳ sâz-ı niyâza urmayınca destüm

Olmadı o şeh-i ġunûde-i pister-i nâz

243-

Olmaz bu zamânda şem‘-i ẖalvet-geh-i râz

Pervâne-i ‘aşḳ çekse biñ sûz u güdâz

Çoḳ gelmekle metâ‘-ı nâz-ı ẖûbân

Ayâġa uruldı cümle kâlâ-yı niyâz

244-

Meh-veşler olup nişeste-i sâḥil-i nâz

‘Uşşâḳı ider helâk-i girdâb-ı niyâz

Olmazdı naẓîri âsmân-ı ḥanek

Ḫurşîdi eger olaydı ẕerrât-nüvâz

245-

İtdüñ der-i ‘aşḳı dest-endûhla bâz

Ferhâd’la Ḳays’a olmuşuz seng-endâz

Bir ṭâyifeyüz ki red ider pîr-i muġân

Câm-ı elem üzre olmasaḳ ‘arbede sâz

246-

Olur der-feyż her zamân ‘aşḳla bâz

Ol ‘aşḳ eger olursa da ‘aşḳ-ı mecâz

Şevḳiyle cünûna beñzemez zühd ü vera‘

Uymaz dem-i Zü’l-feḳâr’a hergiz dem-i kâz

316[a]

247-

Bu şem‘a-i nev-ẓuhûr-ı ḫalvet-geh-i râz

Ṣaldı dil-i ḫalḳa lem‘a-i sûz u güdâz

Az ḳaldı ki ide cünbüş-i ebrûsı

Her ‘aşḳ-ı ḥaḳîḳîyi pül-i cûy-ı mecâz

248-

Ol Ḫusrev-i çâr-bâliş-i naḫvet-i nâz

İtmez der-i iltifâtı bir kimseye bâz

Fersûde-leb olsa fî’l-miṡâl ‘âşıḳlar

Kâr eylemez ol perîye efsûn-ı niyâz

249-

Ol şâh-ı serîr-i ʻişve vü kişver-i nâz

Ḳılmaz dil-i zârı maḥrem-i ḫalvet-i râz

Gülzâr-ı vefâya eylemez važʻ-ı ḳadem

Gül-berg-i ḥayâtım eylesem pây-endâz

250-

İrmez kef-i pâyına ruḫ-ı ehl-i niyâz

Zer-beft-i vücûdın eylese pây-endâz

İnṣâf idicek ġarîb revnaḳ virdi

Kâşâne-i ḥüsn-i yâre fevvâre-i nâz

251-

Çün itmedüñ ey ṭabîb-i erbâb-ı niyâz

Bir bûse ile telâfî-i ʻömr-i dırâz

Ḳıl ḫâk-i derüñle ḫûnumı âġişte

Ol zaḫm-ı ġama bu vechle merhem-sâz

252-

Bir şemʻ-keşîde ḳadd-i ʻuşşâḳ-güdâz

Ṣaldı bu cihâna pertev-i ʻişve vü nâz

Ol şâh gelürse bezme ḳıl ey sâḳî

Zer-beft-i şuʻâʻ-ı bâdeden pây-endâz

253-

Ḥaḳḳâ ki bu şeb o şûh-ı ṭanbûr-nüvâz

Zîr ü bâmın itdi ser-be-ser naġme-i râz

Gûş-ı dil-i ʻâşıḳa gelen destinden

Ya zaḫme-i şîve idi ya perde-i nâz

254-

Olmaḳ gerek o ṭabîb-i erbâb-ı niyâz

Ben zâra zamânı geçmedin dermân-sâz

Çeşmine nice ḳıyâs ider aḥvâlüm

Ben ḫaste-i derd-i ʻaşḳum ol ḫaste-i nâz

255-

Pey-der-pey esüp nesîm-i cân-perver-i nâz

Deryâçe-i ṣabrum eyledi mevc-endâz

Olmaz ser-i zülf-i yârdan dest-i ṣabâ

Fülk-i dil-i bî-ḳarâr içün lenger-sâz

256-

Hergiz olamaz ḥarîf-i ser-kûçe-i râz

Mîzân-ı ġamından olmayan seng-endâz

Pervâne-i bezm-gâh-ı istiġnâ ol

İtme dilüñi şem‘-i siyeh-ḫâne-i âz

257-

Olmaz ruẖ-ı ehl-i derde bir vechle bâz

Ebkâr-ı ümîde fer viren ẖacle-i râz

316[b]

Dîbâñuz nâz u ʻişvedür hep ẖûbân

ʻUşşâḳ ise cümle bûriyâ-bâf niyâz

258-

Ġam maʻrekesinde ḳalmaya cây-ı gürîz

Gösterse melâl-i dehşet-i rüst-â-ẖîz

Terkîb-i müferriḥ ol ṭabîb-i cândan

ʻUşşâḳa yeter teġafül-i nâz-âmîz

259-

Peyġûle-i faḳrı itmesüñ cây-ı gürîz

Bulmuşdı ẓafer zamâne-i bed-heme-çîz

Bir ṭâyifeyüz ki gûşe-i külẖandan

Olduḳ ser-i ehl-i câha ẖâkister-i rîz

260-

Lâyıḳ mıdur ey zamâne-i bed-heme-çîz

Bî-sâbıḳa-i nizâʻ çoḳ böyle sitîz

Bir kerre daẖî nesîm-i ṣubḥ-ı iḳbâl

Gül-berg-i murâdum itmedi dest-âvîz

261-

Geh derd ü ġamıyla ġonçe-veş dil-tengüz

Geh berg-i ḫazân-resîdeye hem-rengüz

Biz nâleler eylemekde gülzâr-ı ġamuñ

Bülbüllerine hemîşe pîş-âhengüz

262-

Ḥaḳḳâ ki ʻaceb bülenddür himmetimüz

Gerdûn olamaz cümle-keş-i saṭvetimüz

Sulṭân-ı felek serîr-i mülk-i ʻaşḳına

Ġam oldı bizüm müdebber devletimüz

263-

Çün mîş-i nizâr ṭâḳ olup ṭâḳâtimüz

Gitdi reme-i ümmîdle ülfetimüz

Ṣaḥrâ-yı emelden eyleyüp ḳat‘-ı naẓar

Ḳurbân-geh-i ġamda beklerüz nevbetimüz

264-

Fersûde-i dâġ-ı ḥasret itdük tenimüz

Ser-cümle metâ‘-ı derddür maḫzenimüz

Teşvîş-i ḫalâṣa düşmezüz zîrâ biz

Dest-i ġam-ı ʻaşḳa virmişüz dâmenimüz

265-

Geh râh-ı belâda sâye-veş bî-siyerüz

Geh pister-i ġamda ḫaste-i bî-ḫaberüz

Ḫâkister olınca yanmamuz bâḳîdür

Pervâne-i şâm ü ʻandelîb-i seḥerüz

266-

Geh ṣadr-nişîn-i bezm-i istiġnâyuz

Geh ṣaff-ı niʻâl içinde nâ-peydâyuz

Ḥükmin virürüz cefâ vü luṭfuñ dâʼim

Biz ʻaşḳla cezr ü meddi var deryâyuz

267-

Geh zâviye-i fenâda nâ-peydâyuz

Geh sâlik-i râh-ı faḳrla hem-pâyuz

Zehr-i elemüñ ʻilâcı ṣabr itmekdür

Mâr ise zamâne biz de mâr-efnâyuz

317[a]

268-

Hem ṣaf-şiken-i ʻadû-yı dil-fersâyuz

Hem gerd-i reh-i fenâda nâ-peydâyuz

Küh-sâr-ı belâda hem-ser-i Kûh-kenüz

Vâdî-i elemde Ḳays'la hem-pâyuz

269-

Peykâr-geh-i cefâda bî-pervâyuz

Biñ tîr-i sitem ṭoḳınsa pâ-bercâyuz

Dilberler içün dili mücellâ ḳılduḳ

Biz âyine-dâr-ı ṭal‘at zîbâyuz

270-

Biz râh-ı belâ bî-ser ü sâmânlarıyuz

Kûy-ı emelüñ ‘azîz mihmânlarıyuz

Cânâ neye cân virmeyi a‘lâ bilürüz

Ġam mektebinüñ ṭıfl-i sebaḳdânlarıyuz

271-

Şeh-râh-ı fenâda mûr-ı bî-pervâyuz

Biñ mevkib-i ġam geçerse pâ-bercâyuz

Mey-ḫâne-i dehr olsa pür ḫum-ı murâd

Biz dürd-keşân-ı câm-ı istiġnâyuz

272-

Biz meclis-i şevḳ-i bâdiye-peymâlarıyuz

Bâzâr-ı ġamuñ ‘ayblu kâlâlarıyuz

Hiç dâm-ı vücûda olmazuz dil-beste

Ser-ḳulle-i Ḳâf-ı ‘aşḳ ‘Anḳâlarıyuz biz

273-

Biz kûçe-i faḳr râh-peymâlarıyuz

Ḳâf-ı ‘ademüñ be-nâm ‘Anḳâlarıyuz

Na‘lîn-i ümîd ü bîm neyler bizde

Biz Ṭûr-ı ḥaḳîḳatüñ tehî pâlarıyuz

274-

Biz Kûh-kenüñ tamâm hem-serleriyüz

Vâdî-i ġamuñ çü Ḳays bî-ferleriyüz

Melbûs-ı vücûda olmazuz dil-beste

Deryâ-yı ḥaḳîḳatüñ şinâverleriyüz

275-

Şâh-ı ġam-ı ‘aşḳ ḫâne-perverleriyüz

İḳlîm-i vasî‘-i derd serverleriyüz

Çekme ġamımuz bizüm sen ey zâhid-i şehr

Biz nâr-ı maḥabbetüñ semenderleriyüz

276-

Biz zîr-i ḳademde cân virür mûrlaruz

Çaḳ rûz-ı ezelde aña me’mûrlaruz

Olup ser-i zülf-i yâr-ı bend-gerden

Hep ṣûret-i muḫtârda mecbûrlaruz

277-

Biz râh-ı belâ bî-ser ü sâmânlarıyuz

Kûy-ı emelüñ ‘azîz mihmânlarıyuz

Cânâ neye cân virmeyi a‘lâ bilürüz

Ġam mektebinüñ ṭıfl-ı sebaḳdânlarıyuz

278-

Peyġûle-i ġamda bî-ḫûr u bî-ḫâbuz

Telḫ-âb u belâ vü derdle sîr-âbuz

317[b]

Enfâs-ı ḥayâtımuz tebâh eylemedük

Germâbe-i ‘aşḳ-ı yâre külḫan-tâbuz

279-

Biz kişver-ı ġamda şâh-ı bî-enbâzuz

Dîhîm fenâ-yı ‘aşḳla mümtâzuz

Her gâh ser-simâṭ-ı istiġnâdan

Seg gibi hümâya üstüḫân-endâzuz

280-

Sulṭân-ı belâ-yı ‘aşḳla dem-sâzuz

Ḳaṣd etse dil-i cefâ-keşe hem-râzuz

Nesrîni nişân-ı tîr-i âh eylemezüz

İnṣâf budur ki ḫayli dûr-endâzuz

281-

Biz ma‘reke-i melâlde ser-bâzuz

Sâz u selb-i fenâyla mümtâzuz

Tekmîl-i sülûk-i ‘aşḳ idüp Ẕü-n-nûnuñ

Her ḳande añılsa nâmı ḥarf-endâzuz

282-

Ṣayyâd-ı rıżâya beste-i fitrâküz

Teslîm yolında s̱âbit olmış ḫâküz

Ẓâhirde görüp sükûnumuz aldanma

Zinhâr ki ḫâkister-i âteş-nâküz

283-

Deryûze-geh-i recâda dâ’im lâlüz

Ḥayrân-şüde-i nümâyiş-i âmâlüz

Eflâke ‘aceb mi atmasaḳ seng-i cünûn

Biz ḫum-şikenân-ı bâde-i iḳbâlüz

284-

Biz ḥâṣıl-ı bâġ-ı ‘âlem-i ‘irfânuz

Gül gibi güşâde rûy u leb-i ḫandânuz

Hiç şehr-i vücûda itmezüz vaż‘-ı ḳadem

Hep bâdiye-i fenâda ser-gerdânuz

285-

Biz âh-keşân-ı miḥnet-i hicrânuz

Gencîne-güşâ-i gûşe-i vîrânuz

Görmez bizi kârvân-ı erbâb-ı ümîd

Âzâde revân-ı meslek-i ḥırmânuz

286-

Pervâne mis̱âl yanmadur her şeb işimüz

Ṣûfîlere beñzemez bizüm gerdişimüz

Endûh-ı ġam ile sîne-kûpuz dâ’im

Çoḳdan çalınur bu ṭabl-ı âsâyişimüz

287-

Her gâh ḥazîn ü hemîşe nâ-şâduz biz

Gûyâ dil-i Ḳays u ṭab‘-ı Ferhâd’uz biz

Her gâh baḳup bu gûne giryân oluruz

Her laḥẓada ṣanki ṭıfl-ı nev-zâduz biz

288-

Âzürde-dilân-ı sîne-i efkâruz biz

Mecnûn-revişân-ı Kûh-ken-kâruz biz

Hergiz gözümüz ġamiyle uyḫu girmez

Dükkân-ı mâḥabbet içre şeb-kâruz biz

318[a]

289-

Şâh-ı ġam-ı ʻaşḳa maḥrem-i râzuz biz

Ser-gûş melâmetîyle mümtâzuz biz

Kibrît-i ṣafâ-yı ḳalbi der-kâr ḳılup

Bâzâr-ı fenâya âteş-endâzuz biz

290-

Her gâh belâda cüst ü çâlâküz biz

Her reh-güẕer-i melâlde ḫâküz biz

Birdür bizde lücce vü kenâr-ı yem-i ġam

Mânend-i şinâverân bî-bâküz biz

291-

Ḥükm-i ḳalem-i ḳażâyla nâlüz biz

Âteş zen-i ḫâr-best-i âmâlüz biz

Ḫûn-ı dili mey fiġânımuz ney ḳılduḳ

Nüzhet-geh-i fenâda ḫoş ḥâlüz biz

292-

Meydân-ı ḳażâda gûy u çevgânuz biz

Her redd ü ḳabûle bende-fermânuz biz

Şemşîr-i ġama teslîm-i gelûyı ṭutup

Ḳurbân-ı ser-rıżâ-yı Yezdânuz biz

293-

Ġâret-zede-i nigâh-ı cânânuz biz

İḳlîm-i belâda salṭanat-rânuz biz

Düşdi dilimüz o mâh-ı çâr-ebrûya

Gûyâ ser-çâr-ı rehde ḥayrânuz biz

294-

Çevgân-ı cefâ-yı ʻâleme gûyuz biz

Merdûd-ı hezâr kûçe vü kûyuz biz

Hep meclis-i yâre kendümüzden varuruz

Ol gülşene ṣan giyâh-ı ḫod-rûyuz biz

295-

Bezm-i ġam-ı ʻaşḳa mest-i giryânuz biz

Rezm-i elem olsa merd-i meydânuz biz

Olsaḳ da derûn-ı pister-i vuṣlatda

Mû-ḫâste-i hirâs-ı hicrânuz biz

296-

Âşüfte dilân-ı nâ-be-sânuz biz

Gehvâre-i ġamda ṭıfl-ı giryânuz biz

Pejmürde-giyâh-ı bâġ-ı ḥırmânuz biz

Âfet-zede-i semûm-ı hicrânuz biz

297-

Biz künc-i fenâda pây-pest-i ʻaşḳuz

Dil-ḫaste-i derd ser-şikest-i ʻaşḳuz

Dâman-i recâya olmazuz âvîzân

Âmâde-i merḥabâ-yı dest-i ʻaşḳuz

298-

Her gâh esîr-i müstemend-i ʻaşḳuz

Maḳbûl-i melâl-i dil-pesend-i ʻaşḳuz

Cân u dil ü ʻaḳlı ṣaḳlaruz ḫûbâna

Biz ḳâle-fürûş-ı şehr-bend-i ʻaşḳuz

299-

Biz pîr-i ṭarîḳ-ı pür-şühûd-ı ʻaşḳuz

Ḥayrân-ı cemâl-i ḫoş-nümûd-ı ʻaşḳuz

318[b]

ʻAnḳâyla nisbet eylemeñ zîrâ biz

Güm-nâm-ı melâl-ı bî-vücûd-ı ʻaşḳuz

300-

Biz tekye-geh-i belâda pîr-i ‘aşḳuz

Mey-ḫâne-i ġamda şîr-gîr-i ‘aşḳuz

Reşk itdi vücûdumuz tamâm efsürde

Sermâ-zedegân-ı serd-i sîr-i ‘aşḳuz

301-

Biz ser-zedegân-ı tîġ-ı tîz-i ‘aşḳuz

S̱âbit-ḳademân-ı bî-gürîz-i ‘aşḳuz

Pür-cürm-i maḥabbet eyledüñ nâmemizi

Aṣḥâb-ı yemîn-i rüst-e-ḫîz-i ‘aşḳuz

302-

Geh ẕerre-i mihr-i âsmân-ı ‘aşḳuz

Geh gird-i sütûr-ı kârvân-ı ‘aşḳuz

Her derd ü belâya i‘tibâr eylemezüz

Düşvâr-pesend-i ġam-keşân-ı ‘aşḳuz

303-

Biz mest-i zebûn-ı bezm-gâh-ı ‘aşḳuz

Üftâde-i pây-mâl-i râh-ı ‘aşḳuz

Ebrû vü ḫaṭṭuñ çıḳarmazuz ḫâṭırdan

Ṭuġrâ-keş-i ḫoş-nüvîs-i şâh-ı ‘aşḳuz

304-

Biz mey-keş-i sâġar u sebû-yı ‘aşḳuz

Rüsvâ-şüdegân-ı çâr-sû-yı ‘aşḳuz

Dükkân-ı emelden almazuz kefş-i murâd

Mecnûn-ı bürehne-pây-ı kûy-ı ‘aşḳuz

305-

Hem tâze ẓuhûr-ı taḫt-gâh-ı ‘aşḳuz

Hem gerd-i zemîn-nişîn-i râh-ı ‘aşḳuz

Çeşm-i emeli revâdur itsek beste

Biz şu‘bede-bâz-ı bezm-gâh-ı ‘aşḳuz

306-

Hem kâr-güẕâr-ı taḫt-gâh-ı ‘aşḳuz

Hem bedreḳa-i ḳadîm-i râh-ı ‘aşḳuz

Naḫl-i emeli zemîne peyvest itdük

Biz erre-keşân-ı ḫân-ḳâh-ı ‘aşḳuz

307-

Hiç bâb-ı recâda pây-best olmamışuz

Ḥırmân elemiyle dil-şikest olmamışuz

Teşvîş-i ümîde ṣalmaduḳ kendümizi

Ser-kâr-ı fenâda ḫâm-dest olmamışuz

308-

Biz kûy-ı ferâġdan ba'îd olmamışuz

Cûy-ı heves üzre berg-i bîd olmamışuz

Mâhî-i emel girân gelüp ṭab'ımuza

Şaṣt-efgen-i lücce-i ümmîd olmamışuz

309-

Şermende-i luṭf-ı rûzgâr olmamışuz

Memnûn-ı sipihr-i bî-medâr olmamışuz

Alup kef-i deste dest-i peymân-ı emel

Bânû-yı murâda ẖâst-gâr olmamışuz

319[a]

310-

Dilbend-i recâ-yı sîne-sûz olmamışuz

Ṭûl-i emel ile tîre-rûz olmamışuz

Ümmîd-i vûṣûl-i maġz-ı âmâle düşüp

Her 'aẓm-i remîme dîde-dûz olmamışuz

311-

Maġlûb-ı sipihr-i dil-i siyâh olmamışuz

Memnûn-ı şu'â'-ı mihr ü mâh olmamışuz

Dâ'im yerimüz felâẖan-ı miḥnetdür

Pây-ı dil-i 'aḳla seng-i râh olmamışuz

312-

Ser-nâẖun-ı ġamla dil-ẖırâş-ı hecrüz

Ḫûn-âbe-keşân-ı bed-ma‘âş-ı hecrüz

Sulṭân-ı viṣâle bulmaduḳ ruẖṣat-ı ḳurb

Biz ser-zedegân-ı dûr-bâş-ı hecrüz

313-

Biz bâde-i ġamla cânı mest eylemişüz

Murġ-ı dil-zârı pây-best eylemişüz

Biz jeng-i melâl bilmezüz zîrâ kim

Mir’ât-i vücûdumuz şikest eylemişüz

314-

Hiç reh-rev-i râh-ı i‘tibâr olmamışuz

Dil-beste-i ḳayd-kâr u bâr olmamışuz

Mânend-i ġınâ-yı ḳalb s̱âbit-ḳademüz

Çün ḥırṣ u heves-ger-i efkâr olmamışuz

315-

Biz bezm-i fenâda cânı mest eylemişüz

Ḫûn-âb-ı cigerle mey-perest eylemişüz

Kâlâ-yı ümîdi eyleyüp cümle fürûẖt

Endâze-i fikrimüz şikest eylemişüz

316-

Ḥarrâḳa-i derdi dil-firûz eylemişüz

Kibrît-i fenâyı ḫâne-sûz eylemişüz

Deryûze-ger-i ümîd-i ye's itmek çün

Ebvâb-ı recâyı mîḫ-dûz eylemişüz

317-

Âh-ı seḥeri sipihr-sây eylemişüz

Dûd-ı dil-zârı reh-nümâ eylemişüz

Ferhâd idi gerçi âteş-efrûz-ı melâl

Biz her şererini şu'le zây eylemişüz

318-

Derd-i ġam-ı 'aşḳa dehr dermân idemez

Mecrûḥ-ı firâḳı çarḫ ḫandân idemez

Biñ kez sebḳ-i ümîdi taḳrîr itseñ

Âzürde-dilân-ı hecr iẕ'ân idemez

319-

Bir ṭâyifeyüz çeşmimizi ḳân iderüz

Ḫalvet-geh-i ġamda maḥv-ı ebdân iderüz

Sönseydi bu meclis içre şem'-i ḫurşîd

Himmet-i nefs ile biz firûzân iderüz

320-

Biz gûşe-i ġamda âh-ı şeb-ḫîz iderüz

Dûd-i dilimüz şerâre-engîz iderüz

319b

Fi'l-cümle ṣafâmuz olmasa câm-ı dili

Ḫûnâbe-i ḥasret ile lebrîz ideriz

321-

Biz ḳâlıb-ı cismi ser-be-ser cân iderüz

Sûhân-ı ġam ile maḥv-ı ebdân iderüz

İtsün ne iderse Kûh-ken ammâ biz

Kûh-ı emeli feżâ-yı ḥırmân iderüz

322-

Biz dâm-ı ümîdi dil-şikâr itmemişüz

Milvâḥ-ı recâya i'tibâr itmemişüz

Hiç baḫt-girân-ı rikâb içün ḫâṭırımuz

Ser-geşte-i kûy-ı intiẓâr itmemişüz

323-

Biz ṣayd-ı murâda hay hay itmemişüz

Mir'ât-ı derûnı ḫod-nümây itmemişüz

Zencîr-i ferâġ-ı bâl ile pâ-bendüz

Sûhân-ı ümîdi bend-sây itmemişüz

324-

Dil-ḫaste-i ġam cihânda bî-derd olmaz

Âḫir nefese irince demserd olmaz

Evḳât-ı ḥayâtı vaṣlla geçse eger

Erbâb-ı niyâz nâr-perverd olmaz

325-

Âmed-şüdle der-i fenâ bâz olmaz

Her kimse o bezme mahrem-i râz olmaz

Mîzân-ı niyâzı ṭutmayan destinde

Hengâme-i ġamda rîsmân-bâz olmaz

326-

Vîrâne-i reşk hergiz âbâd olmaz

Maẓlûm-ı melâl maẓhar-ı dâd olmaz

Vay ol dil-i zâre kim ola üftâde

Bir kâfire kim esîri âzâd olmaz

327-

Kâm-ı dil-i ehl-i faḳr şîrîn olmaz

Bîmâr-ı fenâ ḥarîf-i bâlîn olmaz

Ḥâcet-ṭalebân-ı dehre düşmez ġam-ı ‘aşḳ

Deryûze-gerân-ı çerâġı sîmîn olmaz

328-

‘Aşḳ ehli ḥarîf-i bezm-i cânân olmaz

Erbâb-ı hünerde baẖt çendân olmaz

Eṭvâr-ı sipihr kimseyi güldürmez

Gülzâr-ı fenâda verd-i ẖandân olmaz

329-

Bâzâr-ı fenâda kâle-i sûd olmaz

Hâmûn-ı ‘ademde ẓıll-i memdûd olmaz

Esbâb-ı ümîdi virmeyen nâdâna

Manṣûbe-i vaṣl-ı yâr meşhûd olmaz

330-

‘Ârif ġamla mükedderül’l-bâl olmaz

Mest-i mey-i ‘aşḳ düşse pâ-mâl olmaz

Her yerden eger gelürse seng-i ṭa‘na

Erbâb-ı fenâya böyle iḳbâl olmaz

320[a]

331-

Ḥâl ehli olan esîr-i taḥḳîḳ olmaz

Ol fenne düşende fikr ü tedḳîḳ olmaz

Olur naẓar ile zer vücûd-ı ḫâki

İksîr-i fenâda kar' u inbîḳ olmaz

332-

Çün çeşm-i siyâh-ı yâr pergâr olmaz

'Ayyâr dinilse cây-ı inkâr olmaz

Bir vechle tesliyet ider 'âşıḳı kim

Müjgânlarınuñ biri ḫaberdâr olmaz

333-

Derd-i dil-i ehl-i ḥâle dermân olmaz

Hicrânına vaṣl-ı yâr pâyân olmaz

Çaḳ âḫir olınca kâr-ı canbâz-ı ecel

Hengâme-i ḥasreti perîşân olmaz

334-

Dil naḳdini dilberâna öñdül ḳomuşuz

Dâġ-ı ġamı cânâna bî-teemmül ḳomuşuz

Biz başḳa biz ıṣṭılâḥ peydâ itdük

Ḳan yutmanuñ adını taḥammül ḳomuşuz

335-

Bir ṭâyifeyüz ki rûz u şeb âh dirüz

Âh itmeyene nedür bu gümrâh dirüz

Burc-ı dile ra’yet-i ferâġat-ı dikerüz

Zîrâ yürüdükçe Allâh Allâh dirüz

336-

Biz naḳş-ı nigâr-ı dehre meftûn degilüz

Vâdî-i fenâda Ḳays’dan dûn degilüz

Ammâ ki olup gûş-güẕâr-ı şeh-i ġam

Bülbül gibi ref‘-i ṣavta me’ẕûn degilüz

337-

Biz ẕerre-i mihr-i tâbdâr-ı ḥüsnüz

Fermân-ber-i şâh-ı kâm-kâr-ı ḥüsnüz

Bir tâze cüvâna olmuşuz dil-beste

Sevdâ-zedegân-ı nev-bahâr-ı ḥüsnüz

338-

‘Aḳlı giderür de derd-i cânân aluruz

Ḥaḳḳâ o metâ‘ı ẖayli erzân aluruz

Biz miḥnet-i ‘aşḳı eyleyüp sermâye

Bâzâr-ı fenâda cân virür cân aluruz

339-

Bûy-ı gül-i nâzı dirmeyenler bilmez

Gülzâr-ı niyâzı irmeyenler bilmez

Ḳadrini zülâl-i ḫoş-güvâr-ı vaṣluñ

Germâbe-i hecre girmeyenler bilmez

340-

Derd-i dil-i ehl-i ‘aşḳa dermân iremez

Kem ẕerre faḳra mihre-i raḫşân iremez

İtmez dile kâr ṭa‘ne-i ehl-i ġurûr

Mînâ-yı sipihre seng-i mestân iremez

341-

Biz kûy-ı fenâyı farḳ-ı ferḳad bilürüz

Ehl-i ḫıredüñ ḳabûlini redd bilürüz

320b

Bir ṭâyifeyüz ki ṭarfetü’l-‘ayn içre

Pindâr-ı vücûdı küfr-i sermed bilürüz

342-

Her dîde-i eşk-bâra giryân dimezüz

Her sîne-i dâġdâra sûzân dimezüz

Mıḳrâż-ı belâ zebânımuz ḳaṭ‘ itse

Dermân-ṭalebâna derd-mendân dimezüz

343-

Biz meyl-i metâ‘-ı rûzgâr eylemezüz

Sûdâ-ger-i fikri herze-kâr eylemezüz

Ġamdan ki gelûmuz olmaya zehr igen

Enfâs-ı ḥayâta reh-güẕâr eylemezüz

344-

Ġavvâṣ-ı emel hemîşe gevher bulmaz

Gülçîn-i ümîd her zamân gül bulmaz

Ta‘cîl-i direng-i kârda ḥikmet var

Gülbang-ı ḫurûs-ı ‘arş bî-vaḳt olmaz

345-

Her dil ki reh-i belâda pûyân olamaz

Meydân-ı fenâda ol feres-rân olamaz

Biz şem‘-i ümîdi çoḳdan itdük mürde

Himmet-i nefes ile ol firûzân olamaz

346-

Ey tâc-ı ġurûrın eyleyüp çarḫa mümâs

Her gâh ṣanan vücûdını ḫayrü'n-nâs

Sen hergiz ‘aşḳ n'idügini bilmezsin

Dön dâyire-i emelde çün gâv-ḫırâş

347-

Erbâb-ı hünerde görmedük şâd olmış

Bend-i sitem-i felekden âzâd olmış

Bir cür'a-i câmın ehl-i dil görmeyicek

Ḫum-i meyi heft imiş ya heftâd olmış

348-

Esrârını dil zamân zamân söyler imiş

Hengâme-i ġamda dâstân söyler imiş

'Aşḳ ehli olup da miḥnet-i hicrâna

Ben ṣabr iderin diyen yalân söyler imiş

349-

Ḥâlini gören bu dîde-i pür-ḫûnuñ

Derdini bilür tamâm ben maḥzûnuñ

Zaḫm-ı dilüme kifâyet itmek olmaz

Berfi nemek olsa ser-be-ser gerdûnuñ

350-

Biz yâr yolında cismi pâ-mâl itdük

Ruḫsârı gibi sirişkimiz âl itdük

Yazduḳ ḫaṭṭ-ı nev-demîdesin levḥ-i dile

Biz defter-i ḥüsni şimdi icmâl itdük

321[a]

351- Târîḫ-i Merḥûm Sâʻî Berây-ı Sûr-ı Hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḫân

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Ḥamdü-lillâh ʻadlle virdi cihâna zîb ü fer
Ḫusrev-i ʻâdil Süleymân-ḥaşmet ü Cemşîd fer

2 Âlemi geşt eyler iseñ At Meydânı gibi
Olmaya sûr-ı hümâyûna maḳâm-ı muʻteber

3 Seyr içün şâha iki şâhâne ʻâlî şeh-nişîn
Ḳıldılar bünyâd miṡlin görmedi nevʻ-i beşer

4 Şemse-i saḳfı muallâk ṭûb-ı zerdür dâ'imâ
Çeşmine ḫurşîd-veş dâ'im zülâl-i feyż iner

5 Eyledi maḳdûrını ṣarf anda üstâdân-ı dehr
Görmemiş miṡlin cihânı seyr idenler ser-te-ser

6 Bu maḳâm-ı dil-güşâyı devlet ü iḳbâl ile
Sâʻat-i mesʻûdda devletle ḳılsunlar maḳar

7 Sûr-i ʻâlîde gelüp ẓıll-ı Ḫudâ-yı Lâ-Yezâl
Pâdişâh-ı baḥr ü ber Sulṭân Murâd-ı nâm-ver

8 Gülbün-i gülzâr-ı devlet ġonçe-i bâġ-ı murâd
Ol Muḥammed nâm ü ʻÂlî-menzilet vâlâ-güher

9 Ṣıdḳ u iḫlâṣ ile el ‘açup Cenâb-ı Ḥażrete

Diyeler ḫalḳ-ı cihân idüp du‘â şâm ü seḥer

10 Yâ İlâhî bu gülistânuñ güliyle ġonçesi

Ḥaşre dek ola maṭarrâ nitekim gülberg-i ter

11 Salṭanat taḫtında ey şâh-ı hümâyûn-menzilet

Ber-ḳarâr ol nitekim devr eyleye şems ü ḳamer

12 Bu ṣafâ-efzâ maḳâmı seyr idüp â‘yân-ı dehr

Didi târîḫini Sâ‘î ‘‘sûr-ı şâh-ı baḥr u berr ’’ **(Sene 990)**

352- Târîḫ-i Sâ‘î Berây-ı Tecdîd-i Sikke

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḥażret-i Sulṭân Murâd-ı bin Selîm ol pâk-dîn

Bir velî sîret şeh-i ‘âlî-naẓar ehl-i yaḳîn

2 İḳtiżâ-yı dehrle olmuşdı sikke münḳalib

İḫtilâl-i sîmi ıṣlâḥ eyledi şâh-ı güzîn

3 Bende-i dâ‘î olan Sâ‘î didi târîḫini

‘‘ Eyledi tecdîd-i sikke pâdişâh-ı kâm-bîn ’’ **(Sene 993)**

353- Târîẖ-i Sâ'î Berây-ı Sulṭân Murâd

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

1 Açıldı salṭanat bâġında iki ġonçe-i mevzûn
Ya iki naẖl-i gül bu gül-sitâna ṣaldılar sâye

2 Birinüñ 'ârıżı mihre müşâbih birinüñ âya
Birine câriye ẖurşîd ü birine ḳamer dâye

3 İşidüp Sâ'î dâ'î dedi târîẖ-i mevlûdın
'' İki şehzâdesi Sultân Murâd'uñ geldi dünyâyâ ''

354- Târîẖ-i Ṭâlibî Berây-ı Fetḥ-i Burûsa

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Zihî fetḥ ü ẓafer el-ḥamdü-lillâh
Ki aldı Bursa'yı kâfirden Orẖân

2 Didiler Ṭâlibî târîẖin ânuñ
'' Alındı Burûsa oldı dâr-ı îmân '' **(Sene 726)**

321[ah]

355- Târîẖ Berây-ı Ḳatl-i Sulṭân Muṣṭafâ

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'' Ẓulm-i bî-ḥad be-âẖir-i Şevvâl '' **(Sene 960)**

356- Berây-ı Fetḥ-i Revân

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Didi fetḥine Ḳalender târîḫ
Şehüñ aldı Revân’ını paşa **(Sene 991)**

357- Berây-ı Fetḥ-i Tebrîz

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Ṭâlibî dâ‘î didi anuñ o dem târîḫin
Sünniyân aldı bugün döge döge Tebrîz’i **(Sene 993)**

358- Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Aḥmed Ḫân

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Didüm ol dem lafẓen ü ma‘nen anuñ târîḫini
‘‘ Oldı Sulṭân Aḥmed’i biñ on ikide tâc-dâr ’’ **(Sene 1012)**

321b

359- Târîḫ-i Ḥâletî Efendi Berây-ı Vefât-ı Fehmî Efendi

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Âdem nice döyer bu ġam-ı cân-güdâza kim
Bir demde ṣaldı ḫırmen-i ṣabr u ḳarâra od

2 Gitdi o mîr-i meclis-i erbâb-ı fażl olan
Sâz-ı ṭarab olursa revâdur güsiste-rûd

3 Herkes ‘aceb mi nâle vü efġânlar eylese
Şimdi odur maḳâma münâsib olan sürûd

4 Naḫl-i murâdı olmadı dünyâda bâr-ver
Bârî cinânda ücreti Bârî ide ḫulûd

5 Biñ sûz u derdile didi târîḫ Ḥâletî
‘‘ Gitdi ‘adem diyârına Fehmî gibi vücûd ’’ **(Sene 1014)**

360- Velehû

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ḥażret-i Ḫân Meḥemmed ibn-i Murâd
Ġâlib olup ‘adûya devletle

2 Ḫalḳ-ı dünyâyı eyledi şâdân
‘Azm idüp taḫtına sa‘âdetle

3 Girdi ḳaṭ‘-ı menâzil eyliyerek
Meh-i nev gibi şehre şöhretle

4 Ḥamd idüp Ḥâletî didi târîḫ
‘‘ Geldi şâh-ı cihân selâmetle ’’ **(Sene 1005)**

361- Târîḫ-i Ḥâletî Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Müşerref ḳıldı fetvâ ṣadrını bir merd-i kâmil kim
Ṭolupdur ṣıyt-ı fażlıyla anuñ bu günbed-i mînâ

2 Ṣafâlar sürmemiş bir kimse yoḳ a‘lâ vü ednâda
‘Aceb luṭf eyledi ḫalḳ-ı cihâna Ḥażret-i Mevlâ

3 ‘Aṣâ-yı ḫâmesiyle girdi deryâ-yı ‘ulûm içre
Fünûnuñ her birinde ḳıldı iẓhâr-ı Yed-i Beyżâ

4 Görüp bu Ḥâletî hâtif bu sırra oldı çün vâḳıf
Didi târîḫin anuñ ‘‘ buldı yerin manṣıb-ı fetvâ ’’ **(Sene 1000)**

362- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḥabbeẕâ kâşâne kim görseydi Mânî naḳşını
Ṣûret-i dîvâr-veş dem-beste vü ḥayrân ola

2 Ṭutmasa Keyvân şuâ‘-ı mihrden zerrîn ‘aṣâ
Lâyıḳ olmaz kim bu ḳaṣr-ı devlete der-bân ola

3 Olmaya cây-ı ta‘accüb olsa ger ḫûb u bülend
Bir mekân kim ṣâḥibi böyle refî‘ü’ş-şân ola

4 Mîr Ṭahmâs-ı ‘Acem kim şâh Ṭahmâs-ı ‘Acem
Bezmine gelseydi ger şermende-i iḥsân ola

5 Ḥâṣıl-ı ‘ömrin Ḫudâ bâd-ı żarardan ṣaḳlasun
Serv-veş s̱âbit-ḳadem güller gibi ḥandân ola

6 Hâtif-i ġaybî didi idüp du‘â târîḫini
‘‘ Mîr Ṭahmâs’uñ sarâyı her dem âbâdân ola ’’ **(Sene 1012)**

363- Târîḫ-i Meylî Efendi Berây-ı Fevt-i ‘Ulvî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 ‘Aceb merdüm-rübâsın ey felek mânend-i ejderhâ
Ġıdâ olmaḳdadur dâ’im saña dünyâ vü mâ-fîhâ

2 Senüñ süflî iken ṭab‘uñ neden ey çarḫ-ı merdüm-küş
Dönüp ‘Ulvî’ye ḳıyduñ ḥaḳ bu kim bî-vech ü bî-ma‘nâ

3 Didi ehlî ‘alâ fevtine anuñ Meyliyâ târîḫ
‘‘ Maḳâm-ı cennet-i ‘ulyâyı ‘ulvî eyledi me’vâ ’’ **(Sene 993)**

322[a]

364- Be-nâm-ı Ḥâfıẓ Meḥmed Sellemehu’llâh

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Keserken ṭırnagından fażla dilber nıṣf-ı ḫâtem mi
Doḳındı avcına bir ḳatre düşdi bilmezem dem mi

2 Ben iki yüzli maḥrem istemem dir nâzile cânân
Ser ü vechini ġaltân itse ‘âşıḳ pâyına kem mi

365- Târîḫ

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḥażret-i Yaḥyâ Efendi kim anuñ
Ṣadr-ı Rûma ẕât-ı pâkidür eḥaḳ

2 Resm-i ‘adl ü dâdı tekmîl eyledi
Müntehîler aldılar andan sebaḳ

3 Rûm ilin teşrîf idince bî-ṭaleb
Didiler târîḫin anuñ ‘‘ fażl-ı Ḥaḳ ’’ **(Sene 1018)**

366- Târîḫ

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Cihân-ı bî-beḳâdın rûḥ-ı pâki rıḥlet itdükde
Dimiş Sulṭân Süleymân pend idüp oğlı Selîm Ḫân’a

2 Ṣaḳın mağrûr olup bu devlet-i dünyâya aldanma
Ne Efrîdûn’a ḳalmışdur ne Sâm u ne Nerîmân’a

3 Selîm’im ‘adl u dâd ile saña benden yeter târîḫ
‘‘ Bilürsin ḳalmadı bâḳî cihân mülki Süleymân’a ’’

322[b]

367- Târîḫ-i Câmi‘-i Ḳaṣaba-i Berġos

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘‘ Mescid-i Aḳṣâ vü Beytü’ṣ-Ṣâliḥîn ’’

368- Târîḫ-i Fetḥ-i Edirne

‘‘ Miftâḥu’l-Ḳılâ‘ ’’ **(Sene 761)**

369- Târîḫ-i Delü Birâder Berây-ı Mescid-i Ḫod

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Mesciden ḫâliṣan li-vechillâh

370- Berây-ı Vefât-ı Cemâlî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Ṭolındı gözden ol şems-i ma‘ârif çün didüm târîḫ
‘‘ Nihân oldı Cemâlî yüz ṭutup ṣıdk ile Allâh’a ’’ **(Sene 991)**

371- Târîḫ-i Hâşimî Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Murâd Ḫân

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḳuṭb-ı ‘âlem Ḥażret-i Sulṭân Murâd-ı kâm-kâr
Oldı şâh-ı heft-kişver ol şeh-i ‘âlî-nijâd

2 Hâşimî dâ‘î didi mesrûr olup târîḫini
‘‘ Şâh-ı ‘âdil oldı ‘izz-i cûd ile Sulṭân Murâd ’’ **(Sene 983)**

372- Ma‘lûl-zâde Anaṭolı’dan Naḳîb Olup Neḳâbetle Rûm İli Olduġınadur

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḥamdü-lillâh gün gibi evc-i şerefde ey göñül
Ṭâli‘üñ şimdi sipihr-i ‘izzete oldı ḳarîb

2 Ḥaḳ naḳîb eşrâfı yine ḳâḍî-asker eyledi
Eyleyüp ‘adl ile aña ṣadr-ı a‘lâyı naṣîb

3 Devlet ü ‘ömrin ziyâde eylesün Mevlâ müdâm
‘Adl ü dâd ile virüp ey Hâşimî bu ṣadra zîb

4 İki ṣadruñ revnaḳı artup bugün buldı şeref
İki târîḫ oldı anuñçün bu beyt-i dil-firîb

5 ‘‘ Ḥamdü-lillâh kim bugün ‘‘ nûruñ ‘alâ nûr ’’ oldı çün ’’
‘‘ Hem mekîn-i ṣadr-ı ‘âlî ḳıldı Allâh hem naḳîb ’’ **(Sene 987)**

373- Târîḫ-i Hâşimî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Güzeller şâhı ‘Abdullâh geldi
Olup mesrûr cân-ı müstemendüm

2 Didi dil Hâşimî târîḫin anuñ
‘‘ Sa‘âdetle ṣafâ geldüñ efendüm ’’ **(Sene 990)**

374- Mîrzâ Maḫdûm Naḳîb Olduġına

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Neḳâbet ṣadrını el-ḥamdü-lillâh
Virüp ol fażl ile Allâh tebârek

2 Gelüpdür Mîrzâ Maḫdûm Efendi
İdüp ey dil ṭarîḳ-i ‘adli meslek

3 Didüm ey Hâşimî târîḫin anuñ
‘‘ Neḳâbet ‘adlile ola mübârek ’’ **(Sene 993)**

375- Berây-ı Vefât-ı ‘Ulvî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Olup bu ‘âlem-i süflîde nâ-kâm
Geçürdi ‘ömrini vaḥdetde ‘Ulvî

2 Didiler Hâşimî târîḫ-i fevtin
‘‘ Maḳâm olsun saña cennetde ‘Ulvî ’’ **(Sene 993)**

376- Sulṭân Murâd’uñ Sulṭân ‘Os̱mân Nâm Şehzâdesine

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Dün gice nâẓır idüm eflâke
Oldı bir aḫter-i ferḫunde ‘ayân

2 ‘Âleme gün gibi pertev ṣaldı
Şevḳ ile ṭoldı o dem kevn ü mekân

3 Nâ-geh ol ṭâli‘-i sa‘d ile revân
Ṭoġdı şehzâde-i Sulṭân-ı cihân

4 ‘Âleme baṣdı sa‘âdetle ḳadem
Ḫayr-maḳdem didi ehl-i dîvân

5 Yazmaġa Hâşimî târîḫin anuñ
Didiler ‘‘ maḳdem-i Ṣulṭân ‘Os̱mân ’’ **(Sene 995)**

323[a]

377- Berây-ı Vefât-ı Ṣabrî Çelebî

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ṣabri yüz ṭutdı Cenâb-ı Ḥaḳḳ’a
Nûr-ı raḥmetle pür ola ḳabri

2 Derde yâ ṣabr yâ sefer didiler
Melekü’l-mevt eyleyüp cebri

3 ‘Azmine Hâşimî didi târîẖ
‘‘ Gitdi dünyâda ḳalmayup Sabrî ’’ **(Sene 999)**

378- Berây-ı Vefât-ı Ṣâ‘î

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Sâ‘i-i nâẓım-ı süẖan-perdâz
Ṭutdı yüz ‘âlem-i beḳâya bugün

2 Hâşimî dâ‘î didi târîẖin
‘‘ Gitdi Sâ‘î reh-i fenâya bugün ’’ **(Sene 1004)**

379- Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân Meḥemmed H̱ân

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ḥażret-i Sulṭân Meḥemmed şâh-ı ‘âlî-şân olup
H̱alḳ-ı ‘âlem ḳıldılar ṭaẖtı öñünde ẖâk-bûs

2 Nevbet ol şâh-ı cüvân-baẖt-ı cihânuñdur deyü
Ḳubbe-i eflâke ṣaldı velvele âvâz-ı kûs

3 Didiler ol pâdişâhuñ Hâşimî târîḫini
‘‘ Ḫân Meḥemmed eyledi dâd ile biñ üçde cülûs ’’ **(Sene 1003)**

380- Târîḫ Berây-ı Vefât-ı Cinânî Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Bülend elfâẓ ile Firdevsi-i s̱ânî Cinânî kim
Bulınmaz şi‘r ü inşâda anuñ mânendi bir kâmil

2 Olup kesb-i kemâl u ma‘rifetde gün gibi meşhûr
Kemâliyle ‘ulûmuñ olmış idi lübbine vâṣıl

3 Ḳılup ḳaṭ‘-ı ta‘alluḳ nâgehân bu mülk-i fânîden
Ṭutup yüz ‘âlem-i ‘uḳbâya âḫir baġladı maḥmil

4 İşidüp intiḳâlin Hâşimî dâ‘î didi târîḫ
‘‘ Cinânî eyleye gülzâr-ı ‘Adn’e varıcaḳ menzil ’’ **(Sene 1004)**

381- Berây-ı Vefât-ı Aḥmed Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Hâşimî dâ‘î te’essüfle didi târîḫini
‘‘ Mühri gibi adı ḳalup gitdi Aḥmed Beg meded ’’ **(Sene 1008)**

382- Berây-ı Vefât-ı Âhî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

1 Âhî-i nev-cüvâna ḳıydı ecel dirîġâ
‘Uşşâḳı itdi nâlân aldı felek o mâhı

2 Ey Hâşimî didiler târîḫini eḥibbâ
‘‘ Nâr-ı firâḳ u derde aḥbâbı yaḳdı Âhî ’’ **(Sene 1016)**

383- ‘Abdülḳâdir Efendi Naḳîb Olduġına
(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Mekîn-i ṣadr-ı neḳâbet olup bi-ḥamdillâh
Kemâl-i ‘adlile bir seyyid-i bülend aḫter

2 Semiyy-i server-i aḳṭâb-ı Şeyḫ Geylânî
Güzîn-i zümre-i sâdât-ı ma‘delet-güster

3 ‘Adâlet ile gelüp ḥâkim oldı sâdâta
Olup ṣaḥîfe-i dâd içre nâmı ser-defter

4 Anuñ Cenâb-ı Şerîfine Hâşimî târîḫ
‘‘ Mübârek ola neḳâbet Efendi’ye didiler ’’ **(Sene 1008)**

384- Berây-ı Vefât-ı Sulṭân Murâd
(Müfte‘ilün Fâ‘ilün Müfteilün Fâ‘ilün)

1 Cânını Sulṭân Murâd Ḥaḳḳ’a revân eyledi
Rûḥ-ı revânı ola ṣaḥn-ı cinân içre şâd

2 Cismini olduḳça bu cây-ı mu‘allâ maḳâm
Raḥmetini eyleye Ḥażret-i Mevlâ ziyâd

3 Türbesi itmâmına Hâşimî târîḫ olur
‘‘ Oldı ‘adîl-i cinân merḳad-i Sulṭân Murâd ’’ **(Sene 1008)**

385- Ma‘rûf Efendi Mıṣr Olduġına

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlün Fâ‘)

1 Ey kân-ı kerem-i fażlla ẕâtuñ mevṣûf

Ḥaḳ Mıṣr’ı senüñ ẕâtuña ḳıldı mevḳûf

2 Dünyâda olup ‘adlle nâmuñ târîḫ

‘‘ Dâd ile Mıṣr’da ol efendim ma‘rûf ’’ **(Sene 1001)**

323[b]

386- Târîḫ-i Vefât-ı Ḥażret-i Emîr Sulṭân

‘‘ İntiḳâl-i Emîr ’’ **(Sene 833)**

387- Târîḫ-i ‘Allâme Efendi Berây-ı Fetḥ-i Ḳal‘a-i Erżurum

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

‘‘ Erżurum’dan Abaza ṣıdḳla çıḳdı gitdi ’’ **(Sene 1037)**

388- Târîḫ-i Vefât-ı Bâḳî Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Şeh-i mülk-i süḫan Bâḳî Efendi gitdi dünyâdan

‘Aceb mi bu ḫaberden ehl-i diller olsa mâtemde

2 Cinân gülzârına ‘azm itdi cân gibi tek ü tenhâ

Firâḳıyla ḳoyup aḥbâbı künc-i ġuṣṣa vü ġamda

3 Anaṭolı iki kez Rûmili ṣadrı olup üç kez

Kimse itmedi itdügi kârı nev‘-i âdemde

4 Kitâb olup enîsi ẕikri hep âyet ḥadîs̱ idi

Cinân içre celîsi ḥûr u ġılmân ola her demde

5 İşidüp Hâşimî fevtin didi târîḫini anuñ
‘‘ Fenâya virdi cismi Bâḳî ḳaldı ismi ‘âlemde ’’ **(Sene 1008)**

389- Târîḫ-i Edâyî Berây-ı Vefât-ı Bâḳî Efendi

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

1 Sulṭân-ı mülk-i ma‘nâ Bâḳî Efendi ya‘ni
İdüp vedâ‘ fânî dünyâya biñ sekizde

2 Mevtine lafẓ u ma‘nen didi Edâyî târîḫ
‘‘ Bâḳî Efendi gitdi ‘uḳbâya biñ sekizde ’’ **(Sene 1008)**

390- Târîḫ-i Fürûġî Der-Ḥaḳḳ-ı Vefât-ı Bâḳî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘‘ Rûḥ-ı Bâḳî içün oḳı fâtiḥa ’’ **(Sene 1008)**

391- Târîḫ-i Hâşimî Lafẓen ü Ma‘nen

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

‘‘ Yol oldı Üsküdâr’a biñ otuzda Aḳdeñiz ṭoñdı ’’ **(Sene 1030)**

392- Târîḫ-i Fetḥ-i Esterġôn lil-Merḥûm Meḥemmed Efendi el-Müftî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘‘ Leşker-i küffâr çıḳdı ḥıṣn-ı Esterġôn’dan ’’

1861
– 0751
1010 **(Sene 1010)** **(Sene 851)**

393- Târîḫ-i Cinânî Berây-ı Âẕerî Çelebî

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 İntiḳâl eyledükde târîḫin
Didiler '' geçdi Âẕerî Çelebî '' **(Sene 993)**

394- Târîḫ-i Sünnet-i Sulṭân Meḥemmed Ḫân Li-Dîvâne Ḳâḍî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

'' Ġonçenüñ düşdi külâhı başı mevzûn oldı '' **(Sene 990)**

395- Târîḫ-i Dîger Lafẓen ü Ma'nen

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

'' Ṭoḳuz yüz ṭoḳsanında oldı sünnet '' **(Sene 990)**

396- Târîḫ-i Vefât-ı Ṣun'ullâh Efendi

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

'' İlâhî eyle Ṣun'ullâh'a raḥmet '' **(Sene 1021)**

397- Târîḫ-i Dîger

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Veḳad defnü'l-'ulûm bi'ẕ-ẕühd ve't-taḳvâ **(Sene 1021)**

398- Târîḫ-i Hâşimî Berây-ı Fevt-i Vezîr Merre Paşa

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

'' Tamâm oldı vü göçdi rûz Merre '' **(Sene 1033)**

399- Târîḫ-i Ceng

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

'' Eyledi Sulṭân Selîm ile ḳıtâli Bâyezîd'' **(Sene 966)**

400- Berây-ı Ṣun‘ullâh Efendi

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Lafẓen ü ma‘nen didi târîḫ-i fevtin Vaḥdetî
‘‘ Göçdi Ṣun‘ullâh Efendi’m biñ yigirmi birde ’’ **(Sene 1021)**

401- Târîḫ-i ‘Azmî-zâde Efendi Berây-ı Vefât-ı Ġanî-zâde Efendi

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Bezm-i fânîden çeküp âḫir Ġanî-zâde ayaḳ
Ḳaldı bâḳî neşe-i ṣahbâ-yı naẓm-ı fâḫirî

2 Didi târîḫ-i vefâtın sâḳi-i bezm-i ezel
‘‘ Göçdi dünyâdan mey ‘ilmi ile ‘aṣruñ Nâdiri ’’ **(Sene 1036)**

402- Muṣṭafâ Paşa Burûsa’ya Geldüginedür

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

‘‘ Eyü geldi vezîr-i eşḳıyâ-küş ’’ **(Sene 1037)**

403- Berây-ı Fevt-i Şem‘î Çelebî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Gitdi Şem‘î Çelebî dünyâdan **(Sene 1018)**

404- Berây-ı Fetḥ-i Mıṣr-ı Ḳâhire

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

İşteḳûl yâ Seyyidî **(Sene 922)**

405- Târîḫ-i Dîger

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

Sulṭân Selîm-i şûy şûy **(Sene 992)**

324[a]

406- Berây-ı Cülûs-ı Şâh Abbâs

Ẓıll-ullâh **(Sene 992)**

407- Berây-ı Cülûs-ı Merḥûm Sulṭân Aḥmed Ḫân

Ẓıll-i Yezdânî **(Sene 1012)**

408- Târîḫ-i Cülûs-ı Sulṭân Murâd

(Müstef'ilâtün)

Şemşîr-i İslâm **(Sene 982)**

409- Târîḫ-i Dîger lil-Merḥûm ʻArab Sinân Efendi

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Oldı Sulṭân Aḥmed İbn-i Şeh Meḥemmed Pâdişâh **(Sene 1012)**

410- Târîḫ-i Dîger

(Mefâʻîlün Fâʻûlün)

Hüve ḫayrü's-selâṭîn **(Sene 1012)**

411- Târîḫ-i Dîger

(Müstef'ilâtün)

Ḫâḳân-ı devrân **(Sene 1012)**

412- Târîḫ-i Dîger

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

1 Didüm ol dem lafẓen ü maʻnen anuñ târîḫini
Oldı Sulṭân Aḥmedî biñ on ikide tâc-dar **(Sene 1012)**

413- Târîḫ-i Kesbî Berây-ı Cülûs-ı Aḥmed Ḫân

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Bir cüvân-kârdan oldı yine Cem-câh-ı şâh **(Sene 1013)**
‘İzz ü iclâl ile İskender-der ü Dârâ-sipâh **(Sene 1013)**

2 Biñ on ikide Receb’de yümn ile itdi cülûs **(Sene 1013)**
Oldı Sulṭân Aḥmed on dördünde şâh-ı dîn-penâh **(Sene 1013)**

3 Kesbî ol şâh-ı felek-taḫt ü cüvân-baḫta didi
Çâr mıṣra‘ her biri târîḫdür bî-iştibâh

414- Târîḫ-i Fevt-i Fâżıl Aḥmed Efendi İbn-i Ebu’s-su‘ûd

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ḳurretü’l-‘ayn seyyidü’l-‘ulemâ
Ser-i serdâr-ı zümre-i fużalâ

2 Mefḫar-i zümre-i mevâli-i Rûm
Ekmel-i dehr ü efżal-i büleġâ

3 Dür-i deryâ-yı ‘ilm ü fażl ü hüner
Ma‘den-i luṭf u kân-ı cûd ü seḫâ

4 Gül-i ḫandân-ı bâġ-ı ‘âlem iken
Gülşen-i ‘ömrine irişdi fenâ

5 Ḫâke ṣaldı anı ḫazân-ı ecel
Bülbül-i dil ḳılursa nâle nola

6 Ḳabrini yâ Rab eyle ravża-i ḫuld
Eylesün ḥûrlar ile ʻayş u ṣafâ

7 Hemdemî işidüp didi târîḫ
ʻʻ Raḥmetullâhi raḥmeten ebedâ ʼʼ **(Sene 976)**

415- Berây-ı Şâh Oġlı
(Mefʻûlü Mefâʻîlün Mefʻûlü Mefâʻîlün)

1 Ṭop atılıcaḳ ḥaydar deryâda biraz yeldi
Hâtif didi târîḫin ḫânım ḳaḳacım geldi **(Sene 998)**

416- Çivi-zâde'nüñ Yirine Maʻlûl-zâde Ḳâḍî-ʻasker Olduġına ʻUlvî Dimişdür
(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Çivi-zâde bugün oldı maʻzûl
Pür neşâṭ olsa ʻaceb mi eṭrâf

2 Ṣaḥib-i ṣadr-ı siyâdet gelicek
ʻUlemâ ḳıldı işigini muṭâf

3 Hâtif-i ġayb didi târîḫin
Çivi ḳaḳdı naḳîb-i eşrâf **(Sene 978)**

417- Berây-ı Fetḥ-i Tebrîz
(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 ʻAbdi-i dâʻî didi târîḫin
ʻAvn-i Ḥaḳḳ ile alındı Tebrîz **(Sene 993)**

418- Ḳuş Yaḥyâ Rûm İli'nden Ma'zûl Olduġınadur

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Şâh-bâz-ı evc-i 'ilm ü ma'rifet
Ya'ni Ḳuş Yaḥyâ o pîr-i nîk-rây

2 'Âlemi alup ḳanâdı altına
Ḳonmaz idi yire mânend-i hümây

3 Uçmaḳ ümmîdin iderlerdi müdâm
El alup andan ḫavâtîn-i sarây

4 Dâm-ı 'azle düşürüp nâ-geh anı
İtdiler ġam âşiyânın aña cây

5 Gûş idüp 'Anḳâ didi târîḫini
Gitdi dîvândan ḳoca ḳaḳnûs vây **(Sene 1006)**

419- Târîḫ-i Fetḥ-i Tebrîz

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ṭâlibî dâ'î didi anuñ o dem târîḫin
Sünniyân aldı bugün döge döge Tebrîz'i **(Sene 993)**

420- Ḳuş Yaḥyâ Ḳâḍî-'asker Olduġına

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Âşiyân-ı bülende şıçdı ḳuşum **(Sene 1008)**

421- Ḳuş Yaḥyâ Rûm İli'nden Ma'zûl Olup Yirine Bâḳî Efendi Ḳâḍî-'asker Olduġına

(Müstef'ilün Fe'ûlün)

Ḳuş uçdı ḳarḳa ḳondı **(Sene 1005)**

324b

422- Sulṭân Murâd Şehzâdelerinüñ Târîḫi

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün)

Şühedâ-yı Âl-i 'Os̱mân **(Sene 1022)**

423- Berây-ı Cülûs-ı Sulṭân 'Os̱mân

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün)

1 Bâ-ḳalem-i zer be-nüvîsem sezâset
Sâl-i cülûs-i şeh-i 'Os̱mâniyân **(Sene 1027)**

424- Târîḫ-i Binâ-yı Arġandı Köprüsi

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Ḫâce ḥâcı Muṣliḥu'd-dîn Ḥaḳḳ aña olsun mu'în
Köprü yapdı Gökderenüñ üstine ṣarf itdi mâl

2 Yir deprendi cihân ırġandı bu ırġanmadı
Bu binâ-i 'âliye 'âlemde hiç irmez zevâl

3 Ṣanki vâdî üzre bir şehr oldı iş bu ḳanṭara
Di bunuñ şânında târîḫ oldı cisr-i bî-mis̱âl **(Sene 897)**

425- Târîḫ-i Fevt-i Kemâl Paşa-zâde

(Mefâ'îlün Fa'ûlün)

Behişt ola maḳâmı **(Sene 960)**

426- Târîḫ-i Fetḥ-i Ḳal‘a-i Saḳız

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Düşmen deheninden Saḳız’ı aldı Ḳapudân **(Sene 983)**

427- Berây-ı Ḳatl-i Beglerbegi

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Beglerbegi kim tîr-i sitemle fuḳarânuñ
Raḥm eylemeyüp ẕerre ḳadar bağrını deldi

2 Ḳatl olunıcaḳ hâtif-i ġaybî didi târîḫ
Beğlerbeğinüñ itdügi hep yolına geldi **(Sene 997)**

428- Fetḥ-i Ḳosṭanṭiye

Beldetün ṭayyibetün **(Sene 857)**

429- Dîger

Âḫirûn **(Sene 857)**

430- Dîger

Yenṣuruhullâhu binaṣrin ‘azîz **(Sene 857)**

431- Târîḫ-i Dîger

İrtiḥâl-el ‘ulûm bi’l-kemâl

432- Târîḫ-i Dîger

Mâte’n-nıḥrîr **(Sene 930)**

433- Târîḫ-i Dîger

Ġufire bila-şekk **(Sene 930)**

434- Târîḫ-i Binâ-yı Câmi‘-i Süleymâniyye li’l-Merḥûm Yaḥyâ Beg

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ṣâḥibü’l-cum‘a şeh-i seniyy-i Süleymân-ı zamân

Câmi‘-i bâlâ Te‘âlallâhü ‘aceb a‘lâ binâ **(Sene 963)**

435- Târîḫ-i Yeñi Câmi‘ Merḥûm Es‘ad Efendi

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Câmi‘ü’s-Sulṭân Aḥmed temme bi’l-yümni’l-celîl

436- Rafż-ı Şuyû‘

(Müstef‘ilâtün)

Meẕheb-i nâ-Ḥaḳ **(Sene 906)**

437- Dîger

(Müstef‘ilâtün)

Meẕheb-i nâ-Ḥaḳ **(Sene 906)**

438- Ġanî-zâde Berây-ı Câmi‘-i Sulṭân Aḥmed

Le ni‘me dârü’l-mütteḳîn **(Sene 1025)**

439- Târîḫ-i Cinânî Der-Ḥaḳḳ-ı Vefât-ı Ebu’s-su‘ûd

Ḳad inteḳâle’l-Mevlâ Ebu’s-Su‘ûd **(Sene 943)**

440- Berây-ı Vefât-ı Sulṭân Süleymân

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Şehîd-i râh-ı Ḥaḳ Sulṭân Süleymân **(Sene 973)**

441- Berây-ı Ḫâce-zâde

Ḳad mâte sulṭânü’l-‘ulemâ’ **(Sene 891)**

442- Çivi-zâde'nüñ 'Azline

Çivi ḳaḳdılar nezâket ile **(Sene 978)**

443- Berây-ı Fetḥ-i Ḳıbrıs

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Aldı Ḳıbrıs aṭasın Şâh Selîm **(Sene 987)**

444- Târîḫ-i Fevt-i Merḥûm Sulṭân Meḥmed Fâtiḥ

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Nevverallâhu ḳabrehû nûran **(Sene 886)**

325[a]

445- 'Azmî-zâde

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ol büt-i ra'nâyı göstermez 'adû-yı bed-liḳâ
Dîni ayru kâfir itmez itdügin anuñ baña

446- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Seḥerden pertev-i mihr-i cemâlin gülşene ṣaldı
Gül-i ra'nâlar anda kendüsin devşürmeden ḳaldı

447- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Yatur dil-ḫasteler cânâ ḳapuñda yaṣdanup ṭaşı
Teraḥḥum ḳıl ki 'uşşâḳuñ ḳatı yaṣduḳdadur başı

448- Müfred-i ʻÂlî

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

Ḳaṭre ḳaṭre dökilür ḳûyuña varduḳça yaşum
Merdüm-i dîde virür yaʻni baña Ḥaḳḳ ṭarîḳ

449- Rubâʻî-i ʻÂlî Efendi

(Ahreb)

Yâ Rab beni maḫlûḳuña muḥtâc itme
Luṭfuñ işigin yaṣdananı âc itme
Faḳr ile göñül mülkini târâc itme
Ḥırṣ oḳlarına sînemi âmâc itme

450- Rubâʻî-i ʻÂlî

(Ahreb)

Yâ Rab beni maḥşerde zebûn irgürme
ʻİṣyânum içün ṭopraġa rûyum sürme
Mey içdi deyü cürm ü ḫaṭâmı ṣorma
Hem ḳanlu yaşum gibi yüzüme urma

451- Rubâʻî-i ʻÂlî

(Ahreb)

Yâ Rab beni ḳıldı keremüñ şermende
Ben şâh-ı cihân göñlümse efgende
Ḫalḳuñ kimi ġafletde kimisi sende
Yoḳ kârum arada benüm illâ ḫande

452- Rubâ‘î-i ‘Âlî

(Ahreb)

Yâ Rab dimezem kim keremüñden dûram
Her laḥẓa senüñ luṭfuñla mesrûram
Çün şükr ü şikâyetde bugün mecbûram
Dîvâneligüm var ne disem ma‘ẕûram

453- Kıt‘a Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Ma‘rifet saña yiter manṣıb içün ġam çekme
Manṣıbı Ḥaḳ saña lâyıḳ görür ammâ Âlî

2 Devlet el virmedügi ẕâtuña naḳş irgürmez
Ehl-i dünyâ yirini şânuña lâyıḳ görmez

454- Rubâ‘î-i ‘Âlî

(Ahreb)

Düşdüm reh-i ‘aşḳa âh u efġân ile bes
Geldi yüregüm dehâna mânend-i ceres
Ḳıldum dehen ü miyân-ı cânânı heves
Didüm nice ḥâl didi herkes belî bes

455- Velehû

(Ahreb)

Ey dil beni şerm-sâr iden sensin sen
Her ẕilleti iḫtiyâr iden sensin sen
Dünyâyla iftiḫâr iden sensin sen
Varı yoġı i‘tibâr iden sensin sen

456- Ḳıt‘a Velehû

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ḫalḳdan ‘uzlet itme ḫıssetle
İttiḥâd eyle ehl ile eks̱er

2 Der-miyân eyle bir dilüm nânuñ
Ḳadrüñi ḳıl hilâlden ber-ter

3 Oldı cem‘iyyet üzre olduġıçün
Aṭlas-ı çarḫuñ ülkeri ülker

457- Sulṭân Murâd’a Virildi

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ey şehinşâh-ı âfitâb-ı kerem
Nûr-baḫş-ı cevâhir-i maḳṣûd

2 Nola kûyuñda bî-vücûd olsam
Ki ider baḥr ḳaṭreyi nâ-bûd

3 Lîk mihr-i sipihr-i devletsin
Bulayın ẕerre-veş ḳapuñda vücûd

4 Ḫâk-i râhuñ ṣaḳınma ‘Âlî’den
Ḳalmasun ḫâṭırı ġubâr-âlûd

458- Ḳıṭ‘a-i ‘Âlî

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Sende mevcûd iken seḫâ vü kerem
Nola ẕemm itse ẕâtuñı iller

2 Ehl-i diller ki cem‘ ola yanuña
Lâ-cerem ḥâsidân seni diller

3 Biribirine gösterür maḫlûḳ
Gökde cem‘iyyet itmegin ülker

459- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Cevri ġavvâs-ı yem-i çeşmüm olup cânânuñ
Dûr-nis̱âr oldı yolında o meh-i tâbânuñ

460- Matla‘-ı Merḥûm Yaḥyâ
(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Göñül ḳuşını uçurdum egerçi evvelden
Hele nişânını buldum başındaki telden

461- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

Dilber geçer yanumdan itmez baña kelâmı
Başındaki ḳaranfül ṭurmaz virür selâmı

325b

462- ‘Âlî

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 İñende manṣıb-ı ‘irfânı ḫôr görme ṣaḳın
Ne ‘azli ḫâṭıra lâyıḥ ne kimse rüşvet alur

2 Bu teng-destlükle câh umarsuñ ey ‘Âlî
Ne gözde naḳd-i sirişküñ ne elde loḳma ḳalur

463- ‘Âlî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlün Fâ‘)

Yâ Rab beni ‘âlemlere destân itdüñ
Mecnûn gibi me’vâmı beyâbân itdüñ
Ḳahr ile göñül mülkini vîrân itdüñ
Yüz ṣuyını ṭopraḳlara yeksân itdüñ

464- ‘Âlî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Ne var beẕl itse vârın sîm tenler
Seḫâ ‘ayn-ı sa‘âdetdür dimişler
Güzellik manṣıbında gice gündüz
Der-âmed eksik olmaz ardı işler

465- ‘Âlî Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Eger cânum daḫi deyn olsa teslîm eylemek yegdür
Cihânda deynle ṣâġ olmadan faḳr ile ölmek yegdür

2 Neden ġam ġuṣṣa çekmek çoḳ degüldür iki yüz sikke
Bu deñlü deyni ey ‘Âlî edâ eyler Edâyî Beg’dür

466- Târîḫ-i ‘Âlî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Aḥmed Aġa kim ḥarîm-i Ḫân Murâd aġasıdur
Ḫâṣ u ‘âma eyledi bu çeşmenüñ ṣuyın sebîl

2 Ḳalbi ṣâfî niyyeti pâk olduġıçün Ḥaḳ aña
Râh-ı ḫayrâta zülâl-i raḥmetin ḳıldı delîl

3 Kim ki ṣuyın içse dir ‘Âlî gibi târîḫini
‘‘ Ṣaḥibi içsün bunuñ cennetde âb-ı selsebîl ’’ **(Sene 977)**

467- Târîḫ-i Niṡârî Çelebi Berây-ı Fevt-i Ḳubûrî İbrâhîm Efendi

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Gördigüm yoḳdur bahâristân-ı ‘âlemde ṡebât
Menzilin ḳıldı gülistân riyâż-ı bî-ḫazân

2 Ey Niṡârî fevtine hâtif didi târîḫ içün
Rûh-ı İbrâhîm Efendi meskeni olsun cinân **(Sene 1055)**

468- Târîḫ-i ‘Âlî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

1 Vezîr-i muḥterem düstûr-ı a‘ẓam
‘İmâret ḳıldı bir ‘âlî mekânı

2 Meḥemmed’dür anuñ nâm-ı şerîfi
Olupdur ‘adlle Bû-Bekr-i S̱ânî

3 Murâd itdükde ‘Âlî aña târîḫ
Didi hâtif mübârek oldı ḫânı **(Sene 975)**

326[a]

469- Meṭâli‘-i Merḥûm Hâşimî Bursevî ‘Aleyhi’r-raḥme

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

O mihrüñ ruḫları vaṣfında maṭla‘lar idüp inşâ
Cemâlî semtine yüz ṭutdum olup medḥ ile gûyâ

470- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Râh-ı Ḥaḳ’da başımuz ey Hâşimî idüp fedâ
Virelüm ḥükm-i ḳażâya çün ‘Alî Mûsâ Rıżâ

471- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Şu‘le-i âhı olup fürḳat şebinde reh-nümâ
Dil uyup otına gitdi kûy-ı dilberden yaña

472- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘Âdetüm dâmânına yüz sürmek iken dâ’imâ
Âstînin öpdürüp itdi yeñi iḥsân baña

473- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Çün ḳabûl olmayacaḳ olmaz belâya sed du‘â
Aġzın açdurma raḳîbüñ itmesün ol bed-du‘â

474- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Baḳdı çün ol zülfi ef‘î zehr-i ḫandeyle baña
S̱âbit oldı âdem öldürdügi mâr-ı ḳahḳahâ

475- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Midâdı âb-ı ḥayvân olmış enfâsı dem-i ‘Îsâ
Bölük kâtibleri şimdi iderler mürdeler iḥyâ

476- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Didüm raḳîbe yâr eyâ murġ-ı bed-ṣadâ
Kesdi başın kebûterinüñ darısı saña

477- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Ḳalem aşlamaġa çoḳ saʻy u himmet eyledüm ammâ
Velî ṭutdurımadum ol nihâl-i nev-rese ḳaṭʻâ

478- Velehû

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Egri baḳma luṭf iderken ḥîn-i vuṣlatda baña
Yoẖsa ḳorlar nâmuñı ẖûbân içinde kec ʻaṭâ

479- Velehû

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Âl-i ʻOs̱mân'a ḳul ol olmaḳ dilerseñ kâm-yâb
Âsitânında olur ẖar-bendeler mâlik-riḳâb

480- Velehû
(Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün)

Aġzı görinmez anda dili tercemân-ı ġayb
Gûyâ zebânı oldı ḥabîbüñ lisân-ı ġayb

481- Velehû

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

ʻÂlemi ḳırduñ geçürdüñ ġamze vü laʻlüñle hep
Ġamze ṭîġ-ı ẖûn-feşândur dârû-yı huşber o leb

482- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Geçerken câm-ı mey ṣundum gelüp nûş itdi ol âfet
Gelince böyle gelse âdemüñ ayaġına devlet

483- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘Âşıḳa ta‘żîm içün yüz yire ḳor ol şûḫ-ı mest
Görmedüm anuñ gibi bir dilber-i ‘âşıḳ-perest

484- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Didüm bir telli destârıyla ṣarılsaḳ behey âfet
Tebessüm eyleyüp didi ẓarâfetle ucın işlet

485- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Görince vaṣluña muġlimler eylerken daḫi niyyet
İmâm olmaḳ saña zaḥmet degül midür behey âfet

486- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ṣafâ-yı bezme ruḫsâr u leb-i cânânedür bâ‘iṯ
Nitekim zevḳ u şevḳe şem‘ ile peymânedür bâ‘iṯ

487-

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Cevrile Hâşimî'ye naġme-i nâ-sâzı gider
Ġâfil olma ötesi ṣoñra Ḥüseynî'ye çıḳar

488-

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Baña pâ-bûsı yeter sînesin ister iller
Kâmil ayaḳda ḳalur nâḳıṣ olan ṣadra geçer

326b

489-

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Ol ġamzelerle 'aḳlumızı ḳıldı târ u mâr
Dil kişverin ḳılıcı ile aldı ẕü'l-feḳâr

490-

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Sîneden geçdükçe tîrüñ eylesün dilde ḳarâr
Olmaz anuñ gibi zîrâ câna lâyıḳ ber-güẕâr

491-

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'Aceb mi sînemi cevr oḳlarına itse siper
Dilâ o ḳaşı kemânuñ ḫadeng-i nâzı geçer

492- Meṭâli‘-i Hâşimî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Girüp ḥammâma ḫalvetde filôrî ‘arż idersem ger
Fütâsı açılup yârüñ ḥicâbı ref‘ ider mi zer

493- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḥaḳîrüñ göñline girmekde luṭf it eyleme te’ḫîr
Şikâf-ı sîneden pertev ṣalup ey mihr-i ‘âlem-gîr

494-

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Helâk içün beni cânân ṭaḳınmış tîġ ile ḫançer
Reh-i ‘aşḳında ey dil merd iseñ terk eyle cân u ser

495-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Ezber idüp vefâyı göñül yazmadur hüner
Bir dilber olsa ma‘rifet ehli oḳur yazar

496-

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Helâk ider seni tîġ-ı müjem dimiş dildâr
Gözindedür ṣaḳın ol çeşmi mestden zinhâr

497-

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Çeküp düşnâm ile mektebde gûşın dilberüñ eks̠er
Ṣadâsı bed mu‘allimler ḳulaḳ taġzîrin eylerler

498- Hâşimî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Bir nev-ḫaṭa mülâzım-ı ‘aşḳ itdi rûzgâr
Mevtî mülâzımı diseler baña vechi var

499- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Ṣar zaḫm-ı hecre merhem-i vaṣluñ disem eger
Ol cân ṭabîbi şîveler eyler yürür ṣarar

500-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Bir luṭfı bendesine ki Sulṭân Murâd ider
Niçün vezîri virmeyüp anı ‘inâd ider

501- Hâşimî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Sehî ḳâmet diyüp ey dil dırâz oġlan seven eks̠er
Nezâket n’idügin bilmez ṣırıḳ ḥammâlına beñzer

502-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

‘Iyd-gâh içre ḳaçan şîşe ile yâr gelür
‘Âşıḳ-ı ḫaste-dilüñ yüregine ṣu sepilür

503-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Esbüñ üzre binüp ey mâh-liḳâ ‘âlemi ḳır
Pür idüp na‘li nişânıyla yiri aylandur

504-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Yârda mihr ü vefâ yoḳ deyü ey ‘âşıḳ-ı zâr
Ḳûyına varmağı terk eyleme her dem yüri var

505-

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

‘Azm eyledükçe ol güneşi görmege seḥer
Sâyem daḫi o demde hemân ardıma düşer

506- Hâşimî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Sîm ü zer şevḳine perrende olup ol dilber
Şimdi bir aḳçenüñ üstine ṭoḳuz ṭaḳla ḳılar

507-

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Zâde-i ṭabʻına herkes cân ile dil-dâdedür
Ehl-i naẓmuñ dilber-i zîbâsı şâʻir-zâdedür

508-

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Bir aṭlasla ḳabardup ruḫlarını dişlemiş aġyâr
Nedür didüm gülüp aṭlas ḳabarcıġı didi ol yâr

509-

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Dil-i sengînini almaġıçün bir birinüñ eks̱er
Ḳaya bâzârına varur Gelibolı'da dilberler

510-

(Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün)

Dünyâ içün raḳîbe vefâlar sezâ mıdur
Birḳaç ġurûşa bendeñi ṣatmaḳ revâ mıdur

511-

(Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün)

Ol ṭıfl-ı nev-resüm ḳaçan at sürdügüm görür
Taḥsînler ile dir bu ne zîbâ sürüş durur

512-

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dilerseñ ‘âlem içre ey göñül ‘ayş-ı ṣafâ-güster
Köse mey-ḫânesinde sâde-rûlarla ṣaḳal göster

513- Hâşimî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Kesik aḳçe virenlerden ḳaçup Mıṣr’a var ey dilber
Mıṣır’da ḳahveci olanlara para bıraġurlar

327[a]

514- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Hercâyîlerüñ şîvesi ‘uşşâḳa ṣayılmaz
Mest-i mey-i nâz oldı güzeller hiç ayılmaz

515- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Geçürme vaḳti esbâb-ı ṭarab her sâ‘at el virmez
Bu furṣat fevt olur demler gelür kim âlet el virmez

516- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Bilür anı ḳumâş ehli olan kes
Diker ṭor uçḳurı bir ṭonluġ aṭlas

517- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Nüsẖa-i iflâsı yazan böylece itmiş beyâż
Kîsesi ishâl olana lâzım olur inḳıbâż

518- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Muḥtesibdür mâh-ı rûze irdi meyden ḳıl ferâġ
Teşnelükden öldi yârân böyle ḳalur mı ya ṣâġ

519- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ṭutarsın göñlümi aġyâr yanında müdâm alçaḳ
Esîrüñdür behey kâfir diseñ olmaz mı ẖoş ṭutsaḳ

520-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ey göñül var ‘ilm-i vefḳ ögrenmege ṣarf it emek
‘Âḳıbet zîrâ raḳîbüñ ‘ömrine ḳonmaḳ gerek

521-

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dirüm her dilbere bâzâr-ı ‘aşḳ içre olup dellâl
Geçer ḥüsnüñ metâ‘ı ṣatmada itme anı ihmâl

522-
(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Olup luṭf u ‘aṭâ cûd u seẖâ mihr ü vefâ kâmil
Urulduñ bir cüvâna şimdi alduñ altıyı ey dil

523-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Her yeri zîbâ güzel cânânuma yoḳdur bedel
Bî-vefâlar içre olmaz böyle hercâyî güzel

524-
(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Mekteb yolını beklesin ey murġ-ı dil müdâm
Ḳuşluḳ ṭa‘âmına çıḳar ol kebg-i ẖoş-ẖırâm

525- Hâşimî
(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

İster raḳîb derdine tîmâr ey melek
Aña eger maḥalli düşerse ḳılıç gerek

526- Velehû
(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Hâşimî gelse ḳaçan yanuma bir dâne güzel
Çoḳ görür anı baḳup baña ‘adû-yı aḥvel

527- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ṭoḳuz peymâneyi devr itdürelden çarḫ-ı mînâ-fâm
Bu bezme gelmedi Aḥmed gibi sâḳî-i sîm-endâm

528- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Binüp ata gelür ol şeh-süvârum nâz ile gördüm
Yapışdum ḳoltuġından yalvarı yalvarı indürdüm

529-

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Râm olmazın raḳîbe deyü nâzı ḳo müdâm
Var ol efendi ḥâṣılı bizden ya'nî tamâm

530-

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ayaḳ başma didükçe ḫâne-i aġyâre sulṭânum
Gözet erbâb-ı 'aşḳuñ ḫâṭırın başma benüm cânum

531-

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Cüdâ ḳıldı felek la'l-i leb-i şîrîn-zebânumdan
Dirîġâ telḫ idüp 'ayşum ayırdı ṭatlu cânumdan

532-

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Görüp cem'iyyet-i aġyârı dil aġlar güler cânân
Güneşle yaġmur olduḳça dinür eyler dügün şeyṭân

533-

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Bu dünyâ arturur nâdân olanuñ 'izz ü dârâtın
Süvâr-ı esb-i maḳṣûd olmada bulur murâdâtın

534-

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ḥüsn-i bî-hem-tâyile sen reşk-i ḥûr-ı 'însin
Ol iki ruḫsâr ile 'Os̱mân-ı Ẕi'n-nûreyn'sin

535-

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Hemîşe gülşen-i kûyuñda ey ḳad-i dil-cû
Raḳîbe yarma gerek ister ise şeftâlü

536-

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Reh-i 'aşḳ içre zerd idüp 'iẕârın 'âşıḳ-ı maḥzûn
Cüvânuñ yolına ḫarc itmek ister iki yüz altun

537-

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Çekişmişken viṣâle ḳâ'il olmaz deyü ol bed-ḫû
Cüvân ile barışduḳ her gice olmaġıçün pehlû

538-

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Görsün ol laʻl-i leb-i cân-baḫşı dirlük isteyen
Mürdeye cânlar viren ʻÎsî lebüñdür dir gören

539-

(Mefʻûlü Mefâʻîlü Mefâʻîlü Faʻûlün)

Kâküllerüñe cân ile dil oldı rubûde
Çâḥ-ı ẕeḳanuñ ḳaldı giriftâr ḳuyûda

327[b]

540- Metâliʻ li-Muḥarrihi'l-Faḳîr eş-Şehîr bi-Niʻmetî

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Muḳârin olmasaydı ʻârıż-ı gül-gûnuña cânâ
Ḳızarmazdı ṭarâvet kesb idüp berg-i gül-i ḥamrâ

541- Velehû

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Tîr-i âhından ḥaẕer ḳıl ey gül-i bâġ-ı vefâ
Niʻmetî-i nâ-murâda itme bîhûde cefâ

542- Velehû Tażmîn

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Elâ yâ eyyühe’s-sâḳî edir ke’sen ve nâvilhâ
Bizi beş vaḳtde ey ṣûfî hemân mey-ḫânede bahâ

543- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḳabâ-yı sebzile ey serv-ḳadd ü lâle ḫad ḥaḳḳâ
Bulınmaz bir senüñ gibi perî-peyker melek-sîmâ

544- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Cemâlüñ şem‘ine ‘aşḳuñla cânâ
Tutuşdı murġ-ı dil pervâne-âsâ

545- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Beñzemez bir vechile rûyuña ey meh âfitâb
Ẕerre deñlü yoḳdur anda sende olan âb u tâb

546- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Yeter ‘aḳsine devr itdüñ felek ḫâk ile yeksân ol
Ma‘ârif ehlinüñ ḳalbi gibi sen daḫi vîrân ol

547- Münâcât

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Yâ Rab be-eşk-i dîde-i ṭıflân-ı bî-günâh
Rûz-ı ḥaşırda ḳılma benüm rûyumı siyâh

548- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

İder mi câme-i zer-befte ‘âḳil dünyede raġbet
Ḳişinüñ kendü ẕâtında gerekdür yoḫsa ḥays̱iyyet

549- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ḫısset ile ‘ömri geçen ḫâcenüñ mâline yûf
Ṭumṭurâḳ u şevketine ḳadr ü iḳbâline yûf

550- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Rûy u zülfin ‘arż idince gülşene varup nigâr
Lâle ḫacletden ḳızardı sünbül oldı târ u mâr

551- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Sâḳiyâ bâde getür bezme yine şâd olalum
Niçe bir derd ü ġam u miḥnete mu‘tâd olalum

552- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Yâ Rab dü cihân içre beni eyleme maḥrûm
Ḥal-i dil-i nâlânum olupdur saña ma‘lûm

553- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Süvâr olduḳda esb-i nâza iḥsân eyle sulṭânum
Beni pâ-mâl idüp ḫâkile yeksân eyle sulṭânum

554- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Gelelden ‘âleme mesrûr u ḫandân olmadum bir dem
Ġam u derd ü belâ oldı dil-i nâ-şâdla tev’em

555- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Tîġ-ı ġamzeñ birle kes başum aḳıt ḳanum benüm
Yoluña olsun fedâ ey serv-ḳad cânum benüm

556- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Felek şimdeñ girü ḫâk ile yeksân olsañ olmaz mı
Yeter devr eyledüñ ‘aḳsüñle vîrân olsañ olmaz mı

557- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Şarâb-ı ġamla lâ-ya‘ḳıl olup bezm-i felâketde
Yitürdüm gevher-i ṣabr u ḳarârum râh-ı ẕilletde

558- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Olaydı ma‘rifet ehli cihân içinde raġbetde
Edânî şâd ü ḫandân olmaz idi ṣadr-i rif‘atde

559- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Pertev-i ḫurşîd-i iḥsânuñdan ey mihr-i münîr
Bende-i ednâ ne var bir ẕerre olsam ḥiṣṣe-gîr

560- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Mâhuñ öykinmesi saña her-bâr
Ker getürdi yüzine âḫir-i kâr

328[a]

561-

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Seḥer gördüm yine ṣaḥn-ı çemende âh ider bülbül
Didüm bî-çâre n’olduñ didi aldı ‘aḳlumı ol gül

562- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Dâ’imâ ehl-i dili iş bu sipihr-i kîne-ver
Bezm-i ġamda ney gibi baġrın delüp nâlân ider

563- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

Ḥayfâ vü ṣad dirîġâ bu çarḫ-ı dûn-perver
Bir ‘abd-i müşterâyı mevl’el-mevâlî eyler

564- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ḥavż içinde göricek ol perî-i mâh-veşi
Burc-i âbîde ḳarâr eyledi ṣandum güneşi

565- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Eşk-i çeşmüm oldı cârî gülsitân-ı kûyuña
Ey sehî-ḳad ḳaṣdı bu kim yüz sürem dir pâyuña

566- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Nesîm-i luṭf u iḥsândan es̱er yoḳ bâġ-ı ‘âlemde
Cefâ-yı ḫârla güller perîşân ġonçeler ġamda

567- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Yüz sürmez idi işigüñe her seḥer güneş
Mihr-i ruḫuña olmasa ʻâşıḳ eger güneş

568- Velehû

(Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün)

Mülk-i naẓm içre idince taḫt-ı maʻnâya cülûs
Şâʻirân-ı dehr itdi dergehümde ḫâk-bûs

569- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Faʻûlün)

ʻAceb midür idersem nâle vü zâr
Ḥarîm-i vaṣl-ı yâre maḥrem aġyâr

570- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Melâḥat taḫtınuñ sulṭân-ı ʻâlî-şânıdur Ṣâliḥ
Leṭâfet kişverinüñ ḫusrev-i ẕî-şânıdur Ṣâliḥ

571- Mükerrer

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Yüzini ḳara itmezdi felekde mâh ey meh-rû
Eger öykinmeseydi ʻârıż-ı zîbâña ol ḫod-rû

572- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Marîż-i derd-i ‘aşḳ-ı yâr olaldan bu dil-i bîmâr
İder her şeb cihân ḫalḳın fiġân u âhla bîdâr

573- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ṭañ mıdur her şeb idersem âh u feryâd u enîn
‘Ârıż oldı ‘ârıż-ı cânâne ḫaṭṭ-ı ‘anberîn

574- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ayaġın kesmek içün gülşen-i ḥüsninden a‘dânuñ
Cemâli bâġına bâru çeküpdür ḫaṭṭı cânânuñ

575- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ḥamdü-lillâh ki dilâ luṭf-ı Ḫudâ-yı Müte‘âl
Ḫâmemi eyledi serv-i çemenistân-ı kemâl

576-

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Tâb-ı meyden ‘ârıż-ı dilber ‘araḳ-rîz olsa ger
Ḳaṭre-i şebnemle pür bir verd-i ḥamrâya döner

577- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Cebînüñdür sipihr-i hüsnüñ ey meh mâh-ı tâbânı
Cemâlüñdür melâḥat burcunuñ mihr-i dıraḫşânı

578- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Şebîh olmasa ḫadd ü zülfüñe ey Yûsuf-ı s̱ânî
Ele almazdı kimse ṭâlib olup verd ü reyḥânı

579- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Leb-i la‘lin bu şeb emdüm çeküp pehlûya cânânı
İrüşdüm ḫaṭṭ-ı vaṣlına anuñ rûḥâni cismânî

580- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Cüdâ itdi beni bu çarḫ-ı dûn-perver nigârumdan
‘Aceb mi ḫalḳ-ı ‘âlem olsa bîdâr âh u zârumdan

581- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Cânına minnet bilür cevr ü cefâsın dilberüñ
Neylesün yâ ḫaste dil ṭa‘nını aġyâr-ı ḫaruñ

328b

582- Li-Muḫarrihi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Görelden şîve-i reftâr-ı naḫl-i ḳâmetin anuñ
Ḫırâma iḳtidârı ḳalmadı serv-i ḫırâmânuñ

583- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Degüldür ḫâl-i ‘anber-bû dilâ ol rûy-ı enverde
Sevâd-ı merdüm-i çeşmüm ḳalıpdur ḫadd-i dilberde

584- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Su’âl idüp didüm bâ‘iṡ nedür feryâda ey bülbül
Didi aldı hezâr âl ile ‘aḳlumı benüm bir gül

585- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Reh-i ‘aşḳında ‘ömr-i nâzenînüñ eyleseñ ifnâ
Yüzüñe ẕerrece baḳmaz o ḫurşîd-i cihân-ârâ

586- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Olma maġrûr göñül ma‘rifetüm var deyü sen
Baḫtiyâr olmayıcaḳ saña ne fâyide andan

587- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘Azm-i gülzâr eyle ey dil nev-bahâr oldı cihân
Ġonçe-lebler şevḳine bülbül-veş it âh u fiġân

588- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ṣafâ-yı manṣıbı degmez ġam-ı ‘azline dünyânuñ
Ḳırılmış gibi üstine üşer ḫalḳ-ı cihân anuñ

589- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Emîr-i meclis olursam ‘aceb mi bezm-i ‘işretde
Yeşil destâr ile bir ṭûtiyem bâġ-ı feṣâḥatde

590- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ehl-i diller rûz u şeb faḳr ile göz yaşı döker
Câh ile câhil tefaḫḫur itmede şâm u seḥer

591- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ḥâṣıl itdüm ġam ile aġlamadan derd-i remed
Gözümüñ ḳanlu yaş alma ḥaẕer eyle meded

592- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

La'l-i gevher-bâruñı vaṣf eylemekde ḫusrevâ
Ni'metî-veş gelmeye bir şâ'ir-i şîrîn-edâ

329[a]

593- Ġazel-i Raḥmî

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Yine cûş itdi şehâ 'aşḳ ile dil deryâ gibi
Âfitâb-ı ḥüsnüñe beñzer göñül şeydâ gibi

2 Âh u efġân ile bülbül-veş ḳo ben aġlayayın
Gülşen-i ḥüsn içre tek sen gül gül-i ḥamrâ gibi

3 Gitdi 'aḳl ü ṭâḳatüm ḳalmadı hiç benden es̱er
Yile virdüm bu vücûdum mülkini yaġmâ gibi

4 'Âşıḳ-ı dîvâne kim ney gibi feryâd eyleyüp
Ṭañ mıdur kûyuñ ṭolansam dergeh-i Mevlâ gibi

5 Gülşen-i mihr-i maḥabbetde bugün Raḥmî mis̱âl
Cûş idüp efġâna gel şol bülbül-i gûyâ gibi

594- Ġazel-i Âẕerî

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Cevr idersin baña ḫavfuñ yoḳ ḫadeng-i âhdan
Öldürürsen 'âşıḳuñ ḳorḳmaz mısun Allâh'dan

2 Ḫalḳ-ı ‘âlem hep bilür sûz-ı derûnum lîk sen
Hiç âgâh olmaduñ ḥâl-i dili gümrâhdan

3 Âh u efġânı zemîn ü âsmânı ṭutmasun
Gizli ṭutma gün yüzüñi ‘âşıḳ-ı âgâhdan

4 Fehm idüp eksikligin meh gibi oldı rû-siyâh
Yeg diyenler rûy-ı âfitâbı ‘Abdullâh’dan

5 Ben vefâ ümmîd iderken ol baña cevr eyledi
Böyle miydi umduġum ey Âẕerî ol şâhdan

595- Ġazel-i Baldır-zâde Selîsî Efendi
(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Aġyârı saña âşıḳ-ı nâlân ṣanursın
‘Aşḳuñda velîkin beni yalan ṣanursın

2 Bir ḥâlete vardı dil-i miḥnet-zede sensiz
Görseñ ṣanemâ ḳâlıb-ı bî-cân ṣanursın

3 Dirsen baña elbette gelür bir görinür ol
Ey dil o perî-çihreyi insân ṣanursın

4 Aġyâra ṭuyurdı seni sevdigini bülbül
Sen ey yüzi gül itdügin efġân ṣanursın

5 Evṣâfuñı bir vechile naẓm itdi Selîsî
Görseñ sözini güfte-i Selmân ṣanursın

596- Naẓîre-i Selâmî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Ey dil elem-i ‘aşḳı sen âsân ṣanursın
Her ṭıfl-ı cefâ-pîşeyi cânân ṣanursın

2 Cânân beni bir şekle ḳodı dir cihânda
Görseydüñ eger ḳâlıb-ı bî-cân ṣanursın

3 Ol ruḫları gülzâre getürdi dil ü cânı
Sen naġme-i mürġân-ı ḫoş-elḥân ṣanursın

4 Ger nâzla reftâra gele ol ḳadd-i bâlâ
Ey dil sen anı serv-i ḫırâmân ṣanursın

5 Bâr-ı ġam-ı ‘aşḳı belimi şöyle büküpdür
Kim ġabġabınuñ ṭopına çevgân ṣanursın

6 Hep ed‘iye-i devletidür ol şeh-i ḥüsnüñ
Eflâke çıḳan nâle vü efġân ṣanursıñ

7 Esrâr-ı lebüñ fikri Selâmî’yi alupdur
Kim görseñ anı vâlih ü ḥayrân ṣanursın

597- Ġazel-i Nev‘î

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Dil ü cân kûyuña revân olsun
Ḥâcı ḥâcıyı Ka‘be’de bulsun

2 Ṭurmayup bezm-i ġamda nûş ideyin
Gözümüñ câmı ḳan ile ṭolsun

3 Ġonçe-i la‘l-i âbdâruñsuz
Bâġ-ı dehrüñ çiçeḳleri ṣolsun

4 Yollar üzre firâḳ-ı zülfüñ ile
Ṣaçını naḫl-i yâsemen yolsun

5 Mîve-i vaṣlı Nev‘î’ye dime ḫâm
Olsun ey nâzenîn-nihâl olsun

329[ah]

598- Cemâlî

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Meclis-i meyde bûse ‘âdetdür
Cân-ı ‘uşşâḳa bu sa‘âdetdür

2 Âb-ı kevs̱er didükleri ḫalḳuñ
Leb-i cânâneden ‘ibâretdür

3 Ṣaçı maḥşerdür ebruvânı ṣırâṭ
Ḳâmeti ol mehüñ ḳıyâmetdür

4 Vaṣf-ı ḳaddüñde ey elif ḳâmet
Ġarażum ‘arż-ı istiḳâmetdür

5 Geçüren bâdeden Cemâlî seni
Leb-i dilberdeki ḥalâvetdür

599- Fiġânî

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Ruḫsârelerüñ ḥüsnüñ içün itdi şehâdet
Bir dîni ḳaradur ki ider şemse ‘ibâdet

2 ‘Anḳâ-yı dilüm seyr-i cihâna heves itmez
Menzil-geh olalıdan aña Ḳâf-i ḳânâ‘at

3 Bir gün sen eger külbe-i aḥzânuma gelseñ
Ey serv muḳarrer ḳopar ol demde ḳıyâmet

4 Şol ḥükm-i hümâyûn-i cemâlüñdeki zülfin
‘Anberle yazılmış iki ‘unvân-ı melâḥat

5 ‘Âlemde bu beş beytüñ ile ḳal‘a-i şi‘re
Urduñ be Fiġânî yine bir ṭôp-ı belâġat

600- Emrî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 La‘line ḳarşu ezilme ey şeker
Key ṣaḳın ‘âşıḳları başuñ ezer

2 Nâr-ı âhumdan başumda od yanar
Hecr elinden ḳanlar aġlar çeşm-i ter

3 Sîneye çekmeñ ḫadeng-i ġamzeñi
Ey ḳaşı yâ ḳatı göñlümden geçer

4 Tâc-dâr iken felekde âfitâb
Sen şeh-i ḥüsn işiginde yir öper

‘Ârıż-ı zîbâña Emrî gül dimiş
Söylenür illerde bu rengîn ḫaber

329[b]

601- ‘Aṭâullâh Efendi

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḳosam bir dâğı biñ dâġ üzre sînemde ‘aceb sırdur
Tefâvüt itmez ol gül yüzlünüñ yanında hep birdür

602- Maṭla‘-ı Cinânî

(Fe ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Va‘de-i vaṣl-ı nigâruñ es̱eri ẓâhir olur
Ḫulf ider ṣanma ekâbirde dilâ söz bir olur

603- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Egerçi sensüz olmaḳ mûcib-i ḥayf u te’essüfdür
Tecellî ḳıl deyü teklîf ammâ çoḳ tekellüfdür

604- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Dil ider nîş-i ġamuñ zehrini şerbet gibi nûş
Cevr idersen yine ol ḫasteye olsun hele ḫoş

605- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ni‘met-i vaṣlına aġyârı ṭoyurmış dilber
Göñlüñ ey ḫaste-i hicrân nenüñ aşın ister

606- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ḥâ’il olmaz cismüñe ebr-i sepîd-i pîrehen
Key ṣaḳın göz degmesün açılma ey meh-rû iñen

607- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Göz göre ḫâtem-i la‘l-i lebüñi ḳıldı nihân
Oldı ‘uşşâḳa çemen-zâr-ı ḫaṭuñ âfet-i cân

608- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

İḳlîm-i fenâyı ne imiş añladı bildi
Şevḳ ile fenâ dârına Manṣûr çekildi

609- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Gerçi düşmez ḳânumı içmek leb-i ḫandânuña
İşle ey rûḥ-ı revân her ne ṣıġarsa cânuña

610- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ḫaṭ ber-âverde iken yâr yapış dâmenine
Aġladursa hele degsün ölüsi şîvenine

611- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Zâhid-i ṣad-sâle ẕikr-i nâmuñ eyler istimâ‘
Vecd ü şevkinden ḳıyâs oldur ki eylerdi semâ‘

612- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḳılan âşüfte ḫalḳı ol miyân u ol dehân ancaḳ
Belî naḳd-i dili erbâb-ı ‘aşḳuñ der-miyân ancaḳ

613- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Göñül naḳdi ne ġam gitdiyse ‘aşḳı fen idindüm ben
Mes̱eldür pâdişâhum bu ki dirler her ziyân bir fen

614- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ümîd-i vuṣlat eyler ḳâni‘ olmaz seyr-i dîdâra
Murâdın nîk fehm eyle iñen yüz virme aġyâra

615- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Erbâb-ı 'aşḳa la'lüñ olurken belâ-yı cân
Ḥikmet budur raḳîbe virür 'ömr-i câvidân

616- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Aġzuma virdi zebânın eyledi 'ahde vefâ
Görmedüm anuñ gibi bir ṭatlu dilli dil-rübâ

617- Velehû

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

Ay olmayıcaḳ gelme dir ol mâh-ı dil-efrûz
Kim ḳatlanur ammâ aña ḳandaġı sî-rûz

618- Meṭâli'-i Cinânî

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

'Aceb rûḥ-ı muṣavverdür bulınmaz aña bir s̱ânî
Cinânî'nüñ derûnında nola cây eylese Ânî

619- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Nâmı egerçi ol ṣanemüñ Sirke-zâdedür
Lez̠z̠etde la'li şehd ü şekerden ziyâdedür

620- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Başda ol ḳazzâz-ı ṭannâzuñ hevâ-yı zülfi var
Ebri şimdeñ girü eyler bâd-ı âhum târ-mâr

621- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Aġladur ṣoñra seni hecrile baḳmaz yüzüñe
Baḳma mihr-i ruḫ-ı dildâra żarardur gözüñe

622- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Nola mecrûḥ eylesem her ‘âşıḳ-ı üftâdeyi
Yanuma ṭaḳdum ṣalındurdum Bıçakçı-zâdeyi

623- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dilüm aġzum ṭoḳınmaz ẕerre deñlü la‘line yârüñ
Ne yüzdendür ṣoruñ alınması ol lâle-ruḫsâruñ

624- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Olmış resîde mîve-i nev-bâve-i viṣâl
Ol gözleri ḥarâmî dimez çâşnî ḥelâl

625- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Muntaẓır ṣaf ṣaf namâz-ı ‘îd içün ḫalḳ-ı cihân
Vaḳtidür âyâ niçün ṭoġmaz o mihr-i dil-sitân

626- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Alup ḳoynındaki mecmû‘asın gördükde cânânuñ
Çıḳardum naḳşını Ferhâd ile Mecnûn-ı şeydânuñ

330a

627- Meṭâli‘-i A‘lemül-‘Ulemâ Ḫıṣm-ı Yaḥyâ Efendi

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Râh-ı ‘aşḳından beni mümkün degül ırmaḳ raḳîb
Gerçi şeyṭân âdemi yoldan çıḳarur ey ḥabîb

628- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘Ârıżında ḫaṭ belürdügin görüp ehl-i naẓar
Didiler kim ẓâhir oldı fitne-i devr-i ḳamer

629- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ruḫ-ı dilber ki nihân ola niḳâb altında
Beñzer ol ḫâvere kim ḳala seḥâb altında

630- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Dime meclisde niçün dâ’im öper la‘l-i lebin
Yeg bilür sâġar dilâ senden nigâruñ meşrebin

631- Ḳıt‘a-i Muṣṭafâ Çelebî

(Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün)

1 Ey ebruvân-ı yâr içün tîr-i cefâya ṣabr iden
Görmezsen anuñ ḳarasın yoḳ yire itme cân telef

2 Ṭarf-ı külehden seyr idem dirseñ eger râ-kaşların
Ey ‘âşıḳ-ı sevdâ-zede ṭursun oralar ber-ṭaraf

632- Naẓîre-i Ṣâliḥ Çelebî

(Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün)

1 Tîr-i cefâña ey perî luṭf eyle sînem ḳıl hedef
Cân içre pinhân eylerüm peykânlaruñ olmaz telef

2 La‘l-i lebüñden şerm idüp yâḳût girdi yerlere
Dür dişlerüñ şevḳi ile deryâlara düşdi ṣadef

633- Maṭla‘

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

‘Aceb midür idersem nâle vü zâr
Ḥarîm-i vaṣl-ı yâre maḥrem aġyâr

634- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Şarâb-ı ʻaşḳuñ ile mest ü medhûş olalı ʻaḳlı
Gezer kûy-ı ẖarâbâtı yeri mey-ẖânedür dirler

635- Ferd-i Ġarrâ

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

Ḥased-i ḳalb-i ʻadû luṭfla zâyil olmaz
Ṭâşda mużmer olan âteşe âb itmez es̱er

636- Sellemehu

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Beni menʻ itme ey zâhid seyirden rûy-ı zîbâyı
Temâşâ eylerem zîrâ ben anda ṣunʻ-ı Mevlâ'yı

637- Beyânî Çelebî

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

İrenler rütbe-i maʻşûḳa neyler mülk-i Dârâ'yı
Begeñmez zâhidâ dünyâ degül Firdevs-i aʻlâyı

638- Cârî Efendi

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Bizi ḳorḳutma ey zâhid añup sen rûz-ı ferdâyı
Görürler ḳalb-i ṣâf ü pâk olanlar luṭf-ı Mevlâ'yı

639- Rûḥî

(Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

İşitme söyleme yoḳdur zebân-ı gûşumda
Hezâr nükte var ammâ leb-i ḫamûşumda

640- Bâḳî Efendi

(Mefʿûlü Mefâʿîlü Mefâʿîlü Faʿûlün)

ʿUşşâḳına gün yüzüni ʿarż itmiş o dildâr
Bulunmaduḳ ol gün ne ʿaceb ṭâliʿimiz var

641- Müfred-i Lâ-edrî

(Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün)

Künc-i ġamda aġladub ben ʿâşıḳ-ı dil-ḫasteyi
Göz göre aġyâra cânâ vaṣluñ eylersin naṣîb

642- Maṭlaʿ-ı Ġarrâ

(Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün)

Cefâ içün mi getürdi felek cihâna beni
Daḫi ne günlere ṣaḳlar ola zamâna beni

643- Velehû

(Mefʿûlü Mefâʿilün Mefâʿîlün Faʿ)

Erbâb-ı hünerde görmedük şâd olmuş
Bend-i sitem-i felekden âzâd olmuş

644- Velehû Eyżan

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Dünyâyı vü ‘uķbâyı degişmem o miyâna
Virmem güzelüm bir ķıluñı iki cihâna

645- Maṭla‘

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ḫaber-i vuṣlat-ı dildârı idermiş ifşâ
Bize bir gün göresiz söz götürür bâd-ı ṣabâ

646- Yaḥyâ Efendi

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Rişte-i cânı ṣar ol ṭurra-i müşgîn-târa
Dönsün ol zülf-i siyeh sünbül gîsû-dâra

647- Velehû Sellemehu

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Didüm unutma bend it barmaġuña rişte-i cânı
O şûḫ-ı dil-sitânum ṭolamış barmaġına ânı

648- Ṭıflî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Âzâde-meşrebâ süḫan-ârâ cihân-verâ
Feryâd-ı baḫt-ı dil-siyeh-i hîç kârdan

649- ‘Azmî-zâde Ḥâletî Efendi Sellemehu

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Sözlerüm dürr ü güherdür dime dürr ü gevheri
Kimse ḳoymaz gûşına olmasa yanında zeri

650- Ḥâletî Efendi Sellemehu

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ḳalmadı bir ḫûb kim olmaya nâlânuñ senüñ
Ḳanlular zindânıdur çâh-ı zenaḫdânuñ senüñ

651- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Mefâ‘îlün Fâ‘)

Zaḫm-ı dilüme kifâyet itmek olmaz
Berfi-nemek olsa ser-te-ser gerdûnuñ

330b

652- Meṭâli‘-i ‘Azmî-zâde Ḥâletî Efendi Sellemehu

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Cefâñı ‘âşıḳa iller yanında âşikâr itme
Şehâ iḥsânuñ ile herkesi ümmîd-vâr itme

653- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Şol nihâl-i tâze kim gül yüzlü cânânum sever
Görmeden ḥaẓẓ eylesem her dem nola cânum sever

654- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Günde biñ 'âşıḳ helâk eylerse Ḥaḳḳâ azdur
Ol ḳuloġlı daḫi ḳundaḳdan tüfeng-endâzdur

655- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Dostum az görme nâr-ı sîne-i ġam-ḫâruñı
Ol degül mi böyle rengîn eyleyen ruḫsâruñı

656- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Aldadan ṭıfl-ı dili ṭôb-ı zenaḫdânuñdur
Çâk iden 'aḳlumı ol ġamze-i bürrânuñdur

657- Velehû

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Senüñle ḥaşr olalum gel disem cefâ eyler
'Aceb o yâr ḳıyâmetde mi vefâ eyler

658- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ḫâneme gelmek olursa o şeh-i mülket-i nâz
Çihremüñ aṭlas-ı zerdin ideyin pây-endâz

659- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Hümâ-yı 'izz ü devlet şaẖṣ-ı nâdâna ṣalar sâye
Ümîd itme anı ey dil ki düşmez merd-i dânâya

660- Velehû

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Aġardı aġlamadan dîde-i dil-i nâ-kâm
Belürdi bâġ-ı belâda şükûfe-i bâdâm

661- Velehû

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Ġamuñla 'aḳlum alup eyledüñ nizâr teni
Ne kimseyi bilürüm ben ne ẖod kimesne beni

662- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ḫâk olup lâle ẓuhûr itse eger ẖâkümden
Gitmeye dâġ-ı ġamuñ sîne-i ṣad-çâkümden

663- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ben esîr-i 'aşḳını ṭutdı cefâsı ṭaşına
Yâ İlâhî gelmesün bu derd ḳullar başına

664- Velehû
(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

‘Azm-i diyâr-ı ġurbet idüp hecr-i yâr ile
Düşdüm ceres gibi yola feryâd ü zâr ile

665- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ḥalḳa ḥalḳa olsa ṭañ mı her ḳaçan dûdum benüm
Bir hümânuñ ṣaydıdur ‘âlemde maḳṣûdum benüm

666- Velehû
(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Yaṣdanur dil-ḫasteler yârüñ işigi ṭaşını
Ḳangı ṭaş ḳatıysa düşmen aña ursun başını

667- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Yazmadı ebrûlaruñla rûyuña beñzer hilâl
Eyliyen mâhı felekde geh bedr ü geh hilâl

668- Velehû
(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Boyadı cismümi ḳana sirişk-i gül-gûnum
Bir oldı ‘aşḳ ile şimdi derûn u bîrûnum

669- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Dil vuṣlatuñ ümîd idinüp derd-nâk olur
Bir ḫastedür ki ṣıḥḥat umarken helâk olur

670- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ṣayd iden murġ-ı dili çeşm-i naẓar-bâzuñdur
Fitnenüñ öte ucı ġamze-i ġammâzuñdur

671- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ḫudâ'dan isterüm her derdüñi cânâ baña virsün
Belâ-yı derd-i 'aşḳuñdan ḳaçarsam Ḥaḳ belâ virsün

672- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Girdâb-ı baḥr-i ḥüsndür ol çeşm-i ḫâb-nâk
Eyler hemîşe göñli düşen 'âşıḳı helâk

673- Velehû

(Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün)

Âsâyiş üzre olmaz ḳabrinde 'âşıḳ-ı zâr
Tâ mûnis olmayınca aña belâ-yı dildâr

674- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Derûnuñ oldı ise nâr-ı ġuṣṣadan memlû
Ne ġam ki sâġar-ı mey ḳor ġamuñ ocaġına ṣu

675- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Ḫaṭ-ı lebüñ görüp âh eyleyince ben ḫaste
Yeşil ḳızıl dütünüm oldı çarḫa peyveste

676- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Dâ'im ḫadeng-i cevre nişân eyleyüp teni
Gözden bıraḳma nâvek-i ġamzeñ gibi beni

677- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Aġlayup dâ'im yüzin âlûde ḳılsun ḫûn ile
Kim ki hem-reng olmaġ ister ol ruḫı gül-gûn ile

678- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Yâd eylemezse ey göñül ol bî-vefâ seni
Ṣabr eyle belki bir gün ola kim aña seni

679- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Göñülde ṣaḳlamaġa ‘aşḳı ḳudretüm yoḳdur
Ne ṣaḳlayın güzelüm hecre ṭâḳatüm yoḳdur

331[a]

680- Meṭâli‘ ü Muḳaṭṭa‘ât-ı Merḥûm Fużûlî-i Baġdâdî ‘Aleyhi’r-raḥmetü’l-Melikü’l-Hâdî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Zihî ṣâni‘ ki levḥ-i câna kilk-i ḥüsn-i tevfîḳi
Ezelden iḳtiżâ-yı naẓm-ı cân-perver raḳam ḳılmış

2 Kemâl-i şi‘r kesbi mümkin olmaz ölmeden andan
Aña minnet ki ṭab‘-ı naẓm luṭf itmiş kerem ḳılmış

681- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Ey ẖoş ol kim ṭab‘-ı mevzûniyle baḥs̠-i şi‘r idüp
H̱ûb-rûlar vâḳıf-ı mażmûn-ı eş‘âr olalar

2 Dimedin fehm ideler keyfiyyet-i esrâr-ı ‘aşḳ
‘Âşıḳ-ı bî-çâre ḥâlinden ẖaber-dâr olalar

682- Ḳıṭ‘a Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Şâhid-i naẓm serâ-perde-i ḳuvvetde iken
Ḳıldı ol bezmi görüp fażl-ı feżâsına ḫırâm

2 Ġonçeler gülbini açmaġa leṭâ’if birle
Bülbüle virdi ṣabâ ruḫṣat-ı taḳrîr-i kelâm

683- Velehû Maṭla‘

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Şi‘r bir ma‘şûḳdur ḥüsnden ‘ibâret zîveri
Cân u dilden nâzenîn maḥbûblar ‘âşıḳları

684- Velehû Ḳıṭ‘a-i Ġarrâ’

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Ṣıyt-ı feṣâḥat ile sözüm ṭutdı ‘âlemi
Ben mehd-i i‘tibârda ṭıfl-ı zebûn henüz

2 Bûy-ı ḫoşumla oldı mu‘aṭṭar dimâġlar
Ben nâfe-i vücûdda bir ḳaṭre ḫûn henüz

685- Ḳıṭ‘a

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Şi‘r ẕevḳinden olmayan vâḳıf
Ehl-i naẓmı meẕemmet eylemesün

2 Kendü cehline i‘tirâf itsün
Her kerâmâta siḥr söylemesün

686- Maṭla‘

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ṭabî‘at şöhre-i şehr olmaġa meyl-i tamâm itdi
Ne pinhân eyleyüm sevdâ beni rüsvâ-yı ‘âm itdi

687- Velehû Ḳıṭ‘a

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Çoḳ tefâḫur ḳılma cem‘-i mâl ile ey ḫâce kim
Sîm ü zer cem‘iyyet-i ehl-i ġurûr eyler seni

2 Bârgâh-ı ḳurbdan cem‘iyyet-i mâl ü menâl
Her ne miḳdâr olsa ol miḳdâr dûr eyler seni

3 Gerçi ni‘met çoḳ kifâyetden tecâvüz ḳılma kim
İmtilâ’ bâr-ı bedendür bî-ḥużûr eyler seni

688- Maṭla‘

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

Olsaydı bendeki ġam Ferhâd-ı mübtelâda
Bir âh ile virürdi biñ Bî-sütûn’ı bâda

689- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

‘Âşıḳ oldum yine bir tâze gül-i ra‘nâya
Ki ṣalar âl ile her dem beni yüz ġavġâya

690- Velehû Mesnevî

(Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûl)

1 Ġazeldür ṣafâ-baḫş-ı ehl-i naẓar
Ġazeldür gül-i bûstân-ı hüner

2 Ġazâl-i ġazel ṣaydı âsân degül
Ġazel münkir-i ehl-i ‘irfân degül

3 Ġazel bildürür şâʻirüñ ḳudretin
Ġazel arturur şâʻirüñ şöhretin

4 Göñül gerçi eşʻâra çoḳ resm var
Ġazel resmin it cümleden iḫtiyâr

5 Ki her mecmaʻuñ zînetidür ġazel
Ḫıred-mendlerüñ ṣanʻatıdur ġazel

6 Ġazel di ki meşhûr-ı devrân ola
Oḳumaḳ da yazmaḳ da âsân ola

691- Ḳıṭʻa-i Merġûbe

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Nedür ey çarḫ-ı ẓâlim yâri yârinden cüdâ ḳılmaḳ
Murâd ehlin esîr-i dâm-ı bî-dâd-ı belâ ḳılmaḳ

2 Çü lâzımdur saña ḳılmaḳ cüdâ her yâri yârinden
Çeküp zaḥmet ne lâzım bir iki gün âşinâ ḳılmaḳ

692- Ḳıṭʻa

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

1 Ḳalem olsun eli ol ḳâtib-i bed-taḥrîrüñ
Ki fesâd-ı ḳalemi sözümüzi şûr eyler

2 Gâh bir ḥarf süḳûṭıyla ḳılur nâṣır-ı nâr
Gâh bir noḳṭa ḳuṣûrıyla gözi kör eyler

331[b]

693- Fużûlî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Oldur ġazel ki feyżi anuñ ‘âm olup müdâm
Ârâyiş-i mecâlis-i ehl-i ḳabûl ola

2 Vird-i zebân-ı ehl-i ṣafâ vü sürûr olup
Mażmûnı zevḳ-baḫş ü seri‘ü’l-ḫuṣûl ola

3 Andan ne sûd kim ola mübhem ‘ibâreti
Her yerde istimâ‘ın idenler melûl ola

694- Rûḥî-i Baġdâdî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Zülfini gâh cîm ider ü gâh dâl ider
Bildüm benümle ol gözi mestüm cidâl ider

2 Yaḳdum tenümde iki elif içre iki dâġ
Her gördügince yârânı biñ bir ḫayâl ider

695- Emrî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ṣalınur bâġ içre gördüm serv ü ‘ar‘ar şâḫ şâḫ
Ḳaddüñ añup sîneme çekdüm elifler şâḫ şâḫ

696- Fużûlî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Muttaṣıl ma‘rifet ehlini ayaḳlara ṣalup
Felek-i sifle ḳılur miḥnet ü ġam pâ-mâli

2 Ol ki câhildür ider cümle murâdın ḥâṣıl
İ‘tibâr ile ḳılur mesned ü ḳadrin ‘âlî

3 Bu sebebden bilürem kim bu cihân ‘avretdür
‘Avretüñ böyledür evlâdı ile ef‘âli

4 Ulu evlâdı keser südden ü te’dîb eyler
Süd virüp luṭf ile baġlar beşige eṭfâli

697- Âhî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Belâlu dillerüñ dûd-ı siyâhı
Firâḳ odına yanmış ya‘ni Âhî

698- Ġubârî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Ser-i kûy-ı vefânuñ ḫâk-sârı
Ayaḳlar ṭopraġı ya‘nî Ġubârî

699- Nevâyî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

Vefâ büstânınuñ destân-serâyı
Melâmet bülbüli ya‘nî Nevâyî

700- Ġazâlî

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Faʻûlün)

Gözi âhûlaruñ âşüfte-ḥâli
Hevâ şûrîdesi miskîn Ġazâlî

701- Helâkî

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Faʻûlün)

Fenâ mey-ḫânesinüñ sîne-çâḳi
Güzellerüñ ölümlüsi Helâkî

702- Meylî

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Faʻûlün)

Vefâ erbâbınuñ ʻabd-i ẕelîli
Esîr-i derd-i miḥnet yaʻni Meylî

703- Veysî Efendi

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Faʻûlün)

Belâ vâdîsinüñ ser-geşte Ḳays'ı
Ṣaçı Leylâlaruñ Mecnûn'ı Veysî

704- Müfred

(Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün)

Mâl ile nâḳışı ġanî ṣanma
Ol kişidür ġanî ki kâmildür

705- Rubâ‘î

(Ahreb)

Mülk-i ġam oldı müsellem bu dil-i nâ-şâde
Eşk-i çeşmüm sürinüp geldi mübârek-bâda
Kime kim dost disem düşmen olur cânuma âh
İḫtilâṭ itmeyesün kimse ile dünyâda

706- Ḳıṭ‘a

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Pâk dâmen güzel sevüp ey dil
Ḳulı ḳurbânı ol seni sevenüñ

2 Pençe-i âfitâb olursa daḫi
Yüzine baḳma câ-be-câ gezenüñ

707- Maṭla‘

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Gözüm çıḳsun eger var ise senden ġayri cânânum
İnan vallâhi billâhi benüm devletlü sulṭânum

708- Müfred

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Bizümle nâle ḳılmaḳda ne ḳuşdur baḥs̱ ider bülbül
Bu gülşende hezâr ânuñ gibi biz yavru uçurduḳ

709- Müfred

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Âteş-i 'aşḳımuzı men' idemez baḥr-i muḥîṭ
Mâcerâmuz bizüm ey dil daḫi çoḳ ṣu götürür

332a

710- Ḳaṣîde-i Merḥûm Ümîdî

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Bir seḥer gülgeşt-i gülzâr itdi bâd-ı nev-bahâr
Jâleden ḳıldı ayağına niçe gevher nis̱âr

2 Gül 'arûsınuñ yazup altunla ruḫsârını
Virdi ḫayli zîb ü fer meşşâṭa-i faṣl-ı bahâr

3 Ḫâmesin destine alup yine erjeng-i çemen
Ḳaṣr-ı bâğı ḳıldı ezhâr ile naḳş-ı nigâr

4 Gül metâ'ın gezdürüp dûşunda dellâl-ı nesîm
Naḳd-i cân ile ḫarîdâr oldı gülşende hezâr

5 Zîbaḳ-ı jâle hevâya münḳalib oldı bugün
Ḳızdırınca pûtesin her ġonçenüñ tâb-ı nehâr

6 Bir baḳışda beñzeyüp mir'ât-ı rûy-ı dilbere
Oldı gülşende ṣafâ-güster yine her cûy-bâr

7 Nergisüñ gözi ḳararup düşdi gülşende yere
Çigzinüp başı ḥabâb-ı cûyuñ oldı bî-ḳarâr

8 Ġonçenüñ çâk eylemiş beñzer girîbânın nesîm
Dikmek ister sûzen-i ḫâr ile ḫayyâṭ-ı bahâr

9 Nâfesin açup ṣabâ gül gibi her bir lâlenüñ
Ḳıldı âfâḳa mu‘aṭṭar misk-i âhû-yı tatâr

10 Ġonçe aṣnâmın dür-i şebnemle tezyîn eyleyüp
Secde ḳıldı bâd-ı ṣubḥ ile öñünde şâḫ-sâr

11 Toldurup dâmânını ezhâr seng-i jâleden
Ṣaḥn-ı gülzâr içre itdiler şitâyı seng-sâr

12 Çârsû-yı gülşen içre naḳd idüp dînârını
Ġonçenüñ açdı ṣabâ ṣandûḳasın ṣarrâf-vâr

13 Açdı ṭûmarın ṣabâ gülşende ṭıfl-ı zanbaḳuñ
Ṣu gibi ṭurmaz revân oḳur bu evṣâfı hezâr

14 Gevher-i baḥr-i ma‘ârif dürr-i aṣdâf-ı hüner
Menba‘-ı cûd u mürüvvet ṣâḥib-i ‘izz ü vaḳâr

15 Ḫâce-zâde ḫâce-i esrâr-ı ḥikmet kim anuñ
Bâb-ı fażlından sebaḳ-ḫân oldı eşrâf-ı figâr

16 Bû Bekir-ṣıdḳ u ‘Ömer-ḫulḳ u Muḥammed-maḥmidet
Muṣṭafâ-âs̱âr u Aḥmed nâm u Mahmûd-iştihâr

17 Bir varaḳdur gülsitân-ı midḥatüñde bûstân
Ḳatre-i şebnemdür anuñ bâġ-ı luṭfunda biḥâr

18 Mekteb-i fażluñda ta‘lîm eyleyüp pîr-i felek
Mâh-ı nev barmaḳ ḳodı levḥ-i sipihre ṭıfl-vâr

19 Noḳtalar kim ḫâme-i şerḫüñden itmişdür nüzûl
Şâhid-i ma‘nâ ḳılur gûşına la‘l-i âbdâr

20 Luṭf-ı güftâruñ görüp dem-beste ḳaldı ġonçeler
Gûş idüp rengîn kelâmuñ güller oldı şermsâr

21 Şâḫ-ı gülzâr-ı ma‘ârif ḳadd-i mevzûnuñ senüñ
‘İlmle fażl u hüner olmuşdur aña berg ü bâr

22 Serverâ hem-pâ bulınmaz ṣaḥn-ı fażl içre saña
Raḫş-ı ṭab‘-ı tîz-reftâra ḳaçan olsañ süvâr

23 Encüm-âsâ göz aça her nergis-i a‘mâ eger
Tûtiyâ-yı dergehüñden çeşmine irse ġubâr

24 Ḳaṭre-i nîsân-ı luṭfuñ düşse gülzâre evvelâ
Ġonçe aṣdâfında her birisi dürr-i şâh-vâr

25 Görmedi ẕât-ı şerîfüñ mişli bir rûşen żamîr
Rûy-ı âfâḳa olalı mihr ü meh âyîne-dâr

26 Aç ṣadef-vâr aġzuñı dürr-i ḥaḳâyıḳ ḳıl nis̱âr
Ṭab‘-ı gevher-pâşuñ oldı çünki baḥr-i bî-kenâr

27 Çekmek içün maṭbaḫ-ı cûduñda encüm dânesin
Üştür-i eflâke urdı şa‘şa‘a zerrîn mehâr

28 Bir seḥer gülzâr-ı kûyuñdan eger ḳılsa güẕer
Maḥşere dek bâd-ı nesîm-i ṣubḥ ola ‘anber-nis̱âr

332[b]

29 Çekdi altun cedvel evrâḳ-ı sipihre âfitâb
Yazmaġa vaṣfuñ ʻUṭârid aldı kilk-i zer-nigâr

30 Yaraşur vaṣfuñla bu naẓm-ı güher-bâr olsa ger
Gûşe-i ġûş-ı ʻarûs-ı çarḫa dürr-i şâh-vâr

31 Ben o ṣayyâdam belâġat bîşesinde eyledüm
Tîr-i ḫâmeyle niçe âhû-yı maʻnâyı şikâr

32 Seng-i bî-dâd ile göñlüm ḫânesin yıḳdı felek
Dest-i iḥsânuñla taʻmîr eyleseñ anı ne var

33 Bir yañadan ġayret-i aḳrân ü taʻn-ı düşmenân
Bir yañadan miḥnet ü âlâm-ı cevr-i rûzgâr

34 Eyledi hâmûn-veş yire berâber ḳahr ile
ʻÂleme gögsüm gererken dâʼimâ küh-sâr-vâr

35 Ey Ümîdî mâcerâ maʻlûm gel çoḳ aġlama
İl gibi sen de duʻâya el götür leyl ü nehâr

36 Virdügüñce sebze-zâr-ı ʻâleme neşv ü nemâ
Ḳılduġınca devr bu dôlâb-ı çarḥ-ı bî-ḳarâr

37 Ḥâṣılı ser-sebz olup her an ʻömrüñ ḥâṣılı
Şâḫ-sâr-ı mîve-i ümmîdüñ ola mîve-dâr

333[a]

711- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

‘Azm-i diyâr-ı ġurbet idüb âh u zârla
Düşdüm ceres gibi yola feryâd ü zârla

712- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Şeh-i diyâr-ı ġam u miḥnetüm ne demlerdür
Yeşil ḳızıl dütünüm gûyiyâ ‘âlemlerdür

713- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Eger ki ‘arż-ı cemâl itseñ âfitâb gibi
Maḥabbet ehli tenin pâreler seḥâb gibi

714- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Maraż-ı ‘aşḳ ile şol deñlü ża‘îf oldı beden
Pister-i ġamda yitürdüm bulamam kendümi ben

715- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Yeter çekdüm ġam-ı hicrânuñı vaṣluñla mesrûr it
Benüm ġam-ḫâne-i ḳalbim nice yıḳduñsa ma‘mûr it

716- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün)

Bûs-ı lebin dilersem virmez ider cefâlar
‘Uşşâḳa cân virürdi evvelki dil-rübâlar

717- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

‘Ârıż-ı dilberde yâ Rab ḫâl-i ‘anber bu mıdur
Yoḫsa kendin âteşe pertâb iden Hindû mıdur

718- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Yâr geldükçe bu ben zâr u perîşân ḥâle
Dil degül cân daḫi çıḳmaḳ diler istiḳbâle

719- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Baḳmazsa lâle-zâra nola rind-i bâde-nûş
Virmez ṣafâ dil ehline sâġar ki ola boş

720- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Virür ġubâr-ı ġamı ḫâṭıra perîşânı
Yıḳılsa bâri sipihrüñ bu köhne eyvânı

721- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Seḥerden pertev-i mihr-i cemâlin gülşene ṣaldı
Gül-i ra'nâlar anda kendüsin devşürmeden ḳaldı

722- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ṭaġa düşdüm Ḳays-veş âhû gözüñ fikriyle ben
Ârzû-yı la'l-i şîrînüñle oldum Kûh-ken

723- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Zevraḳ-ı mey çekerüz dem-be-dem Ey Rabb-i ġafûr
Mücrimüz eyleme baḥr-i keremüñden bizi dûr

724- Velehû

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Rûz u şeb virdüm olupdur ṣanasın nûr-ı duḫân
Dehenüm lûlede destümde fetîl-i sûzân

725- Velehû

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'Aceb mi olmasa te'ṡîri âh u zârumuzuñ
Ḳarardı ḳalbi duḫân içmeden kibârumuzuñ

726- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Gülşen-i ‘aşḳında ol şûḫuñ olaldan ‘andelîb
Ḫârdan âzâdeyem bûy-ı vefâdan bî-naṣîb

727- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dil-i erbâb-ı ‘aşḳa nâz u istiġnâyı arturma
Gidüp illere seyre ‘âşıḳ-ı şeydâyı arturma

728- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

‘Uşşâḳı nola istemese ol gül-i ra‘nâ
Şâmuñ güli bülbülsüz olur ey dil-i şeydâ

729- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Dürd-i elem iç bâde-i iḳbâl sürüldi
Ġam bârını çek resm-i mürüvvet götürüldi

730- Velehû

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Virsem nola Ferhâd ile Mecnûn’ı görüp cân
Ḳor mı kişiyi ḥâline hiç ġayret-i ‘aḳrân

731- Velehû

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

Ḥasedden ölse düşmen pây-ı dildâre yüzüm sürsem
Ölürsem ġam yemezdüm ben de anuñ öldügin görsem

732- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

Ġabġabuñ girmiş ḫam-ı ġîsû-yı müşk-efşânuña
Ḫoş yaraşmış gûy-ı sîmîn 'anberîn çevgânuña

733- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

Cûy-bâr-ı ḫûn-ı eşkümden ider her dem güẕâr
Ṣanmañuz kim oldı ol şûḫ-ı cihân gül-gûn süvâr

734- Velehû

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Belâ-yı 'aşḳa düşelden göñülde râḥat yoḳ
Firâḳa ṣabr idemem vuṣlata ḳanâ'at yoḳ

735- Velehû

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün)

Ṭûṭi-i dil sükker ister lîk dünyâ-yı denî
Zehr-i ġam nûş itdürür her gâh söyletmez beni

736-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün)

Zevraḳ-ı pür varaḳa lûle-i dûd oldı dümen
Biz de ṭutduḳ dümeni ḳullanalum yapraḳdan

737-

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

‘Aceb mi pîşe baña girye olsa şem‘-mis̱âl
Eritdi yüregümüñ yaġını hevâ-yı viṣâl

333[bh]

738- Müfred

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Merdüm-i dîde-i giryânda ḫayâl-i ruḫ-ı yâr
Gûyiyâ sâḥil-i deryâda bebek baġçesidür

333[b]

739- Süheylî Çelebî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Açılmış ṭal‘at-ı rengînüñ ey gül nesterenlenmiş
Bülend olmış nihâl-i pür-ḫırâmuñ nârvenlenmiş

2 Bahâr-ı ḫaṭṭı virmiş gülsitân-ı ḥüsnine revnaḳ
Yeşiller giymiş ol serv-i semen-sîmâ çemenlenmiş

3 Vücûdın ḳaplamış başdan ayaġa penbe-i dâġa
Dil-i şûrîde gûyâ ölmesin bilmiş kefenlenmiş

4 ‘Aceb mi ḳılmasa şimden girü ḥâl ehline raġbet
Erâzil ḳısmına olmış muḳârin ehremenlenmiş

5 Ḳızarmış tâb-ı mülden çihre-i âli ‘aḳîḳ olmış
Bugün içmiş Süheylî ol dür-i yek-tâ Yemenlenmiş

740- Naẓîre-i Ẓuhûrî Efendi
(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Çemende cism-i lâle ṣanma gül-gûn pîrehenlenmiş
Şehîd-i tîġ-ı ġamdur gûyiyâ ḳanlu kefenlenmiş

2 Ḫalâṣ olmaz elinden dâmeni aġyâr-ı bed-ḫâhuñ
Nihâl-i ġonçe-i ra‘nâ durur gûyâ dikenlenmiş

3 ‘İẕârında ḫaṭ-ı nev-reste ṣanmañ âşikâr olmış
Ḥarîm-i bâġ-ı ḥüsn-i cân-fezâsı yâsemenlenmiş

4 Meger ki sünbül-i zülf-i nigâruñ pây-mâlidür
Taḥayyürden benefşe gülşen içre ser-figenlenmiş

5 Nola deryâ-yı aḫḍar gibi mevc ursa leṭâfetden
Ẓuhûrî ṣaḥn-ı ‘âlem yemyeşil tâze çemenlenmiş

741- Maṭla‘
(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

Yârüñ yine gördük yeñiden derd ü belâsın
Her dem çeker âvâre göñül tâze belâsın

742- Ḳıṭ‘a

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Ṣadra oturmaġ ile bir câhil
Kendüyi fażl ile taṣavvur ider

2 Süfehânuñ kimisi anuñ çün
Çelebî’yim deyü taṣaddur ider

743- Ḳıṭ‘a

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fa‘ûlün)

1 Kisvetde bir olaydı eger ‘âlim ü câhil
Ẓâhirde müsâviyse ḥaḳîḳatde bir olmaz

2 Altunla farżâ ki berâber çekile seng
Vezn içre bir olmaġ ile ḳıymetde bir olmaz

333[bh]

744- Müfred

(Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün)

Ruḫsâre-i cânânı âyîneye beñzetdüm
Eyvâh ne ḫaṭâ itdüm ayı neye beñzetdüm

334[a]

745- Ḳıṭ‘a-i ‘Azmî-zâde Ḥâletî Efendi

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Ey ṭabîb-i dil ü cân ummaz idüm senden kim
Urasın zaḫm-ı ciger-dûz umarken merhem

2 Mürde lerzende ḳılurken leb-i cân-baḫşuñdan
Beni öldürmege ḥikmet nedür âyâ bilmem

3 Ḫırmen-i ṣabruma âteş urasın lâyıḳ mı
Sebze-zâr-ı emelüm itmek umarken ḫurrem

4 Ne günâh itdügümi bilmedügümdür müşkil
Nâr-ı ḥırmân ile ben yanduġuma incinmem

5 Hiç çeküp dânesini virmek olur mı zâġa
Aġzına ḳomış iken bülbüli ṣad-gûne naġam

6 Münhezim ceyşe dönüp küşte-i tîġ-ı ġam ola
Ol ki ʻilmine şehâdet ide cümle ʻâlem

7 Ne revâdur ben idem sâḥil-i miḥnetde ḳarâr
Niçün ol dâ'im ola ġarḳa-i deryâ-yı niʻam

8 Bâde-i sâġar-ı ġamdan ben olam lâ-yaʻḳıl
Muttaṣıl câm-ı ṣafâ nûş ide bir lâ-yefhem

9 Gülmek olmadı müyesser geleli dünyâya
Ṣanki endûh u belâ oldı benümle tev'em

10 Seyl-i eşkümle ḫalel buldı vücûdum şehri
Bir gün evvel ʻademe bârî yıḳılsam gitsem

11 Dâġ-ı fürḳat nice yaḳdıysa dil-i ʻuşşâḳı
Şöyle yaḳdı cigerüm ḥasret-i dînâr u direm

12 Baḳmasam ʻâyineye bilmezem altun nic'olur
Görmezem sîm yüzin olmasa çeşmüm pür nem

13 Günde biñ kez ölürin ġamdan anuñ çün dâ'im
Geydürür sözlerüme ḫâme libâs-ı mâtem

14 Ecrini itmegiçün Ḥâleti-i şeydâya
Umarın ide Ḫudâ ḳalb-i şerîfüñ mülhem

746- Maṭla'-ı Ġarrâ

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün)

'Araḳ-rîz olmuş ey dil 'ârıż-ı zîbâsı cânânûñ
Ṣanasın jâle düşmüş üstine gül-berg-i ḫandânuñ

747- Maṭla'

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Didüm devâ-yı müferriḥ nedür bu nâ-şâde
Şarâb-ı la'lini işrâb idüp didi bâde

748- Müfred

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ḫaber-i vuṣlat-ı dildârı idermiş ifşâ
Bize bir gün göresiz söz getürür bâd-ı ṣabâ

749- Müfred

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Ṣanma Raḥmân'a 'ibâdet ola anuñ ġarażı
Her ḳaçan ṣûfî semâ' eylese şeyṭâna döner

750- Maṭla‘

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ûlün)

İdüp göñlini la‘lüñle güşâde
Ṣurâḥînüñ gözine geldi bâde

751- Maṭla‘

(Müstef‘ilün Fa‘ûlün Müstef‘ilün Fa‘ûlün)

Didüm o mâha bir şeb olsaḳ senüñle tenhâ
Nâz ile geldi didi andan senüñle ben hâ

752- Maṭla‘

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḫudâ-dâda müşâbih ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı ‘anber-âlûdı
Nola bir ḳıṭ‘adur dirsem ‘iẕâr-ı şâh-ı Maḥmûd’ı

753- Fużûlî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Dehenin derdüme dermân didiler cânânuñ
Bildiler derdümi yoḳdur didiler dermânuñ

754- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Belürdi ṣañma yer yer ḫaddüñ üzre ḫaṭṭ-ı maḥabbet
Kitâb-ı ḥüsnüñüñ ḳalmışların yazdı yed-i ḳudret

755- Müfred

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Nice ṭoyınca görem sen gül-i nâzik bedeni
Kendü kirpigim olupdur baña gözüm dikeni

756- Sulṭân Selîm

(Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün)

Efyûna şu kim mâye-i idrâk dimişdür
Gerçek dimiş idrâkını zîrâ ki yimişdür

757- Maṭla'-ı Lâ-edrî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Her zamân eyleme gel 'âşıḳ-ı dil-ḫasteñi zâr
Cevri inṣaf ile it olmaya senden bîzâr

758- Kemâl Paşa-zâde Efendi

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün)

Dülbendi içre ṣaḳlasa efyûnı ehl-i keyf
Ta'yîb itmezüz anı hep başımızdadur

334[bh]

759- Müfred

(Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün)

1 Hidâyet Hüdhüdi hâdî olursa
İrem Sîmurġa bîñ vâdî olursa

Zamân-ı Sulṭân Selîm-i S̱ânîde Müftî-i ʻAṣr Olan Ebu'ṣ-Suʻûd Efendi Rıḫlet-i Dâd-ı Beḳâ Buyurduḳda Yirine Ḥâmid Efendi Müftî Olduġına Bu Târîḫ Şemsî Paşa Dimişdür

760-[100]

1 ……..olıcaḳ kendülere ḥadd-i …… fetvâ
……. ḫayli begendüm

2 ……. olıcaḳ çünki tamâm oldı bu …….
…….. oldı bugün Ḥâmid Efendi **(Sene 983)**

334b

761- Ḥâletî Efendi

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Vezân eyler çemende bâd-ı âhın ṭurma bülbüller
Perîşân olduġın bâd-ı seḥerden ṣanmasun güller

762- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

Ṭutarmış pençe-i ḫurşîdi rûyuñla senüñ hem-tâ
ʻAceb mi çarḫ-ı bed-mihrüñ elinden eylesek şekvâ

763- Velehû

(Mefâʻilün Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün)

Hemîşe nâleler itmezdi bülbül-i cânum
Hezâr-pâre dikilmişse verd-i ḫandânum

[100] Buradaki bazı kelimeler metinde silik olması nedeniyle okunamadı.

764- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Oldı âşüfte-i zülfi o perî-sîmânuñ
Gözine görinecek var bu dil-i şeydânuñ

765- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Gülşen-i ‘aşḳında cânânuñ yeter
Dâġ-ı ḫûn-âlûd-ı âşıḳ verd-i ter

766- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Nâvek-i âhum ṣadâsın var ise gûş eyledi
Ḥalḳa ḥalḳa zülf ile rûyın zirih-pûş eyledi

767- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Ḫâṭırumdan gitmez iller ḫâṭırın ḫoş itdügüñ
Unudur mıyum cânâ beni ferâmûş itdügüñ

768- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Yeter bâġ-ı ġama ey bâġbân yaşı dil-i zâruñ
Senüñ olsun başıyla ayaġıyla cûyı gülzâruñ

769- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ḳaçan aġyâr ile seyre çıḳar dirlerse cânânı
Ser-i kûyın ṣular ‘aşḳ ehlinüñ eşk-i firâvânı

770- Ḳıṭ‘a Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

1 Kâruñ senüñ şefâ‘ate ḳaldıysa Ḥâletî
‘Arż eyle ḥasb-i hâli Ḫudâ’nuñ Ḥabîbine

2 Girdükde zîr-i ḫâke ider şefḳati ẓuhûr
Ehl-i kerem mürüvvet ider yir ġarîbine

771- Maṭla‘

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Sîneñe degmege cânlar viririz ey meh-rû
Sen de inṣâf ide degmez mi elüñ gögsüñe ḳo

772- Lâ-edrî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Bir selâmuña senüñ degmeyevüz ey meh-rû
Sen de inṣâf ide lâyıḳ mı elüñ gögsüñe ḳo

773- Lâ-edrî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Sîneme seng-i cefâ urduġuña ey meh-rû
Sen de inṣâf ide lâyıḳ mı elüñ gögsüñe ḳo

335[a]

774- Sâmî Beg Berây-ı Nûrî Ḫaṭṭâṭ

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Rûm'da Nûr 'Alî itdi ẓuhûr
'Acem'i eyledi ta'lîḳde mât

2 Çeşme-i Ḥıżr'dur anuñ ḳalemi
Yazduġı olsa nola âb-ı ḥayât

775- Velehû Berây-ı Mezbûr

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

1 Mîr-i küttâb 'aṣr Nûr ' Alî
Virdi ḥaḳḳâ ki ḥükmini ḳalemüñ

2 Ḫaṭṭına inḳıyâdı var Rûm'uñ
Ḳalemine rıżâsı var 'Acem'üñ

776- Ḫıṣâlî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Rûz-ı 'ıyd oldı gelür gülşene yârân ṣaf ṣaf
Ehl-i diller dizilür olmaġa ḳurbân ṣaf ṣaf

777- Maṭla'-ı Ḳalender Efendi

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Dôst-ı câhilden ise ey dil-i zâr
Yeg durur düşmen-i 'âḳil ṣad-bâr

778- Nev'î Merḥûm

(Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün)

Ṣanmañ geçem eş'ârdan pîr itmek ile rûzgâr
Ma'nâ-yı bikri göricek vallâh ḳalmaz iḫtiyâr

779- Veysî

(Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

Mâlik-i mülket-i ḳanâ'at iseñ
Pâdişâh-ı zamânesin dervîş

780- Ġanî-zâde

(Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün)

1 Ḥâlüm ayâġuñ tozına söyleyem
Diñle ey fażl u hüner ṣâḥibi

2 Câm-ı mey-i nâbımız itdi şikest
Meclisimiz başdı ayaḳ nâyibî

781- Ġanî-zâde Nâdirî

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün)

'Aceb mi ṭutsa el üstünde nergisi dildâr
Ezelden aralarında göz âşinâlığı var

782- Velehû Der-Ḥaḳḳ-ı Mezbûr

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

1 Çeşme-i Ḥıżr-ı Nebîdür ḳalemi Nûrî’nüñ
Ḥükmüni âb-ı ḥayâtuñ nola icrâ itse

2 Bir ḳalem ṣudur anuñ kilki ḥayât âbından
Resmini Mîr ‘Alî’nüñ nola iḥyâ itse

783- Velehû Berây-ı Sulṭân Murâd

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

1 Pâdişâhum yaraşur pâşende olsa düşmenüñ
Jâle düşmüş ġonçe-i terdür hücûma şeş-perüñ

2 Zîb ü zîverle müzeyyen oldı var yapraḳları
Bâġ-ı nuṣretde olup bir verd-i aḥmer şeş-perüñ

3 Çoḳ hüner gösterdi meydân-ı neberd içre hemân
Pehlevândur başına ṭaḳmış niçe per şeş-perüñ

784- Maṭla‘-ı ‘Azmî-zâde Efendi

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Herkesi aġladur ol ṭurra-i ‘anber-fâmuñ
Çoġ olur ġâyet ile âb-ı revânı Şâm’uñ

785- Naẓîre-i Rûḥî-i Baġdâdî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Zîr ü bâlâsına baḳ ol ḫaṭ-ı ‘anber-fâmuñ
Cennet altında ya üstinde dimişler Şâm’uñ

786- Velehû Berây-ı Mezbûr

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

1 Nûrî-i ḫaṭṭâṭ o şem'-i cem'-i erbâb-ı ḳalem
Yaraşur yaḳsa debîr-i çarḫ eger andan çerâġ

2 Mîr ü mâlikden kemâl-i mertebe virdi ġınâ
Geldi tab'-ı ṭâlibân-ı ḫaṭṭ-ı ta'lîḳa ferâġ

787- Ḳıt'a-i Lâ-edrî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

1 Añlasa derd-i derûnum baña yâr olsa güzel
Bilse keyfiyyetimi vâḳıf-ı esrâr olsa güzel

2 Nüktedân olsa söz añlasa ẓarîf olsa güzel
Ḥâl-i dilden hele fi'l-cümle ḫaberdâr olsa güzel

788- Merḥûm Ḳalender Efendî

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

Dâmenin alımazuz dest-i 'adûdan yârüñ
Diken olduḳ gül iken gözine her bir ḫâruñ

789- Ḳalender

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Yatan pây-ı nihâl-i gülde ṣanma ġonçe-i gülşen
Seridir bülbül-i zâruñ ki urmış boynını sûsen

790- Ferâġî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Belin ḳuçmuşlar öpmüşler leb-i dildârı varmışlar
Nihâl-i gülşeni egmişler andan gül ḳoparmışlar

791- Resmî-zâde Ḥasan Çelebî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Geldükçe tîr-i sîneme dil murġı şâd olur
Şâd olmasuñ mı her birisi ḳol ḳanâd olur

335b

792- Maṭla‘-i ‘Ulvî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dilâ yâr olmaz idüñ ‘aşḳla ger sende ‘âr olsa
Ḳoşulmazduñ cünûn ehline aḳluñ saña yâr olsa

793- ‘Azmî Gedûsî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Dendân-ı yâri didi gören bî-bahâ nedür

Olmaz cihânda buncılayın bî-bahâ nedür

794- Ref‘î

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Ṭutsaḳ yanuñda ḫâke berâber vücûdumuz

Çigner yürür bizi yine ṭurmaz ḥasûdumuz

795- Ṭursun-zâde

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Baġrımı deldi tîr-i ḫûn-efşân

Ẓâlimüñ öte ucıdur peykân

796- Maṭla‘-ı ‘Âlî

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Gün yüzüñ görmeyeli dîdeleri görmedi ḫâb

Ġâfil olma hele ‘Âlî ḳuluñuñ ḫâli ḫarâb

797- Maṭla‘-ı Lâ-edrî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dükenmez rûz-ı fürḳat âḫir olmaz bu cüdâlıḳlar
N’olaydı olmayaydı tâ ezelden âşinâlıḳlar

798- Ḫüdâyî

(Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Degdüñ ol zülf-i ‘anber-efşâna
Erre-i ‘ömr imişsin ey şâne

799- Matla‘

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Ṣûret-i yâr ile dil ḫânesini deyr eyle
Yâri her gûşede bir ṣûret ile seyr eyle

800- Müfred-i Meşâmî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Vezzân-ı dehr ḳoyalı mîzân hecrüñe
Ey Yûsuf-ı zamâne ne yerde ne gökdeyin

801- Vâlihî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Âşıḳ olmaz saña iḫlâṣ ile aġyâr-ı ḥasûd

Ṣıdḳ ile îmâna gelmez dôstum hergiz Yehûd

802- Vâlihî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Nigâh itmez göñül sen mâhdan ġayrıya mihr olsa

Baş egmez işigüñden ġayrıya ḳıblem sipihr olsa

803- Matla‘-ı Emînî

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Vuṣlat-ı dilber murâduñsa revân it naḳd-i cân

Kim bilürsin kimseye manṣıb virilmez râygân

804- Cevâb-ı Mama-zâde

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Sîm ü zer peydâsına sa‘y it murâduñsa cüvân

Şimdi dilber nuḳre ister aḳçe itmez naḳd-i cân

805- Ḳıṭa‘-i Lâ-edrî

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

1 Firâḳ baḥrinüñ ey dil kenârı olmaz imiş

Viṣal-i zevraḳınuñ rûzgârı olmaz imiş

2 Belâ-yı ‘aşḳla âh itmeyem didüm ammâ

Marîżüñ iñlemede iḫtiyârı olmaz imiş

806- Rubâ‘î

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Yaḳan mâhuñ derûnın ḫâl-i rûy-ı lâle-zâruñdur

Ḳızardan âfitâbuñ çihresin tâb-ı ‘iẕâruñdur

Sen ol ḥûr u melek-ḫaṣletsin ey mâh-ı cihân-ârâ

Güzellik âsmânında meh-i nev gûşvâruñdur

807- Ḳıṭa‘-i Vâlihî

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Cemâlüñ gülleri ḫâlî degül dâ’im ṭarâvetden

Senüñ bâġ-ı ruḫuñ beñzer ki cennet gülsitânıdur

2 Ṭabîbim Vâlihî dil-ḫasteñe vâr ise dermânuñ

Meded ṣabra mecâli ḳalmadı ġâyet zamânıdur

808- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Ṭarâvet baġlamış zülfüñ cemâlüñde melâḥat var
Güzellenmişsin ey meh-rû yine ḫayli leṭâfet var

2 Senüñ ile hiç ḥaşr olmam deyü dâ'im ʻaẕâb itme
Benüm serv-i ser-efrâzum bilürsin ḫod ḳıyâmet var

809- Velehû

(Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün Mefâʻîlün)

1 Ṭabîbim ḫasteñüñ ḥâlini luṭf idüp ṣoragelseñ
Unutmasañ anı yâd eyleseñ bir gün añagelseñ

2 Gelüp bir gün vefâ idem dimişdüñ saña ey meh-rû
Ḳosañ cevr ü cefâyı eyleseñ ʻahde vefâ gelseñ

3 Sevincinden muḳarrer idi ölmek Ḥaḳ bilür nâgâh
Eger kim görmege ben ḫasteñi nâgeh çıḳagelseñ

810- Velehû

(Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilâtün Feʻilün)

Ṣunup lebini ġamından şikâyet eyler iken
Sözüñi bal ile boġdum didi o ġonce-dehen

811- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Sâḳiyâ niçeye dek meclisimüz telḫ itsün
Ṣûfiye birḳaç içür tâ ki yıḳılsun gitsün

336[a]

812- Cinânî

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Bâd-ı ḫazândan irmese serve nola melâl
Yoḳdur cihânda ṭoġruya zîrâ begüm zevâl

813- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Peyâm-ı ḫâl-i ruḫundan belürmedi es̱erüñ
Ya ḳanlu göñlüñüñ ey lâle yâ ḳara ḫaberüñ

814- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Ne ġam ger çâk çâk olsa ḳabâ-yı cism-i pür-‘illet
Ḳabâ-yı merd olanlar çâksuz geymez budur ‘âdet

815- Velehû

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Noḳta ḳondurmaġa hergiz yoġ iken aña mecâl
Rây-ı ebrûña neden ḳondı senüñ noḳta-i ḫâl

816- Velehû

(Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün)

Ferhâd’a ṣanma virdügi zaḥmet vebâldür
Şîrîn’e ol anası südünden ḥelâldür

817- Velehû

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Raḳîb-i seg yanumdan ol ġazâlı ṣayd idüp aldı
Ne çâre bir ḳażâdur yolumuzda var imiş geldi

818- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Var mı bir ruḫsâre kim ḫaṭṭ-ı siyeh-fâm olmaya
Dehr içinde ḳanḳı gün gördük ki aḫşâm olmaya

819- Velehû

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Hevâ-yı ġonçe-i bâġ ile eyler efġânı

Yürekden ise alur ‘andelîb-i nâlânı

820- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

Nola ger feryâd idersem dem-be-dem bülbül gibi

Düşdi göñlüm ġonçeye evvel naẓarda gül gibi

821- Velehû

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

İşigüñ yanında kimdür çarḫı ey meh-rû öge

Ḥamdü-lillâh tecrübe ḳapusı aġmadı göge

822- Bâḳî

(Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün)

Cemâlüñi gören ider eyâ ferişte-ṣıfat

Açılmış aḳ güle beñzer Muḥammed’e ṣalâvât

823- Maḳâlî Der-Ḥâlet-i Nez‘ Güft

(Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

Dimeñ âḫir nefesde menzilüm zîr-i türâb itdüm

Günâhumdan utandum yirlere geçdüm ḥicâb itdüm

Du‘â Bölümü

336[b]

824-

(Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün)

Bâġ-ı dehr içre ki sen bir gül-i bî-ḫâr olasın

Başum üstinde yir it zîver-i destâr olasın

Âfitâbum saña ‘âşıḳ nice meyl eylemesün

Mâh-ruḫsâr olasın yâr-ı vefâdâr olasın

337[a]

825- (Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün)

1 Ne ẕevḳ-i bâde-i bî-ġış ne vaṣl-ı yâr-i dilkeş var

Hemân bir rûzgâr-ı nâ-ḫoş ü ḥâl-i müşevveş var

2 Ṣaḳın ṭoḳınmasun ben ḫâke ṭarf-ı dâmen-i nâzuñ

Nihân ḫâkister-i sînemde dil dirler bir âteş var

3 Baş egmez ‘âşıḳ-ı pâke düşürmez sâyesin ḫâke

El irmez gûşe-i dâmânına bir serv-i serkeş var

4 Dil-i güm-geştemizden bir ḫaber yoḳ Manṭıḳî dirler

Ser-i kûy-ı belâda ḫâne ṭutmış bir belâ-keş var

SONUÇ

Mecmûalar, edebiyat ve kültür dünyamız açısından içerdikleri çeşitli bilgilerle önemli bir yere sahip çok zengin kaynaklardır. Mecmûalar, muhteva olarak edebiyat, tarih, coğrafya, tıp, gökbilimi, dinî bilimler gibi günümüzde bilim dalı olarak kabul edilmiş muhtelif alanlardan metinleri ya da kayıtları düzenli veya karmaşık bir biçimde barındırması bakımından da ayrıca bir önem taşımaktadır.

Mecmûalar içerisinde daha çok şiir mecmûaları, Klasik Türk edebiyatı alanı için büyük öneme sahiptir. Antoloji niteliği taşıyan bu mecmûalar, şiirlerin tertip edildikleri dönemlerin edebiyat ve sanat telakkilerini ortaya koymaktadır. Bulundukları dönemlerde rağbet gören ya da tezkirelerde adına rastlanmayan şairleri gün yüzüne çıkarması ve divanlarda bulunmayan şiirlerinin tespit edilmesi gibi birçok hususta kaynak fonksiyonunda olan mecmûalar aracılığıyla bu alandaki boşlukların giderilmesi mümkündür.

Üzerinde çalıştığımız mecmûa; Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlı, istinsah kaydına göre tertip tarihi H1039/M1629 olan ''*Mecmû'a-i Kasâ'id*'' adlı şiir mecmûasıdır. Mürettibi ve aynı zamanda müstensihi olan Ni'metî mahlaslı Bursalı Seyyîd Nakîb-zâde Ni'metullâh'tır. İstinsah kaydının hemen altında Ni'metî Efendi'nin mührü yer almaktadır.

Mecmû'a-i Kasâ'id'in hem mürettibi hem de müstensihi olan Ni'metî, yaşadığı dönemde inşâ ve muammâ ustası olan hattının güzelliğiyle meşhur olan toplumda ilim ve karakteriyle saygın yer edinmiş bir şairdir. *Mecmû'a-i Kasâ'id* adlı mecmûa, 338 varaktan oluşmaktadır. Bu eserde 190 şairin çeşitli tür ve konulardan seçilmiş 2078 şiiri yer almaktadır.

Çalışmalarımıza mecmûa türü hakkında genel araştırma yaparak başladık. Çalışmamızın giriş kısmında mecmûa kavramı, mecmûanın önemi ve tasnifi hakkında genel bilgiler verdik. *Mecmû'a-i Kasâ'id*'in 299^{b}-337^{a} varakları arası üzerinde çalışmamızı gerçekleştirdik. Birinci bölümde, çalıştığımız mecmûanın genel özellikleri, mecmûanın mürettibi ve müstensihi olan Ni'metî'nin hayatı hakkında bilgileri verdik. Ardından 299^{b}-337^{a} varakları arası muhtevası hakkında

bilgileri tablolar ile birlikte verdik. Birinci bölümü 299^{b}-337^{a} varakları arasında yer alan şairlerin kısa biyografilerini vererek tamamladık. İkinci bölümde, 299^{b}-337^{a} varakları arası metnin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevirisini yaptık. Çalışmamızı sonuç, kaynakça ve özgeçmiş bölümleriyle bitirdik.

Mecmûanın tez çalışmamıza konu olan 299^{b}-337^{a} varakları arasında 77 şaire yer verilmiştir. 49 matla‘, 42 târîh, 14 müfred, 8 kıt‘a, 3 rubâ‘î ve 2 mu‘ammâ olmak üzere toplam 118 şiirin ise şairleri tespit edilememiştir.

Çalışmamız olan mecmûada birçok nazım şekline yer verilmiştir. Tez çalışmamıza konu olan 299^{b}-337^{a} varakları arasında nazım şekilleri olarak 303 matla‘, 207 rubâ‘î, 164 gazel, 94 târîh, 35 kıt‘a, 25 müfred, 2 mu‘ammâ, 1 kasîde ve 1 mesnevî olmak üzere toplam 832 şiir bulunmaktadır. 832 şiir içerisindeki 6 şiir, sayfanın silik görünmesi ve pek okunaklı olmayan bir yazı stili ile yazılmış olması nedeniyle okunamamıştır. 262 şiirle (196 rubâ‘î, 44 matla‘, 13 gazel, 5 târîh, 2 kıt‘a ve 2 müfred) Hâletî, en çok şiiri bulunan şairdir. Ardından Ümîdî 96 şiirle (94 gazel, 1 kasîde ve 1 müfred), Haşimî 88 şiirle (71 matla‘ ve 17 târîh), Cinânî 37 şiirle (35 matla‘ ve 2 târîh), Sâmî 36 şiirle (31 gazel ve 5 kıt‘a) yer almıştır.

Mecmûadaki farklı nazım şekilleriyle oluşan şiirlerin, muhteva açısından da çeşitlilik gösterdiğini görmekteyiz. Ağırlıklı âşıkâne, rindâne, şûhâne üslupla yazılan şiirlerle birlikte siyasî, dinî ve toplumsal konularla ilgili şiirler de yazılmıştır. Ayrıca şiirlerde yer adlarına (Tebrîz, Kıbrıs, Burûsa, Akdeniz vb.) ve özel adlara (Muhammed, Sultân Mehmed, Sultân Murâd, Sultân Süleymân vb.) da rastlarız.

Mecmûada Fuzûlî, Bâkî, Gelibolulu Âlî, Nef'î, Nevâî, Yahyâ, Hayâlî, Cinânî, Hâletî, Rûhî-i Bağdâdî, Veysî gibi tanınmış şairler bulunduğu gibi bunların yanı sıra Emînî, Ferâgî, Hısım Yahya, Tursun-zâde, Mehmed Bîdârî, Mustafa Çelebi gibi pek bilinmeyen şairler de yer almıştır.

Mecmûadaki divanı olan şairlerin şiirlerini inceleyip, divanlarındaki şiirleriyle karşılaştırdık ve aşağıdaki bilgileri elde ettik.

Çalışmamızda divanı bulunan şairlerin gazellerini divanlarında bulunan gazelleriyle karşılaştırdığımızda mecmûadaki ile divanda olan gazellerin beyit sayılarını ve bu beyitlerin kendi içerisindeki yerlerinin farklılıklarını tespit ettik.

Ayrıca mecmûada olup da divanlarda olmayan gazelleri de ortaya çıkardık. Mecmûamızdaki gazeller ile ilgili tespit ettiğimiz bilgiler şunlardır:

299^{b}'de yer alan Hâletî'nin gazelinin beyit sayısı 7, divanda ise 8 beyittir. Mecmûadaki gazelin 2, 3, 4 ve 7 numaralı beyitler yerine divanda farklı beyitler yer almaktadır. 300^{a}'da bulunan Hâletî'nin ''ṭaraf'' redifli gazeli mecmûada 6 beyit, divanda ise 5 beyittir. Mecmûadaki gazelin 4 numaralı beyiti divanda yoktur. Hâletî'nin mecmûada aynı varak üzerinde yer alan bir diğer gazelinin beyit sayısı 7, divanda ise 8 beyittir. Divandaki gazelin 6 numaralı beyiti mecmûada yoktur. Hâletî'nin mecmûada aynı varak üzerinde bulunan ''sarmaşur'' redifli gazeli de mecmûada 7 beyitken, divanda 6 beyittir. Mecmûadaki gazelin 5 numaralı beyiti divanda yoktur. 300^{ah}'da yer alan Hâletî'nin mecmûadaki gazeli 8 beyitken, divanda 5 beyittir. Mecmûadaki gazelin 4, 5 ve 8 numaralı beyitleri divanda bulunmamaktadır. 300^{bh}'daki Hâletî'nin ''ânı'' redifli gazeli divanda yoktur. 300^{bh}'daki Hâletî'nin bir diğer gazeli mecmûada 5 beyit olup, 2 numaralı beyiti divanda farklıdır. 300^{b}'de ilk sırada yer alan Hâletî'nin bu gazeli divanda bulunmamaktadır. 300^{b}'deki ''gelen'' redifli Hâletî'nin gazelinin beyit sayısı 5, divanda ise 7 beyittir.

311^{a}'da bulunan İshâk Çelebi'nin ''bu gice'' redifli gazeli mecmûada 6 beyitken, divanda 7 beyittir. Aynı varakta yer alan ''İshâk Efendi'' başlıklı gazelin beyit sayısı 5 iken, divanda 7 beyittir.

329^{ah}'da yer alan Cemâlî'nin gazeli divanda bulunmamaktadır. 329^{a}'da bulunan Rahmî'nin gazeli divanda yoktur. Sâmî'nin 308^{a}, 308^{bh}, 308^{b}, 309^{a}, 309^{ah}, 309^{bh}, 309^{b}, 310^{a}, 310^{ah} ve 310^{b}'de yer alan gazelleri divanda bulunmamaktadır. Sâmî'nin 310^{b}'de ''eyledüm'' redifli gazeli yer almaktadır. Divandaki ''eyledüm'' redifli gazel ile mecmûadaki ''eyledüm'' redifli gazel birbirinden farklıdır.

301^{a}'da bulunan Ümîdî'nin 3 gazeli divanda yoktur. 301^{ah}'daki Ümîdî'nin ''ayına'' redifli gazeli divanda yoktur. Ümîdî'nin 301^{bh}'daki gazeli ve 301^{b}'deki ''gibi'' redifli gazeli divanda yoktur. Ümîdî'nin 302^{a}'daki ''ile'' redifli gazeli mecmûada 5 beyittir, divanda ise 6 beyittir. Ümîdî'nin 302^{ah}'daki ''Ġazel-i Ümîdî'' başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî'nin 302^{bh}'da ikinci sırada ''Ümîdî'' başlığıyla yer alan gazeli mecmûada 5 beyitken, divanda 6 beyittir. Ümîdî'nin 302^{b}'deki ''baḳ''

redifli gazelinin beyit sayısı mecmûada 5, divanda ise 6 beyittir. Ümîdî’nin 303^{a}’daki ‘‘eyledüñ’’ redifli gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 303^{bh}’da ikinci sıradaki ‘‘Velehû’’ başlıklı gazelinin beyit sayısı mecmûada 6, divanda ise 5 beyittir. Mecmûadaki gazelin 5 numaralı beyiti divanda yoktur. Ümîdî’nin aynı varakta yer alan diğer gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 303^{b}’deki ‘‘gibi’’ redifli gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 304^{a}’daki ilk sıradaki ‘‘Ümîdî’’ ve dördüncü sıradaki ‘‘Ġazel-i Ümîdî’’ başlıklı gazelleri divanda yoktur. Ümîdî’nin 304^{ah}’da yer alan ‘‘Ümîdî’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 304^{b}’deki üçüncü sırada yer alan‘‘Velehû’’ başlıklı gazelinin beyit sayısı 7, divanda ise 5 beyittir. Mecmûadaki gazelin 3, 5 ve 6 numaralı beyitleri divanda yoktur. Divandaki gazelde de mecmûadaki gazelin 3 numaralı beyiti yerinde farklı bir beyit vardır. Ümîdî’nin 305^{ah}’da yer alan ‘‘Ümîdî’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 306^{a}’da yer alan ikinci, üçüncü ve dördüncü sırada yer alan ‘‘Velehû’’ başlıklı gazelleri divanda yoktur. Ümîdî’nin 306^{a}’da beşinci sırada yer alan ‘‘Velehû’’ başlıklı gazelinin beyit sayısı 6 olup, 5 numaralı beyitinin divanda olmayıp bunun yerinde farklı beyit olduğu görülmektedir. Ümîdî’nin 306^{bh}’da ilk sırada yer alan‘‘Velehû’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 307^{a}’da ikinci sırada yer alan ‘‘Ġazel-i Ümîdî’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 307^{a}’da beşinci sırada yer alan ‘‘Ġazel-i Ümîdî’’ başlıklı gazeli 5 beyitken, divanda 6 beyittir. Divandaki gazelin 4 numaralı beyiti mecmûadaki gazelde yoktur. Ümîdî’nin 307^{bh}’da ilk sırada yer alan ‘‘Velehû’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Ümîdî’nin 307^{b}’de ilk sırada yer alan ‘‘Velehû’’ başlıklı gazeli divanda yoktur. Zuhûrî’nin 333^{b}’de bulunan ‘‘Naẓîre-i Ẓuhûrî Efendi’’ başlıklı gazeli divanda bulunmamaktadır.

Ayrıca çalışmamızda 1 kasîde yer almaktadır. 332^{a}-332^{b}’de Ümîdî’ye ait olan ‘‘Ḳaṣîde-i Merḥûm Ümîdî’’ başlıklı, 37 beyitten oluşan bu kasîde divanda yoktur.

Çalışmamızda divanı bulunan şairlerin tarihlerini divanlarındaki tarihleriyle karşılaştırdık. Mecmûadaki ile divanlarda bulunan tarihlerin beyit sayılarını ve bu beyitlerin kendi içerisindeki yerlerinin farklılıklarını tespit ettik. Bunların yanı sıra mecmûada olup da divanda yer almayan tarihler de olduğunu ortaya koyduk. Çalışmamızdaki tarihler ile ilgili tespit ettiğimiz bilgiler şunlardır:

Gelibolulu Âlî’nin 325b’de yer alan ‘‘Târîẖ-i ‘Âlî’’ başlıklı iki tarihi, divanda yoktur. Cinânî’nin 323b’de bulunan ‘‘Târîẖ-i Cinânî Berây-ı Âẕerî Çelebî’’ başlıklı tarihi bir beyitlik olup, divandaki ‘‘Âẕerî Efendi Fevtine Târîẖdür’’ başlıklı tarihinin 15. beyitidir. Cinânî’nin 324b’de bulunan ‘‘Târîẖ-i Cinânî Der-Ḥaḳḳ-ı Vefât-ı Ebu’s-su‘ûd’’ başlıklı bir dizelik bu tarihi divanda yoktur. Hâletî’nin 321b’de bulunan ‘‘Târîẖ-i Hâletî Efendi’’ başlıklı tarihi mecmûada 4 beyitken, divandaki karşılığı ise ‘‘Târîẖ-i Müftî-şuden-i Ẕekeriyya Efendi Raḥmetu’llâh’’ başlıklı, 5 beyit ile yer almaktadır. Aynı varak üzerinde yer alan Hâletî’nin ‘‘Velehû’’ başlıklı tarihi 6 beyit, divanda ise ‘‘Târîẖ-i Ḫâne-i Mîr Ṭahmâs’’ başlığı altındaki tarihi 7 beyittir. Hâletî’nin 323b’de yer alan ‘‘Târîẖ-i ‘Azmî-zâde Efendi Berây-ı Vefât-ı Ġanî-zâde Efendi’’ başlıklı tarihi divanda yoktur. Hâşimî’nin 322b’de yer alan ‘‘Mîrzâ Maẖdûm Naḳîb Olduġına’’ başlığı altındaki tarihinin beyit sayısı 3, divanda ise ‘‘Mîrzâ Maẖdûm Efendi’ye Dinmişdür’’ başlığı altındaki tarihinin beyit sayısı 2 olup, mecmûadaki tarihin beyitlerinden farklı beyitler bulunmaktadır. Hâşimî’nin 323a’da yer alan ‘‘ ‘Abdülḳâdir Efendi Naḳîb Olduġına’’ başlıklı tarihi divanda yoktur. Hâşimî’nin 323b’de yer alan ‘‘Târîẖ-i Hâşimî Berây-ı Vefât-ı Vezîr Merre Paşa’’ başlıklı bir dizelik tarihi divanda yoktur. Kesbî’nin 324a’da yer alan ‘‘Târîẖ-i Kesbî Berây-ı Cülûs-ı Aḥmed Ḫân’’ başlıklı tarihi divanda yoktur. Tâlibî’nin 321a’da yer alan ‘‘Târîẖ-i Ṭâlibî Berây-ı Fetḥ-i Burûsa’’ başlıklı tarihi, 321ah’da yer alan ‘‘Berây-ı Fetḥ-i Tebrîz h. 993’’ başlıklı tarihi ve 324a’da yer alan ‘‘Târîẖ-i Fetḥ-i Tebrîz’’ başlıklı tarihi divanda bulunmamaktadır. ‘Ulvî’nin 324a’da yer alan ‘‘Çivi-ẕâde’nüñ Yirine Ma‘lûlzâde Ḳâḍî-‘asker Olduġına ‘Ulvî Dimişdür’’ başlıklı tarihi divanda yoktur. Vahdetî’nin 323b’de yer alan ‘‘Berây-ı Ṣun‘ullâh Efendi’’ başlıklı tarihi divanda yoktur. Yahyâ’nın 324b’de yer alan ‘‘Târîẖ-i Binâ-yı Câmi‘-i Süleymâniyye li’l-Merḥûm Yaḥyâ Beg’’ başlıklı tarihi divanda yoktur.

Çalışmamızda divanı bulunan şairlerin kıt‘alarını divanlarında olan kıt‘alarıyla karşılaştırarak mecmûadaki ile divanda bulunan kıt‘aların beyit sayılarını ve bu beyitlerin kendi içerisindeki yerlerinin farklılıklarını tespit ettik. Çalışmamızdaki kıt‘alar ile ilgili tespit ettiğimiz bilgiler şunlardır:

325a’da bulunan Gelibolulu Âlî’nin ‘‘Sulṭân Murâd’a Virildi’’, ‘‘Ḳıṭ‘a-i ‘Âlî’’ başlıklı kıt‘aları ile 325b’de bulunan ‘‘ ‘Âlî’’ ve ‘‘ ‘Âlî Efendi’’ başlıklı kıt‘aları divanda yoktur. Rûhî-i Bağdâdî’nin 331b’de yer alan ‘‘ Rûḥî-i Baġdâdî’’

başlıklı kıt‘ası divanda yoktur. Sâmî’nin 335^{a}’da bulunan 5 tane kıt‘ası da divanda bulunmamaktadır.

Gelibolulu Âlî’nin 325^{a}’da yer alan ‘‘Rubâ‘î-i ‘Âlî’’, ‘‘Velehû’’ ile 325^{b}’da yer alan ‘‘ ‘Âlî’’ başlıklı 2 rubâ‘îsi divanda bulunmamaktadır. Çalışmamızdaki rubâ‘îlerle ilgili tespitlerimizdendir.

Çalışma yaptığımız mecmûamızda, metnin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevirisini yaparken metinde eksik ya da yanlış yazılan kelimeleri tespit edip; mısraların, beyitlerin anlamlarına ve vezinlere bağlı olarak kelimeler üzerinde metin tamiri yaptık. Metinde bazı şiirlerde yer yer silik olan kelimeler ve mısralarla da karşılaşılmıştır.

Yukarıda sıraladığımız bilgiler; mecmûamızda şairleri belli olan şiirler ile bu şairlerin divanları olanların divanlarına ulaşıp karşılaştırma yapmamız sonucu edindiğimiz bulgulardır. Divanı olmayan ya da henüz ele geçmeyen birçok şairimiz vardır. Onların da bilinmeyen, daha önce ulaşılmayan şiirlerini ortaya koyabilmemiz açısından mecmûaların ne kadar da önemli bir işlevde olduğunu görmekteyiz. Örneğin; Ankâ, Âzerî, Edâyî, Emînî, Gubârî, Hısım Yahya, Kalender Çelebi, Makâlî, Mustafa Çelebi, Refi‘î, Tâlibî gibi birçok şairin divanlarının olup olmadığı belli olmamakla birlikte bunlara ait şiirler mecmûamızda yer almaktadır. Ayrıca Emînî, Ferâgî, Hısım Yahya, Mehmed Bîdârî, Mustafa Çelebi, Refi‘î, Sâ‘î, Tursun-zâde gibi pek bilinmeyen ya da az bilinen şairler de şiirleriyle mecmûamızda yer almaktadır.

Edebiyat tarihi içerisinde Klasik Türk edebiyatı, ortaya koyduğu eserleriyle kendisine büyük yer edinmiş ve birçok eser vermekle günümüz için de büyük öneme sahip olmuştur. Klasik Türk edebiyatı alanı içerisinde sayısını dahi bilmediğimiz binlerce eser, keşfedilmeyi beklemektedir. İşte mecmûalar da bu alan içindeki keşifler için önemli kaynak niteliğindeki eserlerdir. Tezimize konu olan *Mecmû‘a-i Kasâ’id*’in 299^{b}-337^{a} varakları arası üzerinde yaptığımız çalışma ile elde ettiğimiz tespitlerin, bu alandaki araştırmacılara çalışmalarında yardım sağlayacağını düşünüyoruz. Mecmûalar üzerindeki çalışmaların artmasıyla alanımızdaki her boşluk da adım adım doldurulacaktır. Yaptığımız tez çalışmamız ile bu alanda bir nebze boşluk doldurabildiysek kendimizi amacımıza ulaşmış sayarız ve bundan dolayı son derece mutluluk duyarız.

KAYNAKÇA

AKKUŞ, Metin, *Nef'î Dîvânı*, Akçağ Yay. , Ankara 1993.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî–Divan, Tenkitli Metin-Tıpkıbasım*, Harvard Üniversitesi-Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, ABD 2006.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Emînî, Mehmed Emîn Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3506,* 26.12.2015.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Kesbî/Kisbî, Kesbî Mehmet Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6845,* 26.12.2015.

AK, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, Uludağ Üniversitesi Yay. , C. I-II, Bursa 2001.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Nâdirî, Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7146*, 26.12.2015.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Nisârî, Hüseyin Nisârî Efendi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3770,* 26.12.2015.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Sâmî, Mustafa Sâmî Bey'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2105,* 26.12.2015.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, ''Selîsî/Mehmed, Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi b. Mustafa Efendi b.Tokedî Ali Dede'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7239,* 26.12.2015.

AKYÜZ, Kenan, Süheyl BEKEN, Sedit YÜKSEL ve Müjgan CUMBUR, *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yay. , Ankara 1990.

ALICI, Lütfî, *Azmîzâde Mustafa Hâletî Dîvânı, İnceleme Metin*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.

ALTUN Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı (Vâridâtü'l-Enîkâ),* Niğde 1999.

ALTUNMERAL, Mehmet, ''Abdî'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=49*, 26.12.2015.

ARSLAN, Mehmet, *Osmanlı Edebiyat Tarih Kültür Makaleleri*, Kitabevi Yay. , İstanbul 2000.

ATEŞ, Ahmed, *"Metin Tenkidi Hakkında (Dasitan-ı Tevarih-i Al-i Osman Münasebeti ile)"*, C. VII-VIII, 1(1942), s. 253-267.

AYAN, Hüseyin, *"Bir Nazire Mecmûası",*Marmara Üniversitesi Türklük Araştırmaları Dergisi, S. 7, İstanbul 1991-92.

AYDEMİR, Yaşar, *"Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler",*Turkish Studies /Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, 2007, s.123-124.

AYDEMİR, Yaşar, *"Şiir Mecmûaları ve Metin Teşkilinde Mecmûaların Rolü",* Bilig, 19, 2001, s. 147–155.

AYDEMİR, Yaşar, *"Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmûaların Rolü",* Türk Kültürü, 2001, s. 464, 731–744.

AYNUR, Hatice, Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları-Tezler, Yayınlar, Haberler İstanbul: Kitap Matbaacılık, 2003.

BERDİBEK, Zeynep Dinçer, ''Hemdemî, Solakzâde Mehmed Çelebi'', *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3893*, 26.12.2015.

BAŞPINAR Fatih, *Beyânî, Dîvân, İnceleme-Metin http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10598,beyani-apdf.pdf?0*

BULAN, Ayşe, *Hâşimî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yüksek Lisans Tezi, Konya 1993.

ÇALDAK, Süleyman, ‘‘Müeyyedzâde Yahya b. Mehmed b. Ali, Hısım Yahya Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4508,* 26.12.2015.

ÇALDAK, Süleyman, ‘‘Veysî, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2843,* 26.12.2015.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed ve TANYERİ, M. Ali, *Üsküplü İshâk Çelebi, Dîvan (Tenkitli Basım),* Mimar Sinan Üniversitesi Yay. : 15, İstanbul 1990.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, *Yahyâ Bey, Divan Tenkitli Basım*, İstanbul Üniversitesi Yay. : 2233, İstanbul 1977.

ÇETİN, İsmail, *Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1993.

ÇETİNKAYA, Ülkü, ‘‘Âzerî, İbrahim Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937,* 26.12.2015.

ÇINAR, Bekir, ‘‘Tıflî, Ahmed Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=295,* 26.12.2015.

DERDİYOK, İ. Çetin, Cemâlî *Hayatı, Eserleri ve Dîvânı, İnceleme- Tenkildi Metin-Tıpkıbasım*, Harvard Üniversitesi-Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 1994.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,* Aydın Kitabevi, Ankara 2008, s.596.

DİLÇİN, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay. , Ankara, 1983.

DURMUŞ, Tuba Işınsu, ‘‘Gazâlî, Deli Birader’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6116,* 26.12.2015.

DURMUŞ, Tuba, ‘‘İshak Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5064*, 26.12.2015.

EKE, Nagehan U., ‘‘Nev‘îzâde M. Bîdârî Efendi b. Atâullah Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2400*, 27.12.2015.

EKİNCİ, Ramazan, ‘‘Refi‘î, Atâzâde Mehmed’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1622*, 27.12.2015.

ELÇİN, Şükrü, *“Cönkler ve Mecmualar Üzerine”,* Halk Edebiyatı Araştırmaları I, Ankara: Akçağ Yay. , 1997, 11-13.

ERDOĞAN, Mehtap, ‘‘Ni‘metî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452*, 27.12.2015.

ERDOĞAN, Mehtap, *“Divan Edebiyatında Noktasız Harflerle Metin Oluşturma Geleneği ve Ni‘metî’nin Noktasız Harflerle Yazdığı Mensur İki Mektubu”.* Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu Anısına 10-12 Mayıs 2012), C. 2. Ordu Üniversitesi Yay. Ordu 2013, s. 552-566.

ERDOĞAN, Mustafa, ‘‘Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315*, 27.12.2015.

ERSÖZ, Gülden Esra, *Ni‘metî Dîvânı*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2007.

ERTEM, Rekin, *Şeyhülislâm Yahya Dîvânı*, Akçağ Yay. , Ankara 1995.

EYDURAN-SUNGURHAN, Aysun, *Beyânî Tezkiretü’ş- Şuarâ,* TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. *http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78462/beyani----tezkiretus-suara.html*

GİBB, E., J. Wilkinson, *A History of Ottoman Poetry,* I, II, III, IV, V (Ter: Ali ÇAVUŞOĞLU, Osmanlı Şiir Tarihi) Akçağ Yay. 2 Cilt, Ankara 1999.

GÖKYAY, Orhan Şaik, ‘‘Cönkler Üzerine’’, *Makaleler 1: Eski, Yeni ve Ötesi*, İletişim Yay. , İstanbul 1995, s. 73-147.

GÖNEL, Hüseyin, ‘‘Vahdetî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1880*, 27.12.2015.

GÜLEN, Ahmet, *Seyyid Nakib-zâde Ni'metî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı,* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007.

GÜRBÜZ, Mehmet, *"Şiir Mecmûalarının Kaynakları Üzerine",* International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter 2013, Ankara-Turkey, s. 315-322.

GÜRBÜZ, Mehmet, *"Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi",* (Haz. Hatice Aynur vd.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay. , İstanbul 2012, s. 99-113.

GÜRBÜZ, Mehmet, ‘‘Cârî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1431*, 27.12.2015.

GÜZEL, Bilal, ‘‘Ankâ, Hüseyin (Acem Hüseyin Molla)’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1360*, 27.12.2015.

HARMANCI, M. Esat, *Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ*, *Dîvân*, Akçağ Yay. , Ankara 2007.

İSEN, Mustafa, Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, Ankara 1994.

İSEN, Mustafa, Muhsin MACİT, Osman HORATA, Filiz KILIÇ, İ. Hakkı AKSOYAK, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay. , Ankara 2002.

İSEN, Mustafa ve AKSOYAK, İ. Hakkı, ‘‘Âlî, Çeşmî, Gelibolulu Mustafa’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943*, 27.12.2015.

KAHRAMAN, Asiye, *İshak-zâde Zuhûrî Divanı (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2002.

KALYON, Abuzer ve KAYA, Bilge, ‘‘Hisâlî, Hüseyin Hisâlî Efendi’’ *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1067*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Cemâlî, Defterdar-zâde Ahmed Cemâlî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1683*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Edâyî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1120*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Gubârî, Abdurrahman Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2432*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, *Milli Kütüphane "Yz. A7521" Numaralı Şiir Mecmûası Üzerine*, Türkiyât Araştırmaları Dergisi, Sayfa 89-114.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Meşâmî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1555*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Sinân, Muhşî Sinân Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1161*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Süheylî, Mustafa Süheylî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3463*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Ümîdî, Ahmet’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1164*, 28.12.2015.

KAPLAN, Yunus, ‘‘Zuhûrî, Pîrî-zâde Zuhûrî Mustafa Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1469*, 28.12.2015.

KARAHAN, Abdülkadir, *Figânî ve Divançesi*, İstanbul 1966.

KARAKAŞ, Zehra, *Dîvânçe-i Kesbî Transkripsiyonlu Metin,* Dumlupınar Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2000.

KARTAL, Ahmet ve ÇETİNDAĞ Yusuf, ‘‘Alî Şîr Nevâî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6952*, 28.12.2015.

KAVRUK, Hasan, *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, Millî Eğitim Bakanlığı Yay. , Ankara 2001.

KAVRUK, Hasan, ‘‘Şeyhülislâm Yahyâ’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604*, 28.12.2015.

KAYA, Bayram Ali, *Azmî-zâde Hâletî Dîvânı Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni*, Harvard Üniversitesi-Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2003.

KAYA, Bayram Ali, ‘‘Hâletî, Azmîzâde’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280*, 28.12.2015.

KAYA, Bilge, *Hisâlî Hayatı,Eserleri ve Metâliü’n-nezâir Adlı Eserin Birinci Cildi, İnceleme-Metin*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı , Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2003.

KAYA, Bayram Ali, ‘‘Yahyâ Bey, Dukaginzâde’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=204*, 28.12.2015.

KESİK, Beyhan, ‘‘Mehmed, Hoca Sa‘deddin Efendizâde Mehmed Efendi (Çelebi Müftî)’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3369*, 28.12.2015.

KESİK, Beyhan, ‘‘Mustafâ, Mustafa Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3352*, 28.12.2015.

KESİK, Beyhan, ‘‘Selîmî/Selîm, Sultan Selîm-i Sânî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1257*, 28.12.2015.

KESİK, Beyhan, ‘‘Şeyhî, Seyyid Mehmed Allâme Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2109*, 28.12.2015.

KESİK, Beyhan, ‘‘Zihnî, Mumcuzâde Bâlî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3320*, 28.12.2015.

KILIÇ, Atabey, *“Mecmûa Tasnifine Dair”,* (Haz. Hatice Aynur vd.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı,* Turkuaz Yay. , İstanbul 2012, s.75-96.

KILIÇ, Atabey, *“Mevlana Müzesi Kitaplığı 4026’da Kayıtlı Manzum Sözlük Mecmûası Hakkında”* Mevlana, Mesnevi, Mevlevihaneler Sempozyumu, Manisa: 30 Eylül-01 Ekim 2006.

KILIÇ, Atabey, *Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler”* Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları Nu.1, Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, s.331-345, Kırşehir, 2004.

KILIÇ, Atabey, *“Mevlana Müzesi Kitaplığı 2095’de Kayıtlı Mevlevî Mecmûası Hakkında*” (Okt. Zehra Gümüş ile birlikte) Uluslararası Türk Tasavvuf Kültürü ve Mevlana Sempozyumu, Manisa: 29-30 Eylül 2007.

KILIÇ, Atabey, “*Süleymaniye Kütüphanesi Reşit Efendi 977’de Kayıtlı Manzum Sözlük Mecmûası Hakkında”,*Uluslar arası Türklük Bilgisi Sempozyumu, Erzurum: 25-27 Nisan 2007.

KILIÇ Atabey, “*Bî-Nokta Tecellî Dîvânı Metin-Sözlük-Tıpkıbasım”,* Laçin Yayınevi, Kayseri 2001.

KILIÇ, Filiz, ‘‘Sâî, Mehmed Sâî Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5073*, 28.12.2015.

KORTANTAMER, Tunca, *“Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları”*, Türklük Araştırmaları Dergisi, Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., C. VII-VIII, s. 3-47, İstanbul 1993.

KOYUNCU, Fatih, ‘‘Makâlî, Mustafa Bey’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189*, 28.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Abdî, Abdülvehhâb es-Sâbûnî, Abdülvehhâb Hemedânî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1016*, 29.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend’’ *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=716*, 29.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Figânî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422*, 29.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Helâkî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=365*, 29.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Sâlih Çelebi, Celâl-zâde’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1021*, 29.12.2015.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, ‘‘Şâmî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1163*, 29.12.2015.

KURNAZ, Cemal ve AYDEMİR Yaşar, *Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular,* Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, Ankara-Turkey, s. 51-64.

KUT, Günay, “*Mecmûa*”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 6, Dergâh Yay. , İstanbul 1986, s.170-173.

KUTLAR, Fatma Sabiha, *Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî, Dîvân,* Ankara Ekim, 2004.

KÜÇÜK, Sabahattin, *Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım*, TDK Yay. : 601, Ankara 1994.

KÜLEKÇİ, Numan, *Ganî-zâde Nâdirî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri Dîvânı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni*, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum 1985.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi,* C.1, TTK Yay. , Ankara, 1998, s.166-167.

MACİT, Muhsin ve KAPLAN, Hasan, ‘‘Bâkî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462*, 29.12.2015.

MACİT, Muhsin, ‘‘Fuzûlî’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=624*, 29.12.2015.

MENGİ, Mine, *Bir Şiir Mecmûası Hakkında*, Ankara Üniversitesi Dergisi. *http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/840/10630.pdf*

MORKOÇ-ERTEK, Yasemin, *“İzmir Millî Kütüphane’de Kayıtlı Bulunan (1467/14) Bir Mecmûa-i Eş‘ar’ın Düşündürdükleri”*, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, Ankara-Turkey, s. 267-297.

Nİ’METÎ, *Mecmû‘a-i Kasâ’îd,* Süleymâniye Kütüphanesi Esat Efendi 3424.

OKUYUCU, Cihan, *Cinânî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni,* TDK Yay. : 570, Ankara 1994.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Azmî, Murad Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2049*, 29.12.2015.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Ferâgî, Mehmed Ferâgî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5609*, 29.12.2015.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Fürûgi, Ahmed Fürûgî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5897*, 29.12.2015.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Hâdî, Mamazâde Ahmed Hâdî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5848*, 29.12.2015.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Hâtifî, Abdurrahman Hâtifî Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3518*, 29.12.2015.

ÖRDEK, Şerife, ‘‘Şemsî, İsfendiyarzâde Şemsî Ahmed Paşa’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2297*, 29.12.2015.

ÖZDEMİR, Mehmet, ‘‘Es‘ad, Hâcezâde’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7398*, 29.12.2015.

ÖZTOPRAK, Nihat, ‘‘Rûhî, Bağdatlı’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428*, 29.12.2015.

ÖZTÜRK, Yılmaz, *17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

PALA, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yay., İstanbul 2004, s.300.

PROCHÁZKA-EİSL, Gisela, *"Avusturya Milli Kütüphanesi'ndeki Şiir Mecmûaları",* Osmanlı Dünyasında Şiir Uluslar Arası Sempozyumu, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 19–22 Kasım 1999.

SARAÇ, M. Ali Yekta, *Emrî Dîvânı*. (Metin Bankası'ndan alınmıştır.)

SARAÇ, Yekta, ‘‘Emrî, Emrullah’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630*, 29.12.2015.

SEFERCİOĞLU, Mustafa Nejat, ‘‘Nev‘î, Yahyâ’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071*, 30.12.2015.

SELÇUK, Engin, ‘‘Kadı, Kalender, Kadı Kalender, Kalender Çelebi, Kadı Kalender Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5111*, 30.12.2015.

SELÇUK, Bahir, ‘‘Nef‘î, Ömer Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=911*, 30.12.2015.

SELVİ, Muhammed, *Ümîdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı,* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2008.

SUNGURHAN, Aysun, ‘‘Beyânî, Mustafâ’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=29,* 30.12.2015.

ŞAHİN, Esma, ‘‘Ulvî, Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3891*, 02.01.2016.

ŞEMSEDDİN Sami, *Kâmûs-ı Türkî,* Çağrı Yay., İstanbul 2009.

TANYILDIZ, Ahmet, “*Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”*, Uluslararası Araştırmalar Dergisi, C. 5, S. 21, s.224-239, 2012.

TANYILDIZ, Ahmet, *“Süleymaniye Kütüphanesindeki 1211 Numaralı Na‘t ve Miraciye Mecmûası”*, Turkish Studies. Vol 8/1. , Winter 2013, s. 525-547.

TANYILDIZ, Ahmet, ‘‘Tâlibî, Tâlibî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4749*, 02.01.2016.

TARLAN, Ali Nihat, *“Mecmûalar Arasında”,* Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 1/2, 122–137, 1946.

TARLAN, Ali Nihat, *“Eski Mecmûalar Arasında”,* Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 1/3–4, 163–170, 1946.

TOP, Yılmaz, “*Bursalı Şâir Nakîb-zâde Ni‘metî (ö.1060?) Efendi ve Onun Süleymâniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 3424 Numarada Kayıtlı Mecmû‘a-i Kasâ’id Adlı Şiir Mecmûasının Muhtevası”*, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, S. 31, İstanbul 2014, s.265-348.

TUĞLUK, İbrahim Halil, ‘‘Meylî, Bayram-zâde Zekeriyya Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1128*, 02.01.2016.

TULUM, Mertol ve TANYERİ, M. Ali, *Nev‘î Divanı Tenkidli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. , No: 2160, İstanbul 1977.

UZUN, Mustafa, “*Mecmûa”, İslam Ansiklopedisi,* C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. , Ankara 2003, s.265.

ÜNLÜ, Osman, ‘‘Cinânî, Mustafa’’ *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=638*, 02.01.2016.

ÜNVER, İsmail, *‘‘Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler’’*, Turkısh Studies International Periodical For The Langages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 Fall 2008.

YEKBAŞ, Hakan, *Hüdâyi-î-Kadim Dîvânı, Metin-İnceleme*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, Eylül 2005.

YEKBAŞ, Hakan, ‘‘Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=145*, 02.01.2016.

YILDIZ, Ayşe, *‘‘Hâşimî, Bakkâlzâde Seyyid Mehmed Çelebi’’*, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5079*, 02.01.2016.

YILMAZ, Ozan, *“Metin Te’sisinde Şiir Mecmûalarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmûa ve Muhtevası”,* Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1, İstanbul 2008, s. 255-280.

YILMAZ, Kadri Hüsnü, ‘‘Selâmî, İbn. Selâm Mustafa Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5431*, 02.01.2016.

YILMAZ, Kadri Hüsnü, ‘‘Vâlihî, Mehmed Vâlihî Çelebi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1723,* 02.01.2016.

YİĞİT, Bilge Kaya, ‘‘Mantıkî, Ahmed Efendi’’, *http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1432*, 02.01.2016.

YÖNTEM, Ali Cânib, ‘‘*Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü*’’ *Hayat Mecmûası*, 1927, C.2, S. 45, s. 363-364.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	: Hatice ASLAN
Uyruğu	: T.C
Doğum Tarihi ve Yeri	: 26.07.1990 - Osmangazi
e-posta:	: htc_aslan_90@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	**Kurum**	**Mezuniyet Yılı**
Lisans	Kırıkkale Üniversitesi	2013
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	-

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	**Kurum**	**Görev**
-	-	-

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı	**YDS (** 31 **)**	**ÜDS ( )**	**TOEFL ( )**	**EILTS ( )**